

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Disertační práce

Praha, 2010

Mgr. Tomáš Foltýn

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Disertační práce

VÝCHOVA LADĚNÍM NA FENOMENÁLNÍ BYTÍ KRÁSY

Education thru harmonizing into phenomenal being the beauty

Katedra: Katedra filosofie

Studijní obor: Filosofie

Forma studia: prezenční

Vedoucí práce:
Doc. PhDr. Anna Hogenová, CSc.

Autor:
Mgr. Tomáš Foltýn

Praha 2010

PODĚKOVÁNÍ:

„Děkuji tímto vedoucí práce Paní doc. PhDr. Anně Hogenové, CSc., mé hluboce vážené a srdečně oblíbené velké učitelce, za zavdání cenných podnětů k úvahám. Rovněž jí děkuji, protože mi při realizaci této práce přenechala volný prostor pro svobodné vyjádření vlastních myšlenkových postojů. Děkuji Paní docentce Hogenové za to, že se nesnažila násilně zdeformovat individuální myšlenkové pozice mé osoby.“

Mgr. Tomáš Foltýn

PROHLÁŠENÍ O PŮVODNOSTI:

„Prohlašuji,
že jsem tuto diplomovou práci s názvem Výchova
laděním na fenomenální bytí krásy
napsal samostatně
a výhradně s použitím citovaných pramenů.“

V Praze dne 15.6. 2010

Mgr. TOMÁŠ FOLTÝN

Tato práce poukazuje na důležitost ideje organické jednoty. Součinnost v přirozeném prostoru interaktivního soužití je souzněním v pospolném společenství. Idea součinnosti v přirozeném prostoru je idea symbiogeneze. Tedy idea organické jednoty, sounáležitosti. Člověk a příroda tvoří mystickou jednotu. Mentální profil člověka vrůstá do tváře krajiny. Tvářnost vyvstává v interakcích. Tvář se rodí ze střetu. Střet je těhotenstvím světa. Kritika kulturního diktátu bílého muže. Smrt smyslu a vyvlastnění bytí. Odhalení unifikace jako obskurní tváře globalizace. Příklon ke krásnu (bytosný estetismus) jako varianta nového založení étosu v postmoderně. Tajemství je zdroj imaginace. Souzvukem k souznění. Laděním se na zázračnost nevýslovného k souznění s přítomným. Výchovou laděním na fenomenální bytí krásy k revitalizaci vědomí svrchovanosti jednoty.

organicita – symbiogeneze – ekofilozofie – etika - fenomenologie

This works advent to importace of the idea organic unitas. Interaction in natural space is an idea of symbiogenesis. Idea of organic unity. Human and nature forms mystic unity. Mental profile grows into landscape pattern. Plasticity arises in interaction. Form is born of conflict. This conflict is the pregnancy of the world. Flower is allegory of creation. Unification is a dumply-looking face of the globalization. Shift to the beautiful (essentials aestheticsm) as a variation new foundation of the ethos. Mystery is source of imagination. Unison leads to consonance. Tune-in the miraculousness unutterably leads to konsonance with the presently. Education thru harmonizing into phenomenal being the beauty leads to revitalization consciousness of suzerainty the unity.

organicity - symbiogenesis – ekophilosophy – ethics – phenomenology

VÝCHOVA LADĚNÍM NA FENOMENÁLNÍ BYTÍ KRÁSY

OBSAH:

Úvod

1. ÚVOD

2. SOUZNĚNÍ V POSPOLNÉM SPOLEČENSTVÍ

- 2.1. Poznej sám sebe
- 2.2. Otázka po povaze zakoušeného světa
- 2.3. Harmonická součinnost v prostoru vzájemnosti
- 2.4. Odpověď umisťuje
- 2.5. Moderní civilizovaný člověk vraždí matku Zemi
- 2.6. Smrt smyslu
- 2.7. Resuscitace přítomnosti podmiňuje autentickou existenci
- 2.8. Idea symbiogeneze – původní spjatosti provázaných struktur celku
- 2.9. Člověk ztratil skutečnost
- 2.10. Lidská odcizenost a násilí vůči světu
- 2.11. Pokora je moudrost
- 2.12. Intimní prožitek sounáležitosti zavazuje k osobní zodpovědnosti
- 2.13. Bolest je dědictví Evropy
- 2.14. Souznění se světem jako přináležitost k okolí
- 2.15. Alegorie tvorby: květ
- 2.16. Trh velkoměsta
- 2.17. Devastace přirozeného vztahu symbiotické spjatosti
- 2.18. Konzumní mentalita verus posvátný vztah s celkem
- 2.19. Přirozený svět je interaktivní soužití
- 2.20. Otupělá senzitivita a ztráta obsahu pro zaujetí maskou
- 2.21. Nómos vychází z arché
- 2.22. Přirozenost nelze vnutit
- 2.23. Přináležitost ke světu kontra „vymezení vůči“
- 2.24. Obhospodařovat pokorou

3. BYTÍ JE KRÁSOU SVĚTA

- 3.1. Oběť bytí

- 3.2. Bytí je krásou světa
- 3.3. Filozofie, která počátkuje
- 3.4. Logika - vrah počátkování výtryskem
- 3.5. Rozpor jako východisko logiky
- 3.6. Nezhotovujme, bydleme
- 3.7. Ego a logika
- 3.8. Člověk by nepřežil upřímnost
- 3.9. Trh slepců
- 3.10. Rozdíl mezi pro a pro
- 3.11. Rýpání
- 3.12. Lyotard a ohnivá výheň nastávání
- 3.13. Privilegizace člověka jakožto nedůslednost antropocentrizmu
- 3.14. Spontaneita neboli proud

4. PERSPEKTIVY NOVÉHO ZALOŽENÉ ÉTOSU

- 4.1. Zestejňování odšťavňuje
- 4.2. Bytostné vyprazdňování
- 4.3. Srázná vášeň globalizace
- 4.4. Ponuka k bdělosti
- 4.5. Bytí je vztah
- 4.6. Zakoušení živí zkušenosti tělesností
- 4.7. Sráznost unifikace
- 4.8. Globalizace, společný prostor a přirozený svět
- 4.9. Propastný rozdíl výšky a hloubky
- 4.10. Geofilozofie Delleuze a Guattariho
- 4.11. Nově se rýsující horizonty étosu
- 4.12. Vrah celku

5. POBYT JE VĚDOMÍM TAA

- 5.1. Schopenhauer a Nietzsche
- 5.2. Komparace ontologických modelů
- 5.3. Koloběžný model vesmíru
- 5.4. Vývojový model vesmíru
- 5.5. Nerozčleněný vesmír a vesmír jednotlivin

- 5.6. Tvář zavrhujičího
- 5.7. Pobyt je vědomím Taa
- 5.8. Metafyzika tmy

6. POSVÁTNÁ ZEMĚ

- 6.1. Počátkování jako etický postulát
- 6.2. Odbožštění světa
- 6.3. Odcizení živé přírodě
- 6.4. Věštba pádu Evropy
- 6.5. Bytostný estetizmus (příklon ke krásnu)
- 6.6. Lež pro spokojenost, potřeba naděje
- 6.7. Tvorba iluzí
- 6.8. Výchova laděním na fenomenální bytí krásy
- 6.9. Tajemství je zdroj imaginace

7. NEVĚDOMOST VĚD

- 7.1. Omyl diferenciacie
- 7.2. Specialisté - násilníci
- 7.3. Odborný, tj. odporný
- 7.4. Kazuistika Elisabeth K. Rossové
- 7.5. Pýcha vraždí

8. CO LIDÉ MOHOU ŘÍDIT

- 8.1. $1 = 1 + 1$
- 8.2. Zpřítomňování výrazu tváře
- 8.3. Kupčení se jsoucný
- 8.4. Nepřímá úměra antilogiky
- 8.5. Co znamená milovat život?
- 8.6. Zodpovědnost za sebevýchovu

9. EMPATÍÍ K SYMBIÓZE

- 9.1. Z globálního konzumu není úniku
- 9.2. Tvořme si své hodnoty
- 9.3. Nepoctivost idealistů

- 9.4. S čím souhlasíme, to integrujeme
- 9.5. Nevěřme idealizaci, věřme empatii
- 9.6. Všemocná tvůrčí síla života
- 9.7. Fenomenologie letu
- 9.8. Idea symbiogeneze

10. BUĎME V CÍTĚNÍ

- 10.1. Technicismus, vlastnictví: operace
- 10.2. Dědictví kartezianizmu
- 10.3 John Gray a Jerry Mander
- 10.4. Je třeba bytostí, ne strojů!
- 10.5. Ortodoxie distinkce a žalář výlučnosti
- 10.6. Ontologie identity a „bytí vcitřováním“

11. ZÁVĚR

Závěr

Seznam použité literatury

Úvod

Úvodem by bylo patrně vhodné uvést, čím začnu a kde skončím. Rovněž z jakých pozic je můj komentář veden. Nejprve se budu vyjadřovat k určitým formálním věcem a náležitostem (jež jsou určitým standardem pro disertace). Pro přehlednost se vyjádřím vždy k jednotlivým oddílům (a kapitolám). Postupně se budu zevrubnějším způsobem přesouvat k obsahové stránce textu a k jeho literárnímu stylu. Nakonec se pokusím zhodnotit filosofický projekt nastíněný disertací.

Celková struktura práce je svým způsobem logická. Vnitřní tématická návaznost působí konzistentním dojmem. Na první pohled je patrná práce se členěním celkového korpusu textu. Ale nyní již k jednotlivým oddílům.

Úvodní první kapitola (Úvod) zevrubným způsobem nastiňuje, co nás čeká. Činí si ambice "komplexně pojednat" zvláště "o fenoménu lidské odcizenosti vůči přirozenému světu" (s. 10). Tento je spojen s problémem "devastace životního prostředí" (s. 10), a dále s "hrozbou ekologické krize" (s. 10). Vše nám bude zabaleno a podáno "skrže filosofické sondy do struktur mentality člověka dneška a skrže objasnění původní povahy přirozeného světa" (s. 10).

Hned zkraje je předestřen pojmem, který nás bude pronásledovat v celém textu, tj. idea symbiogeneze, jež je ztotožněna se "souzněním v pospolném společenství" (s. 10). Idea symbiogeneze je kladena proti současným hodnotovým postojům.

Metodologicky zde vycházím z rozprav z fenomenologické školy, když na s. 11 jako garant chápu deskripci. Následuje poukaz na rehabilitaci přirozeného prožívání. Nejprve je hovořeno o deskripci, jež má být garantem důvěryhodnosti a je zavržováno cítění. Následně docházíme k rehabilitaci prožitku.

Následují další pojmy, které nás budou provázet, a to "ladění duše" jakožto pocit, apely na ticho a apely na ladění duše (těch si v celém textu užijeme dost a dost). Vše má vést k "výchově na fenomenální bytí krásy" (s. 12), skrže enigmatické bytí krásy. Tolik zde k hlavní tématické oblasti textu. Dále jsou předestřena vedlejší témata (např. umělý svět tržního prostřední velkoměsta, degradace přirozenosti, automatismus etc.).

V druhém oddíle (Souznění v pospolném společenství) nás toho čeká opravdu hodně. Tato část je jistým způsobem krapek předimenzovaná. Přespříliš zevrubně a výrazně detailně se věnuje okrajovým tématům. V první podkapitole je apelováno na lidské sebepoznání, jež má být určitou cestou. V třetí kapitole přichází první jasné kontury práce. Lidské společenství funguje jako tóny, jež mají být v harmonii v místech, kde existují, tj. ve vzájemném prostoru.

Dále je kritizována roztříštěnost postmoderního světa, proti němuž je postavena jednota a idea symbiogeneze. Nalezneme zde apel na kultivaci lidského bytí zakotvenou v Lebensweltu, skrze sounáležitost, souznění a mystický zážitek jednoty. Tolik asi tak zhruba obsah druhého oddílu.

Třetí oddíl (Bytí je krásou světa) je oproti předešlému, barokně nabubřelému, více či méně sevřenější. Spojení krásy a bytí je klasickým filosofickým motivem, možná by stálo za to, podat podrobněji deskripci odkrývání. Zajímavě působí "filosofie, která počátkuje". Rovněž tak její vztah vůči logice. Stejně tak dobře působí náčrty kultivace, chápání fysis, rýpání jako rozvracení, privilegizace člověka vůči skutečnosti (s.57).

Čtvrtý oddíl (Perspektivy nového založení étosu) je kritikou společnosti s její unifikací spojenou s kritikou globalizace (s. 59-62). Sympatické jsou pasáže o bytí a vztahu (člověk-bios-polis). Dále jsou zde vágně naznačeny horizonty nového založení étosu.

"Je nesnesitelně obtížné klást si otázku po možnostech založení nového étosu v době, kdy člověk - tento "strážce" bytí - vůbec necítí potřebu klást si vážně otázku po svém právu rozhodovat za jiné. Za prýstící prameny života, veškeré živé spoluobyvatele a spolutvůrce přirozeného světa." Tuto formulaci lze chápat jako jakési osobitě svérázné spojení Nietzscheho a Heideggera.

Pátý oddíl (Pobyt je vědomím Taa) je patrně nejspekulativnější částí celé disertace, i když obsahuje sympatický příklon k ontologickému modelu jednotlivin. Je zde odvážně položeno rovnítko mezi autenticitu (v podání Heideggera) a čínským myšlením (taoismem) - na začátku oddílu a pak v kap. 5.7.

Dále se nám v této části disertace nabízí opravdu pozoruhodná interpretace kosmologických modelů. Následně tematický přesun od ontologie ke kosmologii.

V úvodu šestého oddílu (Posvátná Země) je prezentováno tvrzení, že příčiny devastace a ekologické krize lze výhradně „ozřejmit z filosofických předpokladů" (s. 93), ač osobně si myslím, že jde o širší, komplexnější změt' problémů.

V této části se do sebe spojuje několik motivů, o nichž považuji za relevantní se zmínit. Je to sympaticky působící odpovědnost člověka za svůj život. Rovněž počátkování jako etickým postulát. Následně přijde na přetřes tematizace problematiky odbožšťování, objasnění přirozenosti (s. 97). Dále spojení péče o duši - zjevování krásna - a bytostného estetismu (jež je zde prezentován coby autenticita /s. 98/).

Následuje letmá zmínka mého návrhu 'techniky' proti tvorbě iluzí. Připomínám latentnost ekologické katastrofy, jež zavazuje člověka ke kultivaci (chybí zde pouze příklady, proč tak máme činit). S počátkováním - a se zřetelem k jeho problematice - je hovořeno o

otázce výchovy, která má být návratem do přirozeného světa (jelikož v důsledku lidské zapomenutosti na bytí a komplementární zapomenutosti člověka na sebe dnes již stále nevíme, co to přirozený svět je).

Výchova ponoukající k návratu do přirozeného světa má být vedena pomocí citu. Naivním vyhledáním přírody. Příroda je v celé disertační práci předpokládána, v opozitu vůči přetechnizované, do sebe ignorantsky zhoubně zaměřené lidské kultuře, jako skutečně jediná správná. Závěr šestého oddílu přináší návrh výchovné 'metody' realizované jako ladění na krásu (s. 106) a problémy ekologické výchovy.

Sedmý oddíl (Nevědomost věd) si trefně bere na paškál konkrétní, nejednoznačné, spekulabilní a diskutabilní aspekty sciencistních věd, jakožto i věd vůbec. Tato část je vlastně jakousi roztomile nerozlícenou, důmyslem prošpikovanou filipikou proti odbornosti. Potažmo proti jakékoli svrchované intronizaci homogenního nazírání a proti uniformnímu etablování jednostranného chápání skutečnosti. Útočím zde proti generalizaci jednostrannosti, proti fašizujícím tendencím k uniformitě opticity, proti svůdnému riziku jednoznačného vyhraňování (a tedy i proti svůdnému riziku libovolného konceptualizmu, strukturalizmu a automatizmu) deformovat skutečnost a úzkoprse vylučovat kvůli apriornímu zjednodušení.

Výjimkou je pouze zmínka o souznění v pospolném společenství (s. 110), dále zmínky o odemykání se pobytu, o zažitosti, životu v pravdě (s. 113), "vespolnosti přirozeného světa" (s. 117).

A závěr, který lze ze sedmého oddílu vyvozovat? Bohužel zatím není lepší metodologie (s. 110) než ta, pro jejíž označení používáme termínu diferenciacie. Na s. 119 nastíněnou situaci doprovází drobátko sentimentální, morálně laděná kritika systému.

Pokračujme dále. Linie výkladu osmého oddílu (Co lidé mohou řídit) začíná poněkud entuziasticky, tj. apely na bratrství s přírodou, jíž je nutné chápat jako celek a harmonii (s. 121). Výklad pokračuje upozorněním na provázanost jednoty a celku (s. 123), tematikou zpřítomňování (s. 123) a sounáležitosti v pospolném společenství.

Následují antropologické, Lèvinasem inspirované, pasáže o zpřítomňování tváře a stávání se člověkem (s. 123). Poměrně pěkné pasáže o kritice kartezianismu (s. 125-126) a návrh jakéhosi mentálního tréninku vůči němu (s. 125). V pasáži o bytostném dialogu (s. 128) bude tento do značné míry ztotožněn s monologem absolutního vědomí. Jelikož se stane vše-stejným, dojde tak paradoxně ke zestejnění.

Konec oddílu je návratem k hlavním tématům. Především k zodpovědnému životu (sebevýchově; s. 130). Opětovně je nám připomínána iluze ega (tamtéž). Poslední kapitola představuje novou kulturu sebevýchovy s laděním na fenomenálním bytí krásy (s.

132).

Devátý oddíl (Empatií k symbióze) je oproti minulému víceméně, co do obsahu, střízlivější, vrací se k hlavním tématům. Celý oddíl začínáš popisem lidí trhu (s. 133) a vztahem individua a trhu (tamtéž). Následně je zde uvedeno, co je to evidence fysis (svazek s „tvůrčí silou života“ - s. 133). Dále nalezneme naznačení vztahu konzumenství a globalizace (s. 134), analýzu ladění (ladit se = poznávat sám sebe (s. 135)), vztah emocí a člověka, spolu s popisem ladění se světem (psaným zvláštní fyzikální syntaxí a slovníkem - s. 135).

Obzvlášť povšimnutelně sympaticky působí kritika teoretického idealismu spolu s kritikou dokonalosti (s. 139) a dále ještě kritika idealizace. Poměrně slušně se jeví popis člověka a přirozeného světa (s. 140), hlavně však konečně proklamace konceptu "souznění v pospolném společenství" (vágněji definovaného jako "posvátný kruh života" (s. 140) a nakonec jako "sdílení v přirozeném prostoru, vzájemnost" (s. 142), vše pak ztotožněno s "ideou symbiogeneze" - s. 140).

Humánní a ekologický rozměr člověka se označuje jako "angažovanost na celku" (s. 141). Konec patří ideji symbiogeneze (s. 143-144), již považují za součinnost, jednotu, sounáležitost.

Nyní k oddílu deset (Buďme v citění). I když tento oddíl není tak rozsáhlý, obsahuje poměrně slušnou porci témat. Celý oddíl rozehrává kritika mechanicizmu (s. 145), navazuje operacionalismus (s. 146, 147, 151), technicismus (s. 149). Dále vysvětlení příčiny lidských postojů vůči rodné planetě (matce) Zemi (s. 150).

Zásadní je v tomto oddíle kapitola 10. 6. o ontologii identity, jež přináší shrnutí filosofického projektu disertace i jakousi 'rozpravu o metodě'. Včleňují se zde do sebe některé motivy předcházejících oddílů (důraz na jednotu, ontologie identity = ontologie symbiózy, nadhození vývojového modelu vesmíru jednotlivin, bytí vciťováním).

Abych tedy resumoval. Proklamace uvedené v úvodu, zvl. ambice "komplexně pojednat o fenoménu lidské odcizenosti vůči přirozenému světu" (s. 10), který dle mého názoru vede k "devastaci životního prostředí" (s. 10), a dále k "hrozbě ekologické krize" (s. 10), jsou vcelku naplněny. Ač je tato disertační práce prošpikována populárně-filosofickými analýzami a interpretacemi, její ambice zůstávají vědecké.

Často lze v textu zaregistrovat moralizování nad hrůzami a ošklivostí současnosti, jíž je pro člověka vyslovený problém čelit. Skeptikovi (tj. - v popisované současné situaci globální éry postindustriální postmoderny - střízlivému realistovi) by celý můj filosofický projekt mohl připadat jako jakýsi naivní dětský sen. Sen semotam provoněný nostalgií sentimentálních, vesnicko-lyrických výlevů, jež jsou hořkou vzpomínkou na svět včerejška.

Zachránění celkem. Jsou to prazvláštní vzpomínky na teplou a hřejivou vesnici, kde se žije romanticky naivně na obláčku, čistě sní o čisté (hlavně se neušpinit) přirozenosti, spolu s latentní dětskou touhou splynout či nalézt klid v lůně matky Přírody. Pro tyto formulace oprávněně hovoří následující citace.

"Listy a stromy k nám promlouvají, stejně jako k nám mluví vítr, louka, nebe, vřes. Naladěním se oprošťujeme od roviny funkcionalit a procesů, v níž žijeme své běžné prožívání, a otevírá se nám naše skutečná, běžně zastřená přirozenost. Tou je přináležitost ke světu, v němž jsme celostně angažováni a s nímž jsme bytostně spjati. Rozplýváním se do okolí mizí distinkce a ona přináležitost proniká námi. Vzájemně se prostupujeme v důvěrném sblížení. My a naše prostředí (posekaná louka na obzoru, ve vichru se kolébající zakroucená sukovitá větev) se smíme důvěrně prostupovat a komunikací se vzájemně obohacovat a sblížovat, neboť jsme stejné povahy. Naše sjednocenost ukazuje na náš společný základ." (s. 28).

Celý korpus práce na svých nejslabších (či obzvláště patetických) místech působí takřka jako schizofrenicky roztržštěný a defragmentovaný diskurz. Příčinu tohoto kalného dojmu je příhodné nahlížet v místy často rozsápaném textu a v specificky balzakovském chrlení vodopádů slov. Působí to jako zvláštní manická fenomenologie ega, psaná urputnou heideggerovštinou a hogenovštinou.

Text disertace je prochnut těžkým, barokizujícím stylem psaní ovlivněným Heideggerem a Hogenovou. Odvážně (až bezostyšně směle, ba místy – z ryze provokativních (ponoukavých) záměrů – dokonce až frivolně lehkovážně) se pokouším o jakési přebásnění filosofie. Což je postoj bytostného estetizmu, příklánějícího se ke krásnu. Pozici bytostného estetizmu přesvědčeně zastávám a horlivě propaguji. Ač jsem racionálně srozuměn s tím, že filosofie není jalovým tlacháním o čemkoliv, chrlením slov pro pouhé chrlení. Chce to pouze si jasně vymezit problém a ten opravdu cílevědomě zpracovat.

1. ÚVOD

Ambicí tohoto textu je komplexně pojednat o fenoménu lidské odcizenosti vůči přirozenému světu, kterážto problematika je úzce spjata s devastací životního prostředí a s hrozbou ekologické krize, jejíž temné memento trčí jako varovný prst nad neonovým a ultrafialovým zářením pableskující noosférou megalopolí.

Proč se člověk odcizil přirozenému světu? Co jej vedlo k tomu, že se sebevražedně vyrval z mateřského lůna přírody? Pramení zažité grobiánství, bezohlednost a arogance v sebe-zahleděnosti, v opojenosti mocí, v egosolipsizmu¹, v intronizaci antropocentrizmu? Není já druhotné a homogenita na prvním místě?² Tyto a četné další odpovědi budou hledány skrze filozofické sondy do struktur mentality člověka dneška a skrze objasnění původní povahy přirozeného světa.

Ipsocentrickému egosolipsizmu, který poměruje univerzum ryze antropocentrickými měřítky, oponuje idea symbiogeneze. Idea symbiogeneze je myšlenka vzájemné harmonické součinnosti ontologicky rovnocenných komponent skutečnosti. Ideu symbiogeneze lze opisně vyjádřit jakožto souznění v pospolném společenství.

Proti ipsocentrickému egosolipsizmu se tyčí souznění v pospolném společenství. Proti subjektivistickému oportunistickému univerzalistickému holizmu. Proti přehlušení souznění. Proti oddělenosti sounáležitost. Proti nadvládě součinnosti. Proti krátkozrakosti jednotlivého pohledu optika celku.

Tento text bude popisovat prostor vzájemnosti jako dimenzi živé skutečnosti. Součinnost je harmonická a organická souhra komplementárních komponent. Idea symbiogeneze je v přirozeném světě vysledovatelná optikou vzájemného usebrání v jednotě.

Lidské tělo vrůstá do krajiny skrze volbu dobra a zla. Obraz spáleniště lidské duše koresponduje s obrazem zplundrované krajiny post-industriálního věku. Umělý svět tržního prostředí velkoměsta drasticky pozměňuje originální prožívání skutečnosti (po způsobu přirozeného doteku), výsledkem čehož jsou černé skládky mentálního odpadu a korupce pocitů. Kudy zpět k sladké nevinosti přirozenosti?

Pyšná infekce přehnaně exploatovanou vírou v rozum ochromila lidský přirozený talent poznávat. Přerostla v nedůvěru ve smyslově prožívanou skutečnost a v genezi a multiplikaci multidimenzionálních, pseudo-reálných, paralelních světů virtuální sféry. Reflexe nás naučila nedůvěřovat ve spolehlivost smyslů, stranit se přirozeného světa jako teritoria nebezpečného tím, že mu chybí popis.

¹ „Zde totiž nicota vnitřní a projevuje se jako vláda malých, soukromých zájmů, jako roztržštěnost, jako malicherná samolibost, netýkavost a žárlivost, jako krátkozraké sobectví.“ Patočka, J. Umění a čas I. Soubor statí, přednášek a poznámek k problémům umění. Česká vzdělanost v Evropě. Praha: Oikumené 2004, s. 38.

² „... není homogenita prvotní a já jenom druhotné?“ Klíma, I., Böhler, F. Putování slepého hada za pravdou. Praha: Volvox Globator 2002, s. 30.

Garantem důvěryhodnosti lidské evidence je zde deskripce, nikoli pocit – procítění. Črta – ne dotek. To je problém. Proto je třeba rehabilitovat přirozené prožívání.

Je třeba rehabilitace pocitu a důvěry v pocit, aby se lidská duše mohla vyléčit z nedůvěry v cití. Musíme se naučit směřovat k jednotě. Směřovat empatií k symbióze. Být v cítění. Ano: být v cítění! Jedině tak lze nalézt svůj počátek, jedině tak lze prýštit z pramene.

Vychovávat se k počátkování můžeme laděním a sladěním. Ve zjevu krásna se zpřítomňuje transcendentní jednota. Mysticky člověka invokující artikulace posvátného je zjevením původní jednoty neboli předchůdného celku. Artikulace posvátného mysticky invokuje fascinaci, v jejímž svátečním vytržení člověk zakusí evidenci tak ryzí čistoty (či tak podmanivé závaznosti) že zjevení prožité v momentu okouzlení může mít relevantní vliv na hodnoty a způsob života okouzleného.

Stejně tak jako lze vyladováním tónů bystřit sluch, je možno i ztišováním vytříbit svou schopnost zaslechnout zvuk – a posléze slyšet promlouvat řeč i tam, kde jiní odsouhlasili přítomnost pouhé prázdné, nic neříkající mrtvolnosti ticha. Obdobně lze i sladováním nálady duše s atmosférou světa kolem nás precizovat lidskou schopnost být v cítění. Dlužno podotknout, že nutnou podmínkou pro „všímat si“ je uklidnit se.

Laděni duše může tedy být účinným tréninkem či kultivací její schopnosti navrátit se zpět, tj. sama k sobě. Tj. vybědnout se zažitostí nadiktované interpretace reality, sou-vnímat interaktivní spolu procitování okolností, vybědnout z personalizace v singularitě, vyhřeznout z umělého do přirozeného světa. Vnímat, cítit, prožívat – žít. To všechno se (oproti opositní triádě: fungovat, hodnotit, požírat – hnit nabízející se zde coby slovní hrátky) lze učit.

Ano, k životu se lze vychovávat. Laděním. Laděním duše zrestaurujeme zkompromitované dojmy. Evidence bezprostředně přítomného cití nám pak spolu s říší smyslových dat budou opět důvěryhodnými a spolehlivými kazateli o skutečnosti.

Abychom se mohli naučit důvěřovat, musíme se přiblížit. Abychom mohli cítit, musíme vnímat. Vjemy jsou však přivlastněny, vyráběny, roubovány, zacíleny. Aplikovány. Nenechme se zotročit mocí Gestell až do morku kostí – lidské duše jsou živé, tak jako svět kolem nich, tak jako realita, která jim není nadiktována. Tišme své duše ve vytápávání dojmů, scén, nálad, atmosfér, energií. Šlechtěme se nasloucháním, neb jedině tak člověk nepřestane být svým vlastním pánem.

Výchova laděním na fenomenální bytí krásy je aretací duše. Kultivací zděděné krajiny. Péči o výslovné avšak nevyslovitelné, neboť ustavičně se přibližující v blíženi. Výchova laděním na fenomenální bytí krásy je výchovou směřující k péči o posvátnou jednotu celku a k zodpovědné lásce k planetě.

Tajemství nevýslovného poodhalené ve zjevení krásna přivádí zmatenou a svedenou duši zpět na cestu sebepoznání. Krása odhaluje sebe. Daruje důvěru. Zjevuje bytí. Bytí je krásou světa.

Problematika související bezprostředně s tematickým výměrem práce však nebude jedinou problematikou v textu řešenou. Text vznikl jako tvůrčí dílo sledující specifickou osnovu, pročež je prošpikován několika sekundárními, okrajovými a podružnými tématy.

Z těchto je zde zmíněn prostý výčet relevantních: Umělý svět tržního prostředí velkoměsta – zóna degradace přirozeně příslušejícího na nepřipustné. Zautomatizované stádní spoléhání na důvěryhodnost systémů a struktur je kastrací sebe-precizační potence vědomí. Devastace symbiotické spjatosti subkultur v biotopech. Evidence jednoty zavazuje k posvátnému vztahu s celkem. Kritika evropské dobyvačnosti. Konstruktivní kritika a přehodnocení tradičně zažitě lineární představy času. Věčné teď coby navždy přítomný, permanentní okamžik.

2. SOUZNĚNÍ V POSPOLNÉM SPOLEČENSTVÍ

2.1. Poznej sám sebe

Ve fakticitě nehledejme smysl, hledejme v ní své důvody, proč si myslíme, že něco nějak je. Obdobně v ideji nám vlastní, v myšlence, s níž se bytostně ztotožňujeme, hledejme důvod, proč toliko urputně toužíme věřit, že tomu tak je. Všechno je předběžností k ničemu. Celá Země spolupracuje na tom, aby malé větvičky dorostly nebe.

Neprobádá-li člověk sám sebe nejprve dostatečně psychologicky, jak scestné, paběrkující a nedůkladné je veškeré jeho zkoumání obsahů mysli? Odhalování skrytých důvodů inklinací k perspektivám je realizací životního programu poznej sám sebe. Životního programu inspirovaného Sokratovou volbou³. Jediného programu, který není předstíněn jako rozvrh, ale vytyčen coby postoj. Není stínem předznačeného, ale otevřeným zaujetím stanoviska, které permanentně uvolňuje ke vstupu do nových situací.

Není to program vlády zaujatých stanovisek. Ani program podmanění přítomnosti minulostí. Intence „poznej sám sebe“ nese v sobě implicitně intenci k otevření se radikální novosti.

Cesta sebepoznání není technikou výcviku. Techniky⁴ i výcviky jsou totiž účelné až do nejzazší grimasy nejrozcapeněji se pitvořící masky zapomenutosti na původnost. Impulzem jejich výskytu v realitě je totiž cíl.

Vše účelné sleduje určitý cíl. Cíl je tvůrčím momentem geneze účelného, nosnou páteří jeho stability, integrálním prvkem jeho průběhovosti, i finální, ujednocující a završující intencí, ukončující dynamiku průběhovosti účelného.

Výcviky jsou koncipovány i absolvovány za určitým cílem. Techniky generovány, osvojeny a aplikovány rovněž tak. Dospěním k cíli splní svůj účel. Završí se a pak jsou již jen překonány nebo degenerují, neboť po zenitu vše spěje již jen k své ochablosti.

Cíl je završením účelu. Cíl je dospěním dokonáním. Lidský život se završuje smrtí. Nakolik se kdo považuje za součást říše účelů, za participienta účelnosti, natolik smí právem považovat svou smrt za cíl svého života. Což ještě není tak nebezpečné.

Horší je, když ve věku jaderných, atmosférických a biologických zbraní hromadného ničení, schopných na dlouhou dobu prakticky vyhubit většinu života na této planetě, někdo své názory generalizuje⁵ – což je v globální době nesvědomitá neoprávněnost non plus ultra,

---

³ Jak ji známe z Platónova dialogu Faidón. Platón. Faidón. Praha: Oikumené 2005.

⁴ „Neexistuje technika, která by nebyla, nebo nemohla být přímo daná do služeb určité touhy, určitého strachu; a naopak každá touha či každý strach bude hledět vynalézt sobě odpovídající techniku.“ Marcel., G. K filosofii naděje. Praha: Vyšehrad 1970, s. 26.

⁵ „Obecné pochopení jsoucná jako precizního, skrz naskrz určeného, je atomistické.“ Patočka, J. Evropa a doba proevropská. Praha: Lidové noviny 1992, s. 54.

ergo filosofický lapsus toho nejvelkotonážnějšího kalibru⁶ – a začne považovat smrt života za cíl života obecně.

Cesta sebepoznání není technikou výcviku, neboť účelné končí v cíli. Cíl je konec účelu. Technika i výcvik směřují k cíli, ke konci stavu podmiňujícího jejich genezi. Technika i výcvik mají konec. Proto jsou výcvik i technika v jistém smyslu (tj. budeme-li chápat bytí jako obemykající – tj. integrál – a vlastnictví jako parciální – tj. akcent -) svým koncem. Cesta konec nemá. Jen průběh. Je svým průběhem.

2.2. Otázka po povaze zakoušeného světa

Postmoderní realita je význačná nepřítomností teodiceje. Tuto absenci podmiňuje apriorní nedůvěřivost člověka vůči každému předeslanému smyslu. Nedůvěřivost kořenící v demystifikaci náboženství (coby bezskrupulózního, bezectného prostředku politického pletichářství) osvícenským rozumem a v demystifikaci iracionálního patosu totalitních ideologií.

Lidé se odnaučili věřit čemukoli strhávajícímu, co přichází z venčí. Z hlubin sebe sama nás pak strhává (ač v jistém způsobu i vytrhává) pouze rozkoš. Mocný to impulz! Dokáže konzumní populaci nahradit jak víru, tak ideu či ideologii. Člověk 21. století se stáhl do sebe a zaměřil na sebe – jinak by nic tak egoistního a ipsocentrického jako rozkoš nestačilo k saturaci nároku smyslu (psychologické to potřeby, ba dokonce primární to lidské psychologické potřeby).

Dávnou otázku po původu zla ve světě, na jejímž zodpovězení záviselo vymezení se individua vůči univerzu a jeho vkomponování v něm, koncem moderny nahradila otázka po povaze vnímaného, zakoušeného světa. Definujme si tuto otázku explicitě: Jaký charakter má realita? Či: jaký je svět, v němž žijeme?

Již v aktu kladení otázky se subjekt dopouští neodpuštělné simplifikace, pročež odpověď je vždy blasfemickou, ať již zní, že je svět dobrý či zlý, skutečnost přátelská či nehostinná. Simplifikace tkví v přehnané sebedůvěře. V přemrštěném nadhodnocování disponibility racionality pravdou. V tom, že neoprávněně absolutizujeme. Hrajíce si na soudce skutečnosti vycházíme z toho, co jsme zakusili (či co se nám nějak jeví) a onu naši zkušenost či dojem vztáhneme na celou skutečnost.

---

⁶ „Koncepce výstavby německých koncentračních táborů byla stejně kultivovaná, jako je kultivovaná koncepce amerického konzumního člověka.“ Bondy, E. Filosofické eseje sv. 2. Praha: Dharma Gaia 1993, s. 69.

Zde se postmoderna jeví zatížena klasickou osvícenskou vírou v rozum - tedy zabřednutím v mega-mystifikaci, která pohnula světem. Ať tedy postmoderní tragický⁷ hédonik střeží hranice hodnotících výpovědí a důsledně udržuje lokalizaci jejich výskytu v mezích svého teritoria. Bdělost je zde známkou důkladnosti – ergo implicity zralého vědomí naléhavosti a relevance nebezpečí, do něž Zemi uvrhla „zlatá a posvěcená“ ryze evropská povýšenost.

Evropa vždycky lpěla na vyvýšenosti a na privilegiích. Naše úžasná úchvatná kultura (v níž vyšší úroveň je zvána precizace – jedno již čeho) bude vždy mocnářskou - až do nejsublímnějších nuancí nejblyštivějších klenotů z pokladů našich duchovců. Jsou to holt naše kořeny. A svůj kořen nezapře žádný z listů.⁸

Vraťme se k tomu, že vymezení člověka vůči univerzu, či hloubku jeho vztahu k Umweltu, či intenzitu bytostného sepětí s kosmem (tuto je dnes - kdy jsme stoupáním po schodech neustálých absolutizací došli až k veřejím totální nihilizace – záhodno interpretovat především jako hloubku bytostné sounáležitosti s bezprostředním okolím, charakteristickou zainteresovanou vnořeností v něj) relevantně zakládající otázku po teodiceji nahradila otázka po povaze reality. Ponechme stranou výše demaskovanou iluzornost libovolné z možných dvou odpovědí (takové už některé otázky bývají, většinou ty nejvýsošnější⁹). O tu nám zde nejde.

Jde nám o konsekvenci odpovědi pro život jednoho každého zodpověďšího si ji individua. O stylizaci lidské pozice vůči univerzu a následné ztvárnění (ze zaujaté pozice vyvěrajícího) mentálního profilu tváře do krajiny, Umgebungu. O otisk, jaký zanechá přítakání stanovisku „dobrá“ či „zlá“ v bezprostředním okolí, s nímž jsme díky vzájemnému výskytu poloh spjati myriádou interakcí. Ve zlém světě lze blaženost pouze vyvzdorovat. V dobrém ji lze dosáhnout součinností.

2.3. Harmonická součinnost v prostoru vzájemnosti

---

⁷ Tragický proto, že člověku nic jiného než hédonismus (ať už jakkoli kultivovaný či mrzký, ušlechtilý či bestiální), več by si směl dovolit věřit jako v pramen smyslu, nezbylo. Přílišným množstvím slov ohluchl, ztratil sluch pro vyznění jejich zvuku. Přílišnou deziluzí přišel o naději. Odhalení podvodnosti ideologií a demystifikace historie jej uvrhli v propast nedůvěry tak hluboké, že uvěřit nějaké ideji je proň dnes v euroatlantské civilizační zóně, výspě to konzumní společnosti, zóně, která jak zhoubné tsunami zalila celý svět potopou pýchy a hamiznosti. Potopou těch, kteří se cítí být privilegováni k výsadám. Mýty o potomcích bohů roztančily tajfun elitarizmu, egodeizmu a egosolipsizmu.

⁸ O tomto výstižně např. Bělohradský: „Evropská tradice dnes ohrožuje samu „existenci existence“ na zemi, protože v sobě obsahuje nějaké základní zaslepení, je v tahu jakéhosi samopohybu, kterému dnes všichni posluhujeme. Do tohoto samopohybu byly vtaženy všechny národy na zemi, všichni jsme v jeho moci.“ Bělohradský V. Myslet zeleň světa. Praha: Mladá fronta 1991, s. 7.

⁹ Neboť je nelze zodpovědět správně, což zpečetuje jejich otazník. Výsošnými otázkami jsou jen ty otázky, v nichž je nejvyšší důraz kladen na otazník.

Součinnost je vždy harmonická¹⁰. Tvoří totiž kompozici, která ladí. Harmonie zní. Součinnost souzní. Harmonie zní souzvukem. Součinnost souzní souladem. Jednotliví členové společenství – ať jsou navzájem vůči sobě vymezení jakkoli – jsou jednotlivými tóny. Komponentami či elementy souzvuku harmonického celku, jenž ladí.

Soulad je harmonií souznění v pospolném společenství, základní to organizační jednotce života vůbec (ovšem jen nakolik jsou nám do dnes známy jeho projevy). Sladěnost sounáležitosti je generickým momentem souznění. Souznění totiž předpokládá blízkost, vzájemnost a dotek (eventuálně pochopitelný jako laskavost vlídného přijetí důvěřující otevřeností). Tato trojice spolu dlí v provázaném souladu harmonie souznění.

Dimenzí součinnosti komponent tohoto procesu je prostor vzájemnosti. Vzájemnost zakládá soulad. Soulad dlí v intimitě. Plně můžeme být členy jen těch společenství, která se nás hluboce (tj. bytostným, ladicím) způsobem dotýkají. Jsme tedy reálně disponováni být členy výhradně oněch pospolitosti, ergo přirozených organizací sou-znicích v sounáležitosti k souladu, s nimiž srosteme v blízkosti a intimitě. S nimiž se v bezprostřední spjatosti důvěrně prostupujeme, případně obestupujeme.

Od přirozenosti jsme tedy disponováni být členy primárně těch společenství, s nimiž náš pobyt sdílí totožný vzájemný prostor (ať už se jedná o kolonie bakterií, jejichž svéráz podmiňuje tvorbou organických funkcí metabolismus našeho těla či o biotopy jakožto lokalizací rámcově vymezená společenství rozmanitých).

Sdružení či sdružování ve sféře vzájemnosti, tj. v blízkosti doteku, vyjadřuje svérázem své harmonie specifika svého sladu. Tato se nám jeví v ladu. Ladnost odhalující harmonii součinnosti pospolného sdružení v sounáležitosti má tedy dát za pravdu nejen přeživším indiánským příběhům o oduševnělosti krajiny, spolupráci, rovnosti a oduševnělosti všech živých tvorů (stromy a rostliny nevyjímaje)¹¹, leč těž (a v našem kulturním okruhu primárně¹²) libozvučné nauce Pythagora ze Samu, jak se nám zachovala v podání Diogenově¹³ a Platónově¹⁴.

2.4. Odpověď umisťuje

¹⁰ „Jednota světa je jediná.“ Fink, E. Bytí, pravda, svět. Praha: Oikumené 1996, s. 61.

¹¹ Jako poutavé uvedení do tematiky indiánské mentality a nedocenitelně skvostného, až idiotsky přehlíženého (jako vše důležité) způsobu uvažování přírodních národů doporučuji: Forest Carter. Škola Malého stromu. Praha: Kalich 2000.

¹² Neboť euroatlantská kultura má ve zvyku obsazovat první místa výhradně dle přináležitosti k sobě a ne dle skutečné hloubky a relevance. Není ona tím tržištěm, na němž se vysmáli Zarathustrovi přinášejícímu svou moudrost z útrob ušlechtilé divočiny – z azuru nebe, z třpytu jezer – z výšek hor a z hlubin roklín.

¹³ Diogenes Laertios. Životy, názory a výroky proslulých filosofů. Pelhřimov: Nová tiskárna s. r. o. 1995.

¹⁴ Platón. Ústava. Praha: Oikumené 2001.

Zaostřeme pozornost na dříve postulovanou sentenci, že ve zlém světě lze blaženost pouze vyvzdorovat, v dobrém jí lze dosáhnout součinností. Zodpovězení si bytostně intimní magické otázky, jaký je svět, v němž žijeme, je enormně relevantní pro kvalitu a hloubku života konkrétního individuálního jedince. Stejně jako lano při zakotvování či půda při zakořeňování.

Povaha světa je lanem. Spojnicí mezi plovoucím chvěním lidského života (na vlnách unikající bezbřehé nekonečnosti veškerých obklopujících jej kontinuit) a jeho tíhou (vrženou do hlubin a zakotvující život právě na tomto místě). Odpověď poutá lidskou povrchnost s lidskou hloubkou, čímž umisťuje. Dává pobytu (Dasein) jeho tu (da).

Půda je při zakořeňování faktorem markantně ovlivňujícím, jak se kořenům bude dařit. Bude-li dostatečně plná živin, aby rostlina dostala své fyzis a rozvila se tedy v plné kráse do přirozenosti, nebo kontaminovaná - či jakkoli jinak naším blahobytným, vyspělým, humánním, syntetickým vraždícím odpadem zplundrovaná – a zrodí se z ní jen hybrid či mrzák? Zde je až teatrálně zjevná impozantní moc odpovědi, jež dává oné otázce magickou sílu.

Na tom, jak si zodpovíme otázku zakládající lidské založení, otázku profilující intencionální strukturu etické dimenze lidské existence, otázku opravňující či neopravňující k otevřenosti vůči světu (tj. odemykající či uzamykající bytí), záleží, budeme-li žít v souladu se světem (sokratovsky: pravdivě, postmoderně: alternativně), implicite upřímně. Či bude-li náš charakter venerický a promiskuitní (tj. chronicky povrchní) a my místo spontánně kreativního „prostoření“¹⁵ se do přirozeného světa budeme zajati v regionu světa umělého. Prefabrikovaného, vykonstruovaného a ušitého na míru.

V takovémto světě se moudrost stává vypreparovanou sovou, bezprostřednost omylem a lidský duch jímavým dobrodružstvím, poutavou záhadou, dutou výplní nudy, anachronizmem vábně vonícím zapšklou pouťovou nostalgií.

2.5. Moderní civilizovaný člověk vraždí matku Zemi

Malí tohoto světa udávají laťky, kam až můžeme vyrůst. Tvrdíc, že do sem je to ještě růst a výš je to úpadek, s pošetilostí klaunů svévolně vyvracejí gravitaci z kořenů. Gravitace je pevnost země. Vyvracejí tak z kořenů samu pevnost Země. Jsou vrahy své matky. A jeden

---

¹⁵ Viz Hogenová o krajině: „Patří k lidské tělesnosti jako pozadí, na němž tělo prostoří a tvaruje se.“ „Lidská tvář vrůstá do krajiny a ta se promítá do posunků, do letmých a nekontrolovaných lidských pohybů.“ Hogenová, A. Kvalita života a tělesnosti. Praha: Karolinum 2002.

každý z nás, lidí plnicích ulice, je spolupachatelem. Náš tichý souhlas není jen nevyjádřeným nesouhlasem, je něčím horším. Lhostejností! Lze to být Evropan a nemuset se své civilizace hnusit? Hnusit se své povrchnosti (tak rozměňované, že nelze vidět dno, protože budí iluzi hloubky), tiché despotie (skrytě spící na dně každé myšlenky, která si činí nárok na to být realizována.), kultury? Odpověď je vražedně prostá. Lze. Každý z nás je toho nepsanou a nesvinutou pečetí. A každá lidská iluze, ať ji třeba zveme hodnota či čest, pečetním voskem.

Pojetí světa jako dobrého či zlého tvaruje okolní svět, neb tvářnost vyvstává v interakcích¹⁶. Tvář se rodí ze střetu¹⁷. Střet je těhotenstvím světa, zjevovým potenciálem nevyčerpatelné plnosti bezobsažnosti všeho. Nevytěžitelným dolem suroviny skutečnosti, jehož hlubina sluje bezednou. Pojetí světa jako dobrého či zlého (včetně konsekvencí) nám odhalilo blaženost v součinnosti jako realizaci dobrého života v přirozeném prostoru (tj. života v souladu s jeho uspořádáním). Přirozeným prostorem byla pro Sokrata polis. Nástupem globalizace se jím stal celý svět.

Člověk je zodpovědný za to, jak prožije svůj život, protože v pochopení individuální blaženosti jako součinnosti v přirozeném prostoru rovných¹⁸ plá jiskra východu z bezvýchodnosti - z bezcestí nikterak aporetického – současného nezáviděníhodného (ba pro lidstvo až hanebně ostudného) stavu rodné planety a lidské duše.

Součinnost v přirozeném prostoru v nadpisu nazvaná souznění v pospolném společenství je idea symbiogeneze. Idea organické jednoty, sounáležitosti. Zde vězí klíč k odemčení prozatím do sebe neprodyšně uzavřeného, vůči skutečnosti ignorantsky arogantního, přezíravě tupozrakého konzumu. Klíč k odemčení konzumu východiskům.

Varianty: 1.) katastrofa, 2.) konzum v mezích udržitelného vývoje, 3.) metamorfóza lidské společnosti (pozdolnou výchovou k oceňování hodnoty přírody ústící v celoplošnou změnu profilace lidské mentality) realizovaná paralelně s proměnou funkčních mechanismů, civilizačních návyků a reorganizací či obměnou struktur, udržujících společnost v jednotě a zajišťujících tak její trvání – ergo zaštiťujících kolísavou pseudo-fakticitu společenské existence. Kolísavou¹⁹ perlet²⁰.

¹⁶ „... každý chaos má dvě sféry, nebesa a půdu pod nohama.“ Paracelsus. Elementární bytosti. Praha: Dobra 2001, s. 26.

¹⁷ „Intersubjektivita je podstatně otevřeností.“ Marcel, G. Přítomnost a nesmrtnost. Praha: Mladá fronta 1998, s. 99.

¹⁸ Tj. vzájemně se ve své vzájemnosti respektujících. Respekt podmiňuje.

¹⁹ Kolísavost symbolizuje neustálé vymykání se výrazu. Tedy útěk před původností. Vymaňování se ze skutečnosti. Jen iluze uhýbá skutečnosti – ze strachu z konce, jenž by nastal při jejím střetu se skutečností. Iluze je strach z konce. Kolísavost je pretendováním iluze.

²⁰ Perlet' je stojatou vodou otrávených studen. Vodním hnízdem iluzí. Lovištěm klamu a úlovkem chamtivosti. Ale (neb síla jing je vždy vyvážena silou jang stejné intenzity – toť zlaté pravidlo harmonie a ne náhodou není klasickou myšlenkou evropskou, leč importem z orientu) i třpytem nestálosti, odhalováním skutečné krásy pomíjivého. Zjevením svrchovanosti fenoménu krásy sjednocující smyslové počítky v čítí jednotné skutečnosti.

2.6. Smrt smyslu

Hybris a reminiscence jsou dva prameny zhouby. Nechceme-li totálně zdevastovat životní prostředí či lidskou schopnost otevírat se doteku skutečnosti (tzv. cit pro skutečnost), čili nechceme-li být ryze učiněnou zhoubou, musíme vykonat rázný krok od virtuality vši zvykem zažité pomyslnosti směrem ke skutečnosti. Opustit počítačovou síť a projít se lesem. Ponechat stranou možnosti a vrátit se ke skutečnosti. Vybřednout ze zajetí pozornosti rafinovaně podbízivými, seriózně vyhlížejícími, podmanivě lákavými stimulanty naší nepozornosti k světu.

Bylo by důsledné nahradit termín smysl termínem zábava. Smysl zemřel²¹, bylo by tedy záhodno nahradit jej i pojmově ekvivalentem, který zaujal jeho původní pozici. Zábava uzmula smyslu původnost. Okradla nás o smysl. Nutno upřesnit: zábava ve významu vyprazdňování (respektive prázdného naplňování prázdnoty, vytlačování prázdna prázdnem), nikoli zábava jakožto příznak bytostného naplnění a přetékání překupující péče naplňujícího.

Projdeme-li se všední ulicí, teritoriem to banality lidské existence, s otevřenýma očima, je nám to v chvilce jasné: zde slovo smysl nemá smysl. Informujeme-li se o stavu světa, popř. o lidských konáních globálně, jsme přivedeni před identický závěr: tu smysl ztratil smysl. Hovořit o smyslu již nemá cenu.

Smysl byl nahrazen cenou, kterážto náhrada – jako u záměny neadekvátní a extrémně neúměrné téměř vždy – otevřela prázdnotě průrvu k výstupu. Člověk se teď snaží pocíťovaný prostor prázdnoty ve své duši vyplnit zábavou. Leč prázdnota je bezedná i když je lokalizovatelná. Relikty nás zatěžují reminiscencí²². Duchem tíže, duchem msty.

2.7. Resuscitace přítomnosti podmiňuje autentickou existenci

Vzpomínky jsou pramenem viny. Negují ryzí výtrysk naší počátkující nevinnosti tím, že nás neroztavitelným řetězem návaznosti připoutávají k dědičnému hříchu. Jsme zatíženi vinou, čímž tuto vinu aktualizujeme a znovu ji necháváme škodit. Umožňujeme vině vstup do prostoru, z něž již byla vytěsněna. Člověk, jenž nedokáže býti lehkovážný, se stylizací své

Zkušenost blyštivosti naleštěného pedagogicky poukazuje k prostorové dimenzi péče. Odhaluje pečování jako prostor výkvětu do krásy.

²¹ „Konzumní společnost je hlubokou zkušeností povrchu, kde sekularizace rozlámala vše souvislé hluboké a věčné.“ Bělohradský, V. Kapitalismus a občanské ctnosti. Praha: Mladá fronta 1992, s. 37.

²² Reminiscence a hybris jsou dva hlavní (ne-li jedině) prameny nákazy Země lidstvem a člověka pošetilostí. Nebude-li jejich tok, přelévající se nám již přes hlavu, usměrněn nakonec utopí lidstvo i Zemi.

pozice vůči skutečnosti vytyčuje jako její neodpuštělná vina. Ontologicky přispívá k destrukci skutečnosti, neboť skutečnost je právě jen ryzí aktualitou a tu on obětuje na oltář mrtvé minulosti, která je v pravdě při každém novém teď vždy již iluzí.

Okamžik je zázrak odpuštění hříchů, minulost je iluze a relikty jsou atomové pumy destruuující skutečnost. Jenže ego lpí na svém „bylo“ jako na „je“. Bytí automaticky pojímá jako vlastnění²³ a „mít minulost“ je pro něj důležité stejně tak jako „mít přítomnost“. Otevřenost vůči radikální novosti chápe jako vyjití do nicoty, nevzdorování nebytí.

Iluze se bojí nevzdorovat nebytí, proto obětuje cokoli, co není jí samou (tedy klidně všechnu skutečnost). Lpění ega na obětování pravdy kontinuitě životní zkušenosti je lpění pro ego sebezáchovné, pro životní prostor konkrétních bytostí či pro jeho intelektuální sublimaci (přirozený svět) však choroboplodně zhoubné.

Sloužíme zhoubě tím, že nás relikty zatěžují minulostí. Proto třeba nám tančit na lehkých nohou, nevraždit skutečnost minulostí, nebát se vidět nově! Vymanit se z představy o trvání a nebát se ukončovat. Jde o to nově prožívat čas²⁴ a založit tak jeho nové chápání.

Je zásadně důležité zbavit se ze zděděných ideálních představ o čase a vymanit své pocity z tragického pocíťování času – rovněž to kulturního dědictví. Vždyť jak jinak dosíci původnosti zrodu, tj. permanentního počátkování? Permanentně počátkovat znamená i permanentně ukončovat. Ideální představy o čase odkazují k završující jednotě jeho trvání jakožto k věčnosti.

Člověk nemá odvahu k pravdě, pokud lpí na svém trvání. Jen mimochodem a jakoby na lehkých nohou lze dotančit k věčnosti. Věčnost je naplňující intenzitou, ne oddalující hloubkou (odkaz to křesťanské metafyziky).

Dědictvím tragického pocíťování času je vnímání konce jako katastrofy, skutečnost negujícího neštěstí. Tragédie zabíjí konec a ničí skutečnost. Opojení vznešeností a velkolepostí sálající z tragédií je opojení mocí zhouby. Lpění na kontinuitě trvání jako záruce vlastního ontologického statusu svou pozorností zcela míjí přirozený svět, přestože do něj vsadilo sémě záhuby.

Nyní si zdůrazněme tři arci-důležité myšlenky. 1.) Lpění je bezohledné tudíž i nevšímavé. Má zavřené oči pro vše, na čem již neutkvělo. 2.) V Evropě kulturně zděděná představa času je iluzí ničící skutečnost. Svým vymykáním v ní rozsévající zhoubu. Mnozíci se iluze vraždí skutečnost. Skutečnost umírá pod drtící silou bezohlednosti na svých

²³ „Vlastnění neutralizuje toto bytí; věc jakožto majetek je jsoucno, které ztratilo své bytí.“ Lévinas, E. Totalita a nekonečno. Praha: Oikumené 1994, s. 138.

²⁴ „Vše, co člověka znepokojuje, znepokojuje ho v pocíťování času. Moc nad sebou rovná se moc nad způsobem, jak vnímám čas.“ Weillová, S. Dobro, mez a rovnováha. Praha: Mladá fronta 1996.

představách (tj. své minulosti) lpících lidí plundrujících tvářnost matky Země. Bezuzdně vyždímávajících plodná ňadra jejích přírodních zdrojů. Devastujících původní společenstva bytostí (rostlinných i živočišných) respektujících se ve společném prostoru interaktivní sounáležitosti. Lpění vymyká, prozření obemyká. Pravda zachvacuje, iluze uchvacuje. 3.) Je třeba neunikat koncům, učit se ukončovat²⁵ a vytlačit tak z mentality zažitostí vtisklou scestnou představu konce. Je třeba pracovat se svým emočním tělem a vymítit negativní pociťování celku. Vyčistit tak jeho vnímání od nánosů jedovatého bahna.

To vše je třeba pro nabytí odvahy k počátkování, k zapuštění kořenů do Země a pro život v pravdě. To vše je třeba k přijetí do svazku se skutečností, k vyhrabání skutečnosti z pod nánosů minulosti. K vymanění přítomnosti²⁶ z nadvlády mrtvoly včerejška. Ke vstupu do společenství respektu obchvacující jednoty vzájemně se sdílejících a zakoušejících. K regeneraci narušené spjatosti člověka s okolím, občana globálního světa s životním prostředím. K bytostnému prozření jedince zakládajícímu hloubku osobní odpovědnosti jednoho každého individua.

2.8. Idea symbiogeneze – původní spjatosti provázaných struktur celku

Při svém životním konání, volbách, rozhodnutích, myšlenkových postupech mějme stále na mysli, že v nás coby danajský dar klíčí semena zhouby. Nenechme je přivést ke zrodu! Nechme je zahynout (tj. nebojme se je ukončit) nepřivětivou vyprahlostí, jedině tak se očistíme k novému zrodu. Skutečnému zrodu, jenž vzchází z Teď²⁷ - z plné to věčnosti okamžiku, jenž není integrálním prvkem ani strukturální jednotkou ontologické reality, ale její obemykající plností.

Okamžik je skutečností. Pokusili jsme se chápat Teď prostorově. Proč ne, rozbíjení stereotypů je v realitě dneška, kde jasně vidíme, že již i budoucnost je pohřbena minulostí, jedinou činností, jež – je-li konána a v zakoušení tohoto konání pravdivě vnímána, důsledně prožívána, bytostně pociťována – nevede do studen hlubokých depresí ani do bezedné jámy prázdnoty zaplňované zábavou, leč k rozjařile překypujícímu výtrysku kreativity.

Záchrana světa (odhlédneme-li od otázky, zda je skutečně ještě vůbec možná) předpokládá precizaci potence intenzivního pociťování, bravurní interpretaci prožitku (tj.

²⁵ „Pomíjejícínost by se dala vyložit jako požitok plodící i ničící síly. Jako neustálé tvoření.“ Nietzsche, F. Duševní aristokratismus. Olomouc: Votobia 1993, s. 64.

²⁶ „Smysl dějin spočívá vždy v přítomnosti, a jestliže křesťanská víra pojme přítomnost jako eschatologickou přítomnost, smysl dějin se uskuteční.“ Bultmann, R. Dějiny eschatologie. Praha: Oikumené 1994, s. 29.

²⁷ Tj. nejen v teď, ale přímo z teď.

důvěrnou obeznámenost se svým tělem, která zahrnuje rekonstrukci hluboce intimního vztahu spjatosti s přírodou) a nepředstavitelně dalekosáhlou proměnu evropské mentality. Přibližování se původnosti kultivováním našeho prožívání pouze zdůrazňuje přítomnostní pojetí času jako spolehlivý odrazový můstek martyria řečené proměny.

Nelze mít vyšších ambicí, než být poukazem nebo mařit stereotypy (tj. rozbíjet rozbíjející). Vždyť skutečnost je nám už vzdálená natolik, že každé setkání s ní nazýváme výjimečným zážitkem. Skutečnost lidem zmizela – tzn. je tady, ale mimo náš obzor. Z horizontu viditelnosti našich očí je vytěsněna realitou. Realita je autonomizací funkčnosti. Autonomizací hrůzné přezíravosti technicizmu²⁸.

Souznění v pospolném společenství ale nefunguje. A už vůbec ne technicky. Ono totiž žije! Je symbiogenezi, původní spjatostí. Jednotou ve svých podmínkách se vzájemně prostupujících ontologicky rovnoprávných singularit. Je těhotné zmatkem rozepře, úchvatností vrhu. Jakožto vysvitnuší v semknutosti čtyř je darem nalévaného²⁹. Posvátnou obručí života – jak pravil jeden velice moudrý indiánský šaman.

Člověk má s přírodou společnou fyzis. Tím, že porušil posvátnou obruč života - vymanil se ze souznění v pospolném společenství, opustil dimenzi vzájemnosti, dimenzi vztahovosti – pro něj svět přestal být domovem. Člověk opustil svůj domov, už pro něj není žádné „bydlet“. Častěji zná prodlévat a neulpívat, neb bližší zakořeněnosti je mu adaptabilita. Tím, že se vymanil ze souznění, ztratil svou blízkost, přišel o osobní intimitu hlubokého bytostného vztahu ke svému bezprostřednímu prostředí, s nímž v spjatosti symbiogeneze – jejíž zhuštěně prožívanou životadárnou vztahovou prostoupenost zhmotňoval v symbolech posvátna – koexistoval uvědomělou bytostnou participací na sounáležitosti.

Toužit vědomě participovat na symbiogenezi (majíce jí přitom za posvátnou) a limitovat tak hranice vlády původní evropské panovačnosti mimo region své vlastní mentality – to je vehemence hodná dnes pozornosti člověka! Člověk však na své lidství zapomněl (dějinami, zkušeností, resentimentem balastu minulosti), či si jej interpretuje mylně, tj. nepůvodně, tj. ve smyslu antropocentrických (ať už teistických či materialistických) doktrín či opakuje naučené fráze definic speciálních disciplín, kterým věří, aniž je tematizuje, stejně jako středověký pasáček vepřů dogmatům svaté církve. Mylné interpretace svědčí, že k pomýlení došlo ještě před nimi.

---

²⁸ „Odkrývání vládnoucí v moderní technice je vymáhání (Herausfordern), které požaduje od přírody, aby dodávala energii, jež jako taková může být těžena a hromaděna do zásoby.“ „Země se nyní otvírá jako uhelný revír, jako rudné ložisko. Jinak se ukazuje pole, které kdysi obdělával (bestellen) sedlák, přičemž obdělávat tenkrát ještě znamenalo starat se a pečovat“ Heidegger, M. Věda, technika a zamyšlení. Praha: Oikumené 2004, s. 14.

²⁹ Viz Heidegger, M. Básnický bydlí člověk. Praha: Oikumené 2006.

2.9. Člověk ztratil skutečnost

Sebe-ztráta musila nastat na rudimentárnější úrovni naší bytostnosti, než je lidskost. Ještě předtím, než člověk zapomněl na své lidství, zapomněl na svůj původ. Jen díky tomu též mohl vyspět v šklebící se prázdnotu vraždící nesmyslnosti, místo by vykvetl v růžolící se překypělost plamenné lásky zahrnující svět svým obětím, vlídně rozprostřeným jako se vlídně rozprostírá kol světa obětí živlů.

Zapomenutost na původ, jež činí z člověka bestiální monstrum, neuvěřitelně úskočné a proradně lstivé bestiální monstrum, je zapomenutosti na semknutou jednotu součtveří, která nám otevírá bránu bytí. Člověk zapomíná, že má s přírodou společnou fyzis. Opominání společného vede k prohlubování rozdílů, proto moderní přírodověda rozkvetla tak bujně a košatě. Stojí totiž na diferenciaci.

Člověk a příroda mají tutéž fyzis. Představa konzumu v mezích udržitelného vývoje je představa neautentická. Žel dosíci tužeb po něčem jiném by šlo jen aplikací na celek směřované výchovy, mediální podporou a jakýmikoli dalšími rozmanitými (samo, že vždy prvořadě eticky korektními) kroky vedoucími k změně společenských paradigmat. To vše však zavání manipulací s masou a ideologickým příděchem. Nic z toho dnes již nemůže být eticky korektním, ač se tak (a možná proto) metodiky, postupy a řízené sociální projekty či strategie tváří velice rády a často. Kultura symptomatická zdáním, privilegujícím vzbuzení dojmu za hodnotu, je kulturou přetvářky. Světem šalby a mamu. Světem ztráty skutečnosti.

2.10. Lidská odcizenost a násilí vůči světu

Je třeba zjevit skryté. Dát průchod przněnému, jež k nám bytostně přináleží. Zároveň je však nutné mít čas na naději, jinak sazenička aktivity nenalezne půdu vhodnou, by vzkvetla. Dnes, kdy celou planetu rovnoměrně pokrývá nepatrný jaderný prach prokazatelně vzešlý z pokusů v atolech (ubohá fauna a flora – a jak rozháraně, maso-drásavě musí trpět srdce indiána, jehož existenci je každá květina sestrou, živou bytostí, spolu-tvorem, členem rodiny³⁰), je všechna půda infikována (byť nemedializovaně, tiše jak taktní host pohřbu).

---

³⁰ Mimochodem: Jak skvělý vzor globální zabydlenosti v praxi, čili obrázku ideálního svědomitého přístupu vyspělého postmoderního – tj. zcestností moderny varovaného- světoobčana nám zde nabízí právě přírodní mentalita, ve své pevnosti a nepodrobitelnosti převálcovaná nejprve kolonizátorsko-křesťanskofilní expanzí, posléze bezohledným oportunismem white-centrického majetkomilství.

Čím vzácnější rostlina, tím čistšího prostředí je jí třeba k životu. V éře celoplošně kontaminované půdy, kdy pod sprší kyselého deště rezavějící trucky přivážejí na náš důkladně dezinfikovaný stůl s plastovým ubrusem toxicky zamořené potraviny – poeticky zvané chemicky upravenými – v této éře již čistoty není. Půda je globálně kontaminována, čas na naději vyprchal, když ještě nebyl očekáván. Tak jako nás mívá vše, co nevětríme dostatečně sladně. Stále se tudíž vrací otázka, má-li sazenička aktivity vůbec smysl, tj. možnost rozvíjení v růstu a vzkvětu květu, jímž obohatí záři tváří skutečnosti a bytostnou plnost světa. Vše zahrnujícího, nic a priori (či výsostně) neupřednostňujícího celku, jemuž pokud se člověk bezvýhradně odevzdá, pocítí mystickou sílu náruče, původní spjatost sepejetí, jejíž horoucí překypělostí naplní člověka jeho odevzdanost – vymaňující jej z pout detailním partikularismem pohlčeného regionálního ega.

Naplnění bytostného určení v bytostném vyprázdnění je myšlenka, jež zde nese svědčí o žádné dialektice, ni nepoukazuje na některou z četných originálních metafyzik přerodu antagonismů v transcendingující jednotu, ale má nám hlouběji ozřejmit naši absolutní ztracenost ve všudypřítomnosti nereflektované sebe-zapomenutosti, ztrátu vztahu k přírodě jako sebe-součástí.

Člověk umí skrze své násilí nechat vyrůstat do výšky (např. domy). Ach, kdyby tak alespoň v totožné míře uměl skrze svou pokoru zarůstat do hloubky (světa). Na naději již nemáme čas. Ztratili jsme naději na naději. A na totální umrtvení (sebevraždu) absurditou máme ještě moc nervů, respektive naivní nesmiřitelnosti či pudu sebezáchovy – nechuti k pozbytí sebe (byť paradoxně vlastně ani nevíme, co je to „býti sebou“).

Ztratili jsme schopnost býti sebou, byli jsme o ní okradeni mocí preformující strukturu civilizace, v jejímž autonomním (z celku vytrženém a blízkosti tak odcizeném; svět – se světem i ohledy - ztrativším) teritoriu nabýváme svých identit coby degeneráti. Mutanti zapomenutosti na bytí a odcizenosti tenze k světu. Všední realita bezútěšně neúkojného konzumenta je stavem sebe-ztráty, situací zapomenutosti na celek.

2.11. Pokora je moudrost

Proč jsme dříve hovořili o původnosti, dokonce několikrát, aby zvýraznění podtrhlo závažnost i sílu původnosti? Protože celek se ozřejmuje v zárodku, je vytápán ze situovanosti původní zasazenosti do prostředí. Je-li již pozdě na naději a vůle k životu svou

instinktivní dravostí přesto nepokořitelně³¹ odmítá nihilizující negaci života člověka (tj. podmanění jeho mentality) absurditou, pak nám zbývá coby počátkující pramen zpřítomňující vyjádření vlastního vytyčení pokora.

Pokora je jedinou moudrostí. V epoše bez naděje, v éře zahalenosti „bytí sebou“ ve smyslu „bytí člověkem“, ba možná ve věku rozvrácenosti, ve věku detonace „bytí sebou“, kdy vykořeněnost člověka ze světa a jeho tápající (tj. lehko oblouznivší, tj. ekonomicky hodnotná) nereflaktovaná sebe-ztracenost slaví žně.

Čest všem teoretikům společnosti, iniciátorům velkoplošných restrukturalizačních projektů, sociálním inženýrům, kybernetikům a všem dalším načrtávatelům obrysů samostatné společnosti, tj. (přeloženo ze slov europoidní ješitnosti) lidské společnosti. Společnosti organizované na bázi vyčlenění komunita z Umgebungu, nikoli akceptující a upřednostňující – v pravdě jediný skutečně transcendentující – aspekt zabydlenosti člověka v kosmu. Aspekt lidské vnořenosti v spolubytí s prostupujícím jej společenstvím blízké bezprostřednosti, v níž lze mu setkat se s libovolným z tvorů jako s ontologicky rovnocenným „respektovaným bratrem“. Aspekt zainteresovávající člověka v jeho vztahu ke světu bytostně, nikoli pouze laxe, nedbale a okázale, jak preferují sebe-ztrátu maskující iluze.

2.12. Intimní prožitek sounáležitosti zavazuje k osobní zodpovědnosti

Sounáležitě účastenství v spolubytí je soubytím. Takto definované soubytí je to, oč nám jde. Sounáležitě účastenství v spolubytí, souznění v pospolném společenství, fungující symbiogeneze v biotopu, kde stav permanentního střetávání vztahujícího se je životem i jeho podmínkou – tyto ideje nás odkazují na svrchovanost pospolitosti, jež je ve své životadárné moci magickou matkou, kruhem koloběhu přirozeně (tj. nenuceně – ve svém vlastním zjevu; explicitě spontaneitou své vlastní periodicity) se ustanovující průběhovosti jestvujícího. Sdružení rovných v interaktivní spletitosti nevyměnitelného sepjetí přípatřičnosti, jehož sounáležitost zakládá bytostnou příbuznost (příbuznost ontologicky primárnější než příbuznost rodinná, natož rodová).

Tato bytostná příbuznost, stane-li se zjevnou, ergo podaří-li se vědomí prorýpat k ní skrz balast nánosů, je relevantní eticky, neboť jedině ona dokáže člověka hluboce (emocionálním prožitkem) rozechvět prýstícím souladem. Echem tohoto rozechvění, ozývající se vyzněním tohoto rozechvění v nás je zodpovědnost.

---

³¹ Nepokoří se diktátu odstíněné zjevnosti, totalitě fakticity, vyhocené vehementní závažnosti světové opuštěnosti lidskou sounáležitostí, právě pro svou instinktivní (mimoracionální, ergo ne toliko zhoubnou) povahu.

Hluboká zodpovědnost pramení v hluboce intimním prožitku sounáležitosti, v bytostné spjatosti s přírodou, do níž prostořením rozšiřujeme údy svého těla. Mystická jednota je ukotvující hloubkou osmyslňující pramen lidskosti pramystériem sounáležitě vespolečného spolubytí a to vzdor promiskuitní pluralitě fakt, vzdor toxicitě a metropoli, vzdor infikované půdě, kontaminovanému vzduchu a vzdor dalším fádším trapnostem běžného dne, denně každým z nás smetených pod stůl nevšímavou přezíravostí, jíž jsme si musili (byť si i jakkoli pudově a podvědomě či nevědomě - neboť vztahovat kategorii imperativu čistě k oblasti vědomých soudů a rozumových hodnocení uvážlivosti je racionalistickým reliktem, neopodstatněným přežitkem nestoudného předsudku) osvojit, aby naše mentalita dokázala čelit beznaději aktuálního stavu světa ohnizděného postmoderní společností. Beznaději drtivě svou bezvýchodností a neukonejšitelností pravdou.

2.13. Bolest je dědictví Evropy

Vše sladké je jen produkt nebo sen. Tedy zhotovenost, vyrobitelná vlastnost příručního užitkového jsoucna či filosoficky inkonsekventní zastiňování si nesnesitelné reality „malou lží“. Zbyly nám pouze hořké pravdy. Sladký život se nechává vést intencí k blahu, ne intencí k pravdě. Pravda bolí. A bolest nás posiluje. K tomu, abychom byli schopni snést ještě více pravdy.

Objektivní pravda je dědictvím Evropy, musíme tedy chápat i - v přimknutosti s ní spjatou – bolest jako dědictví a postavit se k ní tak. Ačkoli, příměr s dědictvím zde byl použit nešťastně, netaktně. Příčinou toho je opomenutí, že postavit se k dědictví evropsky může být citlivým čtenářem pochopeno i ve smyslu rozhazovačně jej proplýtvat z rozmařilosti či přehlížet jeho skutečnou hodnotu a, pýchou se nadýmaje, žít jen z blyštivého lesku jeho jména na rtech odulých prostopášností bezuzdných či svaštělých leností pohodlných.

2.14. Alegorie tvorby: květ

Tvorba je květem³². Strom kvete v blaženosti (má-li se dobře). Filozofovi či básníkovi je též blaženě, když všemi smysly vnímá krajinu. Otevře se jí a krajina k němu promlouvá v souznění bytostné spjatosti. Samo, že nikolivěk verbálně, ale řečí pocitů, náznaků, vizí a dojmů. Řečí, jíž lze zpětně verbalizovat či verbalizací interpretovat. Leč nelze ji znovu

---

³² „Živé není pasivním produktem evoluce, pečuje o sebe a spoluurčuje vývoj vesmíru, podílí se na jeho dějinách.“ Daněk, T. Markoš, A. Život čmelákův. Červený Kostelec: Mervart 2005, s. 112.

obnovit (tj. precizně vystihnout či zrekonstruovat – ergo vyrobit), může být pouze počátkována. Může se pregnantně zrodit při svém počátku. Prýští totiž rovnou z pramene. Má vlastní tok, jenž člověkem pouze prochází, ale nepatří mu. Nemůže se jí disponovat jako při utilitaristickém užívání naučeného cizího jazyka: je vždy nová, originální, absolutně jedinečná a nepřipravitelná. Ano, v tom spočívá krása zrodu: v nepřipravitelnosti.

Trpící láska obrátí hněv na prostředky snění. Trpící křesťanská láska³³ obrátí hněv na snění a zatvrdí se. Otupění citlivosti otupí komplex duše. Zatvrdí se otupěním citlivosti tedy bytostného otevření se. Příčina tkví ve falešné představě (a identifikaci s ní až k bodu nepřipouštění jejího nenaplnění), nikoli v našem snění, otevřenosti, zjemnělé senzibilitě a zanícenosti.

Zatvrzelost se místo proti představě obrací proti schopnostem, které bolest způsobily. Tím se člověk ochuzuje o hlubinu niterné odevzdanosti, v níž před ním vyvstává celý svět ve své kráse a dokonalosti, v níž se spojuje s okolím a bytostně ho prociťuje, v níž nalézá v přiblížení se k tvůrčím silám přírody svou přirozenost.

K souznění musí dojít vytápáním tóniny, sladěním komponent v souhře živého vztahu. Souznění se světem je kouzlem a lékem proti trudnomyslnosti. Naladěním se na rytmus krajiny člověk dojde k souznění se světem. Souznění se světem nás ukotvuje ve skutečnosti coby v domovu, tj. v místu bezpečí, a generuje tak životní postoj víry v dobro světa.

2.15. Souznění se světem jako přináležitost k okolí

Souznění v pospolném souručenství evokuje pocit naprosté soupatřičnosti a přináležitosti k okolí. Listy a stromy k nám promlouvají, stejně jako k nám mluví vítr, louka, nebe, vřes. Naladěním se oprošťujeme od roviny funkcionalit a procesů, v níž žijeme své běžné prožívání, a otevírá se nám naše skutečná, běžně zastřená přirozenost. Tou je přináležitost ke světu, v němž jsme celostně angažováni a s nímž jsme bytostně spjati.

Rozplýváním se do okolí mizí distinkce a ona přináležitost proniká námi. Vzájemně se prostupujeme v důvěrném sblížení. My a naše prostředí (posekaná louka na obzoru, ve vichru se kolébající zakroucená sukovitá větev) se smíme důvěrně prostupovat a komunikací se vzájemně obohacovat a sblížovat, neboť jsme stejné povahy. Naše sjednocenost ukazuje na náš společný základ. Člověk zde nachází uklidnění, radikální utišení.

---

³³ Nahlížena tak, jak je interpretována Nietzsche v Antikristu. Nietzsche, F. Antikrist. Olomouc: Votobia 2001.

Člověk se ochuzuje o hlubinu niterné odevzdanosti, v níž před ním vyvstává celý svět ve své kráse a dokonalosti, v níž se spojuje s okolím a bytostně ho prociťuje, v níž nalézá v přiblížení se k tvůrčím silám přírody svou přirozenost.

K souznění musí dojít vytápáním tóniny, sladěním komponent v souhře živého vztahu. Souznění se světem je kouzlem a lékem proti trudnomyslnosti. Naladěním se na rytmus krajiny člověk dojde k souznění se světem. Souznění se světem nás ukotvuje ve skutečnosti coby v domovu, tj. v místu bezpečí, a generuje tak životní postoj víry v dobro světa.

Evidence sounáležitosti v soupatřičnosti je tak intenzivním pocitem sebe naplnění, že v něm člověk nalézá vlastní přirozenost. Cítí se býti více při sobě, více sám sebou než v „normální“ zahlcenosti svým. Než ve všední reprezentaci přijatých pozic.

Člověk při brouzdání ve sférách svého společenského pohybu cítí, že při naladění na své prostředí odvrhne své masky a odhaluje skutečný základ sama sebe. Vlivem sounáležitosti světa poznává svou přirozenost nikoli jako vyměřenost vůči něčemu. Pohled na krajinu kolem ho úžasně fascinuje, je s ní prodchnut důvěrnou nití sounáležitosti. Spojení jde tak daleko, že do krajiny lze vskutku prodlužovat své údy a ona nám pak může sdělovat své pocity a vědomosti.

2.16. Trh velkoměsta

„Člověk je tím, po čem touží“, tvrdil svatý Augustin³⁴. Vizme ekvivalent: člověk je tím, čím se obklopuje. Člověk by měl nejprve najít své místo v přirozeném světě a pak se teprve vymezit vůči světu umělému. Tato prvořadost není nikterak irelevantní, nýbrž tak naléhavá, jako nedoceňovaná. Naléhavost prvořadosti je oplodňujícím principem kritických situací. Kritická situace je situací, v níž se lidstvo globálně³⁵ nalézá v echu megalomanských rizik giganticky mastodontních katastrof, jimiž se někteří apokalyptičtí futurologové umně ohání s detailností až perverzní. Jako by byli teoretickými kybernetiky konce.

Moderní velkoměsta jsou obrovská tržiště. Lokality, na jejichž prostorách se odehrává směna. Směna cetek, veteše i klenotů. Směna citů, emocí, zboží, zážitků, myšlenek, bytostí. Homo sapiens zde už není sběračem ani lovcem ani zemědělcem – leč kupčičkem. Kupčící

---

³⁴ Augustinus, A. Vyznání. Praha: Kalich 1992.

³⁵ „Nejsme už doma v našem malém, rozdrobeném, bohatém a rozmanitém světadílu. Jsme zapleteni do dění a ohrožování děním, jež se neomezuje na naši užší vlast.“ Gadamer, H. G. Člověk a řeč. Praha: Oikumené 1999, s. 92.

jsou otroky marnosti, podřizují vše své spokojenosti. Trh velkoměsta je zónou směny³⁶. Nastala éra zekonomičtění hodnot.

Žádoucí (tedy i rozvíjení a podpory hodné) schéma výchovy (jako struktury geneze individuální zasvěcenosti do světa) je dopomoci formující se identitě k vyspělosti, respektive pomoci člověku nalézt jeho místo v přirozeném světě a pak se vymezit vůči světu umělému – nikoli nalézt své místo ve světě umělém a pak přirozený svět ignorovat, či s ním sousedit v kooperaci nezbytně nutné k dodávání materiálu umělému světu.

Moderní města nejsou prolnutými celky, kde lidé realizují své pohyby ve vzájemném dialogu s prostředím, ale otevřenými prostory pro realizaci individua korigovanou toliko jeho vůlí a dispozičními možnostmi. Klidná poezie domova, zakontextovanost do okolí, důvěrný vztah ke krajině, srostlost s prostředím ve vzájemném souručenství – to vše je překříženo lákavou pestrostí nejrafinovanějších modů sebe-rozmazlování. Individuum vytržené z kontextu, s nímž žilo, se fragmentarizovalo, atomizovalo, vymezilo svou identitu cestou výběru produktu.

Přirozený svět je domovem konstantních cyklů a souvislostí, z nichž vyvstává řád.³⁷ Umělý svět velkoměsta je schizofrenní změtí vzájemně nesouvisejících, ba až kontrastujících, nabídek, jejichž nepřehlednost je občas bizarnější než exotičnost. Nesouvislost, s níž se nám ona nepřehlednost s (koketně-frigidní, tj. zjišně bezcitnou) vyzývavostí profesionální prostitutky představuje, je nesouvislostí produktů v katalogu. Nesouvislostí pouhých komodit spotřeby postavených vedle sebe bez sjednocující intence. Plnost neobejmutelného je ničím. Paleta četnosti nabízí plnou škálu marnosti.

2.17. Devastace přirozeného vztahu symbiotické spjatosti

V umělém světě tržního prostředí velkoměsta došlo k totální devastaci přirozeného vztahu symbiotické spjatosti subkultur biotopu. K destrukci nezištnosti. K valorizaci hrabivosti malého socialistického člověka otročícího svému majetkomilství a k demisi myšlení. Umělý svět není partnerem v dialogu. Nekomunikuje, nýbrž nabízí. Nabízí to, co obsahuje, k využití.

Tržiště umělého světa je prostor využívání nabídek. Individualita se nevymezuje vůči světu a vůči kosmu, ale vymezuje se na trhu. Ve 20. století se objevivší svět plně

³⁶ „Abyste mohli zaslechnout kyvadlový šepotavý starobylý jazyk energie... , měli byste vypnout hluk z tržiště.“ Leary, T. Politika extáze. Olomouc: Votobia 1997, s. 326.

³⁷ „Proto základní struktura světa, jak přirozeně je, která se žádným způsobem nedá překročit, kterou každá noetika vždycky předpokládá, je: já s druhými ve společném světě (já = tělesné já).“ Patočka, J. Tělo, společenství jazyk, svět. Praha: Oikumené 1995, s. 60.

přetechnizovaných velkoměst dovršil proces odloučení člověka od jeho přirozeného prostředí a stavu. Vytržením z půdy ještě nikdo stromku plody nepřinesl, a samotné technice, byť jakkoli precizované a stimulované blahobytem, se to také nepodařilo.

Bylo by moudré poučit se, že účastnit se života stromu všímavým přemýšlením o něm, je možná lepší, než myslet jen na to, jak z něj co nejrychleji vymámit plod. Že o plodu je třeba uvažovat kosmicky, ne nebezpečně. Tzn., že o plodu je třeba uvažovat jako o vděčném daru z úcty, dokonávajícím dlouhý čas přijímání - ne jako o tom chtěném (žádoucím), k čemu nám strom je pouhým mrtvým prostředkem.

Redukce na použitelnosti, na využitelnosti odňala bytostem živost. Bylo by moudré vrátit jim jejich život a rozšiřovat individuální vědomí o nich o projekce jejich autonomních kontextů. Jedině tak lze dát vale hrobařské tendenci redukcionismu, respektive vzkřísit mrtvou skutečnost navrácením života do vztahu člověka k ní.

2.18. Konzumní mentalita verzus posvátný vztah s celkem

Typický občan metropole (fragment potenciálu, konzument trhu) si vybírá v nepřeborném množství komodit na základě své vůle. Vůle individuality je způsobem jejího pohybu a okolí je prostorem, zahrnujícím prostředky k realizaci této vůle. Tak logika umělého světa plně přetechnizovaných velkoměst samospádem završila proces vytrženosti člověka z přirozeného prostředí.

Metropolitě jsou již situací, v níž se narodí, zbaveni o svou původnost. Prostředí jim sice dovolí být vytepán návodem, konstituovat se podle ideového programu podbízivého příjemnosti dneška, leč nedovolí jim rodit se ze svého počátku. Dojít ke svému prameni, dotknout se dna, bytostně zakotvit, bytelně integrovat, nevyvratitelně zakořenit. Procítěním jednoty mezi svou individuální autonomní fyzis a fyzis přírody vstoupit v posvátný svazek s celem. Svazek podmiňující i završující sám život.

Vrásčitost Země není příznakem jejího stáří, ale obžalobou naší bezútěšné horlivosti v rytí povrchních jizev. Optimisté jsou s tímto faktem snadno hotovi tezí, že na drobná poranění se neumírá, či břemene bezvýchodnosti (jež nese na svých zádech každý poctivě uvažující občan naší doby) zbavujícím odkazem na zázračnou všemoc nevyčerpatelné regenerační síly přírody. Jenže ono to rytí povrchních jizev potichoučku připravuje cestu odchýplým puklinám nezhojitelných jizev. Záludná možnost vždycky číhá za rohem.

Člověk trhu nikdy nepochopí, že svět trhu musí být nahlížen z širších perspektiv, než je perspektiva trhu. Nepochopí, že prostředí je partnerem v dialogu, vždy pro něj bude jen

prostorem k realizaci vlastních záměrů. Neprozře podstatu sebe sama jako symbiota, nepocítí teplý pocit domova v lůně univerza. Žije ve skutečnosti - ale vlastním zdáním - místo, aby žil ve skutečnosti skutečností. Neprozře tajemství spřízněného v závratné hloubce při-náležitosti, nepocítí vlídnou náruč skutečnosti coby domova, neboť se odstěhoval. Neboť už se skutečností nežije, ale jen sousedí. Stejně tak, jako se naučil v nevšimavém sousedství sdílet prostor spolu s nepřeborným množstvím jeho vůli neimponujících nabídek. Nevšimavě prochází kolem. Není to jeho chyba.

Vždyť jak může chápat celky člověk, jehož sebe identita byla generována orientací na sama sebou vytyčené cíle? Jak jinak, než uchvatitelsky, násilně, objektivně a panovačně? Mentalita vyprodukovaná mechanisticky-deduktivním karteziánem post-dějinně³⁸ evokovala uměle produkovanou mentalitu konzumní. Patos konzumní mentality je patosem notoricky známého biblického hejna kobylek.

2.19. Přirozený svět je interaktivní soužití

Přirozený svět, který z hlubin své uspořádanosti vyjevuje nómos, je interaktivním soužitím. Nikoli pasivním sousedstvím. Snažit se žít přirozeně, neboli směřovat ke svému prameni, znamená přijmout závazek bytostného angažmá. Umělý svět nemá horizonty, jen obrazovky s nabídkami.

Lidé trhu mají v důsledku časté stimulace přemrštěně exponovanými, nepřirozeně intenzivními násilnými podněty otupělou přirozenou senzitivitu. Stimulující podněty jsou výhodnou komoditou trhu. Konzum zboží zevšedněl. Je stereotypní realitou běžného metropolitního dne. Konzum zážitků se však pro svou subtilnost zdá slibně lákavým. Nic neočekávaného se však nestane. Stimul vyvolá náležitou reakci, přesně, jak reklama informovala. Pro člověka trhu už ani zážitek nemá posvátnou povahu čehosi pregnantního, ale je předem navržen a vyroben, tedy vlastně zažit. Člověk trhu zážitek jen přijme. Nemusí se rozhodovat, nestřetává se s neočekávaným, nezažívá jedinečným způsobem jedinečné. Nabídka reklam mu (spolu s nabídkou práce) přesně rozvrhuje život.

2.20. Otupělá senzitivita a ztráta obsahu pro zaujetí maskou

---

³⁸ Předpona post- čerpá z myšlenky Francise Fukuyamy, že dějiny skončily, protože neexistují životaschopné alternativy vůči tržní ekonomice a liberální společnosti. Fukuyama, F. Konec dějin a poslední člověk. Praha: Rybka Publishers 2002.

Otupělá senzitivita, uvyklá býti pouhým pasivním recipientem dějů implantovaných na tělo různými technickými hračkami, zří tvář v tvář přirozenému světu pouze pustinu a vyprahlost vlastní prázdnoty.

Smyslové dispozice dokáží saturovat jen určitou intenzitu a kvantitu permanentně prýšticích podnětů, zahlcujících člověka oslovenými, odpovědí na něž se profiluje jako vyspělý či dekadentní participient na věčném rozhovoru všech bytostí, účastník či bořitel posvátné obruči života. Přesycená senzitivita je degradovaná, neboť již není pramenem bohatství pocitů prýšticím z nejméně intimnějšího nitra osobnosti³⁹, nýbrž stala se nástrojem k aplikaci koupeného produktu, strojem na instantní zážitky.

Moderní velkoměšťák je člověk trhu, konzument. Často též kosmopolita, multilateralista a multikulturalista, neboť to sedí jeho potřebě vymezit si identitu na poli nevymezování - leč smazávání. Rovněž tak charakteristický jako stírání divergencí je u něj psychologický jev, jež si zde nazvěme třeba cirkusácký komplex.

Cirkusácký komplex je nemoc z předstírání. Symptodem je, že postižený neustále střídá masky. Permanentní předstírání vynucené sociálním tlakem a odcizením struktur společnosti bytostné tváří života se na něm podepsalo jako tik, takže nyní už předstírá automaticky, bezprizorně, neuvědoměle a nevědomě. Prestiž a schopnost nalhat si štěstí spojené jako vedlejší příznaky s touto chorobou, jej puď k větší oddanosti předstírání a k urputnější horlivosti v něm. Stává se v tom takovým virtuózem umu, že nakonec sám nerozezná, kdy nosí masku a kdy je sám sebou a kolikrát se zamaskuje tak pečlivě, že nikdy v životě neodhalí, že nosí masku sám před sebou.

Kdo střídá masky, postrádá obsah. Obsah zavazuje. Přijmeme-li jakožto lidé svůj obsah, stane se pro nás maskování nesnesitelným, neboť jej pochopíme jako korupci skutečnosti. Jako ontologicky suicidálně-teroristickou tendenci. Kdo střídá masky, postrádá obsah. Postrádá zakořeněnost, evidenční příslušnost k Zemi a tak je vlastně bezdomovcem. Proto ten trpitelsky znuděný pohled i uprostřed nejdekadentnějších kratochvilných orgií. Proto ta zběsilá potřeba stále spotřebovávat. Nechat se omamovat výrobky, podléhat trendům. Je to touha utéct před prázdnotou, která je v nich. Před prázdnotou odvrženosti přirozeného světa. Permanentní ulpívání na pošetilostech je terapií duše postrádající hloubku. Bezedná je na člověku jenom mělkost. Jelikož na mělčině jsme neustále bezprostředností doteku konfrontováni se dnem, nemůžeme jej hledat – pak tedy ani nalézt.

---

³⁹ Nejintimnější nitro osobnosti je právě jen a jen dlení v souručenství spjatosti. Pretendují, že souručenství v pospolném společenství je hlubina všeho jednotlivého vzepjetí – čili že na otázku, zdali je genericky prvotnější ontogeneze či fylogeneze, pravím, že nejdříve byla symbiogeneze jakožto předchůdná spjatost obou. Předběžná podmínka jejich profilace. Jako souznění v pospolném společenství, jež je obchvacovalo a předcházelo jejich diferenciaci.

2.21. Nómos vychází z arché

Aristoteles myslí, že není-li někomu zákon vštípen výchovou, musí mu být vnucen mocí (strachem z trestu). Zákon je založen na potřebě funkční polis, jíž lidé potřebují k životu. Dle Platónova Sokrata nómos vychází z arché. Platón se nám proto vedle Aristotela jeví jako obhájce přirozeného světa, jež pregnantně přistupuje k prameni bytí a obtěžkán jeho moudrostí rodí plody přirozeného světa. Plody přirozeného světa jsou všechny (od jablka po myšlenky) pokrevně spjaty, neboť lůnem, z něž vzešly všechny jejich porody, je zázračná plodná síla tvůrčí moci fyzis. O fyzis jsme dříve řekli, že je tatáž pro všechny živoucí tvory. Všechna dítká přirozeného světa mají stejnou matku.

Teze, že nómos vychází z arché je brilantním, ryzím vyhmátnutím intence, jíž se snaží přiblížit tato práce. Intence, že aby člověk žil náležitě vzhledem ke svému počátku, tj. aby žil původně, originálně a autenticky, musí učinit přítrž zahleděnosti do sebe, jež zcela pohltila jeho vědomí a stala se vladařem jeho náhledů na skutečnost. Musí zbavit iluzi panství nad míněním. Následně očistit skutečnost před svými očima a rehabilitovat sebe před očima skutečnosti.

Roztomilé, jenže za Platóna by na toto všechno člověk měl možná ještě čas. Ten už dnes nemá a tak je lidstvo bez naděje. Totálně a definitivně. Sundání Komenského alegorických brýlí mámení s sebou nese nutnost smířit se s nejhorším a naučit se s tím žít. Čím více člověk dnes zbavuje své poznání iluzí, tím je bezútešnější a nesnesitelnější. Proto jsou iluze v dnešní době tím nejvzácnějším artiklem.

Tak tedy, zatímco nómos Platónova Sokrata vychází z arché, u Aristotela je člověk při narození indiferentní. Není-li mu nómos vštípen, nesžije se s ním a musí k němu být nucen. Nómos, jímž se řídí polis, tedy nevychází z přirozenosti člověka, potažmo z přirozenosti vůbec, ale je diktátem záměru. U Sokrata člověk nemůže být nedobrovolně nucen, neboť nómos pochází z jeho arché (přirozenosti) a nic přirozeného nemůže být nucené či nedobrovolné. Člověk nedodržující nómos je odpadlý od své přirozenosti. Když se k němu opět přimkne, dochází ke spokojenosti, neb se smiřuje sám se sebou. Člověk je tedy od přirozenosti dobrý a jeho zkaženost je vinou špatného stavu společnosti, tak jako zkažená polis plodí zkažené filozofy⁴⁰.

2.22. Přirozenost nelze vnutit

---

⁴⁰ Platón, Ústava, 487 b.

Přirozenost nelze vnutit! Není plodem našich záměrů, nýbrž pramenem, vnitřní hloubkou nás samých. Zákon, jehož působnost je založena na donucování, by pro Sokrata nebyl zákonem. Tak jako soudci, kteří jej odsoudili, mu nebyli soudci – a rovněž je tak nenazval. Výměrem pro soudce mu totiž nebyl ten, který měl kompetenci angažovat se v dikasteriu, ale ten, který usiluje o spravedlnost. (Což je zvnitřněním orientací na obsah jevu, nikoli na způsob reprezentace jeho funkce.)

Uvažujme zákon sokratovsky, nikoli aristotelsky. Obdobně nepovažujme zákon za něco, co je třeba lidem vštípit pro funkčnost obce. Zákon pochází z přirozenosti lidí, proto zakládá funkčnost obce. Arché jako nómos! Vrozená přirozenost člověka jako dobrá vymezuje pozitivní vztah vůči obývanému prostoru.

Pravidla uspořádání polis vzešlá z fyzis, tedy z pramene společného všem entitám světa, implikují přirozený svět. Svět přírody tu vysvítá jako kompatibilní a komplementární se světem polis. V posledku pro něj dokonce mateřský. Možnost vklínění lidské polis do něj svými principy podmiňující. Důvěrně blízký, bytostně spřízněný, neb svými strukturami zakládá všechna naše uspořádávání. K takovému světu pak lze nabírat vztah coby k součásti polis, pečovat o něj a dbát, aby vzájemná prolínavost a působení dleli v harmonii.

Intence „nómos vychází z arché“ umožňuje náhled na přírodu jako na součást polis, o kterou je třeba dbát, vnímat její požadavky, dech a rytmus. V úsilí o dobro s ní sladovat svoje další součásti.

Tím, že přírodu definujeme jako součást polis nikoli – nikoli jako její rámec či předpoklad – smazáváme v představách lidí distinkci přirozeného a umělého světa. Což je skvělé, neboť tím již dochází k znovunalezení lidské identity v hloubce přináležitosti k Zemi, v pocitu kosmu jako domova a oddanosti k zření skutečnosti, jak se nám otevírá sama od sebe.

2.23. Přináležitost ke světu kontra „vymezení vůči“

Zde zcela opustíme hledisko ekologické a věnujme se problematice ontologické. Zrušení distinkce přirozeného a umělého světa zakládá jeden jediný svět. Svět sebeklamu. Mozky, posedlé vymezováním lidské moci jako lidské autonomie, založili uzavřenost,

odtrženost a svébytnou vnitřní strukturovanost umělého světa jako opozici vůči světu přirozenému⁴¹.

Vraťme se k Aristotelovu pojetí zákona. Lidská společnost, vnucující lidem svá pravidla (výchovou či hrozbou), vychází na rozdíl od Sokratovy koncepce z toho, že člověk není dobrý od přirozenosti. Dobrá tedy není přirozenost sama (jako bytostný základ prostupující všechny roviny přírodních struktur a procesů). Nómos si je třeba po přírodě vydobýt, vynutit, nikoli rozvinout v souladu s ní. Základ polis tkví v genezi umělého světa, ve vytržení z jednoty, vymezení se vůči. Zda se pak umělý svět vymezí vůči přirozenému kořistnický a podmanitelsky, poklidně sousedsky, s citem a nadšením, či arogantně a přezíravě, pak má konsekvence ryze ekologické. Z ontologického hlediska je důležité to „vymezení vůči“. Zabraňuje člověku plně rozvinout autenticitu své existence a odkrýt sám před sebou svou skutečnou povahu.

Pravda o sobě samotném se mu totiž může rozvinout pouze z perspektivy hlubinné příslušnosti k světu, jenž je celkem, tedy jedním. Umělý svět se může naučit s přirozeným trvale soužívat, sdílet i interaktivně komunikovat. Může jej ohlodat na základě politiky perspektivního hospodaření se surovinovými zdroji. Může jej dokonce zachovat pro jeho estetičnost. To je jedno. Protože i kdyby život člověka byl neohrožen, biotopy nezdecimovány a genofond zachován, nebude výlučnost umělého světa plně legitimizována. Vytrženost z jednoty původního světa bude dál vyděděností.

Nómos tkví v arché. Nómos není doxa. Vymezenost ve vytrženosti zahaluje celek. Sokratova cesta se jeví koherentnější - navázáním intimního vztahu s krajinou a následným obrozením jemné senzibility, která nás má vymanit z konzumerství jako existenciálně pasivní absorpce předkládaného. Jediné, co má kontinuitu a současně nezavrženíhodný smysl je fór. Budujme svou historii jako bychom vyprávěli anekdoty. Budujme svou historii jako bychom vyprávěli anekdotu. Je to osobní praktická duševní hygiena. Preventivní katarze. Očista od hybridního, záhrobně čpícího resentimentu.

Hlubiny lidské existence jsou něčím, co netkví v racionalitě, co lze na základě evidence racionalitou pouze interpretovat. Slovo není sdělení, leč most – symbolický odkaz k evidenci, již verbalizací nelze vyčerpat. Metrosexuálové jsou pro změnu otroky marnosti, neboť vše podřizují svému zjevu. Kupčící jsou otroky marnosti, podřizují vše své spokojenosti.

---

⁴¹ Ona patologicky nosná tendence oponovat skutečnosti na tomto místě možná je „... ideologická potřeba člověka vypudit z nitra svůj původ v matce, aby popřel svoji smrtelnou přirozenost“. Fox, M. Příchod kosmického Krista. Brno: CDK 2004 s. 169.

2.24. Obhospodařovat pokorou

Příčiny devastace přírodního prostředí a důvody ekologické krize lze ozřejmit jen z filozofických předpokladů. Neutěšený stav planety, rozkolísanou rovnováhu v přírodním koloběhu pochopíme teprve tehdy, když nazřeme důvody v našich hlavách, jež nás vedou k tomu, chovat se (úmyslně či neúmyslně) bezohledně. K nazření těchto důvodů je třeba pochopit rozdíl mezi realitou, jak je a byla vnímána a zakoušena lidmi, a evidentní ryzostí této reality. Rovněž tak jako rozdíl je třeba pochopit i důvody rozdílnosti.

Předcházející text se pokusil o obé. V opozici vůči panovačnosti homogenní lidské optiky (kontinuálně zformované dějinami) postavil heterogenní ráz interaktivního soužití, jež nepřivileguje žádného svého člena superioritou a priori. Výlučnost ryze lidského pohledu člověka neopravňuje k (v důsledku suicidiální) destrukci spektakulární rozmanitosti, ba naopak zavazuje k zodpovědnosti za celek.

Generální intencí lidské výjimečnosti by nemělo být opanovávat libovůlí, ale obhospodařovat pokorou. Nevymezovat se vůči světu, ale přináležet k němu. Je na každém z nás, aby se zodpovědnost za tuto intenci stala životní praxí té které konkrétní individuální existence.

3. BYTÍ JE KRÁSOU SVĚTA

3.1. Oběť bytí

Bytí se obětuje, když vzchází z prázdna do zjevu. Opouští sebe, aby vytvořilo dojem. Bytí se nám dává v dojmech, prožitcích, pocitech, emocích. Čili v mihotání. V kolísavé nestálosti věčně vadnoucího (k úpadku spějícího) a metamorfujícího (nové geneze evokujícího). Bytí nestojí za touto kolísavou nestálostí všeho-kmitu, již nazýváme skutečností, jako nějaké její zásvětí, substance či podklad. Bytí je natolik transcendentní, nakolik se z něj transcendujeme.

Bytí nelze vymyslet, nelze jej tedy ani myslet. Bytí je nutno zakusit, prožít. Nelze jej uchopit racionalitou (vytušit, či negativně definovat, či rozšifrovat – zlomením šifrovacího klíče po bezúspěšném vyčerpání četných variací dekodování po způsobu zenových kóanů - však zajisté ano).

Bytí je nutno zakusit vsáním jeho konejšivosti každým pórem plně angažovaného těla⁴². Je nutno se zalknout, ba udusit, jeho mocným nádechem. Zaplnit prostor praskajících a bytím rozervávaných plic lidských představ, předsudků a vyhraněností. Bytím je třeba se zalknout a udusit! Jinak jej nikdy nepoznáme, byť navždy v něm, jak mnohý z z tonoucích v marnosti pro nesčetnou zbytečnost roků svých dní.

Bytím je třeba se zalknout a udusit⁴³! Zalknout údivem, ustrnout v metafyzickém vytržení z freneticky chrastících štěrkátek každodennosti do sváteční nádhery kolotoče slavnostní pestrosti. Bytí je komediant. Je totiž poutí. Ve smyslu slavnosti a ve smyslu cesty. Bytí je slavnost stavějící se nám do cesty (nakolik jsme bytosti marnosti). Ťapajíc si svou každodenností - tuří na lukách habitualit pokojně přežvykující plevel samozřejmosti – zastaví nás nečekaně náhle slavnost. Jsme zalknuti novostí, zalknuti úžasem. Člověk se zalyká obětí bytí. Zalyká se svými prožitky, chvěje se rozpustilostí svých emocí, trne na jehlách pocitů. Tu je! Je tu. Člověk je vždy někde.

Je-li nějaká noetická mystika a je-li skutečně mystikou, pak ladí pianina duší do taktu v těchto dvou tóninách: zalknutí, udušení. Člověk nemusí být zaměstnán obstaráváním, ale jímán bytím – tj. vytržen z pomýleného poutavého sevření sebou – jen zalyká-li se údivem či úžasem. Ustrne-li před branou k deteritorializaci. Ustrne-li před mohutností dostatečně kolosálního magnetizmu, aby vsála lidskou vůli v objektivaci.

Nabízí se metafora udušení. Člověk se musí oprostít od sebe, aby se otevřel bytí. Udušení je rvavá a bolestná smrt. Člověk musí ve rvavých křečích cukavého nutkání bolesti udusit sebe, aby vzkřísil své bytí. Musí se udusit sebou, aby se zrodil pro bytí. Vypnout své racionalizující ego a precizovat sebe-porozumění, vnitřní procit'ování kosmu na poli své senzitivity.

Proč je zde třeba udusit myslící ego? Co plyne, zabředává. Vanutí vyprchá. Tok cogitaciones plyne. Je proudem, ne vánkem. Nevypřchá, proud se musí potýkat s překážkami a zpracovávat je bez možnosti prchlivě prchnout v proklouznutí vyvanutím. Plynoucí tok zabředl již ve svém prameni, není výtryskem, ale tokem – tj. má počátek někde jinde, než kde je. Co zabředává, mjí se s bytím časově, neboť zatímco zabředávající slaví eucharistii času na oltáři mrtvé minulosti, bytí bydlí ve věčné přítomnosti. Je věčně přítomno v plné své celosti, nezavržitelnosti, energetické – premateriální – povaze a kráse. Oběť bytí se předestírá před člověka, aby jej v dojmech zakusil. Obětí bytí ožíváme. Stáváme se z funkčních celků živými organizmy. Bytí se obětuje, aby člověk žil.

⁴² „Díky zvnitřnění se dostáváme k ohni nespalitelnému.“ Bachelard, G. Psychoanalýza ohně. Praha: Mladá fronta 1994, s. 84.

⁴³ Tamtéž: „Pomíjívé nás svou obětí v plamenech poučuje o věčnosti.“

3.2. Bytí je krásou světa

Bytí je hladina krásna. Krásno je hloubka bytí. Za obětí je skryta láska – mateřská láska – tou miluje bytí člověka. Bytí je matkou krásy, která nás (v intimním semknutí s pošetilostí a idiocií) pudí plodit. Ve smyslu rozvíjení sebe, intenzifikace exponování potencialit. Ve smyslu tvorby angažované, bytostně prožívané a tělesné schéma bytelně rozprostírající. „Dynamis Dobra se utekla do fysis krásna, nakolik míra a uměřenost vytváří všude to, co je krásna a areté.“⁴⁴

„Hra nás obdarovává přítomností.“⁴⁵ Svit lampy nám otevírá krásu stromu. My lampou otevřeme strom do jeho krásy tím, že jsme jej osvětlili. Čili postavili do světliny. Otevřeli ho zářícímu jas. Podobně se svět otevírá do krásy ve světlině bytí. Bytí je krásou světa. Svět je bytím krásy. Proto hluboký estetizmus je estetizmem nikolivě regionálním, ba ni globálním, leč multi-planetárním⁴⁶. Kosmickým. Zálibou v řádu. Byť je i nepřetržitostí ustavičnosti. Z mnoha úhlů vyložitelnou multidimenzionalitou perspektiv.

Člověk žel není kosmický estét – mudřec zesinalý v smíškovskou červeň pod zvony ticha, když o velkém poledni překročil svůj vlastní stín – leč pohlcovač sloganů a hlať iluzí. Pohrobek moci Gestell, jehož markantním – standardizovaným (ach, ta hrůza! – není většího hříchu proti duchu, není větší duchovní genocidy, než je unifikace⁴⁷) způsobem odkrývání není od ega odpoutané, jakýchkoli apriorních axiologických či etických destinací prosté kosmické estétství, nýbrž obstarávající pečování. Což není nic víc než prosté paběrkování chňapajících, chápajících, chvátajících, uchvacujících titěrných.

Gestell je jakýmsi trnem růže. Uspává princeznu krásu, aby nám zmizela z očí. Programově – pro zvyšování efektivity a akcelerace – tenduje zneprítomnit našim perspektivám a vymítit z našich horizontů všechny nevypočitatelné momenty. Nepředvídatelnost je z logiky věci pro Gestell stejně riziková, negativní a drastická jako pro Afriku AIDS. Před nepřáteli každý opevňuje hradby a dedukuje taktiky. Nazývá se to konstrukcí obrany. Gestell je konstrukcí obrany před vlivy nevyzpytatelné nepředvídatelnosti

⁴⁴ Gadamer, H. G. Idea dobra mezi Platónem a Aristotelem. Praha: Oikumené 1994, s. 76.

⁴⁵ Fink, E. Oáza štěstí. Praha: Mladá fronta, 1992.

⁴⁶ Schmidt, E. E. Evangelium podle Piláta. Praha: Garamond, 2005, s. 193. „Přimknout se k nějaké zemi a k jejím zvláštnostem znamená přimknout se k tomu, co je v ní malého. Držet se své půdy znamená plazit se.“

⁴⁷ Tma nad tmy! Raději Alzenheimra než uniformitu! Vše co je konformní, je podlé. Hodné nenávisti. Podlé pro svou mělkost, indiferenci. Viz: „Etabluující se, institucionalizující zášť je nivelizace, a tak v erotice nezná hodnoty citu, v politice a náboženství hodnoty nadšení a niternosti, ve všedním a společenském životě nezná žádné hodnoty rodinné intimity, uctivosti či obdivu.“ Kierkegaard, S. Současnost. Olomouc: Votobia 1996.

vracející člověka v původním zážitku větrícího čítí k (diskontinuitou techniky vypreparovanému) počátku, z něž tryská jeho pramen.

Kdo najde svůj pramen, je opět v sepětí s přítomností. Je mu vrácena plná realita jeho života jako svátostný majestát. Člověk se svého života chopí a počne bytí. A počne bytí. Či život v něm – potrpíme-li si na separacích či segregacích (k čemuž naše kategorizací již od antiky k jeřábnické plochosti kovaná mysl tenduje).

Přechází-li skryté do neskrytosti, probleskuje toto přecházení v odkrývání. Odrývání je tedy organickou komponentou procesu zjevování – a to komponentou nikterak irelevantní – nýbrž strukturou stavící zjev do optik.

Odkrývání je vyjevovatelem, předesílatelem smyslu či jeho zbožným vytápávatelem. Odkrývání je struktura konstitutu. Kosmický estét odkrývá vše na způsob fascinovaného zasnění. Což je způsob odkrývání patřící dítěti.

Podmanělec, jež ovládá Gestell, odkrývá předpřipraveně, účelově, bez kapky spontaneity. Čili odcizeně, strojově, mechanicky. Depersonalizovaná de-individuuující lobotomie robotizací a dezinformací – paskvilní hybrid loutkového divadla a hodinového stroje – toť postindustriální relikvium kartezianizmu.

Proč snílek nevládne zemi? Proč Malý princ končí smutně a proč Exupéry se svým strojem nedoletěl, proč dostihla jej bouře svěží dravostí? Protože kalkul se realizuje na poli dostupnosti, operuje s danostmi, je hmotou pasován do stavu leníka. Expanzivní (barbarsky žízňivé) racio krásu světa nevnímá, bytí neprocitňuje a neprožívá. To umí jenom cit a ten sní. Racionalita o kráse může vědět, může ji poznat, může ji lokalizovat, operovat s ní, schvalovat, ignorovat, algoritmizovat, logaritmizovat, detekovat a kdoví co ještě -ovat . Ví o ní, ale nezná ji. Neprožije, nezažije. Krása ji neuhrane, nedojme, ni nezničí.

Obezřetnost taktizujícího rozumu se nerozkypí v rozechvělém oněmění, nerozteče omráčena, nepadne uštvána bolestnými průrvami ran – leč zůstane. Racio slouží zachování, proto je tolik spjata s kryptami a pachem zatuchliny – zachovávat je třeba jen to, co už se kazí.

Bytí se obětuje tak, že se před nás postaví v našich dojmech a zeptá se: „Kdo jsem?“. Bytí se obětuje člověku (přes jeho biologickou rovnost mikroorganickému septiku). Ten se ale do té otázky nezaposlouchá, leč hromadí a hromadí – neb bytí i byl obstarán, zajištěn a zaopatřen – na jeho optice ni postojí to nic nemění. Multi-generační ego-kulturní euro-genuinní služba sebe záchově (a sebezáchova vždy vyžaduje samovolnou expanzi – buď jako multiplikaci či jako precizaci) intenzifikuje život člověka coby jeho jediné osmyslnění, jež

nevrhá stín (a neuvrhuje tak do myšlenek). Že je to proto, že jej vhodně konstelovanou turbulencí rotací permanentně rozvíří, již nehraje roli.

Bytí je krásou světa a krása světa vadne. Hovoříme o kráse světa přirozeného. Toho, jemuž se rozhodl se být gilotinou emancipovaný rozum. Rozum je nástroj, krása dojem. Nástroji vztahujeme se k oblasti výskytového jsoucna, vše instrumentální je dimenzí příručnosti. Krása je dechem tajemna. Rozvírajícím odkrytím celku na pozadí nepochopitelnosti. Absolutoriem chaosu v detailu rozložitelnosti. Svrchovaností nevyzpytatelného nepřehledna nad detailní podrobitelností. Detailní ostře a jasně. Vše podrobné je totiž podrobitelným. Krása je nepodrobitelná, neuchvatitelná, neumístitelná – a vábí. Nese vše - ve všem skryta. Jak zvuk vábičky prostupující teritorium lovu, jako tónina tvarující reliéfy lovišť. Jak geodet naděje.

Rozum je nástroj – krása dojem. Bytí je pocit – názor způsob. Čím je řízena lidská orientace? Čím je řízena přirozeně a původně (kterážto dvě adjektiva je zde třeba zdůraznit, neb důslednost musí brát v potaz postmoderní realitu pseudo-realit, aspekty masové computerizace, urbanizace, metropolizace a především stimulanty mentální strukturace – tj.: mechanismy imanentní technopoli a profitopoli odrážející se v psychologických profilech lidí)? Čím se orientujeme? Prostředkem k opracovávání nebo pocitem? Dle čeho? Dle nástroje, či dle dojmu? Na zodpovězení této otázky stojí, zdali jsme instrumentalisty či senzualisty. Schvacujícími obstaravateli či kosmickými estéty.

Bytí je krásou světa, ne nástrojem pobytu. Ustrnutím v úžasu, oněmělým uchvácením, ne prostředkem k obstarávání příručnosti. Osvobozujícím vzepětím, ne paběrkujícím hemžením dychtivé hrabivosti. Překypujícím rozpětím, ne hamižností malosti. Bytí je – krásou světa. Krása je tudíž světu bytím. Svět ve své kráse (bytuje-li) neprodlévá, plyne.

3.3. Filozofie, která počátkuje

Filozofie, která počátkuje je bytostným zpřítomněním základní ontologické situace člověka. Stavem bytostné vrženosti konečné a tuto konečnost reflektující bytosti do obklopující sounáležitosti a vyjevujícího se řádu patrnosti vždy v tuto bytost již inherentně vrostlého – zakořeněnými zakládajícího – přirozeného světa. Světa údivu, tápání vztahujícího se v neurčitosti k bezmezzu. Filozofie, která počátkuje, stojí vždy na počátku své cesty. Nikdy nevychází z údivu, v němž se bytostnému tázání otevírají rozmanité horizonty pochopení – ať už čehokoli.

Počátkující filozofie je však stále na cestě, proto smí být právě jen tou první, vše zapomínající – či ze svých obsahů (v pokorné poslušnosti nároku bytí) se oddaně vydávající, vysvlékající. Vystavující se nicotě. Svíc údivu plá rozbřeskem prvotního, bezpředsudečného, oproštěného, naivního, leč pro tuto svou jednoduchost⁴⁸ fenomenálního odhalujícího se oproštění, v němž člověk zbavený všech jistot žasnoucí tváří odolává nároku bytí a nicoty. Zviditelněně vystavuje svou ubohost. Grimasa obličejové muskulatury při vytržení – v momentu vydávajícího se odhazování sebe pro vědění – přitom zároveň zrcadlí střet s přesahujícím, nevýslovnou trans-konstitutivní moc přesahujícího i hloubku přesahu.

Počátkující filozofie tak vtahuje člověka do dvou základních způsobů jeho vlastního sebe-zjevujícího odhalování se ve vystávání. Tyto situace lze nazvat fundamenty odkrývajícího nalézání přirozeného postavení člověka v přirozeném světě. Počátkující filozofie vrhá reflexi vstříc nutnosti vymezit se vůči bezmezu, zároveň zračí její transcendující aspekt, či moment přesahu.

Počátkující filozofie je věčně na cestě, neboť je cestou samou, počátkujícím tázáním, tj. tázáním nedeterminovaným implantací kontinuity ni neinfikovaným rozprostírající se tendencí systematické schematičnosti. Filozofie, která počátkuje, je neustálé opouštění myšlených pozic ještě před jejich dosažením, neboť před zatmívajícím nárokem už ani ne neurčité nicoty neobstojí nic dokonavého. Zde neobstojí nic, co zvyšlovňuje určitost sebe sama a na její precizaci zakládá zabydlující síť vztahů ke světu. Zde neobstojí nic, co je pavoukem. Nikoli titěrné paběrkování, ale mocná tenze vnitřního ujednociení! Zde obstojí jen ruka v tragickém vzmachu vrhající kostky – sebejistě se vydávající, riskující, a právě tímto rizikem, odvahou k němu, ustanovující sebe samu jako svobodnou.

Filozofie, která počátkuje, nikdy nevychází z údivu, v němž se bytostnému tázání otevírají rozmanité horizonty pochopení. Počátkující filozofie končí, tj. stává se končící (mrtvou) filozofií, přestane-li být tápajícím vyhmátáváním a začne-li být konstitucí. Na pochopení nesmí být utkvěno⁴⁹! Nesmí se stát základem konstitutivního celku (sumarizujícího či reumarizujícího – zkrátka systematického! - tj.: jistou strukturu apriori kladoucího a nepodmíněně požadujícího, tj.: totalitně – tj. bez připuštění možnosti plnohodnotnosti protikladného stanoviska – se k bytí vztahujícího). Pohyb totality je pohybem pohlcujícím bez ospravedlnění a beze smyslu. Nicota jest totalitou.

---

⁴⁸ Chápejme zde jednoduchost jako snadno (evidentně, bezprostředně, duševně i tělesností procit'ované s až urputnou vehemencí – s otřásající ostroší závratě svahu) patrnou jasnost výsvitu.

⁴⁹ „Dogmatičtí filosofové mají sklon stát se fanatiky,... skutečně věří v pravdivost toho, čemu učí.“ „Právě proto, že věří ve filosofickou pravdu, neznají ji.“ Gilson, É. H. Bytí a někteří filosofové. Praha: Oikumené 1997, s. 9.

Nicota se neptá po důvodech. Je prázdná. Počátkující filosofie končí pochopením. Jako uchopujícím pozdržením opouštějícím uchopování. Proto jí nelze stylizovat do pozic ani zakládat na hypotézách. Je nedosahující – věčně artikulující.

Počátkující filozofie vykládá celek⁵⁰. Je bytostným zpřítomněním základní ontologické situace člověka. Filozofie, která počátkuje, stojí vždy na počátku své cesty.

3.4. Logika - vrah počátkování výtryskem

Filozofie, která počátkuje, musí pramenit ve výtrysku, nikoli v metodě. Pravda prýští, není vetkána v konstitut. Ačkoli v mlžném oparu našich dnů (v neprostupnosti – bludišti ztrácejících se a tápajících) to občas vypadá, že se už jenom vypařuje. Pokud ano, pak jen pro to, aby se nám s prvním bleskem nastávající bouře vylila na hlavu. Musela by to být pořádná smršť, katastrofická, aby se nám pravda dostala na kůži. Aby se před ní mnozí neschovali do svých pláštěnek a domečků či bunkrů a krytů. Ačkoli dle seriózních prognóz na takové dojde. Suchá půda se drolí.

Zabedněnost tupců a umíněnost svévolníků zabraňují pramenu bytí prýštit člověkem. Ucpávají výtrysk pramene bytí. Pramen se tím neničí. Pouze se odkloní a na vhodném místě počne nový výtrysk. K výtryskům je korunována prostupná půda. Půda izolující se svou zatvzrzelostí nepropustí darované. Odmítá tak být pro jiné. Vyschnout je sobecké. Sobeckost je nemoc doby. Ekvivalentně k růstu vysychání vodních zdrojů bude růst i sobectví.

Prýštění zjevuje sebe v plnosti svého vylití výtryskem! Není to zajišťující se (předběžnými regulacemi, stanovováním hranic, zajišťováním peras, tyčením milníků v geodetickém smyslu) předběžné stanovování topos sebe-kladení či stanovování hranic jeho teritoria. Tato vymezení přec spočívají v otevírání se samém! Otevírání není pro určující se předběžné rozvrhování vlastní vymezenosti, ale pro bytostné vzcházení, jež stojí od tohoto předběžného sebe-kladení v distanci asi stejné, jakou zaujímá středověký rolník obhospodařující půdu země od otroka u pásu vakuujícího mrkve.

Počátkování výtryskem je pro přirozený svět normalitou, běžným stavem, habitualitou. Rodit je prýštit počátkujícím, tryskat počátkované. Přirodit se znamená vyprýštit, být počat prýštěním. Mystická síla ženy matky (jako archetypu plodnosti) je vlastně životadárná moc vody. Vodní elementál Salamandr by měl být symbolem mateřství či jeho patronem (dnes: maskotem porodnic). Prýštění je sice habitualita světa přirozeného, ne již však tak světa nepřirozeného, vyvozeného a odvozeného. Toho je logika – mocný to vládce naší mysli –

---

⁵⁰ „Počátek je výkladem celku.“ Patočka, J. Nejstarší řecká filosofie. Praha: Vyšehrad 1996, s. 56.

příčinou. Duše zaujatá jasným nebem logiky není schopná blesku intuitivního vhledu blesku. Blýská se při bouřích. A jasnost – o kterou logice jde – bouří neumožňuje. Odvoditelnost a vznět jsou dvě různé věci, to především z hlediska časového. Časovost odvoditelnosti je retrospektivní, časovost vznětu absolutní.

Svět logiky a odvoditelných konstrukcí umrtvuje. Jsme natolik mrtvolami, nakolik je naše mentální profilace nadeřinována vrytím logických struktur. Logika je korek na prameni, vrah počátkování výtryskem.

3.5. Rozpor jako východisko logiky

Rozpor je pro logiku stav, z něhož vychází. Rozpor je základní stav logiky. Logiky, která (vinou totalizující a totalitní tendence všech uchopujících, „zpoužitelných“ pojetí chápání) jako genericky související s chladným, o přirozený vztah k světu (vroucnost) oproštěným operacionalizmem matematiky, nivelizuje rozličné svou libovůlí (jež je jednou ustanovena, pročez platí jako zákon). Nivelizuje je redukcí na předem předpřipravené, dané, logickým sebekladením určené pole okleštěných exemplací, vyprázdněných forem, zmrtvělých tvarů – či bergsonovsky – ustrnutých momentů nepřetržité kontinuity toku, z této kontinuity vytržených.

Rozpor se nám odkrývá jako východisko logiky trojím způsobem:

1.) Ti, kdo toužili ovládat umění správné argumentace, toužili po moci nad vyjevovaným, po ovládnutí vyjevování - a ne po neskrytosti jako takové, po přivádění alétheie do zjevu. Byli to iluzoborci, sofisté v pejorativním smyslu. Personifikované archetypy zahubitelů upřímnosti slova, důvěryhodnosti sdělení. Nakazili jazyk jedem nedůvěryhodnosti slyšeného a bezelstnému odkrývajícimu nahlížení ztížili cestu znedůvěryhodněním slova. Logika vzešla z touhy ovládat um argumentovat – toť beze sporu – avšak původně jako péče o náležité odhalování, o jeho čirost a jasnost. Intence učinit podepřené zdůvodněnými vztahy v řeči, aby řeč zvyšlovňovala bytí jako dům zvyšlovňuje bydlení, kolabovala pod nánosem jí defraudujících sebe-kladoucích podmaňovatelů. Rozpor dvojího uchopení logiky tedy tkví v distinkci černá-bílá, obdobně jako v magii. Teprve pojímáním zakořeňujeme vztah či danost do půdy etična, ať již kontaminované či živné.

2.) Rozkol mezi být – jevit se a vztahováním se k tomuto jevení (řeč) nikdy nebude usmiřitelným. Je základním rozparem vztahování se jakožto vztahu vtahovaného k vztahujícimu. Tento primární rozpor umožňuje reflexi, jejímž údělem je neustálé

nedostižitelné dosahování smíru v tomto rozporu. Reflexe odstranění rozkolu, jenž je bytostně rozporem, nedojde, neboť dosahuje sjednocení rozčleňováním. Což je sysifovská snaha.

3.) Za třetí je rozpor východiskem vědy logiky jakožto spor. Aristotelovo usebíravající kladení syntetizovaného, jež logiku jako vědu prakticky na dlouhou dobu zakládá a dodnes bývá s představou o ní rámcově spjato, vychází z rozporu. Formální výrokovou logiku umožňuje kontradikce. Něco je v neshodě, proto je třeba se po tom tázat. Toto tázání má za cíl uvést vše do shody, vymezuje sjednocující vzájemnost sepětí. Takovému tázání však musí být předem náležitě vymezeno jeho pole, neboť dorozumění je konvencí.

Logika nejprve definuje sebe-vymezení (založí se v principech: ergo klade axiomy), čímž definuje pole podmínek vymežitelnosti. Uzavře kosmos, čímž obviní univerzum z neschopnosti sebedefinice. Sevřená logika uzavírá otevřenost. Zamyká bytí. Logika uzavírá univerzum (svůdné nedostupností dosažitelnosti) tím, že tento svět bezpečně (tj. bez péče – nezakoušením, pouhým odvozováním a operacemi obecně) rozčlení do kosmu, vymezeném jejími inherentními principy. Jen univerzum je lokací svobody. Kosmos je totalita. Nedává možnost. Logika je technikou (či metodou) totality. Spontaneita předzvěstí, předsíní – ba i domovem svobody.

3.6. Nežhotovujme, bydleme

Nežhotovujme totalitu – nekonstituujme. Bydleme svobodně – bytujeme. Nenechme se omezit okolnostmi. Okolnosti nás nemohou ohrozit, dočasně ohrozit nás mohou pouze naše mylné představy okolností. Představy jen nevyjasněností jsou. Toto nevyjasnění souvisí s naším zdáním, nesouvisejícím s absolutní logikou okamžitého prožitku Tady a Teď. Prožitku vymykajícího se prožitkům, neboť je skutečností. Spalme nenaplněnou karmu vnitřním plamenem prozařující pravdy, jež je myslí. Pravdy, jež ve své podstatě nebyla zrealizovaná a kompromisně přesto je její realizace cestou pochopení její trvalosti nepodléhající změnám, trvalosti navzdory sobě a v plném souladu se sebou. Prožřetelně si tedy važme možnosti spolupodílení se na realizaci. Važme si života odpoutáváním se od zdání.

Vdechněme nektar pravdy, úchvatné slasti i v utrpení. V jasu duhových barev poznání nechejme nenásilně rozplynout sebe. Cesta je příjemná a my víme, kam vede, pokud opustíme nás. My bez nás, v nás i všude mezi námi, to lze ještě nyní nazývat cestou. Cestou k středobodu. Štrekou z tlam omylných skutků.

Záměr je předpokladem skutku. Zúčtujeme tedy s omezeností našich záměrů. Přijměme záměry Všeho za naše. Osobní splyne s absolutním, formální transmutuje v legální. „Fakta – to je tak promiskuitní pluralita! Důležitá je idea!“ utkvělo mi z přednášky profesora Erazima Koháka. Myslím, že tato slova nebyla dovozována z logiky. Prýštila výtryskem. Evidentně a naléhavě. Čistě, jasně a beze sporu. Tak jako každý zrod.

3.7. Ego a logika

Filosofie, která počátkuje je filosofií, která rodí. Filosofie, která uchvacuje, je mrtvolou (či postmortálním reziduem bývalosti), jejíž posmrtné tlení je ve fázi organického rozkladu.

Zúčtovat s omezeností záměrů znamená vymanit se z představy logické struktury nepřírozeného. Spontánně netekoucího, ale mocně kladeného. Nenahodilého, ale odvoditelného. Neprýštícího, ale vyplývajícího. Nepřírozeného, ale vyvozeného. Výtrysk je darem bytí. Zabíjí vše suché. Filosofie, která počátkuje, je počátkujícím prýštěním zpřítomňujícím výtrysk. Prorazí-li pramen, zrodil se člověk. Člověk se nerodí okamžikem jeho biologického příchodu, člověka rodí výchova.

Filozofie má odkazovat k přirozenému. Má být cestou k prameni, má rodit, tj. ponoukat prýštění výtrysku ke zpřítomnění. Logika je vrah zrodu. Dobývá svět nadvládě odvoditelnosti. Svět, ve kterém vládne odvoditelnost, je konstruktem. Světem umělým, teritoriím metropole, zónou disponibility jsoucím. Architektonika teritorií zóny umělého světa je modulována dynamikou přeskupování majetnických vztahů. Zkonstruované nemusí být konstruktivní ani, když zahlcuje konstrukty. Konstruktivní a konstruující nejsou synonyma.

Logika je suchem znemožňujícím prorážející výtrysky. Zneúrodňuje půdu přirozeného světa, až se nám rozdrolí pod nohama. První známky lze již číst ve vlažnosti lidského zaujetí pro pravdu, ve vyschlosti naší zanícenosti. Vyschlá půda nedá chléb. Co vysychá, nerodí, byť by i bylo obtěžkáno sebezdravějším zrnem. Proto je jejich chování nedůsledné, skutky nezralé, moc neadekvátní zodpovědnosti. Vládneme prostředky příliš velkými pro naši malost. Cokoli dosažitelného se stává prostředkem v rukou toho, komu je celý svět jen prostředkem k sobě.

Usilujme lidské vědomí vyprostit z nadvlády ega. Pokusme se učinit centrem osobnosti její intuitivní a emotivní složku. Učiňme půdu duše vhodnou k prýštění výtrysku a pozvěme pramen. Pramen se zve soustředěným nasloucháním vlnek, očekávajícím

vyhlížením. Naladěností na prýštění. Otevřené očekávání je jediná nálada, jejíž atmosféra pramen (bytí) zve prýštění (filosofii) k výtrysku (počátkování). Jsou i jiné nálady úrodné na počátkující výtrysky, ale ty prýštění nezvou, ale rvou či vytrhují – jsou jeho vlastní intenzitou, ne nabídkou svobodné volby.

Nicméně logika vládne slovům i myslím, neumělé se v rozbujelosti metrosexuality stává synonymem pro nevkusné. Gestell se zmocnil časoprostoru našich životů. Ovládl pole, na němž nás kóduje coby šifry. Vraha počátkování výtryskem je třeba zavřít do žaláře. Nechme svou logiku trošku vyhladovět, třeba se přizná.

3.8. Člověk by nepřežil upřímnost

Kde pučí vzdělanost, nekvete vždy moudrost. Vzdělanost není líhni moudrosti. Naopak, její smrtí. Dobytím a vypleněním moudrosti vzdělanec. Vzdělanec zvoucí se filosofem je nikoli milovník, ale podmanitel moudrosti. Její pokořitel. Filosofii nezakládá, ale uchvacuje. Člověkem opanovaná σοφία je ἡ δοῦλοσυνή – služba otrocká. Opravdový milovník netouží svého miláčka opanovat, ale dát plně rozvinout tomu, co je v miláčkovi božské, přičemž synchronně „opeřuje“ i sebe. (Faidón)

Lež je nejetičtější.⁵¹ Etické však pociťujeme jako autentické. Je totiž hloubí základů, týká se nás nejbytotněji. Rve naše nitra. Sokratova etika, jež je prototypem etik, je etikou autentické lži.

Milovat pravdu a nehodnotit ji jako relaci nýbrž jako něco statického znamená milovat utrpení. (Nehledě na to, že vyklestit se ze situace rovná se lhát si). Láska k pravdě je masochizmem. Kolik vyznavačů statických pravd skutečně trpí? Toť barometr sebe upřímnosti učitelů filosofie.

Člověk by nepřežil upřímnost. Být je nám však víc než být upřímným. Je nutné lhát si. Prezentuje-li Nietzsche etiku jako prostředek sebezáchovy národa, činí tak s intencí vyjevit, natolik je lež nejen nutná, ale i etická. Vyjevená zmatenost a přeuspořádání konformního pojetí čtenáře drtivě odkazuje na uvědomění si totálně iluzorní povahy samozřejmosti, v níž je neproblematicky zabydlen. Vrhá jeho vědomí vstříc nároku propastně obkluzující závratnosti obklopujícího.

Jak úchylné odvolávat se na Krista a přitom se toužit zachovat! Jak lze ctít Sokrata, tj. uznat jeho pravdu za svou, a netisknout přitom kohoutek hlavně namířené na svá ústa?

---

⁵¹ Tedy, neklademe-li jako východisko etična pravdu. Pak by nejetičtější byla bezohlednost. Vycházejme zde z Nietzscheho pozice, že etika pramení v nutnosti – a to v nutnosti stanovení organizace zajišťující přežití společenstev. Dle Nietzscheho je geneze etiky srostlá s genezí národa.

Veškerá libost ze zaobírání se těmito velikány je libost čistě estetická či psychologická, čili v posledku požitkářská, nikoli mravní. Zvěme věci pravými jmény. Evropská etika – nakolik ji spojujeme ne s matematikou podlosti, s počtářstvím „jsoučňů“, ale s životy Ježíše a Sokrata – je etikou genocidy. Autentická etika je etikou genocidy⁵², toť mravní výměr evropanství.

Dnes je nutné tvořit si iluze, jinak by nám nezbylo, než se zabít. Je za hranicemi lidskosti (tj. toho, co máme společného s ostatními) dokázat unést tíhu světa i sebe sama bez zprostitutelů od ducha tíže. Milovaných pokladů naší ješitné sebelásky. Změkčilost je vždy ješitná. Nemá dost velkorysosti vůle k sebezpokošení. Nemá dost velkorysosti k bolesti!

Nedostatek velkorysé vůle k bolesti zformoval dnešní společnost, v níž nelze žít a nebýt pokrytcem (či hlupcem). Pravdu zde má Noam Chomsky tvrdíce, že školství je systém nucené ignorace a že intelektuál umí hlavně dobře lhát. Tak se nihilistická, život popírající vůle ve svém zenitu přetavila (či vypsěla) ve vůli k moci. Deleuze tuto metamorfózu vnímá jako aktivitu či reaktivitu sil. Nihilistická vůle k bolesti je popíráním života, jeho odmítnutím. Vůle k bolesti se přetaví ve vůli k životu. Vůle k bolesti totiž život popírá, vůle k nevůli bolesti mu však anořečí. A ano či ne pro život je vždy svrchovaně podřízeno libovůli dneška. Proč svrchovaně? Jen dnešek mluví pravdu o životu a s každým novým dneškem rodí se nová pravda.

Dnes je nutné tvořit si iluze, jinak by nám nezbylo, než se zabít.

Nebo prodat své oči na trhu.

3.9. Trh slepců

Mezi lidmi trhu je sdostatek kreatur dostatečně mělkých, aby nejen že nepostrádali hloubku duše, ba fascinováni prožívají šťastný život. Zaslepení (však šťastní) zbožňují umělý svět, poddávají se mu a vzývají výrobky. Modlářsky se tetelí blahem a zažívají pseudo-sakrální úctu vůči molochu konzumu (jenž tajemně pohlcuje – ač se nezjeví). Což lze explikovat jako transponování religiálních reziduí v psychice na profánní úrovni. Tito konzumenti žel zemřou, aniž by si uvědomili, že vlastně nežili, ale líně se rozvalovali v plastické krabici zavalení hromadou hraček, zatímco všude okolo kvetla, bujela a kypěla v tisícířích formách skutečnost.

---

⁵² „Masová vražda je průvodní jev technologického pokroku.“ Gray, J. Slamění psi, O lidech a jiných zvířatech. Praha: Dokořán 2004, s. 199.

Lidé odmala vyrůstající v umělém prostoru trhu si jej přisvojují coby svůj přirozený prostor. Námi zplozený umělý prostor teď zpětně plodí nás. Jako-by Pinocchio dostal pohlavní orgány a mohl se množit. Optika člověka aklimatizovaného na pohyb v limitech umělého světa je deformovaná ryze účelným pohledem na entity jako na prostředky. Měrou zde pak není sounáležitost skloubení ve vzájemné funkční podpoře, nýbrž ryze voluntaristická vůle. Ego-systém místo ekosystému.

Atomizované individuum je účastníkem trhu na poli svého vlastního sebeurčení, svého stánku. S ostatními účastníky trhu pouze sousedí, netvoří však celek! Proto je nemožné očekávat od něj schopnost bezprizorně se naladit na výpověď prostředí, či v otevřenosti se přírodě dosáhnout evidence vlastní fysis jako něčeho, co nás v posledku nesvazuje s individualitou, ale s všudypřítomnou tvůrčí silou života jako takovou.

Záměr je předpokladem skutku. Zúčtujeme s paradigmaty našich záměrů. Přijmeme záměry všeho za naše. Osobní splyne s absolutním, formální transmutuje v legální.

3.10. Rozdíl mezi pro a pro

Není pro jako pro. Podle dvou bytostných způsobů, jak existovat (autenticky, neautenticky), respektive jak vyvstávat do svého Umweltu, lze interpretovat i lidská pro ve dvojitým smyslu. Jako A) otevřené pro – pro vycházející ze sebe vstříc světu a nabízející jeho tiché řeči ucho k naslouchání. Či B) uzamčené pro – pro zazdívající se před světlem světa za zeď přeceňování opojenosti sebou. Zeď pachtivě budovanou z cihel přehnaného lpění na vlastní důležitosti. Přílišné sebehodnocení neumí svět, v němž zní, slyšet jinak než jako prostor pro svůj řev či pro jeho ozvěnu.

Jelikož jsem se pokusil nastínit rozdíl mezi pro a pro na dichotomii otevřenost – uzamčenost, zdá se nám zde uzamčenost v sobě zahleděnou zaslepeností, zatímco otevřenost autenticitou. Což může vzbudit zdání, že poji-li se pro k otevřenosti, nemůže být dvojitým, jen jedním, tím pravým, autentickým. To nesmím dopustit! Vždyť právě rozdíl v lidském sebe pochopení, tj. v dvojitým interpretaci své bytostné otevřenosti pro, je hraničním kamenem mezi polem autentické existence ležícím na půdě přirozeného světa a neplodnou zplacatělou pustinou neautenticity. Je dobré znát hraniční kameny, neb ony navádí. Spatření milníků nikdy není jen pouho prostým zjištěním hranic, kde začíná jedno a druhé končí, leč vždy i návodem k orientaci.

V původním - zaujatou zaslepeností neznásilněném - smyslu je otevřenost pro naslouchající připraveností na oslovující příchod. Ke světu se vztahuje nenásilně, vstřícně.

Oplodňuje jej jako sluneční paprsky zemi. Druhá otevřenost pro zná jen vztah uzurpace. Je akčním potenciálem síly, jíž disponuje suverénní voluntas.

Časté nepochopení Nietzscheho vychází z nahrazení pojmu vůle svévolí. „To, ano to jediné je pomsta sama: nevole vši vůle proti času a jeho Bylo.“⁵³ Gradovaná vůle totiž vůbec není svévolí, naopak nepřestává být vůlí, tj. čímsi korunovaným poslušenstvím syna matce zemi. Jen je-li vůle tvůrčí a smířená s časem, její působnost se neumenšuje ani neklesá. Pouze pak graduje vůle k moci ve vůli k vůli, smíří-li se s časem.⁵⁴ Smířit se s časem znamená klidnit svou mysl, kultivovat ji a soustředit se na ticho. On ten voluntarismus nemusí být založen v bezohledném běsnění svévole, jak by se vulgarizujícímu pohledu mohlo zdát.

Delleuze⁵⁵ si všiml, že Nietzsche hovoří o aktivních lidech vždy s jistým smutkem, neboť „vidí osud, jenž je jim uchystán coby jejich bytostné „stávání se“. Stávání se slabým. Řecko rozvrátil anthropos theoretikos, Řím křesťanství (dle Delleuze židovství), renesanci reformace. Stávání se slabým je vlastní existenci každého jedince, žádný Achilles nezvítězí nad touto svou patou.

Naše první otevřenost pro je otevřená i pro smutek. Druhá ne, neboť smutek pro ni neexistuje, vymyká se kalkulu s viditelnými přírůstky a úbytky. Leží mimo dimenzi konjunktur a struktur expanzivní multiplikace sebe. Byl-li Nietzsche při myšlení na aktivní lidi věru smutný, pak byl otevřen pro ticho. Dlel ve stavu pasivity já. Kontemplativní poddávající se sebe vyhaslosti. Nikoli ve stavu násilím koncentrované dobyvačnosti, která odpuzuje dojemem utkvělosti a žalárnicky mrtvé strohosti.

Nietzsche byl mystikem naší první otevřenosti pro. Stejně jako Heidegger a ve východisku svého úsilí Husserl. Čemu budiž dokladem z nejbrilantnějších jeho vlastní slova: „pravdy jsou iluze, o nichž člověk zapomněl, že jimi jsou“⁵⁶. Kde jinde, než v naslouchání se oddávající utišenosti směla být nalezena tato slova? Není nezčeřenější hladiny klidu. Není bolestnějšího utišení sebe. „Každá rovina imanence je Jedno – Vše“⁵⁷.

Nietzsche byl mystik první otevřenosti, Kant aplikátor druhé. Rozdíl mezi mystikem a aplikátorem je i rozdílem mezi první a druhou otevřeností pro. První otevřenost je primární ve smyslu fysis⁵⁸. Člověk se „přirodil“ ke světu, je jeho přírůstek. Druhá otevřenost pramení ve

---

⁵³ Nietzsche, F. Tak pravil Zarathustra. Olomouc: Votobia 1995, s. 128.

⁵⁴ „Smíření se s časem znamená přitakání vůle jejímu chtění.“ Novák, A. Epifanie věčného návratu téhož. Praha: Triton 2007, s. 73.

⁵⁵ Deleuze, G. Nietzsche a filosofie. Praha: Herrmann a synové 2004, s. 291.

⁵⁶ Nietzsche, F. O pravdě a lži ve smyslu nikoli morálním. Praha: Oikumené 2007, s. 14.

⁵⁷ Deleuze, G. Guattari, F., Co je filosofie?. Praha: Oikumené 2001, s. 47.

⁵⁸ „České slovo „příroda“ je prý staré a původně znamená „co se přirodilo, přírůstek“ a pak i „co vzniká bez zásahu člověka.“ Kratochvíl, Z. Filosofie živé přírody. Praha: Herrmann a synové 1994, s. 11.

zpupnosti hybris, nemístné pýše a degenerescentní vůli k moci nesměřující překypět ve vůli k vůli.

Ne nadarmo stihl Kanta nabroušený osten Nietzscheho důvtipu hrotem metafory, že morálku jako policii požaduje ten, kdo má tak nízké sklony, že se sám sebe bojí a potřebuje být hlídán. Kant - uzavřen před skutečností v neprodyšném skafandru analyzovaných struktur a systémů, tedy naprosto nepřístupný jakémukoli neburácivému oslovení z vnějšku – totiž aplikoval! Aplikoval světu svůj prototyp jako platformu. Dopustil se žalostného pra-omylu filozofů. Místo, aby světu naslouchal, vnutil mu sebe. Kant je exemplářem myslitele aplikujícího druhý způsob otevřenosti pro. Jak jinak by týž Kant, pro nějž „všechny mravní pojmy mají své místo i původ a priori v rozumu“⁵⁹, tentýž Kant, jenž usiloval „nejprve o říši čistého praktického rozumu“⁶⁰ mohl zcela nerozumně a neprakticky tvrdit, že „je velmi škodlivé, že lidé přicházejí hned dítěti, když křičí, na pomoc“⁶¹, či doporučoval častovat novorozeně studeným a tvrdým lůžkem. „Také studené koupele jsou dobré“⁶². Kantovu sebe zahleděnost lze nazvat slepotou zahleděnosti v rozumu.

První otevřenost pro otevírá brány poznání, jemuž druhá klade mantinely. Poznání ne pouze nahlédnutému, nýbrž prožívanému. Permanentně se rodícímu nesčetnem počátkování. Vždy originálnímu a vždy jedinečnému, v každém detailu absolutnímu svou definitivností.

Dle toho, jakým způsobem člověk otevírá svou existenci, se z něj může stát dvojí. Hlas vnějšího světa nezohleduplňující sebe-kladení zahleděnosti či naslouchající oddanost. Přesněji naslouchající oddanost bytí, protože nakolik je člověk mocen v utišení oddaně naslouchat světu, natolik opouští svůj jsoucnařský svět budovatelské titěrnosti a přibližuje se k bytí. Bydlí v jeho blízkosti.

Pouze z hloubky oddaného naslouchání může člověk vynést na povrch výpověď o světu. Všechny ostatní pozice na ní jen vznášejí požadavky. Pouze oddané naslouchání je porozuměním. Všechny ten konstruktivistický teror strukturovanými systémy, všechny ty koherentní a komplementární konstrukty strukturované na míru vizí velkých systematiků jsou nedorozuměním. Pak je ovšem nedorozuměním valná část dějin školní a akademické filosofie.

Jeví se nám tu dvojí moudrost. Moudrost prožívaná a moudrost kladená. Moudrost rodící se v aktu zakoušení, vyvěrající z nejpůvodnějšího pramene a nejkřišťálovějšího zřídla skutečnosti, jímž je plnost okamžiku. Její výtrysk je splynutím aktu zakoušení s plností

---

⁵⁹ Kant, I. Základy metafyziky mravů. Praha: Svoboda 1976.

⁶⁰ Kant, I. K věčnému míru, O společném určení. Praha: Oikumené 1999, s. 43.

⁶¹ Kant, I. O výchově. Praha: Dědictví Komenského 1931, s. 53.

⁶² Tamtéž, s. 52.

okamžiku. „Je záhadou čistoty výtrysk.“⁶³ Naše první otevřenost pro umožňuje vytrysknout moudrosti. Její hlínou je půda přirozeného světa.

Kladenou moudrost nelze prožít. Lze ji nahlédnout, ovšem deficiencie sjednocení aktu zakoušení s jeho okamžikem je námitkou proti důvěryhodnosti takového nahlížení, byť je jinak zorným úhlem časnosti zcela nezpochybnitelné. Dovětek poukazuje k častému krycímu manévru kladené moudrosti, že tvoří separátní svět (či jakousi vůči skutečnosti paralelní teoretickou dimenzi) věčnosti. Netečnou a neprůstřelnou surové pravdě nynější časnosti. K nynější časnosti je třeba přistupovat mysticky jako k sou-časnosti a ne aplikátorsky jako k do-časnosti. Uchvatitelská, uzurpátorsky lačná, sebe středná bezohledná otevřenost pro prýští z hybris, tj. ze „zvrácené vůle lidí“⁶⁴.

Tolik k diskrepanci našich dvou otevřeností pro. Buď nasloucháš, nebo diktuješ. Jinak se vůči skutečnosti myslitelsky vymežit nelze. Buď jejím hlasem, nebo podmanitelem. „Vůle, udržujíc v květu život, dává stejně tuhnout panenským prstům pod dotknutím rozkoše jako pod dotknutím smrti.“⁶⁵

3.11. Rýpání

Otevřeme si zde jeden z možných způsobů tázání a to způsob zaručeně bytostný. Spočívá ve změně stanoviska. Místo hledání nových způsobů, jak porozumět tázání, hledat nové způsob, jak do něj rýpat. Což je zcela v duchu exaktního vzorce rozrýpat = porozumět. Taková je např. metodika Nietzscheova filozofování kladivem, či postmoderní myšlenka geofilozofické deteritorializace. Myšlení je dle Deleuze a Guattariho je „rozprostírání roviny imanence, která absorbuje zemi“⁶⁶. Rozprostírající se imanence je deteritorializována při každém záchvěvu či momentu rozprostření. Jakákoli deteritorializace je vrypem. Rýpeme při ní totiž svou stopu. Do neznáma.

Nietzscheho nemilosrdný sarkasmus drtí všechny budovy starých hodnot, aby uvolnil prostor, připravil parcely pro genezi nových. Při každém zkoumání příčinnosti detailně analyzuje strukturu aktu a jeho konsekvence pro vědomí. Právě v oněch důsledcích lze odhalovat hledané původní příčiny. Předchůdnost ukrytá v následnosti; následné jako to, co předchází; následek jako záměr – to nejsou teze popletenosti jednotlivých extatických

---

⁶³ Hölderlin, F. Blažený mezi bohy. Praha: Český klub 2000, s. 72.

⁶⁴ Machovec, M. Filosofie tváří v tvář zániku. Brno: Zvláštní vydání 1998, s. 92.

⁶⁵ Březina, O. Skryté dějiny. Praha: Melantrich 1970, s. 82.

⁶⁶ Deleuze, G. Guattari, F. Co je filosofie?. Praha: Oikumené 2001, s. 79.

dimenzí temporality, ale teze věčného návratu téhož! Apriorizmu ontologického kladení toho co je, jako toho, co bylo.

Nietzscheho orlí nadhled pochopil bořícího nikoli coby apriori destruuujícího ničitele, neutěšitelně plundrujícího rigidní podřadnou skutečnost, leč jako osvoboditele podmaněných končin, jako toho, kdo nás oprostuje od domnění. Kdo vytrhuje naše loďky oceánům zdání jako šaman, mudrc, či mystagog. Kdo je osvobodil od samospádné nepřetržitosti chvějivě kmitavého komíhání se, vytrhl z tance po povrchu hladin a vrhl je do formování mořských proudů v tichu hlubin.

Kdo filosofuje kladivem, je zajat bytostným tázáním, žije autenticky⁶⁷. Pohybem transcendence proniká pod sféru jestvování. Noří se hlouběji pod oblast výskytových jsoucen, hlouběji ke svému tvořivému základu. Do zóny indiferentního míšení sil, která určuje tvárnost jestvování. Rýpání jako puzení k rození, přípravná technika ontotvorné magie, či přesněji jako porod, mystická iniciace do ontotvorby, to je do života v pravdě, to je do kreativního pohybu duše v přirozeném světě.

Předpokládáme-li s Bergsonem, že „Pohyb a změna jsou substanciální“, tedy že „Substance je pohybem a změnou“⁶⁸, pak odhalíme zasvěčující odhalení své duše jako substanci pobytu. Člověk je vržen vstříc své odpovědnosti, vzdalován pasivnímu uplývání či ulpívání a puzen k autenticitě života v pravdě. Buzen ke svému eidos, doslova buzen pro svůj tvar. Současně prorůstá se svým telos, objevuje smysl. Trajektorie jeho životního pohybu linearizuje. Z fysis raší dynamická cesta entelechie. Tyto dvě cesty srůstají, a to přirozeným příklonem trajektorie životního pohybu a jeho splývavým přilnutím k fysis.

Partikularisticky strukturovaná, fakticitě světa otrocky poddaná, zmatečnost míjivého mihotání lodičky na vlnách, trpně oddaná stejně tak fyzikálním zákonům i kontingenci, metamorfuje v zabydlené obhospodařování bytí. Čili v péči o duši nesenou intencí k celku. Hodnotobijec se obětuje bolesti pro pravdu. Skalpelem svého pohledu, broušeným diamantem apriorní nedůvěry k zdánlivé domnělosti myslí zrcadlené ve vnější tváři jevů, se prořezává k jejich vnitřní podobě.

Utrpení je při tomto chirurgickém blížení se pravdě nezbytné. Jednak proto, že nic přirozeného se nepřírodí bez porodních bolestí. Též proto, že pravda prosvítá tvárností, rodí se na povrch tvárnosti jevení v agonu⁶⁹. Protne živou tkání domnělého zdání⁷⁰. Protne břicho

⁶⁷ Heidegger, M. Bytí a čas. Praha: Oikumené 2002, paragraf 54, s. 304 – 307.

⁶⁸ Bergson, H. Myšlení a pohyb. Praha: Mladá fronta 2003, s. 169.

⁶⁹ Hogenová, A. Kvalita života a tělesnosti. Praha: Karolinum 2002.

⁷⁰ Zvyk přechází v přirozenost, což vtipně reflektuje Komenského návrh zavést všude „... profesora nezbytných věcí“, z kterých by „... moudře učil, čeho všeho by lidé mohli postrádat.“ Komenský, J. A. Jedno nezbytné. Praha: Kalich 1999, s. 118.

těhotné pochybností řezem transcendentální epoché, by uvolnil základ (princip) své autonomie i individuace.

Princip je základ nikoli ve smyslu předcházející, nýbrž ve smyslu zakládající a jako takový bytostně vlastní subjektu. Přejít od imanence základu k původnosti porodu je umožněn explikací inherentního aspektu. Odkrytí základu jako předcházejícího se nevyčerpává jen v implikaci ontologie věčného návratu téhož, leč nahrává i nesubstančnímu ontologickému modelu⁷¹, pluralitní ontologii⁷², či hermeneutickému objevu předzjednanosti pozorovaného původní, urprezentní následností prizmatu, na němž lze skvěle demonstrovat noemo-noematickou strukturu intencionálního aktu. "

Základ jakožto zakládající prosvítá noemo-noematickou strukturou intencionálního aktu. Poskytuje nám tím noetický klíč k interpretaci intenzity či rigidity tenze životního napětí. Dalo by se tedy říci, že základ, jakožto zakládající (následnost produkující svou příčinu v trhlíně přítomnosti), je hermeneutickým klíčem k intencionalitě vědomí. Neboli východiskem těch interpretací struktury vědomí, jež plodně odhalují holistickou povahu vědomím nedostižitelné samozřejmosti.

Východiskem těchto interpretací je racionalistická představa kauzálního nexu, jež pochází coby osvícenský předsudek z mechanicko-deterministické ideje kauzality. Takovýto přístup neodhaluje zastřenou roli přítomnosti. Roli přítomnosti jako intimní vášně bytí. Domova. Vzájemného zapředení koexistující skutečnosti sjednocující svou přítomnost ve společném, permanentně se ustalujícím, prostoru přirozeného světa.

Pole přítomnosti je zónou bytí, doménou pravdy, kde se svět nabízí odhalovat sebou samým (rozvíjejícím se vycházením ze sebe sama). Zde věci zjevují svou pravou tvář, jež sjednocuje zář i stín, domnělou zřejmost pohledu s průnikem ztemnělou neprostupností toho, co se mu schovává. Pomůžeme-li si po vzoru Spinozy⁷³ geometrickou představou, lze postulovat, že pole přítomnosti je tím prostorem prostupujících se časových extasí, v němž se spolu-přítomně prostupují všechny tři najednou. Pole přítomnosti lze hledat bděním nad intenzitou tenze elan vital. Čili péčí o zanícení, kultivací bytostného kultu. Což je vlastně kultivací bytostného zanícení, péčí o duši.

Nietzscheho dekonstruktivistické kladivo představovalo příklad rýpání zaníceného horlivostí, horlivého proti klamu a horlícího pro demystifikaci. Druhý zmíněný příklad umu rýpat - geofilosofická deteritorializace u Deleuze a Guattariho – nabízí možnost rýpat nikoli chirurgicky, nýbrž s citlivostí na reakce nervových zakončení v tkáni. Hluboce vzhledem

⁷¹ Bondy, E. Útěcha z ontologie. Praha: Dharma Gaia 1999.

⁷² Kratochvíl, Z. Výchova, zřejmost, vědomí. Praha: Herrmann a synové 1995, s. 165-166.

⁷³ Spinoza, B. Etika. Praha: Svoboda 1977, s. 55.

k otevření výstupu totalitnímu ontologickému novu zrození – však přesto křehce, tj. ohleduplně, konvenčně a bez borcení. Otázka je, nakolik je takové rýpání rýpáním, a nakolik planým příštipkářstvím. Tj. odhalováním bez přeuspořádávání.

Dá se rýpat smířlivě? Lze vůbec vyrýt z nitra neprostupné temnoty matečné země poklad oslňující záře, rozjasňující přirozeným světlem detaily všehomíra, a přitom neporušit původní konstituci povrchu, nezjizvit tvářnost krajín novými vrypy? Lze rýpat a netknout? Já myslím, že ne. Leč ponechávám zodpovězení této otázky v tichu.

3.12. Lyotard a ohnivá výheň nastávání

Lyotard interpretuje událost nastávání jako moment vyvlastnění ducha⁷⁴. Máme chápat nastávání jako moment zrození, okamžik zrodu či radikálněji jako samotné rození. Řeřavění výhně okamžiku. Řeřavění stéká po obrysech okamžiku. Bezedně se propadá skrz clonu okamžiku až na nevyčerpatelné dno jeho bytostných hlubin – k propastně žhoucí výhni plamenných jazyků věčně vznikajícího a věčně zanikajícího ohně, jenž se „rozněcuje dle míry a hasne dle míry“.

Takový oheň je planoucím čirým nastáváním. Oproštěním okamžiku od minulosti, osvobozením mysli z prokletí „duchem tíže“⁷⁵. Vláním sebe stravujícího plápolání, očišťujícího duši nevinností čistého plamene. Nevinnost čistého plamene je vzácnost ve falši a záludnosti kulis světa donucených či vyšlechtěných k stavění se do pozic⁷⁶.

Řeřavění plápolajícího okamžiku je onou Lyotardovou schopností já snášet vracející se jinakost. Oheň zneprítomňuje zdání pevnosti, jakýkoli její dojem spálí jako iluzi. Tak dává Hérakleitos za pravdu Einsteinovi, že hmota je zhuštěnou energií. Šploucháním energetických vln oceánem skutečnosti, impulzivním tokem nepřetržitosti. Kdysi jsem něco podobného nazval permanencí vehementního přítomnění.

Lyotardem vnímané vyvlastnění ducha je heideggerovské „zapadání do skrytosti“ toho, co se rodí z hořícího ohně okamžiku. Okamžik je věčný oheň. Přítomnost je spjata se symbolem hoření, neboť plane. Lidské vášně a pnutí, chtění a usilování, vše nás pudí k bytostně formujícímu spolu účastenství dění - k nalézání tvaru sebe sama.

⁷⁴ „Výraz „nastává“ je téměř vzorec toho, že já nemá vládu nad sebou. Událost zbavuje já schopnosti zmocňovat se a kontrolovat to, co jest. Svědčí, že já je bytostným způsobem schopno snášet vracející se jinakost.“ Lyotard, J. F. Putování a jiné eseje. Praha: Herrmann a synové 2001, s. 84.

⁷⁵ Novák, A. Epifanie věčného návratu téhož. Praha: Triton 2007, s. 89 – 92.

⁷⁶ „Tento svět nedovede ani květinu ani ženu přijímat jako tělo páně, uctivě a bez jakékoli záludnosti.“ Deml, J. Moji přátelé. Praha: Československý spisovatel 1967, s. 56.

Puzení k tvaru je plápoláním našeho hoření. Směr plamenů i intenzita žehu se mění závisle na interakci charakteru stravovaného paliva a podmínek planoucího vlání. Tkáň plamene absorbuje potravu ohně ústy planoucího žhnutí jasu. Jas vše proměňuje (zároveň je vším měněn) na nezachytitelné rozplývání měnivosti trvalé přítomnosti okamžiku. Tím, že nemluvíme o prvcích okamžiku, bojíme iluzi, která komponuje skutečnost.

Okamžik se tedy ukazuje jako jediná trvalost⁷⁷. Jako jediné, co neztrácí tvar ihned, jakmile do něj vystane. Jedině nevyčerpatelná tišina okamžiku jediná není neustálým přechodem. Aktualita dění, náhlost v pohybu se ukazuje jako substance skutečnosti. To nejen v návaznosti na Lyotarda a ve shodě s Bergsonem, ale nejvýrazněji u Heideggera.

V „nyní“ je dost místa pro celou věčnost. Aby ne! Vždyť v bezedných hlubinách okamžiku pramení nekonečna nastávání, prýštění, jejichž výtrysků nově generuje vnímání tvárnosti vnějšího světa, zvláště pak iluzi hmoty či ega⁷⁸.

3.13. Privilegizace člověka jakožto nedůslednost antropocentrismu

Neubauer chápe existenci člověka jako pohyb povstávání z bezmeznosti. Člověk vynořující se z bezmezného prostředí tradičních živlů (bezmezného proto, že živly splýváním přecházejí v sebe) „povstává (existuje) a tak vytváří, objevuje, projevuje se a tím prosazuje svou individualitu“⁷⁹.

„Substancí člověka je existence“, tvrdí Heidegger v Bytí a čase dokonce třikrát⁸⁰. Existence je pohyb po cestě. Substancí člověka je tedy pohyb myšlený hluboce vitalisticky. Takřka až inspirovaný či nasáklý Bergsonem. Pohyb po cestě jako vinoucí se noemo-nematická struktura intencionálního aktu. Sama o sobě by struktura nemohla být existencí, ale její vinutí ano. Strnulost není pohybem, proto je třeba pečovat o slovesa vyjadřující probíhající stav.

Heidegger by řekl, že vyvstávání přítomní. V tomto přítomnění je vyvstávání přítomno cele. Tj. v plnosti svého otevírání se. Což je hodno pozornosti zvláště proto, že se jinak s vyvstáváním nesetkáváme v jeho celistvosti. Život je završen až smrtí. Představa celistvosti implikuje jistou úplnost, dokončenost. Celá přítomnost jako plná přítomnost by předpokládala završení. Avšak završení vyvstávání je nabytí tvaru. Tvarem zaniká vyvstávání, tvar je

⁷⁷ Právě teď je „modus věčného tvoření, věčného bytí, opak modu příčiny a následku v čase.“ Snyder, G. Praxe divočiny. Praha: Mat'a & DharmaGaia 1999, s. 95.

⁷⁸ „Každá změna přesvědčení je změnou já: nemám přesvědčení jako proudící prožitky, nýbrž jako vlastnosti já, které získávám ze svých původních výkonů. Jiné vlastnosti já vůbec nemá.“ Mokrejš, A. Husserl a otázka „Co je normální?“ Praha: Triton 2002, s. 53.

⁷⁹ Neubauer, Z. O přírodě a přirozenosti věcí. Praha: Malvern 2005, s. 46.

⁸⁰ Heidegger, M. Bytí a čas. Praha: Oikumené 2002, s. 143, 242, 345.

hrobem existence. Dojde-li vyvstávání svého cíle, mizí. Cílem lidského života je smrt. Existence je mizením.

Co potom s mým tvrzením, že v přítomnosti je vyvstávání přítomno cele? Nic, vždyť řečené nikterak neznehodnocuje jeho platnost. Je velmi důležité chápat celkovost vyvstávání nikoli coby završení zrodu vyvstalého, ale jako celkovou přítomnost existence v okamžiku. Existence patří (k) momentu.

Heideggerova „otázka po času byla určena otázkou po bytí“⁸¹. Dlužno podotknout, že existence jako vyvstávání není analogická k vyvstávání ve smyslu vycházení ze skrytosti, ve smyslu odhalujícího zjevování libovolných entit. Existence totiž dle Heideggera náleží jen člověku⁸². Jediný člověk si může představit jsoucnost jako takové a o takto představeném mít vědomí. Každá výlučnost smrdí leklou rybou. Ani spřízněnci básnické snivosti⁸³ pokorně nepoklekl před prehistorickým, prearchetypálním (předvěkým, předvědomým) ontologickým faktem rovnosti druhů. Ani muž, který tvrdil, že svět světuje jako uvlastňující zrcadlová hra jednoduché semknutosti navzájem oddaných.

Privilegizace člověka odvolávající se na jeho představivost a vědomí mi zavání rozpornou nedůsledností antropocentrismu. Totalitním diktátem sebe-kladoucí, sebe-vyzdvihující a egosolipsisticky sebe-zdůrazňující autonomní voluntas subjektu. Neúcta vdechuje zpupnost. O úctu nás okradly dějiny.

3.14. Spontaneita neboli proud

Proud nesmíme lámat. Nesmíme jej komentovat, kritizovat, analyzovat, ani zaznamenávat. Musíme otevřít své kanály a nechat ho volně prýštit, aby protrhl hráze naší omezenosti. Když ho evidujeme, snažíme se jej zmocnit. Přisvojujeme si proud. Zastavujeme ho, pozdržujeme, usměřujeme a vyměřujeme mu průtok měřítka, která jsme vytvořili, abychom se jimi zmocnili světa. Aby vše podlehl lidské omezenosti.

Člověk se snaží vtěsnat proud do svého pohledu evidencí. Tím ho však ničí. Lidské oko nad ním sic vládne a lidská odůvodnění jsou nezpochybnitelná. Ale to už není proud, to je iluze! Fosilie, zvěčnělý dokument záhuby proudu.

My lidé jsme strašní zbabělci. Zdráháme se proud podpořit a svolně prýštit s ním, byť v bláznivém letu zmatených hlav, jak výpravní orlové do nádher nepokořitelných eldorád

⁸¹ Heidegger, M. Konec filosofie a úkol myšlení. Praha: Oikumené 2006, s. 61.

⁸² „Člověk jediný existuje.“ Heidegger, M. Co je metafyzika?. Praha: Oikumené 2006, s. 25.

⁸³ „Básnění je toto opatřování míry pro bydlení člověka.“ Heidegger, M. Básnický bydlí člověk. Praha: Oikumené 2006, s. 101.

netušených světů. To se zdráhá chamtivec a sobeček v nás. Je mu nepříjemné opouštět svůj uspořádaný majeteček. Loudivě svádí nenechávat se z toho svého pořádečku vytrhnout. Egocentricky, ba instinktivně v něm usiluje vtěsnat vše ukazující se. Majeteček roste, sobeček se tetelí blahy.

Tak zbytečně trhá kusy proudu, na kterých zrovna ulpěl jeho pohled. Činí z nich mrtvou vodu. Tu doma skladuje v nádobách s přesným popisem, jež důkladně seřazené i zařazené střádá. Tajemství proudu zve rybářstvím svého pohledu. Proud zůstává tentýž, neb na místě výseče utrhnuté pohledem se ihned objeví další částička, neb vše je chvěním v nepřetržitosti. Té se nelze zmocnit. Nelze ji obsáhnout, okrást a pochopit. Lze si z ní o ní jen vytvořit iluzi, aniž by se to jakkoli dotklo jí nebo její povahy. Lze nosit mrtvou vodu z břehů své vlády do jejího středu, k trůnu já a území takto vysoušená opět ovládnout. Zařadit do map. Rozšiřování pouště je jen budování pustiny. Libovůli pohledu trhat mrtvé cáry vody, nazývat jejich archiv věděním proudu - to je úděl těch pravých egoistů. Pekelných iluzoborců své zasněnosti.

Sobeček v nás miluje vyměřování pustin a meč svého pohledu. Nedokáže totiž pochopit, že omezenosti se nezbaví rozšiřováním její rozlohy, ale odrazem od ní a očistou nohou pro půdu nových světů. Proč se tak brání proudu a snaží se jej podmanit (zachycením, výrazem, strnulostí pojmu)? Je zbabělý zbavit se své pracně vybudované omezenosti a vydat se vstříc neznámému a nejistému. Ach, jak pošetile je slepá sobeckost zbabělá! Zbabělec sobeček, budovatel pustin, velký iluzoborec – homo consumentis.

4. PERSPEKTIVY NOVÉHO ZALOŽENÍ ÉTOSU

4.1. Zestejňování odšťavňuje

Moderní kapitalistická demokracie západního typu je (vzdor pluralitě potenciálních modifikací životních způsobů, kterou se obhájuje) již do znepokojivé míry unifikovanou. Ostatně to, jak svou uchvatitelskou, kořistnickou, impérií chtivou lačnost intronizovanou a vládnoucí skrze diktaturu unifikace, maskuje za neutuchající mediálně-masážní šum a účastné hemžení pozornosti kolem pojmů typu multi-kulturalita, multi-lateralita, multi-sexualita, multi-individualita apod., je až ostentativně trapné.

Mnozí lidé jsou bohužel zvyklí přijímat i ostentativně naivní trapnost jako skutečnost⁸⁴ a ne jako manipulaci⁸⁵. Naprogramování repertoáry programů, vychování ražbou sloganů do

---

⁸⁴ „... schopnost nábožensko-průmyslově-vojenských vládců manipulovat televizí změnila radniční demokracii ve většinovou, komediální totalitu.“ Leary, T. Rukopisy 1980 - 1990. Praha: Votobia 1996.

⁸⁵ „Ideologie prosakuje všechny sféry společenského života; jednotlivec je stále zkoumán, posuzován, jeho „mínění“ je stále zkoušeno. Manipulace vědomí se tak stává základním nástrojem vlády. Technizace této manipulace je rozhodujícím znakem totalitní demokracie.“ Bělohradský, V. Krize eschatologie neosobnosti. Londýn: Rozmluvy 1982, s. 34.

mysli, vedeni k četbě titulků, obsahů, návodů a schémat - zkrátka vedeni k automatizmu a strukturalizmu⁸⁶ - jsou skvělými roboty doby, plnicími určenou funkci. Nic neproblematizovat. Ničemu se nedívat. Sloužit a bavit se. A žít s přesvědčením, že je to tak dobře. Možnost přirovnat majoritu lidí vůkol, tzn. takzvané normální a slušné lidi, k robotům je signum triumfu idiocie postmoderního člověka. Postmoderní religiozita by se dala nazvat slepou vírou v kult nabídky. Nebýt konzumenti bigotně zaujati svou religiozitou, chyběla by majoritě drezúra vycvičivší ji, aby bez zachvění brvy přijímala ostentativně naivní trapnost za skutečnou.

Každá společnost přesných instrukcí a jednoznačných návodů předkládá manipulaci jakožto danost. Jinak by šalba multi-sezónní „multi-multizace“ nepůsobila jako trend eskalujícího vývoje společnosti. Trend, který je masově favorizovaný a permanentně v módě. Nahradila-li by zamyslivší se tematizace neproblematizované přijímání hotových nabídek, pak by „multi-multizace“ nebyla by přijata automaticky. Nebyla by přijata drastickým množstvím lidských duší jako populární či aktuální programové úsilí doby, ale odhalena jako alibistická zástěrka vlastní nelegitimnosti. Chce-li se politická elita doby (doba ráda taktizuje) předem vysvléci z obvinění, o nichž předpokládá, že by mohla být vyřčena, začne obhajovat své hříchy a brojit proti nim. Vytýkat to, oč se obává, že by z toho mohla být obviněna, jiným. Agitujíc horuje s horlivostí určenou jen a jen hledáčkům fotoaparátů sezvaných novinářů. Čemu západ vyhlásí válku, toho se smí beztrestně dopustit⁸⁷.

Vlastně je to i dokonalý příklad kulturně zažité bezskrupulózní podlosti a vychytralé proradnosti křesťanského západního světa⁸⁸. Viníš-li se za něco, ztrestej za to druhého! Nelze se divit, že je vina zvrácená, vždyť měla za kojnou pomýlenost⁸⁹. Rozhořčené obviňování se vlastně zdá být sebeobžalobou. A obžaloba druhého je přiznáním vlastní viny. Politikové, tito věční mystifikátoři a tvůrci bezohlednosti k pravdě, musí být přeci všichni podlí. Jinak by nedokázali být hrdí na svou proradnost. A kdo není hrdý na to, že dokáže být proradným, ten se dnes politicky neangažuje⁹⁰.

---

⁸⁶ „... strukturalistické vědomí je vědomím katastrofickým, současně destruovaným a destruktivním, destruktuujícím, jako je destruktuující každé vědomí, nebo alespoň jeho úpadkový moment...“ Derrida, J. Násilí a metafyzika. Praha: Filosofia 2002, s. 144.

⁸⁷ Chomsky, N. Moc a teror. Přednášky a rozhovory učiněné po 11. 9. Praha: Mezera 2007.

⁸⁸ „... existují na Západě jen dva druhy lidí, první ještě méně zajímavý než druhý: naivkové, kteří se nechají nalákat na velká slova a věří v jejich „civilizační poselství“, aniž si uvědomují, do jakého materialistického barbarství zapadli; a prospěcháři, kteří z toho stavu ducha těží, aby ukojili své násilnické a hrabivé instinkty.“ Guénon, R. Krize moderního světa. Praha: Herrmann a synové 2002, s. 148.

⁸⁹ „Býtí vinen při plném rozvinutí struktury existence znamená být obrácen od původního založení vlastního bytí do prostorově-významově zartikulovaného světa, jímž je pobyt ve svém obstarávání plně zaujat a tak zaslepen pro vlastní původní založení.“ Novotný, J. Krajina, řeč a otevřenost bytí. Praha: UK FHS 2006, s. 126.

⁹⁰ „Buďte k politologům a stranickým vůdcům laskaví a chápaví. Provozují povolání, které už neexistuje... Stranická politika skončila. Teď máme postpolitickou dobu... jedinou funkcí politické strany je udržet se u moci.“ Leary, T. Rukopisy 1980 - 1990. Praha: Votobia 1996.

Přímo úměrně s rozšiřováním unifikace uvnitř společnosti se vždy zvyšovaly i agresivně expanzivní výboje unifikace vně, ergo do jiných (mocí obhvacovaných a unifikováním uchvacovaných) společenstev. Jako by unifikace měla cosi společného se srážnou vášní. To, že čím více bytní, tím méně se jí dostává saturace, tím více je pužena explozivně expandovat a pohlcovat stále víc. Čímž zvyšovat gradaci i intenzitu věčně neukonejšitelného pužení k uchvacování. Nikdy nenasytitelné žravosti. Nikdy nenasytitelná žravost je zástupně ukojovaná potřeba sebe pohlcení kojící se svým neúkojem. Unifikace je srážnou vášní globalizace.

4.2. Bytostné vyprazdňování

Unifikace je bytostné „zestejňování“. Pokusíme se definovat obsah pojmu zestejňování slučitelný s touto premisou. Nejprve odhalíme definici, která se nám při prvním pohledu na termín zestejňování nabízí, takže definici podmíněnou dojmem, tj. definici hermeneuticky pochopitelnou rozkladem struktur podmiňujících výpověď. Druhá definice pak bude vymezením po revizi, čili rekonstrukcí po dekonstrukci. Eliminujeme tak z naivního mínění o vyprazdňování jeho podmíněnost dojmem. Skrze tuto eliminaci hodlám předložit pozornosti našich tváří se nabízející nezaujaté pojetí zestejňování, které mnoho odhaluje. O našich míněních i o heideggerovském založení povahy skutečnosti.

Definice 1. : bytostné zestejňování je bytostným vyprazdňováním. Což však nelze hodnotit negativně. Uvolněním prostoru prázdnu totiž necháváme bytí tvořit. Uvolňováním prostoru prázdnu, budováním ruin a zbořeníšť (jakož i jakoukoli jinou účastí při detonacích, potažmo participací na destrukcích dávno již lidmi založených – ergo již přežitých – konstrukcí) se stáváme těmi, jež pokorně uvolňují cesty kreativitě bytí. O čemž svědčí i snadno vysledovatelný fakt, že velcí, slovní cestáři kreativity bytí byli vždy rovněž velkými plundrovateli. Vyprazdňováním se vyvyšujeme z modu obstarávání do modu kontemplace.

Z určení bytostného zestejňování jako bytostného vyprazdňování tak nelze odvodit negativní charakter unifikace. Jelikož se nám však unifikace již na počátku úvahy odhalila jako srážná vášně globalizace, nemůžeme ji nyní glorifikovat, neboť počátek jest vším – co do relevance zamýšleného či promýšleného libovolného. Jelikož bytí počátkuje a na počátku se myšlenky dávají ve své původnosti - prýštitice mízou do květu slova přímo z kořene jeho původu, přímo z hlubiny bytí (z nevyčerpatelné prázdnoty identické s pleonexií) - , správného mínění se nám dostane, zrevidujeme-li prvotní, nabízející se definici zestejňování, berouce při tom v potaz již uvědomělé. Tj. eliminací zavádějícího a smysl pletoucího, ba převracejícího

pojmu vyprazdňování z definice a jeho nahrazením výstižnějším, sémanticky bezrozporným ekvivalentem.

Definice 2 : Bytostné zestejňování je bytostným odšťavňováním. Vymačkáváním tekutin, jimiž v náležitých poměrech překypuje vnitřní obsah člověka, je-li zralý či zdravý. Ergo je-li jeho dužina výživná a zdravá. Unifikace vymačkává z lidí životní šťávu jejich osobitosti. Zanechává za sebou stále tutéž svrasčelost pleti, zkrabatělost těla, propadlost pod vrásčité rýhy „zneurčitelňující“ původní tvar (zabraňující fysis ve vzestupu do tvaru ukonejšováním jejího nátlaku v rozplizlosti), propadlost skrývajících se tváří a ohnutost vzdávajících se zad.

Unifikace, tj. zestejňování jsoucí nikoli vyprazdňováním, ale odšťavňováním, vyždímá lidi z jejich původních podob. Mrzačí překypující plody, jež jsou na svých místech opřeny, zapřeny tíhou sebe sama, neb na svých bedrech nesou tíhu svých šťáv. Tíhu o to těžší a při opření do místa o to nosnější, oč zralejšími, šťavnatějšími a přetékajícími jsou. Unifikace je mění v prázdné (nikoli vyprázdňené!) schránky nejevící vůči vnějšímu tlaku žádný odpor. Jejich umístění totiž není zakotveno hmotností. Jsou-li plody zpracovány („prototypizovány“⁹¹) odšťavněním, pak s ulevující ztrátou tíhy sebe sama zároveň ztrácí i spřízněnost s místem, „opřenost“ v něj a „zapřenost“ do něj - tedy tíhu a založení sama sebe.

4.3. Srázná vášně globalizace

Unifikace je sráznou vášní globalizace. Patří ke globalizaci stejně bytostně a stejně neseparovatelně, jako bytostné lidské vášně k bytostem individuí. V dnešní společnosti, v níž axiologický prim hrají hodnoty nikoli etické nýbrž ekonomické, tato podobnost věru stojí za pozornost. Už proto, že jí není kladen žádný význam. Jen bezvýznamné má ještě smysl ve věku postmoderny, v éře dekonstrukce pojmu smysl. V červácích odsmyslnění vzešlých po temné noci zmatenosti smyslu do temnoty pomatenosti smyslem.

Je nesnesitelně obtížné klást si otázku po možnostech založení nového étosu v době, kdy člověk - tento „strážce“ bytí - vůbec necítí potřebu klást si vážně otázku po svém právu rozhodovat za jiné. Za prýstící prameny života, veškeré živé spoluobyvatele a spolutvůrce přirozeného světa. Rozmanitosti tvorstva i rostlinstva zemského hrozí záhuba stejně jako jemu, vyvrátí-li globalizaci. Jak může vyvrátit globalizaci? Nedovede-li ji do konce, zahubí svět. A jak ji dovést do konce? Uznat alteritu druhého jako „nekonečnou alteritu radikálně

---

⁹¹ „Prototypizace“ je přirozeným dítkem, finálním důsledkem či nutným vyústěním typizace. Typizace nakonec zrodí vždy „prototypizaci“. Typy jsou plodovou vodou prototypů.

jiného⁹² (a druhý by pro nás zdaleka neměl být jen člověk či jenom živočich). Postavit se tváří v tvář vlastnímu strachu tím, že se nebude bát pohlédnout do tváře druhému a spatřit v ní všechnu svou bídu. I nekonečno.

Od Lévinase pochází myšlenka o pohledu do tváře jako mystickém momentu, jenž nám osvětluje radikální jinakost coby rovnocennou svojskosti, neb se s druhým ve své absolutní odlišnosti shledáme totožní egoitou.⁹³ Egoita není ipseita, na přiznání jejího nároku druhému se pokusil nově založit étos stále populární Lévinas. Jeho zkušenost rovnocennosti jiného je výtryskem z hloubky. Výtryskem dobrosrdečnosti.

Jak lze člověku nezahubit svět, tj. dovést globalizaci do konce? Tak, že se v ní bude niterně angažovat. Pro evropského člověka to znamená niterně se angažovat v globalizaci tím, že se bude učit nechávat všemu vlastní cestu. Že se bude učit nikomu a ničemu neurčovat směr. Pak pochopí jak obtížné je najít si vlastní cestu.

4.4. Ponuka k bdělosti

Evropský člověk musí bdít, aby nepodlehł zažité touze po zdůrazňování vlastního rozdílu - a ošklivým dějinným zlovykům absolutizace a moralizování, kterými by rozdíl přestal zakládat etický vztah k druhému, ale opět nastoupil cestu autokraticky-despotického kralování člověku bez tváře.

Neubauer tvrdí, že přenes-li se váha z cogito na sum⁹⁴, může se karteziánská mýlka napravit, neboť učiníme-li základem egoity sum místo cogito, přestane přirozený lidský egoizmus být pramenem etického oportunistu a stane se pevným pilířem zásadové mravnosti.

Evropský člověk musí pochopit, že bytí věci „znamená ipso facto její vztaženost k jiným jsoucům“⁹⁵. Jinak nedojde vnitřního prozření své vlastní přirozenosti, nevyzpytatelně skryté za balasty historických nánosů a fylogenetické mutace, jíž lidstvo prošlo v éře tradiční metafyziky, ergo v éře tradování omylu.

4.5. Bytí je vztah

---

⁹² Derrida, J. Násilí a metafyzika. Praha: Filosofia 2002, s. 129.

⁹³ Lévinas, E. Totalita a nekonečno. Praha: Oikumené 2005.

⁹⁴ Neubauer, Z. Deus et natura. Praha: Sui Liberrans 1979, s. 10.

⁹⁵ Kouba, P. Smysl konečnosti. Praha: Oikumené 2001, s. 206.

Bytí je vztah. Člověk je, když se vtahuje. Tj. když interreaguje se svým biotopem a s ohledem na něj určuje nómos pro svou polis tak, aby trojice člověk - bios - polis byla jedním symbiotem. Jak ale dospět k symbiotizmu? S intencí k sounáležitosti dospějeme k organicitě samovývojem. A brána ráje bude opět otevřena. Z trojice člověk - biotop - polis vyrostě symbiot. Trojice bude opět jednotou - dojde ke vzkříšení zabitého Boha, jehož smrt předznamenala příchod nejohybnějšího a posledního člověka⁹⁶. Jak rychle je jeho smrt přivábila, tak rychle jistě s jeho vzkříšením prchnou. Vzkříšení osvobodí též všechny křesťany od stigmat bolesti vyrytých v duši představou kříže. Osvobodí je z okovu resentimentu. Bůh kdysi vzkřísil člověka, jehož předtím nechal zabít. Vzkřísil-li by dnes člověk Boha, jehož předtím zabil, došlo by k satisfakci Ježíšova ukřižování.

Ano, je zde možnost nového založení étosu, stále platí, že „nur ein Gott kann uns retten“. V horizontu žité subjektivity, jenž je polem růstu myšlenek filosofie živé přírody, však již nestačí heiddegerovské „warten“. Nestačí vyčkávavě čekat věnujíc se připravenosti na příchod Boha. Křísit musíme my! Svě viny má snad odčiňovat oběť nebo vrah? Již nestačí věřit.

4.6. Zakoušení živé zkušenosti tělesnosti

Prostořením své tělesnosti, stěžejními intencemi noemo-noematických aktů naší transcendentální subjektivity, spoluprožíváním, zakoušení živé zkušenosti a vrůstáním do zapomenutého světa bratrských bytostí živé i neživé přírody musíme křísit Boha! Jakož i veškerou zde opomenutou či jakoukoli jinou snahou o zázrak. Zázrakem totiž přichází Bůh. Trojice člověk - bios - polis se přetaví v symbiota. Mystická jednota v trojici - to je přeci zázrak! Dokonce zázrak vlastní boží podstatě jako tajemství. Pokusme se křísit mrtvého Boha skrze obrodu mystické jednoty trojice a zázrak přijde. Zázrak bytí zjevujícího nám svou přirozenou povahu.

Vyžeňme se z uzavřených izolací svých mikrosvětů a svědomitě se učme být, tzn. bydlet ve vztahu, ježto vtať je původním domovem, mateřským lůnem a otčinou našeho bytí.

Člověk je jen když se vztahuje. Tak přestaňme si konečně libovat v rostoucí izolaci a pyšnit se jí jako výdobytkem. Přestaňme si libovat v soukromí a pohodlí a uznávat je jako hodnoty. To nejsou naše vlastní myšlenky, byly nám naprogramovány. Pokusme se najít sami sebe, protože jedině když se nám podaří se najít, poznáme toho dostatečně dosti na to, abychom dnes, ve věku korupce slova a ztráty smyslu slova pravda, mohli mít jistotu, že

⁹⁶ Nietzsche, F. Tak pravil Zarathustra. Olomouc: Votobia 1995.

každá naše etická maxima, každá morální zásada prýští z naší autenticity (reprezentuje názor naší osobnosti). Že žádným z postojů, jež zastáváme a obhajujeme jako bytostně vlastní a které považujeme za integrální součásti svých osobností, nevědomky nesloužíme vůli k moci nějakého úspěšného našeptávače.

4.7. Sráznost unifikace

Nezkorigovaná vášně zničí podlehnuvší jí individuum. Proto je unifikace sráznou vášní globalizace. Nezkrocená touha unifikovat (a tak si podřizovat) znemožňuje uznat alteritu druhého. Čímž zničí svět, který opanuje.

Lidskou společnost lze z unifikace vyléčit založením nového étosu. Nový étos předpokládá jednak založení zvyku, s jakým přistupujeme k vášním, jednak vycvičení v něm (neboť vžitým automatizmem se tělo naučí předcházet ničivým výbojům vášní, zvyk vplyne v samu vášně a stane se její novou interpretací). Unifikaci vyléčí étos zohledňující rozmanitost a pretendující její protrahování.

Přiznat radikální jinakosti právo na bytí rovná se přiznat smrti právo na sebe. To je významově totéž jako smířit se s bytím. Léčbou unifikace tak dospějeme k uschopnění autenticky bytovat.

Přiznat svojskosti rovnost s radikální jinakostí znamená přiznat si plně podmíněnost, omezenost a nedokonalost sebe sama, unést při střetu s radikální jinakostí tíhu touhy po výboji a kultivovat tak vnitřní puzení k výboji až do postupné eliminace a pocitové proměny vztahu ke světu, ke změně založení nosnosti své tíhy.

Jako ideální řešení nebezpečností spojených se sráznou vášní globalizace se nám tedy vyjevil (či naskytl) nový étos. Étos tolerující radikální jinakost a zohledňující rozmanitost. Z myslitelů, jejichž sentence budou v této práci nastíněny, se takto definovanému ideálu nejvíce přiblíží Delleuze a Guattari.

4.8. Globalizace, společný prostor a přirozený svět

Globalizace jako taková nemůže být procesem nevymaňujícím z původnosti, neoklešťujícím o svojskost, nekompromitujícím výslednici cyklické „dosavadnosti“ bytostného. Tj. procesem nedeformujícím tvář lidské společnosti obdobnou např. letokruhům u dřevin. Globalizací nelze zvat zmatečné, ba překotné, čistě z individuální pozice a v individuální optice (lokálně generované kontingencí výskytovosti) reflektované nakupení

navzájem plně autonomních, nikterak divergentních růzností „všehomožnosti“. Obdobně kyberneticky definovaný model uskupenin různorodosti v autonomní nezávislosti by šlo modelově nazvat atomizmem či (s ohledem na revoluční počín reformačního teologa Karla Heima na poli ontologickém) multidemenzionalizmem, či jakýmsi multi-egosolipsizmem. Nikoli však globalizací. A to proto, že (byť i) relativně samostatné různorodosti nemohou neinterreagovat, ocitnou-li se v situaci vzájemného střetu, jejíž je stav globalizace permanentně vehementním zpřítomněním.

Střet otrásá hodnotami, prolamuje všednost. Střet na oko nihilizuje platnosti, při bystřejším či detailnějším pohledu však pouze dekonstruuje validitu těchto platností, detronizuje zažitost, dekompenzuje usedlost. Přičemž hodnotově víří. Boj o hodnoty se stává bojem konfrontací psaných i nepsaných, tichých i zažitých, axiologických kodexů.

Axiologie bývá začasto odhalována jako rouška Májina, pročež onu v globální éře (coby v historické epoše) vířící, postmoderně vytýkanou nihilizaci hodnot musíme při sdostátku konsekventnosti a poctivosti označit nihilizací jen na oko. Střetem je habitus „dosavadnosti“ jednotlivin nezvratně extrapolován, dostává se mu jiného rozměru, čímž i on sám proporcionálně přeroste meze své dosavadnosti, které mu do nynějšků platily za kritéria jako berná mince. Viděno v těchto intencích, explozivita problematizace by měla dnes bouřit vulkanickou měrou. Žel, k tomu nám však chybí již od Kirkegaarda notoricky absentující nedostatek zanícenosti⁹⁷.

Střet zmnožuje relace, hýbe světadíly, přeuspořádává pozice, rozšiřuje horizonty, přeskupuje regiony. Každý sebemenší střed – byť o píď – zvětší mé vlastní tím, že jej obohatí o obohacení ze střetu. Střet zvětšuje hranice pozemku, jejíž obhospodařuji, neboť posunuje meze mého pole. Nikolivěk tím, že bych si skrze střet uzurpoval prostor a posunul hraniční kámen nějaký ten hektárek do pole souseda, ale tak, že jsem povinovanější, tj. na půdě země⁹⁸ zainteresovanější o prostor, který je nám společný. Ano, společný prostor - toť výnos střetu.

U této myšlenky se na okamžik pozastavíme, neboť z ní vyvěrá tematicky relevantní implikace. Pokud je výnosem střetu společný prostor - tedy „zóna soupřítomnění“ (chcete-li: vlast jako domovina původnosti, „úvlast“ jako „původnění“, přirozený svět jako společný prostor vlastní všem interakcím, či sféra souručenství vzájemné sounáležitosti⁹⁹) - pak „zvítězivší pravda je contradictio in adjecto.“¹⁰⁰

⁹⁷ Kirkegaard, S. Současnost. Olomouc: Votobia 1996.

⁹⁸ „... pojem Země-půdy vyvstává před námi jako univerzální referent každé lidské zkušenosti,...“ Bělohradský, V. Krize eschatologie neosobnosti. Londýn: Rozmluvy 1982, s. 64.

⁹⁹ Vtipně a poeticky detekovaná panem docentem Fundou jako „Komplexita komplementarity komponent v kontinuitě a kontextu“. Funda, O. Znavená Evropa umírá. Praha: Karolinum 2000, s. 111 - 113.

¹⁰⁰ Kouba, P. Smysl konečnosti. Praha: Oikumené 2001, s. 145.

Zóna soupřítomnění je dispozicemi homo-sapientální sociability ve svých konkrétních nuancích destinovaná variace životního principu. Či specifický typus konkretizace základního životního principu. Principu symbiogeneze. Přirozený živý svět podmiňujícího - a vůbec vše přirozené a živé podmiňujícího, pročež vlastně nejpřirozenějšího principu života. Jeho přirozené živé podstaty. Tedy: nejpřirozenější princip přirozené živé podstaty života je symbiogeneze a sama přirozená živá podstata života sluje přítomnění.

Slovo přítomnění by mělo automaticky implikovat ideu vzájemné vespolečnosti. Sounáležitosti, jež je bližením. Pak platí Koubo-Nietzscheho „zvítězivší pravda je contradictio in adjecto“, protože termín pravda zde má smysl jen natolik, nakolik může být použitelným při procesu sblížení. Pravdu je třeba pojímat co nejrázněji instrumentalisticky (coby prostředku ke sblížení) a vytlačit tak z energického vitalizmu doby kal přežitku, bolest šířící předsudek pravdy dogmatické.

Pokud je výnosem střetu společný prostor, pak by bylo důkladné (a tedy i poctivé) klást v interaktivní sféře zóny sou-přítomnění důraz především, ostentativně a programově na sdílení samo, nikoli na požitky, práva či moc plynoucí z něj některé ze stran účastných v tomto sdílení. Nesoutěžit o primáty - ale přispívat k smířlivosti! - toť poměrně transparentní explikace nosné intence této úvahy.

Nesoutěžit o primáty, leč angažovat se pro smířlivost! Toť zjevující se filosofický záměr, s nímž možno (s věřtelem optimizmu) ještě i v éře globalizace věřit v dobro a na němž tedy lze budovat nový étos¹⁰¹. Nikoli zestejšňování dominantním či dominujícím, nýbrž vzájemné podepření možné skrz rozpoznání absolutní jinakosti druhého¹⁰². Nikoli boj o moc, ale respekt k jinakosti. Jedině tak budujeme ne impérium, ne vlastní majestát, ale společný prostor.

Společný prostor lze těžce a jen s vytříbenou jemností lokalizovat. Právě proto, že nelze určit (přivlastnit definicí), lze o něm seriózně diskutovat jen v přirovnáních a podobenstvích. Metafora je přirozenou doménou pravé (tj. osmyslňující, nikoli odsmyslňující) řeči. Budeme-li tedy hovořit v metaforách Delleuzovy a Guattariho geofilozofie, smíme si společný prostor či přirozený svět ve smyslu společného prostoru přiblížit následovně. Přirozený svět je posuvná (tj. permanentně instabilní) endogenní zóna „vytápatelná“ barometrem vlídně naladěné intuice jako lokace přítomného výskytu abnormálně intenzivních vibrací snášenlivosti.

¹⁰¹ Z filozofů postmoderny krácejících tímto směrem si možnost zdařilého uchopení této intence v konkrétní teorii demonstrujeme u Delleuze a Guattariho. A to později, v oddíle Nově se rýsující horizonty étosu.

¹⁰² „... existuje absolutní, nekonečná exteriorita - exteriorita Druhého - která prostorová není, neboť prostor je místem Téhož. Což znamená, že Místo je vždy místem Téhož.“ Derrida, J. Násilí a metafyzika. Praha: Filosofie 2002, s. 68.

4.9. Propastný rozdíl výšky a hloubky

Kdo nemá výšku, nemá ani hloubku. Leč přesto nelze klást výšku na roveň s hloubkou. Jak hluboký mohl by se přerůst? Jak vysoká hora mohla by se dotknout svého dna? Avšak je propastný rozdíl mezi tím, kdo má výšku a tím, kdo má hloubku. Jen náležitě hlubocí lidé jsou schopni těch nejnižších nízkostí. Hloubka jest měrou mrzkosti. Lpění na - ve společnosti hluboce integrovaných - zažitostech je jen banální nedůvěrou k povrchu. Dánsí stereotypní stagnace společnosti slintající pod umělým chrupem instantních „naprogramovaných“¹⁰³ zážitků. Nedůvěrou ke komihání mihotavé měnivosti. K provokativně dráždivému tanci průvodního reje opilého boha Dionýsa. Nedůvěrou ke hře proměn, ke střídání masek, k proměnám tváří, k rotacím cyklů, k ozvěnám dávna a k vzájemné vespólnosti.

Nietzsche zřel nezkaleným okem svého vnitřního zraku čistě a nespoutaně, když pravil, že skutečnost je nevinná¹⁰⁴. Nevinnost nerada dupe těžkopádnými kroky. Ráda tančí. Lidé se obrňují proti dotekům dráždivě hravého tanečku nevinně pomíjející skutečnosti stavbou (či spíše budováním) stabilních dominant¹⁰⁵. Pro všechny zažitosti hluboce integrované do společnosti, tvořící stěžejní kameny či pancéřové pláty vzdušných zámek a iluzorních jistot, nedůvěřují bezprostředně se rozvíjející nevtíravosti. Jsou totiž na nějakou tu důvěru už moc protřelí; vulgárně řečeno: „přespřílišněle“ chtiví (pleonexie) a podlí (resentiment). Jak by těžkopádnost, navíc bizardně pohřbená v nadouvajícím se těle, jež je hrobem její pýchy, mohla vůbec být tak nejedovatou, aby přála lehkým nohám krásný tanec, prosluněný palouk a osvěživý vích?

Hluboce integrované zažitosti se na pozadí lidské society, v intencích propastného rozdílu výšky a hloubky, jeví jako moc nakupivší svazující těžkopádnosti. Výraz „svazující těžkopádnost“ odhaluje zažitost coby „svazující s tíhou pádu“. Při konfrontaci se zažitostí ji buď nekriticky přijmeme jako konsens, nebo odmítneme dogma majoritní společnosti, což se rovná závaznému vstupu do „svazu s padajícími těžkostmi“.

Zažitost se pojí se zbyrokratizovanými či zmechanizovanými procedurami. Ovládá člověka silnější a původněji než - v globální éře legitimitu mocensky převyšující - legalita. Je třeba rozlišovat mezi zažitostí a tradicí ve smyslu zpřítomňování kolorovanou typizovanými

¹⁰³ Burroughs, W. S. Miluji postavy z podsvětí. Olomouc: Votobia 1996.

¹⁰⁴ „... veškerý věci jsou křtěny u zdroje věčnosti a mimo dobro a zlo.“ Nietzsche, F. Tak pravil Zarathustra. Olomouc: Votobia 1995, s. 151.

¹⁰⁵ „Kdo miluje svět, je nenáviděn jako ničitel každé trvalé perspektivy.“ Kouba, P. Nietzsche. Praha: Oikumené 2006, s. 276.

rituály. Tradice je záležitostí početí, pregnance, urimprese. Zažitost je navyklostí početní, salience, deprese.

Zažitosti jsou za-žitím. Minulost je pro Nietzscheho duch tíže, který nutí člověka padat. Proto zažitosti brání tanci - sic opanovávají skutečnost a obětují její dnešek jejich přežitému (a v jistém smyslu tedy již mrtvému) včerejšku. Vnucujeme-li prameni skutečnosti námi zvolené koryto, jednáme protipřirozeně! Jdeme proti jeho přirozenosti, protože ho nenecháme volně prýštit. Co na tom, že volnost je živelná? Co na tom, že nespoutaná volnost je jedinou nekompromitující se volností? Co na tom, že nespoutaná volnost živlu mívává i smrtelné následky?

Tu by bylo třeba založit ethos. Zde však svůj ethos založil již Machiavelli¹⁰⁶ – a lidé následují vždy primárně to, co se jim víc hodí a pak teprve to, co by se nepřičilo jejich poctivosti. V éře ekonomizace hodnot a devalvace nesměřitelného (přesněji nezpeněžitelného a nevalorizovatelného, nesčitatelného a nepřeložitelného) je poctivost jen dalším periferně přežívajícím archaizmem či civilizačním luxusem miláčků osudu, lidí buď dostatečně finančně zabezpečených či ctnostných. Co je v reálném světě skutečnou bohatostí a z čeho zůstávají již od Sokrata jenom oči k pláči a vzor k následování, pak vizte sami. Výška hloubí rokle. Hloubka rodí pahorky. Mělkost kutá zlato.

4.10. Geofilozofie Delleuze a Guattariho

Evropská civilizace je civilizací horalů. Propastný rozdíl výšky a hloubky formuje krajinu pobytu neoscilujícího mezi těmito dvěma vymezujícími body. Horalé jsou lidé obývající krajinu své půdy. Lidé kráčejí krajinami svých životů rozvrhující se v relaci výška – hloubka, kteroužto možno zvat fundamentální relací jejich prostorové orientace. Horalé kráčejí vždy rovnou dolů nebo berou strž přímou ztečí. Přičemž jim neustále – ať klesají či toužebně se blíží k vysněně kýženému vyvýšení – rovnou měrou hrozí nebezpečí náhlého pádu, který by znamenal strastiplný pád do rigorózních hlubin srážného nedohledna.

Společnost hraje projekční roli v katarzním divadle sloucím náležitá uspořádanost věcí člověka. Připravte se na záměrně provokující¹⁰⁷ detabuizaci. Společnost je duševní alter ergo

¹⁰⁶ „Lidé klidně ublíží tomu, koho milují, protože láska je morální závazek a ten pro svůj prospěch klidně poruší.“ Machiavelli, N. Vladař. Praha: XYZ 2007, s. 121.

¹⁰⁷ Chceme-li dnes znuděným filozofem ještě nějak otrást, tj. vystavit jej otřesu, tj. přivést ho zpět k jeho základu, musíme si vypomoci provokací. Problematizace již nestačí – čteným připomínáním pozbyla účty. Stala se rutinérstvím. Propadla na roveň všednosti. Všedností - ustáleností zažitosti - pak můžeme brilantně precizovat intuici i iluzorní neomylnost či nevykořenitelnou nevědomost chladné racionální mysli, nikoli však žasnout. Proto považuji za filosoficky důležité záměrně provokovat. Evokaci údivu preferuji před hledáním pravdy, o které si dnes každý myslitel myslí to své anebo to, že vzala za své.

člověka. Cokoli je na individuální rovině přijímáno jako zavrženíhodné, projikuje se do kolektivní roviny ve zvrácené podobě. Nepřijatelné se stává omluvitelným. Vymluvitelným. Psychologie užívá pro tuto projekci termín detabuizace. Každá tvář má svůj stín, který k ní patří jako odvrácený odlesk pitvořící a karikující její absolutní svéráz. Hloubka jedince je výškou společnosti. Dorůst jedinec výšky své doby, stane se uvažovaným jako hluboký.

Vyřešení celé té zapeklitosti s výškou a hloubkou – mj. taktéž dědičného pozůstatku prací myslí věků minulých, tj. věna tradice - v postmoderně, jsoucí vlastní filosofií éry globalizace, se nám nabízí v originálním myslitelském počínu pánů Delleuze a Guattariho¹⁰⁸.

Zde tepe nová krev, odkojená matečným mlékem své doby. Pánové Delleuze a Guattari se s dědictvím výškových poměrů rozvažovaných v horizontech strží a vrcholů vyrovnali způsobem vskutku bravurním, pro radikální zlom v zúčtování s minulostí (jenž je v důsledku globalizace postmoderním trendem či objevem, jistě však specifikem sui generis, kapitálním novem postmoderny jako filozofického směru) však exemplárně typickým. Založili geopolitiku jiným způsobem.

Důsledek reformy pánů Delleuze a Guattariho v zeměměřičství sluje geofilozofie. V knize Tisíc plošin negují propastnost nepřekonatelné rozdílnosti, nivelizují přehnaně vyostřený předsudek předem dané bipolarity. Platnost starých map nevezmou v potaz coby doktrínu (ni coby jejich přeskupením se završující systematickou indoktrinaci – jak problém uvažoval smělý Hegel¹⁰⁹), nýbrž jen pro poučení se z chyb a z vzájemné neslučitelnosti jejich odlišného kótování. Vesele tančíc, s hravostí, briskní intuicí a konsekventním rozmyslem prostě zahodí staré mapy a zkonstruují mapu novou, jejíž svéráz přesahuje ony staré jejich vzájemnou nerozporuplností při zahrnutí všech v ní.

Delleuze s Guattarim ruší propastný rozdíl výšky a hloubky plošinou, která snese vše. Abstrahují od rozdílnosti pro smířitelnost. To je ale krásná, nová, hravá a přitom eticky nosně založená filosofie!

4.11. Nově se rýsující horizonty étosu

Nyní věnujme trochu pozornosti nově se rýsujícím horizontům étosu otevřeným některými významnými i kurióznějšími mysliteli let aktuálních či v relativně nikterak

¹⁰⁸ Delleuze, G. Guattari, F. Co je filosofie?. Praha: Oikumené 2001.

¹⁰⁹ Hegelovu smělost (krom okolnosti, že své dílo považoval za vyvrcholení dějin a aspiruje tak na hypotetický titul „onan milénia“) lze vystopovat až do skutečně převratného myšlení, za nímž stál geniální nápad, pokusit se uvažovat jinak, nově. Povšimněte si té radikalitě těhotné detonacemi, ozvuky i dozvuky. Přítomnost se dle Hegela děje jako „převrácení se nicoty v bytí“. Benyovszky, L. Problém bytí v Hegelově filosofii. Studie k dějinám bytí. Praha: Karolinum 1999, s. 69. „Povědomí o jednotě je znakem soumraku“. Tamtéž, s. 10.

rapidní nedávnosti pominuvších. Čímž de facto navážeme na téma v globální situaci se nově rýsujících možných horizontů étosu, kterémuž tématu byla nevtíravým, nenápadným způsobem věnována již značná část oddílu předcházejícího.

Postmoderní překotnost střetů se na nás valí drtivostí laviny a my, zmítáni sněhovými vlnami, žijeme neustálým míháním. Žijeme v permanentní zahlcenosti neutuchajícími interakcemi.

Přímo úměrně tomu, jak pozbýváme poslední zbytky neměnné stability pod nohami, ztrácíme i svou vlastní tvář, neboť permanence proměny a nutnost neustálé otevřenosti vůči neutuchajícím přílivům interakcí do situací nás doslova bytostně vykořeňují ze stability.

Permanence proměny a nutnost otevřenosti přetavují dříve integrované bytí v takřka až kaleidoskopický sled procesů. Bytí nabývá procesuální charakter, či jinak řečeno: bytí bytní do bytnění.

Takto analyzovaná aktualita postmoderny vřele svědčí ontologickému modelu bergsonovské provenience, což nám dokazuje, jak bezvadně Bergson trefil do černého výchozím předpokladem svých časových úvah a to tím, že hmota je zhuštěná energie. Nic není definitivního. Ontologicky relevantní (ergo jediné neměnně skutečné) je jen elán vital, věčné proudění věčně vířícího, bez ustání se přeskupujícího - neboť sebou samým překypujícího - všeobsahujícího toku proudící energie, síly života¹¹⁰.

Delleuze a Guattari otevřeli étosu nový horizont tím, že za platformu pro sjednocení všeho změní, která nepřetržitě interreaguje v permanentních střetech, zvolili plošinu. Plošina nevyvyšuje, ani neponižuje. Všechna teritoria (či přesněji: veškeré roviny plošiny) se prostorově nacházejí na identické ploše, protože takto založená nová mapa nijak ontologicky nerozlišuje co do jakosti ni do hodnoty. Takto Delleuze s Guattarim nechali ustoupit rozměry pro souladnost. Pro plnohodnotnost jednoho každého autenticky se jevícího fenoménu stírali divergence, až se dopracovali k plošině.

Ploché myšlení vede ke smířlivosti. Odhlížení dnes natolik vymaňuje z - odvěkou konstitucí vytříbené - ostrosti, že činí placatým. Étos smířlivosti (jsoucí semenem atmosféry tolerance, snášlivosti a vzájemného spolu sdílení stejného prostoru nepřekonatelnými nesmířitelnostmi bez nádechu konfliktu) - étos to ve věku těhotném globalizací a postmodernou velmi žádaný a urgentně potřebný - jeví se nám zde býti budovatelným na genezi plošin, čili dosažitelným zplošťováním myšlení.

Další z filozofů, Jacques Derrida, má za to, že „nelze o žádné globalizaci mluvit.“¹¹¹

Globalizace je (Derridovým prizmatem viděno), rétorická zbraň „která zastírá rostoucí

¹¹⁰ Bergson, H. Čas a svoboda. Praha: Samcovo knihkupectví 1947. Bergson, H. Myšlení a pohyb. Praha: Mladá fronta 2003.

nerovnováhu, novou neprůhlednost, užvaněnost a hypermedializovanou nekomunikaci, strašlivou akumulaci blahobytu, výrobních prostředků, teletechnologií a sofistikovaných vojenských zbraní, jakož i přivlastnění všech těchto sil nepatrným počtem států či mezinárodních korporací.¹¹² Za nově se rýsující horizont étosu, ve kterém svítá hvězdička naděje na nápravu a přeuspořádání neideálních pořádků ve společnosti, považuje Derrida myšlenku čistého pohostinství. Bez ní bychom ani neměli jinakost druhého. Čistá a nepodmíněná pohostinnost je Derridovi pramenem výtrysku tolerance, neboť toleranci definuje jako „stále ostražitě pohostinství.“¹¹³

Bohužel při četbě životních zkušeností Noama Chomského, týkajících se jeho celoživotního angažování v boji za lidská práva¹¹⁴, nemůžeme být netčeni dojmem, že na úrovni reálné politiky je veškeré pohostinství jen propagandistickou či populistickou demonstrací moci a subordinace.

Deleuzem s Guattarim i Derridou coby jedněmi z postmoderních klasiků hledaná platforma tolerance, tj. prosté vzájemné snášenlivosti možné dbaním na pouhá dvě pravidla (jednak je to zachovávaní míru, za druhé dodržování nenásilí), zůstane navždy marným snem vzdorné naivity nepokořitelných snů a zrudnou realitou sociálních utopií.

Mocenská realita je ortodoxně voluntaristická. Cena lidského důstojnosti ba i cena libovolného života je vyčíslitelná hodnotou peněz. Čehož se -mimoходом - jeden každý z nás osobně účastní¹¹⁵ s nemilosrdným chladem kalkulačky již tím, že jsme strukturálně zapojeni do systémů podmiňujících funkčnost společnosti, v níž žijeme a jejíž axiologicky nejvýsošnějším ukazatelem je prosperita¹¹⁶.

Skeptickou trudnost Chomského praxe nereflektují oproti nadějnému volání Derridy, Deleuze a Guattariho v oblasti teorie však jen poukazování Kohák s Kellerem (ty jsme zde pouze náhodně zviditelnili coby výstavní vzorek myslitelů, které v této otázce realita dohnala k trudnému skepticizmu). Komicky, s jadrným přídavkem černého humoru, se k situaci postavil Egon Bondy, tvrdíce že od třicátých let 20. století se na globální rovině vytvořila situace bez precedentu¹¹⁷.

---

¹¹¹ Borradori, G. Filosofie v době teroru. Rozhovory s Jürgenem Habermasem a Jacquesem Derridou. Praha: Karolinum 2005, s. 135.

¹¹² Tamtéž.

¹¹³ Tamtéž, s. 140.

¹¹⁴ Chomsky, N. Moc a teror. Přednášky a rozhovory učiněné po 11. 9. Praha: Mezera 2007.

¹¹⁵ „I zcela nevinné, prosté činnosti nabývají hrozivého rozměru, když je násobíme šesti miliardami.“ Kohák, E. Zelená svatozář. Praha: Slon 2006, s. 21.

¹¹⁶ Keller, J. Abeceda prosperity. Brno: Doplněk 1997.

¹¹⁷ „... kdo se nezkonformuje, je beznadějně za živa pohřben. A kdo se tu zkonformuje, ví, že se zkurvil. Protože psát v tomto řádu o kráse přírody, lásky, života apod. – je už zkrvením... Zde nejsou příroda, láska a život krásné – květiny jsou šeredné hnílobou, láska je onaní nebo promiskuitou a život už vůbec není život, ale vegetativní plazení se po zemi či po zdi, za níž je úřadovna Bezpečnosti.“ Bondy, E. Leden na vsi. Praha: Torst

Vidíme, že realizmus nám příliš radostných nadějí nedává, ba naopak horlivě a důmyslně nás o ně oklešťuje – jako vždy. Pro radu ohledně možnosti založit étos nově v globalizaci podmíněné aktualitě postmoderny tedy, planeme-li dychtivostí po étosu, utíkejme – taktéž jako vždy – do tábora krásných duší, naivních snů, nezničitelných idealistů. Nezničitelných alespoň do doby, kdy bude na zánik pozdě, do pekla rozevírající bezbřehosti litého ataku ukrutné deziluze. Poté už člověka (včetně nepohasínající vznešenosti všech jeho ušlechtilých mínění) nezachrání ani privátnost zážitku a prožitku¹¹⁸ a bytí umlkne.

Lze se dnes veřejně ptát na étos? Je toto tázání upřímným? Smí být tázání po étosu titulováno adjektivem upřímné, je-li toto tázání vedeno na místě (v době a ve společnosti), kde je legitimizována zvrácenost a podlá zvrhlost nejhanebnější sorty? Smí být tázání po étosu titulováno adjektivem upřímné, táží-li se po něm členové společnosti, v níž termonukleární válka není považována za pokračování politiky jinými prostředky jen proto, že by se stala prostředkem všeobecné sebevraždy¹¹⁹? Toto je otázka, jejíž závažnost je natolik palčivá, že bolí každého, kdo je schopen být zmítán chvějícími se vlnami (příbojem střetů o překot zurčící) postmoderny upřímně a pravdivě, tj. žít v citu.

Jak založit étos v době nejisté si čehokoli mimo zjevu povrchu, v době znejistělé podmíněným, na čemkoli méně lživém a pro étos nosnějším než je nepodmíněnost? Může dnešní globální industrializovaná společnost vůbec ještě snít o stavění na nepodmíněnosti, nebo je toto snění jen zvrhlou tendencí její fantasmagorické somnambulie?

Toto jsou otázky, k jejichž nastolení (vhodnému pro případné poctivé zodpovězení v hlubokém sebe zpytu mlčenlivé chvíle) před pozornost čtenáře mě měla tato práce dovést. Jejich vyslovením práce dospěla k svému završení. Pokračování ni ukončení jí již není třeba. Neboť to skutečně hluboké je stejně dílem vyznění a poctivé vnitřní upřímnosti člověka sama k sobě.

4.12. Vrah celku

Hloubku tohoto výroku potvrzuje nejen filozofovo jméno. Nastal čas na odvalu – vždyť každé přiznání je vždy zpola odvahou, zpola snem. Je zoufale třeba to přiznat: lidé si problematizují bytí vezdejší tím, že nemají odvalu přijmout to, co vědí. My si dnes

---

2007, s. 38.

¹¹⁸ Slavík, J. Umění – hodnota sbírky, o které se mluví. Hodnoty ve výchově umění a sportu. Sborník z mezinárodní konference konané na UK v Praze dne 3. 5. 2007. Praha: Karolinum 2008, s. 200.

¹¹⁹ Arendtová, H. O násilí. Praha: Oikumené 2004.

problematizujeme bytí vezdejší tím, že nemáme sdostatek odvahy přiznat si to, co víme (za to však máme málo trpělivosti se s tím smířit).

K této odvaze je nezbytná síla, neboť síla je k odvaze nezbytná vždy. Sílu tohoto budivého typu - sílu nabíjející k odvaze, lze nasáti jen z dvou prýstvicích studen. Buď z harmonie – absolutní to vyrovnanosti - nebo ze zoufalství. To jsou dvě studnice, z nichž možno čerpat sílu k pravdě. Proto se v širší, v duchovědách nad rámec jejich mediální prezentace neorientované, veřejnosti stávají symbolem přijetí posvátné gnóze východní svatí muži, ve svém odosobnění čerpající spravedlivost soudů z nezaujatosti. Druhou skupinu pak tvoří silné duše života, jež stanuly v zavržení a pekle zoufalství před branami temnoty, kde uchopily v náhlém prozření skutečnou povahu existence. Cena je však většinou příliš velká. Zároveň však za tak silný intenzivní prožitek není žádná cena dostatečná.

Tato cesta paralyzuje se selektivním darwinismem. Objekt přežije, pouze pokud se naučí čerpat z těch svých možností, o nichž do patové situace neměl ani ponětí, nebo prostě pojde jak prašivý pes. Od nepamětna se tak umocňuje lidské vnímání kauzální duality jakožto prostředku božské zkoušky (ráj si musíme zasloužit - v tom třeba vidět boží spravedlnost).

Jádra se zatvrzují – ergo zatvrzele tvrdnou - v pevných skořápkách, jimiž již jen tak něco neotřese. Přímé nastolením zrcadla relativní povahy skutečnosti jakožto komponované emanace nicoty učiní člověka svým způsobem přístupnějším. Přístupnost je důležitá podmínka uvážlivosti. Uvážlivost je se vším tím podrobným měřením a vážením vlastně praktická matematika.

Ne nadarmo stála právě matematika při zrodu antického fenoménu, odrazového můstku evropského myslitelství a pilíře paradigmat západního způsobu života. Vtipné postřehy o Aristotelově definitivní implantaci karteziánství do filosofie nalezneme kupříkladu u Eliase Canettiho¹²⁰.

Spravedlnost, jak je chápána dnes, znázorňuje stále bdícího a vše dění přehledně evidujícího matematika zamřížovaného v našich mozkovnách. Za žádných okolností nesmíme ztrácet kontakt s přímým vnímáním harmonie a nadhledu, nebo může být uvážlivost rozřata Damoklovým mečem zvrhnutí se do symbiotických subsystémů, lživých realit tvůrců osobních mýtů. Zde je třeba zacházet velmi jemně a citlivě s nití mozkových pochodů, jinak se praktická přístupnost změní v přehnanou vypjatost. Moment, kdy k této transformaci dochází je jakousi (metaforicky řečeno) černou dírou duchovní obdoby časoprostorového kontinua, neboť jediným špatným pohybem můžeme pohřbit dosavadní snahu a ocitnout se na začátku cesty.

---

¹²⁰ Canetti, E. Tajné srdce hodin. Praha: Odeon 1989.

Přehnaná vypjatost (či spíše upnutost) vždy omezuje vnímání celku za hranicemi kauzální reality, čili za hranicemi konkrétní danosti dané svou vržeností a svéráznou určeností určitosti. Upjatost k záměru je vrahem celku. Přehnaná upnutost k záměru je jako zapnutost k suchému zipu naší předběžnosti. Zapnutí zipem stále jen opisujeme hermeneutický kruh, v čemž není svobody ani zbla. Přehnaná upnutost navíc i ponižuje subjektivitu na objektivitu, která se však mylně zdá snadněji přístupnější.

Snadněji přístupnější, čili dosažitelnější. Lehčí dosažitelnost přeci však nemusí být známkou vyšší kvality. To už by lepším zakončením úvahy byla i proslulá Ram Dassova proklamace (jistě okopírovaná, jako vše co je od něj vyslechnutí hodné), že cíl je totožný s poutníkem, cesta zde existuje, jen pokud ji někdo využívá¹²¹.

Okolnosti nás nemohou ohrozit, dočasně ohrozit nás mohou pouze naše mylné představy okolností. Představy jsou jen nevyjasněností. Toto nevyjasnění souvisí s naším zdáním, nesouvisejícím s absolutní logikou okamžitého prožitku Tady a Teď. Prožitku vymykajícího se zažitosti, neboť je skutečností. Spalme nenaplněnou karmu vnitřním plamenem prozařující pravdy, jež je myslí. Pravdy, jež ve své podstatě nebyla zrealizovaná a kompromisně přesto je její realizace cestou pochopení její neustálé trvalosti nepodléhající změnám, trvalosti navzdory sobě a v plném souladu se sebou. Prožitelně si tedy vážme možnosti spolupodílení se na realizaci. Vážme si života odpoutáváním se od zdání.

Vdechněme nektar pravdy, úchvatné slasti i v utrpení. V jasu duhových barev poznání nechejme nenásilně rozplynout sebe. Cesta je příjemná a my víme, kam vede, pokud opustíme nás. My bez nás, v nás i všude mezi námi, to lze nyní ještě nazývat cestou. Cestou k bodu středu. Štrekou z tlam omylných skutků.

Záměr je předpokladem skutku. Zúčtujeme tedy s paradigmaty našich záměrů. Přijměme záměry všeho za naše. Osobní splyne s absolutním, formální transmutuje v legální. Rozsviťme se obrozenou čistotou v niterné podstatě skutku, neboť samo produktivní uskutečnění jakožto akt kotví v oceánu myslí coby statický princip následující hybnosti.

---

¹²¹ Ram Dass. Rozhovory. Praha: East Haus 1999.

5. POBYT JE VĚDOMÍM TAA

5.1. Schopenhauer a Nietzsche

Autenticita je v nauce knížky Tao te t'ing¹²² uhašením spalujícího plamene dychtivosti, oddáním se nenásilnému klidu přirozenosti věcí. V hinduizmu je jednotlivé lidské já jen přechodná iluze spoutávající věčné vědomí¹²³. Jen podmíněná škraboška nepodmanitelného hosta. Jediný způsob, jak upřímně existovat by bylo neexistovat vůbec, neboť v „já“ není reality ani za zlámanou grešlí. Tato hřbitovní konsekvence Schopenhauerova filozofického systému, jak nám je prezentován ve Svět jako vůle a představa¹²⁴, byla zjevně inspirována moudrostí orientu.

Schopenhauer ontologizuje demonstrací propastné negativity bytí. Disciplína, s níž nechává své myšlenky dozrát, je až masochistická. Bezdůvodné utrpení trápí nejcitelněji. Neopodstatnitelná bolest křivdí. Je prázdná – postrádá naplnění smyslem.

Bolestí lze zešílet. Lidský organizmus má totiž omezené limity únosnosti. Stupňující se bolest hrozí od jisté intenzity pervertovat v šílenství (zvláště pak bolest duševní¹²⁵). Nebo v rezignaci. Což je případ Schopenhauerův. Schopenhauerova škarohlídná důslednost si k mrazivému ledovci svého konceptu nepřipustí ni motýlka naděje, ni kytičku okouzlení. Nezamlženě patří na ničím neopodstatnitelné utrpení, z něž se nelze vymanit ni bytostně zbabělým – suicidálním – způsobem.

Vizme Schopenhauera jako pesimistu. Jako rozlíceného bolestí nadouvajícího se svou zahorklostí. Jako poraženeckého narcise otrocky se shlížejícího ve fatálním předurčení k nemohoucnosti a k poraženecké podřízenosti nestvůrně bestiálnímu fatu. Jen oddanost slepotě

---

¹²² Lao-c'. Tao te t'ing. Praha: Dharma Gaia 2003.

¹²³ Bhaktivedanta Swami Prabhupáda, A. C. Bhagavadgíta taková, jaká je. Praha: BBT 1998.

¹²⁴ Schopenhauer, A. Svět jako vůle a představa I., II. Pelhřimov: Kosmas 1996.

¹²⁵ Kouba, P. Fenomén duševní poruchy. Praha: Oikumené 2006.

může vidět vůli slepou. Jen poddanost sobě (otroctví egu), tj. intence konzervace již nastalého, nám může místo báječné skutečnosti (bohaté na krev a smrt) ze sebezáchovných důvodů naordinovat její prefabrikát.

Zde se Schopenhauer rozchází s Nietzsche. Nietzsche se proto, že trpí, nestane nedistingovaným ortodoxním pesimistou. Ani proto nezavrhne bohatost nevyčerpatelných krás souladně koexistujících životních forem (jak v otrocké služebnosti svému strachu ze smrti učinil Schopenhauer). Bolest je důvodem pro přitakání životu. Člověk má svou bolestí říkat životu ano. Bolest je mince, již život odměřuje cenu sám sobě¹²⁶. Tedy již žádná slepá vůle, ale vůle k životu!

Holá prázdnota pusté zbytečnosti bezcílne existence se naplní přetékající mnohostí smyslů. Zaroste bujnou vegetací setkání. Střet jako vstupní brána do věčnosti. Místo střetu jako prostorová dimenze posvátného. Setkání otevírá dimenzi posvátného. Člověk bydlí v blízkosti bohů¹²⁷.

Člověk je modus soužití sdílející se sounáležitosti. Člověk je totiž bytostně symbiontem. Už ze své organické podstaty. Je permanencí vehementního přítomnění v souzvu. Je souzvonným.

Pobyt je vědomím taa. Nikolivěk jako rigorózní fatum vitae, ale jako aktivní axiologická praxe, jako stimulans života. Tady je rozdíl mezi Schopenhauerem a Nietzsche. Nikoli temné fatum, v jehož předtuše zdáme se být nesvéprávními paňácami v obludáriích marnosti, ale vrh kostek řízený naší vlastní rukou. Ochota dát život všanc za možnost rozhodnout se sám za sebe vedle vyprázdněné svévolnosti. To je Nietzsche vedle jeho učitele Schopenhauera. Na poli evropského voluntarizmu tak Nietzsche svým iluzionizmem¹²⁸ překonal Schopenhauerův nihilismus.

5.2. Komparace ontologických modelů

Samozřejmě, že studiu tupé zbytečnosti bezcílne existence se u nás v Evropě nevěnoval jen a jen Artur Schopenhauer. Osvětleme si nyní úctyhodný koncept českého marxistického filozofa Zbyňka Fišera (mimo akademickou obec známého spíše pod uměleckým pseudonymem Egon Bondy).

¹²⁶ „Nesmyslnost utrpení, nikoli utrpení, byla kletba, která dosud ležela na lidstvu...“ „člověku je milejší chtít nic, než nechtít.“ Nietzsche, F. Genealogie morálky. Praha: Aurora 2002, s. 134.

¹²⁷ Heidegger, M. Básnický bydlí člověk. Praha: Oikumené 1993.

¹²⁸ Bartoš, J. Iluzionismus. Skeptická nálada přítomnosti. Praha: Aventium 1927.

V Útěše z ontologie¹²⁹ se Fišer pokouší (s vnitřní poctivostí upřímného hlubokého tázání a s badatelskou důkladností důsledného vědce a koherentního metodologa) racionální cestou vypořádat se základní ontologickou otázkou, jejíž zodpovězení je dle něj životně nezbytné pro každého člověka. Je to otázka po povaze ontologické reality.

Dle Bondyho ontologicko – axiologicko-existenciální analýzy je otázka po fundamentální povaze ontologické reality otázkou výsostné relevance. Její zodpovězení má totiž zásadní význam pro lidskou existenci. Slovem zásadní míní existenciálně určující či fatálně predestinující. Struktura pole je totiž zpětnou projekcí sklizně. Povaha pole skutečnosti předurčuje sklizeň lidských životů rostlých na tomto poli.

Předem vlastní úvahy o povaze ontologické reality bychom se měli zamyslet nad tím, co pro nás kosmos, jakož fenomén, jehož jsme přítomnými momenty, vlastně znamená. Pro lidstvo, ergo pro biologický druh evolučně nadaný apercepčí a z ní přímo plynoucí reflexí, je kosmos domovinou. Jedinou prokázanou dimenzí, neomezenou v čase i prostoru, v níž se realizuje bytí konkrétních individuálních jedinců jako i veškeré možné bytí vůbec.

Kosmos je bez vlastního času a bez vlastního prostoru. Čas a prostor jsou kategorie zcela lidské, jejichž užíváním pro naše praktické a pragmatické účely mytologizujeme původní bezbřehost nepojmenovaného kosmu. Tím paradoxně nedosahujeme cíle orientovat se v celku metodou projekce lehce dostupných vzorů našeho vnímání (čas, prostor) do něj v rámci nárokujícím si širší platnost našich představ než na lidský rod.

Námi vnímaný vesmír není vesmírem objektivně reálným, nýbrž vesmírem antropomorfně mystifikovaným, profilovaným dle kvanta poznatků dostupných dané historické epoše, vtěsnaným do kategorií myslitelsky poctivě platných jen pro lidský druh. Naše poznání vesmíru je subjektivně podmíněno specifickou fylogenezí lidského druhu. Kdo by si dovilil tvrdit, že jeho vesmír je totožný s vesmírem améb či mravenců, postuloval by mínění adekvátní jeho specifické ontogenezi jako svrchované měřítko univerza. Což by v rámci kosmologických pří, jejichž hermetická planost takřka vylučuje praktické dopady extrémního rozsahu, nebyl malér, ale zkuste si vzpomenout na katastrofy, kdy totožné východisko bylo použito v rámci etiky či politiky.

Veškeré lidské hodnoty jsou hodnotami specificky lidskými, tudíž je záhodno nazvat drzostí, či lépe hloupostí všechny snahy vynucovat si po objektivní realitě jejich akceptaci jako jediných skutečných.

Tak jako práva se nerozdávají, ale berou, tak naše poznatky a spekulace o vesmíru jsou pravdivými potud, pokud uznáváme jejich platnost jen v rámci naší gnoseologickou

---

¹²⁹ Bondy, E. Filosofické eseje sv. 1. Útěcha z ontologie. Praha: Dharma Gaia 1999.

výbavou nadaných tvorů. Naše teorie vesmíru jsou determinovány námi. Ostatně do všech teorií nutně implikujeme subjektivní prvek, neboť bez našich logických konstrukcí bychom nebyli schopni ucelit soubor poznatků, předpokladů a přesvědčení do kompletní výpovědi.

O kosmu, časově ni prostorově nedeterminovaném ději, jehož jsme přítomnými momenty, či jako o celku proměnných částic, jehož jsme partikulami, nemůžeme říci vůbec nic nad rámec vlastních představ plynoucích z pozorování nepatrné části jeho dějů v relativně krátké době zorným úhlem jednoho z jeho přítomných dějů. Můžeme mluvit o významu kosmu pro lidstvo. Můžeme ho opěvovat jako blaženou domovinu, mysticky se kořit před jeho monumentálním majestátem s prosíkem na rtu, či jej nenávidět, ale na samotném kosmu to nezmění ani zbla. Může to ale hodně změnit na našem chápání sebe samých i individuálně existenciálním postoji k obecným otázkám bytí. Pro lidstvo je kosmos domovinou, pro individuum může být prostorem nespoutané kreativní svobody, ozubenou mašinou s interními provozními regulemi, nebo peklem. To si ostatně ukážeme dále při rozboru vývojového a koloběžného modelu vesmíru.

Ačkoli stupidita se jeví jako zdánlivě banální a vulgárně obsedantní, vskutku je naprostým stimulem všeho plnohodnotně lidského. Přejděme k jednotlivým hlavním modelům vývoje vesmíru, jejich alternativám a vyústěním dosahu jejich názorové akceptovatelnosti pro vlastní existenciální pocit konkrétního apercpci a reflexí nadaného individua.

5.3. Koloběžný model vesmíru

Prvním z dvou relevantních modelů vývoje kosmu se stal model koloběžný. Koloběžný vesmír je prastarou filosofickou představou táhnoucí se jako vleklá Léthé naskrz dějinami evropského myšlení. S jeho možnými verzemi operovali stoici, Nietzsche, Hegel, Engels i Schelling. Základem koloběžného modelu jsou teze, že nic se nemění, sumárně ničeho nepřibývá ani neubývá, veškeré interní změny v systému jsou přechodnými fázemi komplexního předem deterministicky či teleologicky určeného vývoje.

Prim zde hraje zákon zachování hmoty a energie. Člověk nemůže být tvůrcem ontologicky nového, neboť vše je předem určeno interními samoregulačními mechanismy kosmu. Vesmír se vyvíjí svým způsobem, na němž nijak nic neovlivní bytost participující svou existencí na jisté fázi jeho lokálního procesování se.

Lidský život v koloběžném modelu zcela postrádá kosmologického významu jiné sorty, než je postavení v podstatě nesvéprávného otroka s předem nalinkovanou životní

drahou. Důsledně vzato, lidstvo není vrcholem kosmické samoevoluce, nýbrž průchozím stadiem vesmírného procesování se. Samotný vesmír pak ani zbla nedbá na útrpná subjektivní muka, která vždy znovu a znovu chystá živým tvorům stupiditou existence pro existenci bez významuplného odůvodnění, které by ji ospravedlňovalo.

Reflektující stadium vlastní vesmírné samoevoluce (lidstvo) může z kosmologického hlediska ospravedlňovat svou existenci poukazem na významu plnost průchozího bodu trajektorie pro celý nesmyslně nezastavitelný kolotoč, přinášející všem živým bytostem bezohledná muka pro své (hlubšími motivy neopodstatněné) procesování se. Může se také kochat vlastní úžasností, rozplývat se nad apercepcí i reflexí, či bezostyšně se považovat za vrcholnou fázi kosmické samoevoluce, ačkoli je jen průchozím momentem, byť kvalitativně kultivovaným psychizací.

Vulgární ontologickou nesvéprávnost, otrockou podřízenost samoučelnému molochu, jemuž se za jídlo a za spánek s úctou k jeho nezměnitelně determinované stereotypnosti koříme, bravurně vystihuje tento Bondyho citát: „Chvíli co chvíli vystrčí z bažiny galaktických mlhovin hlavu jepice, naklade rychle vejíčka a zas se nějakou tu dobu čeká na novou... Lidstvo a jednotlivá další lidstva... svou jepicovitou existencí poskytují příklad hodný hagiografie spíše než filosofie. Pokornost, s níž si lidstvo říká psst! Na každý záblesk nevíry ve významu plnost jepičího hmoždění a snažení se, nemá rozhodně nikde a v ničem obdoby...“

Život v koloběžném modelu vesmíru je opravdu peklem. Zvláště pro pudem sebezáchovy disponující uvědomělé organické struktury, chápající svou neschopnost cokoli změnit na od vždy, do vždy fungující existenciální nesvobodě a ontologické nesvéprávnosti jednotlivých vývojových momentů kosmu a jejich irelevanci pro samotný nepostizitelný kosmos.

A což takhle nalézt si kousíček té svobody, kyslíku plnohodnotné individuální existence, ve vývojovém modelu kosmu? Vývojový model tvoří odjakživa dynamický protiklad modelu koloběžnému. V polaritě těchto dvou modelů jsou určeny fundamentální archetypy lidského vnímání kosmu.

Tak jako koloběžný model má původ ve vysledování relativně statických změn přírodních cyklů dávnými prapředky, tak i vývojový vznikl na podkladě jisté linie úvah v podhoubí specificky lidských dedukcí. Zatímco Bondy jej považuje za vlastní kosmologický model marxizmu, Pierre Teilhard de Chardin¹³⁰ jej završil představou takřka eschatologickou, čímž jej defakto deklasoval.

---

¹³⁰ Chardin De, P. T. Vesmír a lidstvo. Praha: Vyšehrad 1990.

5.4. Vývojový model vesmíru

Vývojový model vesmíru (za jistých okolností) připouští možnost svobodně tvůrčího lidského života s aktivní ontotvornou bilancí. Ontotvornost je participací na kultivaci materiálního substrátu veškerenstva. Člověk zde přestává být nesvéprávným momentem něčeho zdaleka jej převyšujícího, na co nemůže jakkoli působit (nad rámec jemu předem vytyčeného funkčního významu). Stává se plnohodnotným momentem kosmického procesu disponujícím vlastní zodpovědností.

Vzpomeňme na Newtona, pohne li nemluvně prstem v kolébce, působí tím na celou planetární soustavu. Na místo plynutí všeho v předem vytyčených mezích, které nelze překročit, nastupuje skutečný vývoj. Progres protkaný kulminacemi, eskalacemi i stagnacemi. Spění ke stále vyšším, hodnotnějším, kvalitativně novým formám uspořádání hmoty, jejíž psychizací došlo k vytvoření individuálního subjektu jako její uvědomělé formy, svými záměry a závěry legitimně přetvářející tvář jsoucna dle svých omezených dispozic ke svému prospěchu či užitku.

Vnitřní evoluce kosmu je stabilní i dynamická. Stabilní tím, že hmota relativně trvale pozdržuje ve své struktuře změny, jimiž prošla v průběhu jí prostoupeného vývoje. Dynamická tím, že tento vývoj se v žádné své části nezastaví či neotočí zpět, navzdory tu a tam vyhasínající galaxii probíhá stále dál. Pokud je však kvalitativně nové vždy jen prostředkem dalšího kvalitativně nového, jaký má pro člověka význam participace na tvorbě něčeho, co přejde opět v něco jiného, o čem nic neví, a co je zde stejně jenom proto, aby z toho dále opět vzniklo cosi nového, o čemž už ani zbla nemůže tušit? Pokrok jako takový, bez záměru či účelu, jest samoučelným molochem, na jehož oltáři můžeme zapalovat svíce pro obhajobu důstojnosti vlastního bytí.

Dlužno ovšem podotknout, že v tomto modelu člověku nic nezabraňuje, aby doposud spontánní samoevoluci kosmu postupným rozvojem vědy a osidlováním galaxií vnutil směr. Člověk je část kosmu nadaná uvědomělostí, došlo by tedy k uvědomělému řízení kosmu sebou samým. Namísto samoevoluce spontánní samoevoluce řízená. To už by dávalo jistou důstojnost k obhajobě lidské existence a významu plnost jejím kulturně aktivním budovatelským snahám. Že bychom si pak při naší nátuře učinili z vesmíru ohromné bitevní pole, či „metagalaktický hračkářský krám“ (jak ironizuje Bondy¹³¹) by tuto řízenou samoevoluci nikterak nekompromitovalo.

---

¹³¹ Bondy, E. Filosofické eseje sv. 4. Praha: Dharma Gaia 1995.

Život konkrétního lidského jedince, nanejvýš pak kompletní fylogeneze lidského rodu by měli v takovémto vesmíru smysl. I kdybychom se nad Zemi nedostali, s vyhasnutím Slunce či dříve vlastní lidskou stupiditou v honbě za krátkodobými pomíjivostmi pomřeli, či kdyby jakkoli jinak bylo lidstvo rozšmelcováno v kosmický prach zapomnění. Ono by to zapomnění totiž nebylo definitivní. Zůstaly by po nás nesmazatelné změny ve struktuře kosmu. Hmota, jak jsme si již dříve řekli, relativně trvale pozdržuje změny, k nimž v jejím uspořádání došlo. Kvalitativní výši její psychizované formy, jako produktu spontánní samoevoluce kosmu, zde snad nijak dokazovat nemusím. Stavět Einsteina a mravence na stejnou příčku vývoje vesmíru by bylo faux pas pro každého myslitele užívajícího racionální metodu.

Pozdržování změn ve struktuře hmoty je skutečnou příčinou jejího vývoje, ústícího ve vytvoření nové úrovně bytí. Vždyť právě toto pozdržování umožnilo další vznik kvalitativně nového, což v důsledku vedlo k trendu vzrůstající kortikalizace a cerebralizace ústícímu v totální psychizaci jedné z hmotných úrovní. A to úrovně biologického druhu. I kdyby naše galaxie rázem zanikla, kdyby Mléčná dráha byla rázem rozprášena v směsku mlhovin a kosmického prachu, částice, které by tyto mlhoviny a tento kosmický prach tvořily, by byly částicemi kvalitativně poznamenanými veškerým předešlým vývojem, jímž prošly. Bondy to nazývá kultivací materiálního substrátu. Hmotu pak kvalitativně kardinálně více kultivuje, projde-li ve své vývojové fázi mozkiem inteligentního člověka než ploutví želvy.

Lidstvo tedy tak či onak, vyhyne-li či ne, zanechá ve vesmíru svou nesmazatelnou stopu, neb vše jest jen jednou, ojedinělé a přechodné, přesto však nemizící svým koncem. Hmota, jež se v určité fázi průběhu svého vývoje stane substrátem lidského tělesného či společenského organismu, bude kvalitativně na vyšší úrovni než hmota pocházející třeba z vyhaslého pulsaru. Zde je ovšem záhodno připomenout, že samozřejmě jen z lidského hlediska, které v té době nebude mít již žádný praktický efekt, neboť lidské hledisko skončí s koncem lidstva. Proto ani takovýmto typem argumentace nelze lidský život ospravedlnit jinak, než před sebou sama.

Což ostatně nelze žádným způsobem argumentace, a my - moudře to vědouce - se zblá staráme o to, že jednou vyhyneme. Konstrukty našich hypotéz, podložených výsledky empirických zkoumání, jsou potom vždy pragmatickými instrumenty naší potřeby cítit se ve světě doma. Tj. vzhledem k tomu, že základní potřebou vědomí je potřeba smyslu, cítit se smysluplně. Kosmos s člověkem je jiný než kosmos před člověkem. Moment procesování se kosmu, či uvědomělá forma děje kosmu (čímž člověk je) kvalitativně obohacuje sám kosmos o dimenzi zpětné projekce uvědomujícího si sebe do uvědomovaného si prostředí.

Vývojový model vesmíru poskytuje záruku otevřených možností, svobodu v mezích propriety dané entity. Vše je jedinečné, neopakovatelné a přitom konstruktivně určující pro vše další. Vše na sebe chronologicky (a i to nemusí být vždy nutností) navazuje. Žít v takovém světě nespoutané kreace, jedinečných modifikací a kvalitativně eskalujících variací je pro člověka jistě radostnější než predestinované ghetto mechanické marnosti koloběžného modelu.

5.5. Nerozčleněný vesmír a vesmír jednotlivin

Dialektika lidského myšlení pohybující se v polaritě vzájemně protichůdných dimenzí je vinna za to, že se nám zde naskýtají také dvě představy. Vesmír jednotlivin a nerozčleněný vesmír. Vesmír jednotlivin je tvořen ontologicky plnohodnotnými, autonomními jednotkami, tzv. partikulami. Tyto nijak neparticipují na obecném dění kosmu, neboť nic takového jako dění kosmu ve vesmíru jednotlivin seriózně nepřipadá v úvahu. Ony samy jsou tímto děním, vesmír se děje bytím partikulí. Vesmír není partikulám nadřazeným útvarem, nýbrž dotyčné jsou samy vším. V takovém případě pojem vesmír připadá v úvahu pouze jako logický konstrukt, pragmatický pojem, jímž skupinka těchto partikulí nadaná apercpcí a reflexí označuje sumu všech dohledných i nedohledných partikulí včetně vztahů mezi nimi.

Tato teorie zaměřuje pozornost na jednotlivinu. Jednotlivina je stěžejním aspektem dění a mimo vlastní jednotlivinu zde není nic, co by jí bylo možno nadřazovat. I sám vesmír jako suma těchto jednotlivin, či prostor jejich interakce, je pouhou jednotlivinou, kterou z kosmologického hlediska (zde taktně přecházejícího v hledisko ontologické) nelze hierarchicky nadřazovat kterékoli jiné s ní ontologicky plnohodnotné jednotlivině.

Člověk uznávající vesmír jednotlivin by mohl být bezohledným individualistou uzurpujícím si monopol na univerzum. Kupodivu by také mohl být uvědomělým strážcem ekosystémů a obětavým spoludruhem, pokud by ze svého přesvědčení vyvodil nutnost udržování pozitivních interakcí ku prospěchu všech vůči sobě navzájem plnohodnotných jednotlivin.

V kontrapozici k vesmíru jednotlivin zde na post druhé možnosti apeluje nerozčleněný vesmír. Tento je „buď definitivně stacionární, nebo se děje jiným způsobem než rozvojem a pohybem jednotlivin“¹³². Nerozčleněný vesmír není pojmem, jímž označujeme prostor a podmínky našeho bytí, ale tímto bytím samým, bezprostředně danou skutečností. Vesmír je

---

¹³² Bondy, E., *Filosofické eseje sv. 1. Útěcha z ontologie*. Praha: Dharma Gaia 1999.

přítom pojímán organicky jako celek s interními zákonitostmi a vlastním vývojem, jenž již není vývojem partikulí, ale realizuje se jaksi přes partikule. Nerozčleněný vesmír by se dal krátce definovat jako samostatný systém s komplikovanou vnitřní evolucí.

V takovémto kosmu bychom byli buňkami či střevy vesmíru, funkčními částicemi nemajícími prach žádného významu pro sebe, ale jen pro celek. Za což nás velebný celek odměňuje prostým bytím. Útrpným procesem podstupované bolesti, která je jen oddalováním definitivní vyhlídky na vysvobozující smrt. Smrt vysvobozující z utrpení pro funkčnost něčeho, co by stejně tak dobře fungovalo i bez nás a co si nás morbidně pojistilo pudem sebezáchovy proti důsledkům racionálních závěrů individuální existence v tomto.

Nerozčleněný vesmír je vesmírem, jemuž jsou partikule materiálem k vlastní vnitřní bohaté evoluci. Tajuplný kosmos je vším v nedohlednu a mimo jeho funkce nelze nalézt význam. Proto vesmír jednotlivin (systém ve vzájemných interakcích bytujících ontologicky rovnocenných partikulí, z nichž jednou je sám tento vesmír) je nám příjemnější vizí než kosmos nerozčleněný, v němž by lidstvu příslušelo místo krvinky v psovi či nýtku v soustruhu.

Vývojový model vesmíru, koloběžný model vesmíru, vesmír partikulí kontra vesmír nerozčleněný. K čemu to všechno? Jíst se to nedá a moudřejší z toho už asi také nebudeme. Specifikem našeho živočišného druhu, majícím na triku nejušlechtilejší hodnoty i největší fiaska lidské společnosti, je zaobírání se zbytečnostmi bezprostředně nepotřebnými pro obživu. Toto zaobírání se, tvořící pilíře naší kdysi dávno počaté civilizace, koření ve svobodné vůli. Ta je podmínkou lidské ontotvornosti, schopnosti obohatit materiální substrát vesmíru tvorbou ontologicky nového. Vzpomeňme si zde na dichotomii spontánního a uvědomělého kosmického vývoje. Z popudu člověka zde vzniká něco původního, dříve nebyvšího.

Ontotvorností se můžeme opájet, přijímat ji stroze jako nezvratný existenciální fakt, nebo si na jejím podloží stavět vzdušné zámky o blažené existenci všech kdesi v nedohledném budoucnu. Ostatně jak libo. My jsme se zde s ní začali zaobírat jen proto, že svoboda vůle a ontotvornost konkrétního individuálního subjektu jsou kategorie možné ne ve všech kombinacích základních typů vesmírů. Možnost svobodné volby a aktivní tvůrčí činnosti jsou předpoklady podmiňujícími lidskou důstojnost a kdekoli se jich v náležitě míře nedostává, člověk trpí, ať třeb jen frustrací a depresemi z existenciální bezvýhodnosti. Je proto zcela na místě provést následující rozbor, abychom zjistili, která z nabízených představ o kosmu by byla představou hodnou uvědomělé existence.

Koloběžný model vesmíru svou rigidně deterministickou strukturou důsledně popírá jakoukoli svobodu (krom svobody odevzdaně sebou nechat manipulovat, která je stejně jen zdánlivá neb předem nalinkovaná). Vše je předem připraveno, vše je předem určeno. Tudíž v rámci tohoto modelu nemůže dojít k tvorbě ontologicky nového. Vytvoříme vždy to, co jsme nutně museli vytvořit.

Ve vývojovém modelu jsme na tom lépe. Ač jeho materiální substrát podléhá vývoji, čímž relativně i tendenci ke strukturování se částic na vyšších úrovních pozdržujících výsledky předchozího vývoje, nic nás nenutí se tohoto trendu účastnit. Nad rámec druhových determinací biologických, fyzických, atyp. jsme plně svobodni. S naší lidskostí si můžeme ve svém světě zacházet, jak je nám libo. Ontotvornost jako obohacování materiálního substrátu vědomou tvorbou je dosavadním nám známým výsledkem, perličkou vesmírného procesování se. Ve vývojovém modelu vesmíru nechybí lidské existenci dimenze důstojnosti ni kreativní mohoucnosti.

Pokud by to ovšem nebyl vývojový vesmír nerozčleněný. V tomto konstruktivním hybridu by lidé sice mohli tvořit ontologicky nové, ač spíše by skrze ně tvořil sám vesmír, ale o svobodě by zde řeč být nemohla. Pokud tedy nechceme polemizovat o svobodě buňky či střeva v organismu. Míru volnosti funkční části, míru volnosti otroka nelze nazvat svobodou.

Jako ideální konstrukt pro zajištění podmínek adekvátních lidské důstojnosti a existenciálně člověku ospravedlňujících podstupované životní utrpení nám tedy po vypočítání rovnice vychází vývojový vesmír jednotlivin. Přenesením těžiště relevance na partikule a jednoznačným důrazem na subjekt jako konstruktivní prvek vývoje vývojový model vesmíru jednotlivin plně zaručuje svobodnou vůli i ontotvornost.

To, že důstojné podmínky pro lidské bytí nám poskytuje vývojový model vesmíru jednotlivin, je závěr sice hezký, nicméně nijak nevypovídající o tom, že právě v takovémto vesmíru žijeme. Přání může být otcem myšlenky např. v legislativě, kde naší ontotvornou aktivitou můžeme z pocitu učinit reguli, nicméně tomu tak nelze v kosmologii, kde se (jak jsem již dostatečně rozebral v úvodu práce) neustále pohybujeme na vratkém ledu logických hypotéz a antropomorfní mystifikace. Ostatně axiom, jež lze v kosmologii poctivě bez stínu na svědomí konstatovat, je jenom jeden: kosmos jest vším.

5.6. Tvář zavrhuječího

Ve světě rádí nepřírozenost, jíž člověk hřeší proti své podstatě. Zavržení. Vše, oč se v koloniálních dějinách otřel hrabivý dotek normálního Evropana¹³³, vše, nač dosáhly jeho nenechavé zlodějské prstíky, bylo stigmatizováno zavržením. Tedy: pokud se to zrovna Evropanům nehodilo do krámu. Kulturní unifikace je vždy současně kulturní genocidou. Indoktrinace jedné kultury činí panující kulturu nekulturní, neboť uzurpátorskou a diktátorskou – což nejsou symptomy ctnosti kultury, ale idiocie duševního barbarství.

Zavržení je a priori odsuzující postoj vůči jinakosti. Zároveň i a priori nepřijímající postoj vůči svobodě. Zavržení pramení v tom, že zavrhovaná jinakost je radikalitou své odlišnosti diametrálně heterogenní, ergo zavrhovatelem nepochopitelná. Zavrhovatel je uzurpátorem nebo diktátorem. Optiku jeho ducha zformovala lačnost po moci či po kořisti. Nepochopitelné (či neovladatelné) se stává neuchopitelným. Tedy nepojatelným, nepřivlastnitelným, nezmanipulovatelným.

Zavržení je radikálně negativní postoj vůči skutečnosti, rakovina živého světa, ontodestruktivní kocovina brutálně inteligentní opice vystřízlivělé ze snů o andělech do deliria vražedné posedlosti vlastní mocí. Zavržení je mor přirozeného světa, suicidální demence svévolnosti, rakovina Země. Zavržení je diktatura omezených neschopných přiznat si svou omezenost. Zavržení je slepé, bezhlavé poslušenství dravé a divoké pýchy, jež je tak úchylná a životu nebezpečná, že se nestydí být na sebe hrdá za to, že učinila ego středem vesmíru. Zavrhuje je otrok lži.

Lačnost po vlastnictví, touha panovat – to jsou dva v podstatě totožné stimuly slepého a obelhaného otroka ješitnosti. Dva biče pýchy. Monstróza zaujetí poukazuje na dravou divost posedlosti, z níž pramení. Co se nezastaví před ničím, nemohlo být zvoleno svobodně. Expanzivní horlivost je symptomem posedlosti zavrhovatele sebeklamem.

Dějiny píce či energie více či méně efektivně vynakládané za účelem podmaňování, přivlastňování, zestejňování a ovládání nejsou dějinami vývoje lidského ducha, jak tvrdil např. Hegel, ani dějinami triumfu čehokoli úctyhodného, nýbrž dějinami opojenosti sebeklamem. Každé zanícení je opojením sui generis. Zanícená horlivost zavrhuje je neukonejšitelná a jejich panovačnost neukojitelná. Hybrid je totiž nenasytá. Nic nenasytí panovačnost těch, kdo nejsou svými vlastními pány. Otroci lační po moci. Zavrhovatel – kořistník pro svou kolonizující (následně globalizující) horlivost přichází o krásu života a ochuzuje zažitou ustálenost své optiky o četné perspektivy nových pohledů.

---

¹³³ „Celou naši kulturu stvořili zločinci, šílenci a pacienti. Neexistuje normální člověk, který by udělal něco užitečného nebo trvalého: Normální lidé stavěli otrocké tábory v Germánii a v Rusku.“ Bjørneboe, J. Dějiny bestiality. Praha: Academia 2003, s. 46.

Zatvrzelá zažitost vzdorující novosti činí život omezeným a fádním. Nechceme-li být těmi, kdo rozsévají zavržení jako infekci přirozeného světa, nesmíme se bránit radikální novosti. Buť by i měla znamenat náš zánik!¹³⁴ Nechovějme se jako produkty programátorů. Nežijme opakováním zažitých schémat (tj. kříšením mrtvoly minulosti). Křísíme-li mrtvolu minulosti je to vždy na úkor skutečnosti, která je tak zabíjena¹³⁵.

Vyvarujme se, abychom uvažovali a žili jako produkty programátorů, tj. dějepisců. Dějepisců majících na dětské mozečky takový vliv, že jim vštípí udržování kontinuity jako důležité a opakování prožitosti jako významné. Dějepisci naučí děti na školách schématu prožívání svého selbst preferovanému i konvenční rodinou. Děti pak věnují svou životní náplň zpřítomňování minulosti, tj. dosahování již zažitého prožívání již prožitého a ortodoxní zabedněnosti před radikální novostí. Přitom právě oslňujícím paprskem radikální novosti se ohlašuje příchod bytí.

Kdo zavrhuje, ten se vůči ontologické realitě vymezuje a priori nepřátelsky, ergo popírá život. Kdo nezavrhuje, prodlévá v otevřeně pojímavém postoji vůči oslovení ze strany přirozeného světa. Proto ti, kdo žijí v otevřenosti svobodě, bývají citlivě vnímaví k promluvám okolního světa. Jejich senzitivita mnohdy přijímá informace i z vlivů či vibrací tak jemných, že řevem svého já přehlušené ucho zavrhovatele je prostě nedokáže uslyšet. Zavrhovatelé ztrácí orientaci v terénu přirozeného světa. Podmínkou vidění je totiž odvaha otevřít oči a podmínkou dobrého sluchu ochota naslouchat.

5.7. Pobyť je vědomím Taa

Moudrost taoizmu pochopila hlubokou pravdu týkající se povahy skutečnosti. Pravdu zcela jiného řádu a zcela jiné dignity, než lze zahlédnout pochybovačně pátravým kritickým zkoumáním racionálního bádání. Čili filozofií planě zteoretizovanou, filozofií vzdalující se životu. Filozofií zpitvořenou mumifikační tendencí, jíž pominutý Evropan okradený o důvěru ve vášně a smysly umrtvuje vše zdravé a vitální. Vše, co se ještě neštítí bít podle svého tepu – či prýštit ze svého zřídla.

Pravda taoizmu je výpovědí jiného řádu než pravda teoretizujícího racionalizmu jako např. dříve detailně nastíněné koncepce Egona Bondyho. Bondy pátrání po povaze

¹³⁴ Tuto intenci měl na mysli Nietzsche při hlásání nadčlověka jako symbolickém přitakání vůli po zániku. Nietzscheho Zarathustra miloval tvořící, kteří našli odvahu stvrdit svou oddanost touze tvořit nad sebe sama obětí vlastního života. Nietzsche, F. Tak pravil Zarathustra. Praha: Spolek výtvarných umělců Manes 1914.

¹³⁵ „Lpíme na životních formách, přičemž citlivá srdce trpí jejich neslučitelností s rozkvétající budoucností.“ Leasing, T. Zánik Země působením ducha. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov 2007, s. 23.

ontologické reality bylo vědeckou prací. Nikoli životní praxí. V odlišnosti vztahu k pátrání tkví rozdíl mezi moudrostí východu a západu¹³⁶.

Taoizmus pochopil hlubokou pravdu ohledně povahy skutečnosti formulkou *Teđ* = Věčnost. Husserl se doufal vyvázat z potenciality pomocí transcendentální epoché¹³⁷. Aby byl člověk osvobozen pro skutečnost, musí se umět zříct svých nastavení – svých včerejšků a předvčerejšků. Svoboda vyvozuje z kontextu. Vyvozuje nás z vžitých rolí produktů kontinuity naší dějinnosti. Láká lidského ducha k pregnanci znovuzrození. K permanentnímu obrození se z radikální novosti. Radikální novost je pramenem života svažujícím vyprahlé trosky přirozeného světa zplundrované hamižností, pýchou a pošetilostí egoistního antropocentrizmu.

Otrok neskutečnosti je ten, kdo vraždí skutečnost tak, že obětuje bezelstnou pannu přítomnost na oltář mrtvé minulosti. Důsledky minulosti se však přirozeně odráží v aktuálním lidském náhledu na svět i v bytostné zakotvenosti člověka ve světě. Člověk ve světě bytostně kotví svou tělesností¹³⁸. Zakotvenost pak zveme náladou. Nálady jsou zorná pole perspektiv, ve kterých žijeme¹³⁹.

Nietzsche vidí minulost jako mrtvou, neboť vše je mu věčné a vše je mu přítomností. Nietzsche přijímá skutečnost jako živou dynamiku prorostlé spletitosti svářejících se vůlí.¹⁴⁰ Heideggerův člověk je zaslepen pro bytí, dokud se nevymaní z modu obstarávání¹⁴¹. Tj. (stejně jako v taoizmu) dokud ze své mysli neodstraní iluzi ega a nestane se čirým zřením nevinného pohledu.

Rozum pokořil bezelstný svět záludností¹⁴². Záludností důsledků svých včerejšků. Racionální argumentace pozbyla důvěryhodnost a tedy i legitimitu. Náhlý příchod bytí se ohlašuje oslňujícím paprskem¹⁴³. Mystický plamen spálí iluzi ega¹⁴⁴, ergo shoří v něm kontinuita životní zkušenosti, tj. to co bývá v evropské ideologické i pedagogické kompetenci zváno identitou jedince.

¹³⁶ „Smyslu živých slov, jež vycházejí ze zkušeností velikých srdcí, nelze vyčerpání nějakou soustavou logických výkladů.“ Tagore, R. Sádhaná. Naplnění života. Kladno: J. Šnajdr 1920, s. 4.

¹³⁷ Husserl, E., Fenomenální a transcendentální logika. Praha: Filosofia 2007, s. 232 – 283.

¹³⁸ „Na základě své tělesnosti je člověk nejen bytostí dálky, ale i bytostí blízkosti, bytostí zakořeněnou, bytostí nejen světovou, ale i světskou.“ Patočka J. Tělo, společenství, jazyk, svět. Praha: Oikumené 1995, s. 125.

¹³⁹ „Žijeme v perspektivách, které rozhodují o našem životě. Perspektivy nevidíme, jsou inaktuální. Proto vcítění do druhého (Mit-sein) je umožněno sdílením perspektiv a jen sdílením perspektiv! ... To, co vidíme na druhém, vzniká z naladění na pozadí.“ Hogenová, A. K filosofii výkonu. Praha: Epolex Bohemia 2005, s. 54.

¹⁴⁰ „Neboť věci samy ze své povahy nemohou na nás žádné soudy vynutit.“ Nietzsche, F. Ranní červánky. Praha: Aurora 2004, s. 56.

¹⁴¹ Heidegger, M. Bytí a čas. Praha: Oikumené 2002, s. 214 – 248, s. 355.

¹⁴² „Vaše pýcha chce přírodě, dokonce i přírodě, předepisovat a vnucovat vaši morálku, váš ideál;...“ Nietzsche, F. Mimo dobro a zlo. Praha: Aurora 2003, s. 14.

¹⁴³ Eliade, M. Mefisto a androgyn. Praha: Oikumené 1997, s. 15 – 60.

¹⁴⁴ „Neexistuje nic, čemu je třeba se vyhnout, nic, před čím je třeba uniknout, nic, z čeho je třeba mít strach.“ Leary, T. Politika extáze. Olomouc: Votobia 1997, s. 55.

Vzhled člověka je dnes otázkou vyrobitelnosti. Lidský vzhled už není fenoménem identity člověka, ale fenoménem zhotovitelnosti. Výsostnost zážitku pohledu do lidské tváře je degradována, neboť jedinečnost výrazu tváře (jež je artikulací konkrétní identity individua) klesla ze sféry transcendentního oslovení do oblasti výroby příručního jsoučna.

Záměna tvaru za podobu vyústila v zahalení tváře maskou. Lèvinas by zaplakal. Vzhled je vyrobitelný, podoba zprofanovaná. Design obsadil místo výrazu. Kamufláž místo tváře. Kultura designu činí aranžéra pánem a diktátorem vyrobitelných pocitů. Pošetilostí doby je, že miluje své maskéry jako novodobé náboženské proroky. Že by iracionální vpád (pseudo-modlářských či neo-guruistických) kultů post-religiózní mytologie do prožívání všední reality postmoderní samozřejmosti?

Ovládají-li lidské intence maskéři, aranžéři a designéři, je vždy příliš mnoho toho, co nevidíme. Kosmetizace skutečnosti je totiž prezentována jako její odhalování. Evropa příliš často nevidí svou odvrácenou tvář. Být upřímný Evropan dnes znamená dlít v permanentní nespokojenosti. Pro matematiky: upřímnost = neuróza¹⁴⁵. Nelhat si škodí dlouhému životu a dobrému zažívání. Tedy: nelhat si jako Evropan.

Být vůči sobě ještě pravdivější, tj. nelhat si původněji, znamená nelhat si jako bytost. Nelhat si jako bytost je totéž, co ponořit se do proudu vědomí, naladit se na bytí, oddat se skutečnosti. Nelhat si jako bytost znamená negovat iluzi ega. Vplout krví mízy do žil stromů, vsáknout se do půdy, splýnout s krajinou. Obcovat s bytím v intimní důvěrnosti milostného aktu.

Pobyt, plodící při erotickém styku s bytím svou autenticitu, je vědomím taa. Kontemplující pobyt vymanivší se z kontinuity své životní zkušenosti (ze lži historie) je absorbovaný nirvánou. Pohlcený nicotou. Čili obcující s bytím v heideggerovském smyslu.

Provedeme-li transcendentální epoché absolutněji, než se odvážil Husserl uvězněný v předsudečném mínění o své původnosti jakožto lidskosti, a vymaníme-li tak lidský pohled z horizontu jeho lidství, osvobodíme jej pro novou, původnější optiku chápání sebe sama.

Autentický pobyt je vědomím Taa. Tímto výsledkem budiž ukončena tato ontologizující meditace.

5.8. Metafyzika tmy

Život se vysmívá teoriím. Život popírá všechny teorie. Svou realitou.

---

¹⁴⁵ „Tvorba bludů, stejně jako projektivních obranných mechanismů vůbec, se mobilizuje a objevuje jako obrana a ochrana před strašnou úzkostí z psychické dezintegrace.“ Stavros, M. Dynamika duševní nemoci. Praha: Portál 2005, s. 12.

Teorie jsou konečné množiny. Všechny shluky teorií, veškeré teoretické celky (systémy, koncepty, struktury, metody) jsou taktéž konečnými množinami - spočítatelnými celky. Co lze spočítat, lze vyčerpat. Počítatelnost je jako norma či kritérium velmi ožehavá a vratká. Přes zdánlivou bezpečnost nekontrolovatelně zhoubná a démonická. Dychtí po auto-kanibalismu, dychtí pohltnout sebe samu. Neustálým přeskupováním jednotek zaměstnává a rozměňuje lidské vědomí, aby pohřbila jeho pozornost v zajetí číselnými operacemi.

Počítatelnost spoutává otázku po své bezsmyslnosti. Zahaluje nepřirozenost, aroganci, zhoubnost své optiky. Optiky kalkulačky. Optiky stroje. Optiky výkonu funkcí, jejichž nezpochybnitelnost je v důsledku lstivého triku axiomatizace nevyvratitelná. Prizma počítatelnosti zmutovalo v optiku karteziánství a v mžourání brv globálního kapitalismu.

Člověk začal užívat čísla za účelem rozjasnění temného. Člověk začal užívat čísla jako nástroje orientace ve světě, pro přehlednost, jako měrnou jednotku mapy reality, pro spolehlivé vyznání se ve věcech světa - a tedy jako pomocníky při obhajobě holé existence.

V přílišném jasu nezmizí ani ten nejtělejší proužek temna. Pouze se – přebit oslepující září – ukryl do neviditelnosti. Ovládne-li počítatelnost intence člověka, zamlží jeho přirozenou schopnost tázání. Počítatelnost se netáže, počítatelnost počítá. Tj. definuje výsledky svých operací. Definice je příkazem. Počítatelnost přikazuje své výsledky, tudíž v jejích mezích není možná svoboda.

Předrážděné nervstvo kolabuje, oslněním zaslepená sítnice ztrácí citlivost. V opojení uchvacující září se stane opilou jasem. Opilá mysl nebývá soudná. S trucovitou sveřepostí neústupně romantického milence bezmezně důvěřuje svému nadšení. Opilost kvantem, nadšení cifrou, posedlost číslem jsou chronicky ontodestruktivní, zákeřně nakažlivé perverze.

Opilému soudnost nenapoví, že snaží-li se člověka nadchnout cokoli přehnaně oslnivého, usiluje jej podmanit či ovládnout něco, co by se – demaskované – pravděpodobně přičilo jeho přirozenosti. Oslňující záře řvavých neonů je lstivý úskok, proradná šalby, obroučka brýlí mámení, zakamuflovaná nicota. Zahaluje-li oslnění všechno temno, je zcela jistě v očích pravdy černější než smrt. Černé jako lež.

Neviditelné temno přestane být stínem. Tichým a vlídným či jak hrozba zlověstným – leč stále přirozeným a místným, ke skutečnosti přípatřičným a se skutečností soupatřičným stínem. Temno, zneviditelněné atakem agresivně oslňujícího oslepení z agresivního jasu, se otáčí proti své přirozenosti. Zneviditelnělé temno (temnota zmutovaná v beztvorou průzračnost) je totálně suicidální, drasticky násilný zásah proti přirozenosti temnoty. Přízračně zjevné černotou stínů, přítmí a příšeří.

Oslnění zaslepením, jehož oslňující svit oku zatemňuje stíny a deformuje realitu, může člověk minout. Aniž by podlehl svodu oslnění. Aniž by si nechal naroubovat optiku vypočitatelnosti. Aniž by si nechal do cerebrální oblasti implantovat čip, jenž by vyhodnocoval smysl jeho života srovnáváním jeho výkonů s čísly.

Lež cítí potřebu obhajovat a dokazovat svou legitimitu, aby se zdála rovnocennou před pravdou. Pro lež je „zdá se“ a „být“ totéž. Lež může být pouze tak, že se zdá. Lež lže. Kdyby uvěřila sama sobě, byl by to její ontologický kolaps. Zanikla by. Stala by se nicotou. Čili že pravdou – a to pravdou, že lež není.

Mizí-li člověku před očima vše temné, stinné a pochmurné, vytrácí-li se ze světa kolem něj temnota a nabízí-li se mu jako útočiště oslepující oslnivost zářivého jasu, měl by se střežit uvěřit této kráse. Třeba jej jenom obelhává zrůdnost. Nejlépe narafičit se umí ten, kdo to nejvíc potřebuje.

Lidé, važme si svých stínů! Mějme v úctě stinná příšeří své temnoty. Respektujme prázdnotou černé propasti zející tlamy temných koutů podloudných podloubí. Nelze věřit někomu, kdo o své důvěryhodnosti přesvědčuje lží. Střežme se jasu, který zneviditelňuje. Střežme se krásy nevyvážené zrůdností. Rub nezaplacený lícem je příznakem šalby.

Kdysi žili lidé v ohrožení zaslepením vše pohlcující nejistotou temnoty. Proto museli hlídat světla. Dnes oslepující jas světla ohrožuje budoucnost (nejen lidskou). Kdyby se člověk hodlal poučit ze své prehistorie, střežil by dnes temnotu stejně jako dříve světlo. Místo o oheň v jeskyni by pečoval o černé stíny a starostlivě hlídal, zdali se nezmenšují či nemizí.

Je třeba svítit tmou do světla. Chrlit čerň proti září. Vzbudit zaslepenost jednostranností odhalením její nedozíravosti. Je třeba vrhat ruby mincí do září jasů. Je třeba pokořit lživost oslnivosti pouhým popřením. Konfrontací s realitou, pod valencí jejíž ontologické dignity lež neobhájí své mámení, neobstojí a zjeví se ve své pravdě. Tj. prchne do nicoty. Vyprchá do neexistence, znicotní se, vyvane.

Stíny jsou úkryt. Kde na člověka bezostyšně zeje cosi temného, tam mu nikdo nelže. Žít v pravdě znamená střežit temnotu před jasem. Cenit si hrůzu a posvátnou bázeň, při jejichž doteku člověka rozechvěje průvan nicoty, výše než teple se zpíjející rozkoš a skvostně ozářený jas blyštivé jednostrannosti. Jednostrannosti prolhané stejně tak jako libé a svůdné.

Nuže, kráčet pod vlajkou života, po směru pravdy! Chránit temnotu, zastínit stíny stínů (lesky), odhalovat tmou! Zviditelňovat zneviditelňované. Hlídat svá nadšení, střežit je na uzdě jako své závislosti či nejobávanější nectnosti.

Oslnivé je nedůvěryhodné. Naděje je předsudkem. Počitatelnost je spočitatelná. Tedy omezená. Vypočitatelná – čili manipulovatelná. Přesto, že čísel je nekonečně mnoho, je

počitatelnost omezená. Je omezená rámcem své vymezenosti a povoleným množstvím číselných operací.

Počitatelnost ohrožuje posvátnost celku (čímž vykořeňuje úctu k životu) tím, že člověku podprahově vsugerovává iluzi, že celek je adicí částí. Ohrožuje posvátnost života. Výsostnost symbiogenetického či organicistního celku jako jednotné, libovůlí nepřeuskupovatelné a operativně neřiditelné struktury, v níž má vše své náležité místo.

Střežme se jasů. On dnes zatemňuje. Celek je na počátku. Počitatelnost učí věřit opaku. Na jejím začátku je základní jednotka, jež nelze dělit ni násobit jí samojedinou, aniž by se tímto výkonem dospělo zpět k ní. Kdo kalkuluje (místo aby uvažoval) vychází z jistých, tj. nezpochybňovaných (tj. principiálně nedotazovaných) východisek a dospívá k řešení. Pravdivostní valenci řešení garantuje psychologický efekt uspokojivosti jednoznačným výsledkem.

Děsme se nadějí. Ty opravdové zemřely s dobou, v níž byly možné. Dnes jsou naděje buď předsudky lidské krátkozrakosti, nebo pastí, jež líčí podlá zvěř dychtící lítě lovit. Znásilňovat přirozenost všech svých obětí a rozšiřovat tak kanibalistickou vášeň zhouby. Hlad po zániku neviděně leč neomylně vede kroky jím posedlých žroutů světa vstříc sebe stravující posedlosti. Tato posedlost hltavě okusuje všechny bytosti těsně přimknuté k hrudi matky Země.

6. POSVÁTNÁ ZEMĚ

6.1. Počátkování jako etický postulát

Příčiny devastace přírodního prostředí a důvody ekologické krize lze ozřejmit jen z filozofických předpokladů. Neutěšený stav planety a rozkolísanou rovnováhu v přírodním koloběhu pochopíme teprve tehdy, když nazřeme důvody v našich hlavách, jež nás vedou k tomu, chovat se (úmyslně či neúmyslně) bezohledně. K nazření těchto důvodů je třeba pochopit rozdíl mezi realitou, jak je a byla vnímána a zakoušena lidmi, a evidentní ryzostí této reality. Rovněž tak jako rozdíl je třeba pochopit i důvody rozdílnosti. Předcházející text se pokusil o obé. V opozici vůči panovačnosti homogenní lidské optiky (kontinuálně zformované dějinami) postavil heterogenní ráz interaktivního soužití, jež nepriviliguje žádného svého člena superioritou a priori.

Výlučnost ryze lidského pohledu člověka neopravňuje k (v důsledku suicidiální) destrukci spektakulární rozmanitosti univerza, ba naopak zavazuje k zodpovědnosti za celek. Generální intencí lidské výjimečnosti by nemělo být opanovávat libovůli, ale obhospodařovat pokorou. Nevymezovat se vůči světu, ale přináležet k němu. Je na každém z nás, aby se zodpovědnost za tuto intenci stala životní praxí té které konkrétní individuální existence.

Jeden každý člověk nese zodpovědnost za to, aby jeho život byl nejen žitý, ale i živý. Respektive každý inteligentní člověk je v postmoderní éře globalizace odpovědný za cestu k pramenům. Za to, aby se vychoval nejen jako člověk, tj. kulturní bytost, ale též jako tvor z přírody, tj. původní bytost.

Latentní eventualita ekologické katastrofy zavazuje člověka ke kultivaci jeho odcizeného vztahu k přírodě ve vztah bytostný. Přirozený svět nás vyzývá k zabydlení¹⁴⁶. Na pozadí věku automatizovaných technologií a apersonálních struktur se počátkování stává etickým postulátem. Je osobní zodpovědností jednoho každého z nás (zároveň i prubířským kamenem zkoušky, zda uspěje v agonu nároku doby), najít si čas a věnovat pozornost sebevýchově a duševní kultivaci. Sebevýchovou dospíváme k odhalení, že „Země i já jsme jedné mysli.“¹⁴⁷. Rehabilitací ducha dojde i k rehabilitaci Země, protože „lékař neléčí, léčí příroda.“¹⁴⁸.

Jsme zodpovědní za rekultivaci našeho pýchou zhybridizovaného vztahu k přírodě. Počátkování smí být legitimně exponováno jako etický postulát proto, že člověk je spolutvůrcem událostí. Spolutvůrce je zodpovědný za (s)tvořené. Člověk jakožto spolutvůrce událostí nese tedy zodpovědnost za osudy veškerenstva.¹⁴⁹ Krásně to vyjádřil šaman Malý Duch z kmene Ojibwejú: „Co chodí, plave, létá či skáče, je ve vzájemném vztahu. Hory, řeky, údolí a všechny věci jsou ve spojení a jsou ovlivňovány Tvými myšlenkami a činy.“¹⁵⁰

6.2. Odbožštění světa

Celek je mystérium. Výchova osmyslňující posvátnost celku proto musí být výchovou zasvěcující. Z kteréhož důvodu bohužel nemůže být výchovou společensky legitimní, oficiálně indoktrinovanou. Vše oficiálně indoktrinované (a následně masově produkované) je vždy naroubováno z kulturních konvencí.

Člověk nese zodpovědnost za své lidství, což implicity zahrnuje i zodpovědnost za sebevýchovu. Za to, jak je jeho lidství formováno. Právě proto, že vše oficiálně indoktrinované a masově produkované je naroubováno z kulturních konvencí, je přirozenou povinností každého světoobčana globalizované společnosti usilovat o vymanění ze svazujícího područí vlastní perspektivy. Usilovat o prohlédnutí celku v zasazení do konkrétní situace, řečeno s Patočkou¹⁵¹. Novými partnery se můžeme stávat pouze v nových horizontech. Boj proti ortodoxii vlastních perspektiv, boj proti ortodoxii výlučnosti otevírají nové horizonty.

¹⁴⁶ „Být v něčem doma znamená činit to svým domovem a domovem se tomu stávat. Uctivě vstupovat do světů jiných bytostí a poskytovat jim přístřeší – ve vlastní duši činit místo jejich skutečnosti.“ Neubauer, Z. O počátku, cestě a znamení časů. Praha: Malvern 2007, s. 152.

¹⁴⁷ Brown, D. Mé srdce pohřbíte u Wounded Knee. Praha: Odeon 1976, s. 206.

¹⁴⁸ Bezděk, C. Etikoterapie. Olomouc: Fontána 2007, s. 227.

¹⁴⁹ Palouš, R. Heretická škola. Praha: Oikumené 2008, s. 20.

¹⁵⁰ Procházka, P. Tanec slunce, krvavý rituál síly a posvátné bolesti. Praha: Eminent 2006, s. 254.

¹⁵¹ „Areté ... je to úsilí člověka o prohlédnutí celku v zasazení do konkrétní situace.“ Patočka, J. Péče o duši I. Praha: Oikumené 1996, s. 33.

„Kultura se ztotožňuje s institucionalizací.“¹⁵² Dle Dubuffeta je proti institucionalizaci nutno bez oddechu bojovat, neboť její síla stojí proti životu. Provitalistická pozice se na pozadí vzájemné prostoupenosti fenoménu kultury a fenoménu lidství jeví jako stanovisko v posledku anti-humanistické.

Formálně znamená fakticky, neb formalita je oficiálně fakticitou. Legalita je zradou legitimacy. Mrzačením přirozenosti (ve smyslu překrucování patřičné uspořádanosti). Hybridizací fysis. Sociální inteligence je diskriminující předsudek. Limity rozvoje osobnosti mají vykvétat z individualit samých a ne být jim nalinkovány neimanentními regulativy.

Dle Michaela Foucaulta je každý univerzalismus maskou k moci. Rovněž tak každá systémovost, strukturálnost¹⁵³. Univerzalismus baží po podmaňování. Dychtí vyrábět poslušné, lehce manipulovatelné subjekty. Jedince podrobené návykům, pravidlům, pořádkům a autoritě, které jsou kolem nich a na nich praktikovány¹⁵⁴. Foucault tvrdí, že „výuka technik zavádí způsoby chování a osvojení si schopností se proplétá s fixováním mocenských vztahů“¹⁵⁵. Takže duše je pro něj jen účinkem a nástrojem politické anatomie, vězením těla¹⁵⁶.

Křesťanská misie nese vinu za odbožštění světa. Křesťanstvo uzmulu posvátnému prostoru jeho přináležitost k přírodě. Vyhnalo privátní spiritualitu z přírodních svatyň posvátných hájů a věkovitých lesů do stísnující ponurosti omezených budov. Přesunutí božstva z neovladatelného světa do jasně vytyčeného kostela byl strategicky výhodný mocenský tah. Tah zajišťující snazší kontrolovatelnost obsahů myslí oveček. Tudíž i jejich snazší ovladatelnost. Nicméně důsledky této imperialistické politiky středověké církve jsou dnes fatální nejen pro křesťany, ale pro celý svět.

„Posvátnost počátku postřehovaná animismem se proměnila na racionální kalkul.“¹⁵⁷ Odbožštěním světa začíná zvrhnutí přirozenosti. Odbožštění světa je drastickým přeuspořádáním náležitého pořádku – přirozeného řádu. Tj. stavu, kdy člověk prožívá své prostředí a soucítí s ním, neboť k němu patří. Hluboký vztah je dílem společných prožitků. Autenticita, původnost je tím pádem primárně výrazem senzitivity, nikoli racionality.

Člověk byl okraden o důvěrný vztah s kosmem – o zabydlenost ve světě – o domov. Krutě se prosazující a zlobně žárlivý Bůh křesťanů (stísněný pod střechou svatostánku) nerozjitřoval smysly lidí k důvěrné spjatosti a hluboké obeznámenosti s přírodou, nýbrž tupil a zohyžďoval, nač jen nenechavé a hrabivé prsty moci dosáhly.

¹⁵² Dubuffet, J. Dusivá kultura. Praha: Hermann a synové 1998.

¹⁵³ Hogenová, A. Základ olympijské filosofie. Praha: Karolinum 2001, s. 47.

¹⁵⁴ Foucault, M. Dohlížet a trestat. Praha: Dauphin 2000, s. 192.

¹⁵⁵ Tamtéž, s. 407.

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 65.

¹⁵⁷ Hogenová, A. Základ olympijské filosofie. Praha: Karolinum 2001, s. 45.

Odbožštění světa stojí na počátku neúcty k životu. Intimní, bytostný vztah hluboké zakořeněnosti a vzájemné mystické prostoupenosti, jež měl vůči přírodě vybudován např. kelt nebo germán, křesťan neznal. Sounáležitost nahradil výlučností, úctu chtivostí, respekt vůči přírodě podmanitelským, panovačným despektem otrokáře. Posvátný svazek byl přetřán. Člověk se odnaučil naslouchat životu. Což v evropské filozofii nejevidentněji dosvědčil kartezianismus. Zavedením subjekt-objektové figury zmechanizoval odbožštěný svět.

Odbožštění světa činí existenci absurdní, neboť ji z přítomnosti posvátného vytrhuje do vše odsmyslňující dimenze nepřítomnosti posvátného. Zprofanování sakrálního odcizuje člověka jeho přirozenosti tím, že mění prožívání světa. To, jak svět subjektivně prožíváme, se finálně odrazí v jeho skutečné podobě. Hrozby znečištění životního prostředí a vyčerpání přírodních zdrojů by nám nevisely nad hlavami jako obžalovávající a obviňující mementa, kdyby v lidské civilizaci nedominoval postoj k přírodě jako k materiálu. Tedy jako k něčemu, s čím nemáme společného nic – mimo záměru, jež se tomu pokoušíme vnutit.

Rubem odbožštění světa je zbožštění sebe či svého výtvoru. Profanizace sakrálního byla východiskem cesty, po níž Evropan došel skrze zvěcnění tvorů a materializaci světa až na pokraj globálního konfliktu. Globální konflikt vzniká působením nových technologií na prastaré náboženské a etnické rozpory¹⁵⁸. Těkavost této výbušné směsi navíc zvyšuje soupeření o přírodní zdroje a šířící se selhávání národnostních států ve prospěch nadnárodních zločineckých organizací a pašeráckých mafí¹⁵⁹.

6.3. Odcizení živé přírodě

Čemu jsme se, my lidé odcizili? Odcizili jsme se především vědomí posvátnosti Země. Pozbyli jsme evidenci předchůdnosti celku. Málokdo si je dnes bytostně vědom, že „ptáci a zvířata jsou i moji bratři a sestry, jen haleny mají jiné.“¹⁶⁰. Všechno existuje v nepřehledné vlásečnici vztahů se vším ostatním. Existovat znamená vystávat, čili vztahovat se. Existence nemá povahu statusu, nýbrž relace.

Vztahující se vztahuje k okolnímu světu, čímž z něj vytápává jednotlivé entity. Predisponuje tak svou optiku k orientaci v celku jakožto v prostředí výskytu partikularit. Obdobně se vztahuje u Heideggera pobyt k příručnímu jsoucnu.

¹⁵⁸ Gray, J. Al – Kajda a co to znamená být moderní. Praha: Mladá fronta 2005, s. 98.

¹⁵⁹ „Za touto politickou nadvládou zločineckých organizací stojí hnací síla globalizace...“ Naím, M. Černá kniha globalizace. Praha: Vyšehrad 2008, s. 20.

¹⁶⁰ Vácha, M. Místo, na němž stojíš, je posvátná země. Brno: Cesta 2008, s. 251.

Rozvitím svůdné tendence k zformování optiky do krajnosti – tj. k jednostrannosti – došlo k tomu, že moderní člověk zabředl do víry v karteziánismem zplozený novověký mýtus o svrchované relevanci počitatelnosti.

Od čeho se lidé odcizili? Odpověď je prostá: od živé přírody¹⁶¹. Přirozený svět nám přestal být domovem. Stal se předmětem výzkumu, teritoriem kolonizace, terénem k opanování. Materiálním substrátem vydaným k dispozici vůli k moci.

Člověk je pohlcen mocenskými strukturami, jež si činí nárok na jeho čas a identitu. V globálním vakuu umělého světa dochází ke kompresi přirozeného vztahu Země a člověka. Matky a syna.

Už Rousseau vytušil, že civilizace mění podobu mravnosti, kterou ustavilo barbarství na přirozených základech soucitu¹⁶². Přirozenost není výlučná. Není exkluzivním vlastnictvím, ni svrchovaným atributem.

Přirozenost je všezahrnující, neboť táne v každém jevení. Pučí v každém zjevu. Raší v podobách - nejsou-li usměrňovány manipulativní vůlí (tj. uměle deformovány) a zůstávají-li ponechány samy sobě. Lze nabýt tvaru ze svého základu. Není-li přirozenost výlučná, pak se přirozené základy soucitu nevztahují výlučně na člověka, nýbrž berou v potaz i zbytek světa.

Odcizený člověk ovládaný neosobními strukturami se může toulat po celém světě, leč ztratil domov. Odcizil se své původnosti, odvykl počátkování. Cesta k počátku vede po strništích úcty přes převisy pokory. Na takový terén musí být poutník připraven, tj. harmonicky naladěný. Na každé naladění je třeba najít si čas, který globální přebujelost všeobsáhlosti před člověkem zastírá. V multiplicitě není možná harmonie. Jen synchronicita a demokracie. Obě však mají pramálo společného s harmonií.

6.4. Věštba pádu Evropy

Prostor vzájemnosti je dimenzí živé skutečnosti. Součinnost je harmonická a organická souhra komplementárních komponent. Symbiogeneze je součinnost v přirozeném světě. Lidské tělo vrůstá do krajiny skrze volbu dobra a zla. Teď je věčné, ego iluzorní. Evropské představa času je pomýlená. V důsledku lidské odcizenosti svým základům dochází k devastaci symbiotické spjatosti subkultur v biotopech. Evidence jednoty zavazuje k posvátnému vztahu s celkem.

¹⁶¹ „Zabloudili jsme do umělého světa výrobků a artefaktů, kde nic nemá vlastní život, nic nemá vlastní rým ani rytmus, nic nemá vlastní smysl.“ Kohák, E. Svoboda – svědomí – soužití. Praha: Slon 2004, s. 126.

¹⁶² Blažková, M. Dějiny etických teorií. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta 2004, s. 170.

Nutno vše prožít do hloubky, bez úlev a nápomocí. I bolest. Přirozený svět lze hledat jen rehabilitací skutečnosti. Nevzdorováním surovosti reality. Pokořováním jejích hybridních interpretací a bojkotováním jejích deformací. Respektive: zřeknutím se utilitarizmu a konstruktivismu, sabotáží antropocentrické platformy.

Věštba pádu Evropy prosvítá z pod zamlžujícího oparu kol oblaku olympského božiště. Lze ji zde vystopovat za pomoci verše Artura Rimbauda¹⁶³.

Zeus zabil Krona. Tentýž Zeus, který kolébá tělo Evropy. Ze spojení těchto dvou eventualit vyplývá, že Evropa se odevzdala bohu, který zde symbolizuje zánik. Evropa se oddala Diovi (zániku). Bylo to odevzdání bytostné, milostné, intimní, svobodné. Bylo to odevzdání milující ženy, která – dobrovolně, z lásky – přijímá za svou vůli muže, jemuž se láskyplně daruje.

Pohled na Dia jako na toho, kdo zabil čas (byv při tom veden touhou po moci), odkazuje k interpretaci boha jako alegorie zániku. Smrt času je konec dějin coby evropského výtvoru.

6.5. Bytostný estetizmus (příklon ke krásnu)

Mít osobní důstojnost znamená nepokořit se před účely. Vulgo neotročit svým záměrům. Beznaděj skýtá naději, neboť nic neočekává. Člověk se ponoří do ticha, v němž ho osloví bytí – a náhle není třeba naděje. Člověk dokáže být spravedlivý, pouze dokáže-li nelhat. Nelhat sobě ani ostatním. Chce-li být spravedlivý, musí nelhat sobě ani jiným. Tzn.: odnaučit se lítosti.

Člověk je sám svůj pramen! Pečuje-li o duši, tj. čistí-li svou vodu, dokáže zdravě napojit okolí, aby si svobodně rostlo svým životem. Pramen vody ovlažuje, aniž určuje, jak má být jeho svěžest využívána. Čistý pramen totiž prýští sám ze sebe a ne ze záměru. Je bezprostřední. Dává se ve své ryzosti, protože nepotřebuje nic skrývat. Čistá duše dovede být upřímná, neboť je bez postranních úmyslů. Upřímnost je svatá. Bolest či štěstí jsou vůči ní podřadnými kategoriemi.

Vzkříšení prvotního pohledu ukolébá zapomnění. Proto zjevení krásna působí jako zázrak vytrhávající z temnoty. V prožitku krásna se artikuluje harmonie organické jednoty. Krása vrací domů. Cit je hlubinou bezpečnosti. Krásno osmyslňuje – zjevuje celek.

---

¹⁶³ „Zeus, býk, jenž mnoho hluku natropí, kolébá v svých rukou tělo Evropy.“ Rimbaud, A. Doušek jedu. Praha: Československý spisovatel 1985, s. 27.

Bytostný estetizmus (příklon ke krásnu) rovná se lehké nohy, na nichž lze protančit peklem existenciální bezvýhodnosti do života snesitelného, přesto neiluzorního. Iluzorní náhled formuje realitu, pravdivý ji odráží. Příklon ke kráse odhaluje jednotu. Jednota je kořen smyslu a hlubina autenticity.

Prožitek je tím jediným, nač se lze dnes spolehnout. Není východiska ani naděje, jen úlev v zakoušení prožitků. Je-li katastrofální stav čehokoli normalitou, přestává být realita reflektována, neboť není naděje k vypořádání se s ní.

Výchova k naději je nutným iluzionizmem. Opodstatněnou ontotvorbou resuscitující fysis. My bez naděje musíme vychovat schopné naděje. Lze to? Netřeba se ptát. Musíme se o to pokusit, neb to dlužíme Zemi.

Krása (zjevující úžas kouzla přesažnosti celku) zasvěcuje člověka do kouzla skutečnosti. Bytostný estetizmus je specifickým modem autentické existence. Bytostný estét je existenciálně zakořeněn ve výklonu ke kráse. Výklon ke kráse je pohyb mající moc teleportovat jeho aktéra na půdu přirozeného světa¹⁶⁴.

6.6. Lež pro spokojenost, potřeba naděje

Lidstvo se ocitlo v situaci vydědění z přirozeného světa¹⁶⁵. Bylo vydědění pro svou hamižnost a pro nedostatek úcty a bratrské lásky k ostatním synům Země a nebe. Gaiy a Urana. Člověk se odcizil své přirozenosti, čímž ztratil smysl a upadl do absurdity. Poznání, že jakýkoli nepřirozený systém je pitomý a absurdní, je vážně perla. Je to jedno z životně zásadních mouder, jichž se lze dopátrat v záludném panoptiku filozofie.

V průběhu kulturním vývoje člověk zlhostejněl. Pozbyl vřelého vztahu k přírodě. Přestal s ní bydlet, žít, vydělil se z ní. V důsledku ztráty důvěrné obeznámenosti se světem začal hodnotit odlišnost jako jinakost. Proměnil ty na ono. Vztah bytostný na vztah účelný. Negativními jevy této zvrácenosti jsou devastace přírodního prostředí, ztráta přirozeného světa, zapomenutost na bytí a vykořeněnost lidské existence.

Má-li člověk důstojnost, dovede si sám sebe vážít dost na to, aby si nelhal. Uvědomíme-li si, v jakém stavu se – díky člověku – dnes nachází Země, pak si nelze nelhat a být šťastný. Optimizmus a víra (vždy, když zaštiťuje lidskou nemohoucnost vypořádat se s krutým stavem fakticity) jsou zaslepenostmi. Člověk potřebuje být šťastný, aby žil. Proto

¹⁶⁴ „Díky krásnému se daří vzpomenout se na trvalo na pravý svět. To je cesta filosofie.“ Gadamer, H. G. Aktualita krásného. Praha: Triáda 2003, s. 18.

¹⁶⁵ „... prvotně nejsme než bloudění, úpadek, cesta bez cíle, kosmická nebo zvrácená nesmyslnost.“ Patočka, J. Péče o duši II. Praha: Oikumené 1999, s. 48.

lidé houfně obětují upřímnost pro spokojenost. Málokdo si dokáže vážít sám sebe dost na to, aby chtěl dobrovolně svůj zánik – jako Platónův Sokrates či Nietzscheho Zarathustra. Málo je vzácných; příliš mnoho těch, kteří jsou ochotní obětovat cokoli pro své blaho. Cokoli včetně vlastní sebeúcty. Takoví lidé se nezastaví před ničím. Realizují své záměry s ignorantskou povýšeností, jíž pohrdavě přehlížejí absolutno. Realizují své záměry, aniž by se ohlíželi na hrozbu zničení světa.

Kde se bere lidská otupělost vůči cizí bolesti? Zapomínajíce na bytí žijeme v zahlcenosti svými interesy. V odcizenosti světu. Zahleděni do sebe přehlízíme druhého, čímž se pro nás stává pouhým jiným¹⁶⁶. Bolest nás ukotvuje v místě. Signalizuje touhu peras po apeironu. Bolest je nástrojem mystiky. V rituálech četných indiánských kmenů sloužila ke kontaktům s duchovními světy neviditelnými lidskému oku.

Přírodní moudrost amerických indiánů považovala za samozřejmé, že existují celé světy bratrských bytostí i za hranicemi možností postihnutelnosti lidským vnímáním. Dnes není periferním trendem akceptovat jakoukoli odlišnost od svojskosti pouze po přijetí hotovosti. Civilizovaný člověk se zprostitoval. Proto je umělý svět obklopen aureolou pestrých lákavých agresivních světýlek – aby mu připomínal prostředí vykřičeného domu. Laciný efekt, křiklavá povrchnost, naleštěný marasmus, placená láska. Vyvážení bytostí penězi. Dojde-li ke styku hodnot s ekonomii, povstává nelidskost.

Civilizovaný člověk umí vraždit¹⁶⁷. Od té doby, co se civilizoval, zaujímá k bolesti nevyhraněně rozporuplný vztah. Bytostně ambivalentní – rozháraný jako je lidská vykořeněnost z přirozeného světa a odcizenost přírodě. Na jedné straně ji v klasifikační kartotéce svého vědomí zaregistroval do kolonky nepříjemné, nežádoucí. Na druhé straně však pomocí bolesti prosazuje svou moc, podrobuje si své okolí. Bolest je totiž účinný prostředek vůle. A civilizovanému člověku, jenž žije ve světě, kde nic není plné bohů a příroda je mrtvá (ve zprofanovaném a zvěčnělém světě) je jeho vlastní vůle nad osudy veškerenstva.

Dějiny expanze Evropské kultury¹⁶⁸ a civilizačních hodnot jsou dějinami genocidy. Evropan se bolesti bojí (protože mu připomíná jeho konečnost) a zpěčuje (neboť zamilovaný

¹⁶⁶ „... druhý není pouze jiný, ale alter ego, ten, který se mi podobá, s nímž udržuji vztah důvěrné známosti.“ Barbaras, R. Druhý. Praha: Filosofie 1998, s. 43.

¹⁶⁷ „A jako náš „kulturní proces“ kdysi začal plánovitým zabíjením k účelům lovu a kořistění daleko za bezprostřední potřebu přírody, v níž žije veškerá výživa, tak Země nakonec skončí jako obrovská zásobárna smrti, naplněná miliony děl, slov a hodnot velkého trhu účelů.“ Leasing, T. Zánik Země působením ducha. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov 2007, s.15.

¹⁶⁸ Na tomto místě sluší připomenout, že Amerika, démonizovaná dnes radikály coby kořen zla, je od doby, co přerostla stín Evropy, ostentativněji viditelnou dcerou nenápadné matky. „Amerika si už dlouho udržuje milostný vztah s násilím a zbraněmi. Je to naše historie, učíme to všechny naše děti. Revoluce, „dobývání“ Západu, občanská válka, obě války světové atd., atd. Zbraně, právo, spravedlnost, svoboda, volnost – to celé provázáno s násilím.“ Canada, G. Pěst – pálka – nůž – pistole. Praha: Maťa 1997, s. 8.

do své pýchy nenávidí svou nedokonalost). Nerad ji podstupuje, ale rád ji páchá. Což je pro něj spojeno s výhodami či ukojením. Se zvyšováním pocitu moci. Čili s něčím, co hodnotí jako žádoucí. Kam až může člověka dovést postavení subjektu do středu světa? Dějiny lidské pýchy jsou dějinami konce. A dějiny samy jsou výrazem pýchy. Již není naděje.

Lžemi si nutně. Zaměří-li člověk důraznou pozornost na důvody svých názorů a představ, jistě se bude divit, jak často sám sebe nenápadně, podvědomě obelhává. Pro spokojenost – neboť ona je fyziologicky žádoucí stav, svědčí životu (potažmo jeho neurochemickým aspektům). Lžeme si kolikrát pro potřebu naděje, která je dle českého marxistického filozofa Bondyho kultivovaným odrazem pudu sebezáchovy v lidských myslích.

Svrchovanost ekonomické hodnoty, masové konzumerství a materiální vztah k přírodě jsou dítky odbožštění světa a ztráty úcty k životu. Sebeobelhávání se stalo v umělém světě mechanismem, ačkoli v přirozeném světě je neautenticitou.

6.7. Tvorba iluzí

Optimismus a naděje jsou zaslepenostmi. Člověk potřebuje být šťastný, aby žil. Obelhává se iluzemi. Obětuje svou upřímnost pro svou spokojenost.

Neučiní-li tak a neobelže-li se (jak učinil např. český religionista doc. Funda, což poutavě reflektoval v knížce *Znavená Evropa umírá*), pak po nemilosrdně důsledném racionálním prozkoumání všech eventualit (včetně reálných futuristických prognóz) dojde k bodu, kdy mu nezbývá než volit mezi třemi alternativami. Zbláznit se, zabít se, najít hodnotu v okolním světě.

Já jsem o těchto věcech taktéž pár let přemýšlel, nicméně o tomto se nemíním rozepisovat. Omezím se na jedno. Když jsem dospěl do stejného bodu jako Funda, spatřil jsem třetí cestu poněkud jinak. Vyjevilo se přede mnou rozcestí: zbláznit se, zabít se, obelhat se.

Obelhat se znamená přisoudit světu hodnotu – tedy kategorii ryze antropomorfní. Přisoudit světu hodnotu je ontologicky inkonsekventní, neboť se tak na skutečnost aplikuje kategorie výhradě antropocentrická (hodnota). Skutečnost tedy má být určena vymezením našeho soudu, její povaha definovatelná našimi pohnutkami. Ač se v takovém pochopení dá jistě radostně, semotam i smysluplně a relativně spokojeně (či uspokojeně) žít, je to velkomožně uzurpátorská myšlenka. Tak velkopansky, že ji lze nazvat (ač epochou jejího

vzniku je teprve dnešek) klasickou evropskou myšlenkou. Logicky podmaňuje skutečnost pod názor našeho soudu.

Když jsem pochopil sebe-obelhání jako jediné východisko, rozhodl jsem se obelhat se zábavně, jelikož jsem tvor hravý. Zkusil jsem si dělat ze všeho srandu. Pochopit celý svět jako humor a nebrat nic vážně. Což se vyhrotilo v útěku do absurdity. V něco jako specifický modus ztráty osobnosti či zešílení. Dělal jsem si sám ze sebe legraci takovým způsobem, že jsem přestal rozlišovat, kdy si ze sebe dělám randu a kdy ne. Ztratil jsem se v tom, kdo vlastně jsem. Přestal jsem si být jistý, kdy si ze sebe utahuji a kdy jsem skutečný. Nakonec jsem byl rád, že jsem se z toho v pořádku vymotal. Některé krajiny mentální turistiky jsou holt brázděny nebezpečnými terény.

Člověk si může lhát a zároveň si nelhat, že si nelže. Na účinku lži nic nemění to, vím-li, že je lží. To je praktický postulát iluzotvorby. V planetární epoše hodnotového relativizmu smí být kontemplován jako etický indikativ. Francouzský filozof a sociolog Gilles Lipovetsky si myslí, že předstírané ráje posilují naši naděje v budoucí zlepšení¹⁶⁹. Že „život vyžaduje naděje a každá společnost nutně vyžaduje své mýty, obrazy a představy, v nichž se zrcadlí možnost zlepšení dané situace.“ „Stejně jako existují iluze moudrosti, existuje i moudrost iluzí.“

Později jsem při četbě dalšího Fundova díla zjistil, že Funda spatřil kořeny posvátného. Nahlédl, že „... dobré je vše, co život uchovává a opačně.“¹⁷⁰. Pracovně označuje tuto jednoduchou, integrující názorovou pozici biologickým humanizmem. Staví jej nad humanismus světský i nad humanismus existenciálně-filozofický. Zakládá etiku na účtě k Životu jako hodnotě mimo jakoukoli další definici a mimo jakoukoli další diskuzi a pochybnost¹⁷¹.

Ztišené zpřítomnění v bytostném usebrání naučí člověka vnímat se ve vyřazenosti do vesmírného řádu. Což vede k hluboké pokoře, „která je opakem každého titanismu, egoismu i každé nihilistické skepse.“¹⁷². Z pokory prýští úcta. Pokora je pramenem úcty, úcta výtryskem pokory. „Úcty před skutečností, úcty k životu je sama založena v ontologické racionalitě řádu jsoucího.“¹⁷³ Těmto Fundovým závěrům s respektem tleskám a nadšeně přitakám.

Pokládám tvorbu iluzí za aktivní lidskou ontotvornou praxi. Postmoderní člověk musí být – mimo vzácné okamžiky návratů do přirozeného světa – tvůrcem iluzí. Musí pečovat o své lži. Vážít si jich. Pro život. Naučí-li se považovat lež za hodnotu, snad se naučí i

¹⁶⁹ Lipovetsky, G. Paradoxní štěstí. Praha: Prostor 2007, s. 371.

¹⁷⁰ Funda, O. A. Ježíš a mýtus o Kristu. Praha: Karolinum 2007, s. 348.

¹⁷¹ Tamtéž, s. 347.

¹⁷² Tamtéž, s. 350.

¹⁷³ Tamtéž, s. 355.

považovat hodnotu za lež. A život za svrchovaný. Vystřízlivěl by tak ze zaslepenosti zaujatostí pravdou. Osvobodil by se tak ke svému počátku. Obnovil by posvátnost celku.

Nejpříjemnější je uzemnit se přírodou – být sám, v tichu a vnímat jen ji, všechno okolo. Najednou má člověk opět smysl. Země je posvátná. Celku náleží úcta. Člověk je povinován pokorou. Cestou k této pokoře je mystika blížení. Prodlévání v náručích přírodních společenstev. Sbratření se s přírodou, vytváření důvěrných vztahů a hlubokých vazeb s místy i bytostmi.

6.8. Výchova laděním na fenomenální bytí krásy

Generální intencí lidské výjimečnosti by nemělo být opanovávat okolní svět libovůlí, nýbrž pokorně ho obhospodařovat. Nevymezovat se proti světu. Přináležet k němu. Žijeme v bytostném sepětí s kosmem. Mentální profily lidí vrůstají do tváře krajiny. Stopy cest evropských dětí vryly nesmazatelné vrásky do tváře matky Země.

Ve stínu zárných pokladů tiše číhá smrt. Ve stínu uměleckých pokladů lidské kultury a pozoruhodnosti lidských hledisek číhá zánik v podobě zapomenutosti na svět. Člověk zapomenul proto, že se odcizil bytostnému. Zpřetrhal pouta s přírodou. Izoloval se v umělém světě volních motivací. Stanovil si jako hodnotovou prioritu expanzivní nárůst své moci. Postmoderní jednatel je zpracován mašinérií zábavního průmyslu, ovládán pákami establishmentu, pohlcen strukturami moci. Připodobňuje se stroji. Tím že žije život, k němuž byl vzdělán a vychován, odvádí výkon, k němuž byl naprogramován. Kdo ví, možná se člověk může své přirozenosti odcizit natolik, že dosáhne-li jistého horentního stupně tohoto odcizení, promarní tak svou lidskost, pozbude živoucí vroucnost horoucnosti a stane se z něj stroj. Organický stroj naprogramovaný k mechanickému výkonu.

Lidstvo sní o vdechnutí života stroji věky. Mělo by si dát pozor, aby dětinský sen neskončil paradoxně vydechnutím života do stroje. Hrůza vedlejších následků techniky je v současnosti již dostatečně dospělá na to, aby její otec již dávno neměl právo na dětinskosti. Zvláště pak ohrožuje-li svou pošetilostí životy jiných tvorů. Neboť to je svatokrádež, protože Země je posvátná.

Latentní eventualita ekologické katastrofy zavazuje člověka ke kultivaci jeho odcizeného vztahu k přírodě ve vztah bytostný. K zabydlení v přirozeném světě, který tak dlouho přehlížel, až jej přestal vidět. Křiklavost neonů zatemnila smysly. Oči zarostly blánami civilizačního odpadu. V nepřirozeném prostředí umělého světa počal spirituálně strádající člověk duševně a duchovně degenerovat. Což se projevilo v lhostejnosti, s níž

mnohý z nás zůstává klidným i při vědomí katastrofálního stavu perspektiv planety Země pod lidskou nadvládou a katastrofálního stavu lidského vztahu k přírodě.

Kdykoli neudržíme s živoucí bytostí živý vztah (tedy vztah úcty, respektu a tolerance), připodobujeme se k hrobařům. Umrtvujeme živý vztah se skutečností. V ruinách přirozeného světa pohrbíváme život. Život znásilněný, okradený a ubitý diktaturou bezohlednosti. Vražedně hospodaříme, kdykoli se obracíme k druhému či k části okolního světa jako k jinému. Nechceme-li propadnout bezohlednosti, dbejme na to, aby se pro nás živá bytost nestala prostředkem. Aby jí člověk neužmulo právo na její vlastní účely a záměry.

Vše je plné bytostí a každá bytost by pro nás měla být ten druhý. Prostá skutečnost, že sdílí ontologický status bytí stejně tak jako my, zavazuje člověka k respektu, úctě, toleranci vůči každému kameni a každé veverce.

Diktatura lidských záměrů; kořistnická účelnost přebujelá 1.) ve zvrácený vztah k bytostem považovaným za prostředky nebo za materiál, 2.) ve spotřební vztah ke jsovcu; formalismus; neosobnost; lhostejnost. To vše jsou důsledky lidské nevšímavosti a zkaženosti. Zkažeností rozumějme přitakání sobectví. Čili dobrovolnou duševní omezenost. Neochotu opustit spokojenost a neupřímnost pro pravdu a bolest.

Počátkování se jeví na pozadí věku automatizovaných technologií a apersonálních struktur jako etický postulát. Je osobní zodpovědností každého soudného člověka, najít si čas a věnovat pozornost sebevýchově a duševní kultivaci.

Postmoderní člověk není pastýř (jak ba se na vnuka křesťanství slušelo), ale pasák. Nepečuje, zpeněžuje. Druhému přestalo být vidět do tváře, stal se jiným, a proto se jej neštítí ani nezdráhá prodat. Postmoderní jednatel se podobá lhostejnému konglomerátu potřeb. Pomíjivých a náhodných. Opojen lákavou propagandou nabídek trhu, narkotizován internetovou sítí (tj. všudypřítomností a dostupností všeho ve virtuálním mumraji globální vesnice), nenápadně zapomíná, že by kdy „svoboda byla něčím jiným než možností přepnout televizní kanál a sama kultura něčím jiným než ukojováním pudů.“¹⁷⁴

V první podkapitole této kapitoly jsme se seznámili s etickým požadavkem lidské výchovy směrem k přírodě. Jedná se o postulát zakořeněnosti v odpovědnosti, výchovy k počátkování. Na konci této kapitoly si položíme otázku, jak vychovat člověka k návratu do přirozeného světa, k vědomí synovské lásky k Zemi a k bratrství se všemi bytostmi? Pomocí citu. Blízkostí dochází k přiblížení a vzájemným stykem k obohacení. Člověk by se měl naučit vyhledávat přírodu, ne kvůli něčemu či pro něco, ale pro ni samu. Čistě pro tu radost, že může být s ní. Spočinout v náručí matky.

---

¹⁷⁴ Finkielkraut, A. Destrukce myšlení. Brno: Atlantis 1993, s. 91.

Mystická zkušenost by měla být součástí dobré výchovy člověka. Mystéria přírody odhalují poznání jako iniciaci. Kéž by šlo vtěsnat mystiku do škol! A pravítka a hodiny z nich vyházet. Přesunout školy do lesů. Výuku do srdcí. Dějepis do minulosti (nejlépe přímo do muzea). Nic z toho žel nejde, neb člověk stále ještě příliš lpí na svém včerejšku. Kolikrát proto sám před sebou zastírá jeho hanebnost. Stále ještě příliš lpíme na svých včerejšcích – jinak bychom si dávno všimli, že kvůli nim přicházíme o zítřek.

Navrhuji výchovu laděním na fenomenální bytí krásy. Kontemplativně-meditativní pobyty v lesích, při nichž by se lidé učili zaujímat důvěrný, osobní vztah k ostatním bytostem. Zde by se taktéž učili ztišovat pro hlas bytí, naladovat se na jeho promluvu a naslouchat jí. Celostní pohled na člověka poukazuje na terapeutickou sílu přírody. Propaguje péči o duši jako lék na hektičnost doby.

Vědomí fenomenálního bytí krásy dává lidskému životu smysl. Podmínkou „osmyslnění“ je sounáležitě účastenství. Vědomí může být zasvěceno do sounáležitě účastenství (mj.) skrze fenomenální bytí krásy.

Nepříčetná postmoderna, typická pluralitou dimenzí a multiplicitou interpretací, zastihla člověka i svět na pokraji ekologické a duševní krize. Člověk se stává produktem. Mechanismus strukturace individuality (geneze identity) nahradil přirozenost totožností. Zmírnění ekologické devastace a rehabilitace otupené senzibility jsou možné výchovou k citu. Intencí navrátit dětem citlivost, o níž přišli již jejich prarodiče.

Citlivost vnímání je vztahem našeho naladění k otevřenosti okolí. Nový úkol školy by měl být pomoci dítěti navázat intimní, bytostně blízký vztah k přírodě. Pomoci mu zažít prožitek sjednocující sounáležitosti, který je předpokladem šetrnějšího hospodaření, smysluplného multikulturního dialogu a uctivého, respektujícího přístupu k ostatním bytostem. Lásky k přírodě a aretace duše jsou vstupní branou k soužití v bezkonfliktnosti a respektu. Úcta je pramenem respektu. Život je svatý. Země posvátná.

V umělém světě tržního prostředí velkoměsta došlo k totální devastaci přirozeného vztahu symbiotické spjatosti subkultur biotopu. Proto je třeba proti ipsocentrickému egosolipsizmu, který poměruje univerzum ryze antropocentrickými měřítky, postavit ideu přirozeného světa jako místa vzájemné harmonické součinnosti. Domova živých bytostí, které souzní v pospolném společenství, střežíce tak harmonii a zachovávající posvátnost celku.

Člověk je povolán ke globální zodpovědnosti. Člověk by neměl zavírat oči před naléhavostí palčivých otázek. Měl by se snažit o znovuoživení ztraceného pouta k přírodě, naslouchavě otevřeného vztahu ke světu a oživení zmechanizované duše. Měl by probouzet spirituální vědomí své osobnosti, pohřbené v balastu predátorského zápasu o moc nad

vědomím lidí a vládu nad jejich životy. Měl by se vychovávat k citu. Navazovat živé vazby a hluboké vztahy s živoucí skutečností – vzájemným soužitím (spolubydlením) s krajinami a bytostmi. Cesta z umělého světa do přirozeného, cesta od zahlcenosti jsoucný k otevřenosti bytí je cestou hledání vnímavého, chápacího a rozumějícího vztahu k přírodě. Cestou zabydlování se ve skutečnosti a zakořeňování do půdy Země.

Výchova k citu by měla vést k vytvoření živého vztahu s přírodou, k bytostnému procítění hluboké evidence a k osobnímu mystickému zážitku kontaktu s přesahujícím úžasným. Z kteréhožto zážitku prýští vědomí posvátnosti, které ústí do úcty k životu. Bytostný estetizmus coby existenciální modus rozjímavého příklonu ke krásnu dokazuje, že člověk může kultivovat svou duši, ztišovat svůj hlas (běžně bezohledně přetvárající všechnu skutečnost) pro zbystřování svého sluchu (běžně hluchého vůči čemukoli, čeho se nechce zmocnit tím, že to získá či ovlivní).

Nakloněn do krásna a zahleděn v neznámo člověk opouští bizardní obludarium kramářské logiky cílů a účelů, záměrů a cen. Dotýká se bytí, obcuje se světem. Už není jeho podmanitel, ale účastník. Vysvléká se s determinace historicitou lidskosti a obléká do kůže tvora. Do kteréžto evidence lze být iniciován při klidné meditaci, kontemplaci ticha, naslouchání hlasům přírody, ve sblížování se světem, vrůstání do krajin, zakořeňování do míst a při sbratřování se s bytostmi.

Zkušenost evidence sounáležitosti s přírodou a dotek posvátného člověka změni. Vychová. Vnitřně mu odhalí daný Logos světa. Opětovně vytryskne zanesený pramen úcty. Zkušeností mystické evidence svrchovanosti jednoty, posvátnosti celku člověk dozraje k zodpovědnosti. Vrací se ke svému počátku. Poznává sám sebe. Nevšimavá nezodpovědnost a slepá bezohlednost spotřebitelského voluntarizmu bude v jeho životě nadále nahrazena láskyplnou pozorností a sounáležitým účastenstvím otevřených očí.

Lze tedy konstatovat, že výchova laděním na fenomenální bytí krásy je možnou formou výchovy k citu. Výchovy, která vychovává, nikoli vzdělává. Neprecizuje lidskou situaci ekonomicky ani odborně, ale vychovává nás k úctě k životu. Neorientuje se na poznatky, ale na vytváření hlubokých vztahů a důvěrných vazeb se světem. Vědomí sounáležitosti je základem úspěšné ekologické výchovy, protože probouzí živý vztah, na což by ostatně měla výchova směřovat pozornost vždy.

Země je posvátná¹⁷⁵. Život je svatý. Učme se naslouchat. Bytostem, světu i svým smyslům. Je pro to ale třeba ztišit hlasy svým záměrů, motivací, názorů přání a ambicí. Vychovávejme se laděním na fenomenální bytí krásy. Okradli-li jsme se již o svět, nemusíme

¹⁷⁵ „Přirozená zbožnost vycítuje přítomnost posvátnosti ve vší přírodě, v její kráse i hrůze,..." Kohák, E. Pražské přednášky. Rychnov nad Kněžnou: Ježek 1999, s. 91.

proto ještě okrást život o Zemi nebo Zemi o život. Vždyť co jsme si ukradli, si můžeme také navrátit. (Upřímně se modlím, aby v tomto postoji nebylo až příliš mnoho optimizmu živeného neopodstatněnou nadějí – čili touhou.) Nelze vyloučit latentní možnost znovunalezení lidské identity v hloubce přináležitosti k Zemi, v pocitu kosmu jako domova a v oddanosti ke zření skutečnosti, jak se nám otevírá sama ze sebe.

Je třeba stavět pomýlenosti soupeře. Proti subjektivistickému oportunistu univerzalistický holizmus. Proti schématům tkáně. Proti systémům organizmy. Proti přehlušení souznění. Proti oddělenosti sounáležitost. Proti matko-vražednému hyenizmu věrnou synovskou lásku. Proti nadvládě součinnost. Proti okupaci partnerství. Proti aroganci soucit a proti ignoraci respekt. Proti úzkozrakosti jednotlivého pohledu optiku celku. A proti domýšlivosti jednotlivých přesvědčení tichou shovívavost nenásilné moudrosti všehomíra. Proti neuroticky neklidnému těkotu v permanentní organizaci procesualit bytostné zpřítomnění v tichém usebrání. Proti složitosti přebujelých struktur sladkou prostotu toku přirozenosti. Vlídne, nevyčítající, nezavrhující a laskavé. Jakou by také jinak měla být? Vždyť prýští z pramene. Pramen vyvěrá ze Země. Země je posvátná.

6.9. Tajemství je zdroj imaginace

Tajemství je celulóza skutečnosti, míza světa, krev života a plodová voda veškerenstva. Tajemství je věčnou odpovědí na měnlivou nestálost tázání. Tajemství je podmiňující předpoklad bytí. Tajemství je oslovující přítomnost. Pochopit tajemství není možné. Nejoslnivější jas chrání lidské oči před svou nesnesitelností. Nejoslnivější jas je zahalen nejznevídělnější skrytostí. Skutečnost je z pestrosti své rozmanitosti nenahlédnutelná. Mystérium života, živou tříšť skutečnosti nelze tedy spatřit ni detekovat pomocí opisnosti. Ergo zahaleně (jasně a ohraničeně) ni deskriptivně poznat. Lze ji jen okusit, chutnat, zpřítomnit. Tajemství je alfou i omegou existence a kořenem pobytu. Živá bytost jej tělesně zakouší v bytostné přítomnosti.

Tajemství je hiátem mezi apeironem a peras. V tajemství tkví výtrysk zrodu. Je pramenem všeho přirozeného, rodícího se a ze sebe vystupujícího. Takto je původcem kreativity, tedy i zdrojem imaginace. Tážeme-li se po tajemství jako po původu a základu, pátráme po nepostřehnutelném či nepostřehnutém (leč vytušitelném a vytušeném) tmelivu skutečnosti. Nelze hovořit o tajemství a abstrahovat při tom od jeho tajemnosti.

Jakožto podmiňující předpoklad bytí je tajemství i podmiňujícím předpokladem tázání a možností tázání. Neleží za horizontem – pohlcuje ho. Náš život se v něm ztrácí. Oko jej

nedohlédne pro svou zaměstnanost jeho pronikáním. Uvažovat o tajemství znamená vždy již opouštět hájemství filozofického tázání a tápavými krůčky přešlapovat do revíru teologie.

Imaginace je hetéra bohů. Povětrná děva, jež ukázala nebesům záda, aby ukájela své mrzké chťiče a nízké tužby v koketním obcování s lidmi. Jeden každý, z nichž je živý vesmír, jež vnímá smyslová bytost jeho těla.

Tajemství fascinuje. Fascinace je pozitivní, extatická životní naladěnost. Fascinace je vytrženost z všednosti. V náhlém záblesku rozjasňujícího osvětlení se zjeví bytí. Svět zakryje věci a odhalí tváře. Tváře nikoli nerovné s tváří lidskou. Celý svět je totiž plný tváří v Lèvinasovském smyslu; tváří ontologicky rovnocenných partnerů.

Nezkorumpujme svátostné tím, že jej zesvětšíme. Neb svátostné musí zůstat svátečným. Má-li co mít moc vytrhávat a odkrývat, pak to nemůže být všedním. Habitualita svazuje, zavazuje. Formuje naší tělesnou identitu. Transcendentno oprošťuje. Depersonalizuje, či přesněji desomatizuje.

Každé oslovení, které není dáno perspektivou, jež se nám rozhodla bezdůvodně darovat, je profánním pramenem neautentické existence. Ritualizace je bludným kořenem posvátna, fascinace bytím jeho zdravou větví.

Tajemství je vyvěráním neutuchajícího. Pulzuje a tepe pod každým kamínkem a v každém stéblu trávy. Pištícím skřekem káňat nás zve k odhalení. Tajemství je jediná pravdivá odpověď na všechny otázky. Tedy: budeme-li se tázat s bytostnou upřímností, tj. abstrahujeme-li od zaměřenosti našeho tázání jeho podmíněností naším lidstvím.

Vědění je kastrace tajemství. Proto je polymatheia neštěstí s katastrofickými důsledky. Vědomí je hlídač tajemství. Vykastrujeme-li hlídače, otupí se citlivost jeho smyslů a lze jej snáze okrást. Mnohověděním jsme ze světa vykastovali tajemství a ono jej teď nemůže oplodňovat. Proto Země pláče a přirozený svět je problém. Lidé nejsou na polymatheiu zralí. Nabubřuje je pýchou.

Odtajňování je magickým klíčem k plodivým silám. Branou tvořivosti ke skutečnosti. Proto je tajemství zdrojem imaginace.

7. NEVĚDOMOST VĚD

7.1. Omyl diferenciaci

Zdeněk Kratochvíl vidí největší nebezpečí v touze „po stabilitě, zabezpečení a jistotách všeho druhu.“¹⁷⁶ Kratochvíl tvrdí to, co jako první v dějinách novověké evropské filosofie pochopil Nietzsche. Diference dobra a zla, krásy a ošklivosti, jsou naše „a možná jenom naše, rozhodně ne celku veškerenstva.“¹⁷⁷ Člověk se však ve své touze po jistotách zaštiťuje racionální morálkou, jen aby bylo po jeho. Kratochvíl dále tvrdí, že archaická Iónie nic takového neznala. Archaický Iónský člověk měl na zřeteli, že diference jsou generovány lidským zřením, podmíněny situovaností pozorujícího je člověka a jeho lidstvím. Archaické myšlenky překryla logická racionalizace a moralizace. Post-archaický člověk chce mít svět rozčleněný podle hierarchizace.¹⁷⁸

Na hierarchizaci jsoucího a rozčleňování celistvého, na diferenciaci je založeno vědecké poznání, bazírující na přesnosti a v průběhu dějin se rozrůstající do sítě způsobů, jak uchopovat svět dostupný lidskému poznání. Jak se zmocňovat dostupných jsoucna a podrobovat je ovladatelnosti, vypočitatelnosti, předvídatelnosti. Věda se stává nástrojem zvuče už tím, jak svět uchopuje. Neuceluje, ale dělí.

Veškeré jsoucno je živé. Věda „je vzdálena přirozenému myšlení“¹⁷⁹. Toto poznání je třeba přijmout jako banální fakt a pokusit se začít myslet nevědecky. Už proto, že technika, která z vědy vyšla, dala lidem takovou moc, že se jim díky ní již podařilo narušit rovnováhu přírodních společenstev.

Vědec svět nepoznává, nýbrž uchopuje¹⁸⁰. Základní intencí vědeckého poznání světa je podmanit si, podrobit, ujistit se, učinit svět srozumitelným člověku a tedy dostupným lidské vůli. Vědecké bádání neslouží k orientaci, ale k expanzi. Bádání není poznání. Bádání diferencuje, poznání uceluje.

¹⁷⁶ Kratochvíl, Z. Myšlení archaického Řeka mezi kolapsy. Něco překrásného se končí. Praha: Dokořán 2008, s. 30.

¹⁷⁷ Tamtéž, s. 28.

¹⁷⁸ „Nově projektující myslitel se chce opřít o uspořádaný strom logické obecnosti a o lineární představu času, zatímco cyklický čas s opovržením přisoudí mýtu.“ Tamtéž, s. 30.

¹⁷⁹ Markoš, A. Tajemství hladiny. Hermeneutika živého. Praha: Dokořán 2003.

¹⁸⁰ „... již za prvními pokusy postihnout hmotný základ empirických předmětů a jevů stojí praktický, manipulativní přístup člověka ke skutečnosti.“ Krob, J. Šmajš, J. Úvod do ontologie. Brno: Masarykova univerzita 1994, s. 13.

Hierarchicky klasifikující diference vytlačuje z představ neurčitost. Jako by člověk usiloval přisvojením jsočina vyhostit neurčitost z bytí. Neurčitelnost se však ze skutečnosti nedá vystrnadit, neboť je její podmínkou. Rozlišování neneguje neurčitelnost. Pouze ji zastírá. Naopak neurčitelnost umožňuje rozlišování. Z indifferencie vyvstávají četné rozmanitosti.

„Věda je kompetentní pouze ve své oblasti.“¹⁸¹ Inkompetence vědce mimo rámec jeho oboru zakládá fenomén fachidiotizmu. Čím složitější specializace, tím užší obzor. Čím pečlivější podrobnost, tím okatější bezohlednost. Čím více laboratorních experimentů, tím méně pobytu v přirozeném světě. Čím důkladnější zaujatost bádáním, tím okatější přehlížení života.

Nezapomeňme ani na fakt, že veškerý vědecký výzkum je někým financován¹⁸². Např. americká armáda podporuje mnohé vědce finančními granty ve výši mnoha milionů dolarů. Věda v sobě neobsahuje žádnou implicitní etiku. Vědě totiž není etika vlastní. Věda stojí mimo dobro a zlo¹⁸³.

7.2. Specialisté - násilníci

Trendem je tržně výhodné, nikoli trvale upotřebitelné. Trendem ve vzdělání (trendem pro vzdělávané rozhodující se, jaké oblasti zasvětit svou životní aktivitu - potažmo jakým profesionálním prizmatem nechají poznamenat svou intimní, živou, fyzickou optiku) je preference specializace.

„Všechny živé systémy jsou spolu funkčně, informačně a evolučně propojeny.“¹⁸⁴ Souznění v pospolném společenství předpokládá sounáležitě účastenství na jednotě. Ontologická realita je celek - nikoli resumé. Celek je původnější než skladba jeho struktury generovaná naším nazíráním. Celek předchází svému rozčleňování, pročež k němu nelze dospět adicí. Celek je jediný. Giordano Bruno věděl, že „... jediné je to, co je největší a nejlepší. Tento celek nemůže být pochopen.... Nelze jej srovnávat, neboť není „tím a oním“, ale jediné a totožné.“¹⁸⁵ Četnost mnohosti nepopírá jedinnost celku, nýbrž poukazuje na výsostnost a prvořadost této jedinosti.

¹⁸¹ Bocheňski, J. M. Cesta k filosofickému myšlení. Praha: Academia 2001, s. 49.

¹⁸² Viz např.: „Věda, přestože je rozvíjena vědci a přestože se zdá, že řeší pouze potřeby lidí, je společenskou poznávací institucí a silou /mocenským subsystémem kultury), a pracuje proto na společenskou objednávku.“ Šmajš, J. Filosofie - obrat k Zemi. Evolučně ontologická reflexe přírody, kultury a lidského poznání. Praha: Academia 2008, s. 266.

¹⁸³ „Nerozlišuje se mezi tím, co je dobré a co špatné, nejsou žádná tabu; je pouze to, co bude mít úspěch na trhu.“ Mander, J. V nepřítomnosti posvátného. Brno: Doplněk 2003, s. 179.

¹⁸⁴ Krob, J. Šmajš, J. Úvod do ontologie. Brno: Masarykova univerzita 1994, s. 19.

¹⁸⁵ Bruno, G. O nekonečnu, univerzu a světech. Filosofická čítanka. Praha: 1978, s. 116.

Upjatost k rozkouskováním je kognitivním omylem, specifickou anomálií, bizardní perverzí či slepou evoluční uličkou celostního (tj. původního, přirozeného) zření. Kategorický omyl specializace vede k rozkouskování celostního zření na svět, k okupaci přivlastnitelného, k uzurpaci uchváceného, ke strukturaci identity.

Člověk je od přirozenosti tvor násilnický - homo rapients¹⁸⁶. Co takto ostře formuloval Gray, poněkud lyričtěji nastínil již Heidegger. Člověk se ze své přirozenosti vztahuje k výskytovému jsoucnu jako k příručnímu.

Pobyt, kterému jde o bytí tohoto pobytu, se děje tak, že existuje, vyvstává. Předběžné vztahování však může bránit vyvstávání. Hybridizovat fyzis - asi jako když kdysi komedianti nechávali vyrůstat zohyžděné děti vsazením zdravých dětí do nádob, bání či klecí deformujících tvar těla.

Nezastavme se s Heideggerem na tom, mít výskytovost při ruce. Na tomto místě totiž Heidegger fenomenálním způsobem vyřal ontologický políček historické archeologii. Objevil hypotetický zlom v prehistorii člověka násilnického - homo rapients. Rvát se, rvavě se chápat, rvavě chápat, chápat se, uchopovat - uzurpace a brutalita, jež píše dějiny. Uzurpace a brutalita, dravá rvavost divého násilí, násilnická přirozenost člověka - to vše je přece kategorickým omylem specializace. Kategorickým omylem původní (či prvotní) specializace - zde na půdě křesťanského světa takřka obdobou peccata originale. Specializace na ruku.

Člověk se přece k výskytovému jsoucnu nemusí vztahovat a nevztahuje speciálně rukou, nýbrž vším, čím je. Výskytové jsoucnu se přece nevyskytuje jen před našima hrabavýma a nenechavýma rukama. Výskytové jsoucnu je nabízející se, nikoli podbízející se. Všepojímavá všudypřítomnost výskytu daruje hranici pobytu. Tím, že se výskytové jsoucnu vyskytuje, nám umožňuje existovat. Výskyt umožňuje - svými mezemi - fyzické vyvstávání. Hranice výskytového jsoucnu určují tvar a rýsují kontury fyzického těla.

Pobyt se odchýlil z drah své přirozenosti (aby byl nahrazen odbytem), když se začal při svém vyvstávání určovat (či omezovat) apriorním vztahováním intendujícím tuto svou aprioritu. Pobyt tedy odchýlil od jeho pobytu mýtus, mýtus o běžné zkušenosti.

Mýtus specializace. Jako by vůbec kdy ontologicky relevantní mohlo být zažilé, nikoli právě přicházející. Jako by měl člověk výskytové jsoucnu jen před svýma rvavýma a uchopujícíma rukama. Jako by se nevyskytovalo i před jeho pronikajícíma a nahlížeujícíma očima. Jako by ho zrovna tak neměl před svou opouštějící a překračující nohou, před svým naslouchajícím uchem či oživujícím dechem.

---

¹⁸⁶ Gray, J. Slamění psi, O lidech a jiných zvířatech. Praha: Dokořán 2004.

Specializace tkvící v příručnosti výskytového je mýtem, pramýtem či pamýtem varujícím nás před permanentním nebezpečím a katastroficky zkázonosnými konotacemi upřílišnělé specializace. Redukce výskytového jsoucna na jsoucno příruční je pouze jednou, redukující a redukovanou formou vztahování se vystávajícího pobytu k výskytovému jsoucnu.

Výskytové jsoucno nemusí být pojímáno výhradně (speciálně) jako příruční, nýbrž i přinožní, přioční, příslušní, přibřišní, připohlavní. Buďme ve světě přítomni celostně -pozornou přítomností celého svého fyzického já - a ne jen částečně, ne jen rukou. Nespecializujme se. Omezuje to. I když se to může vzdát výhodné. Omezení mají ve zvyku podbízet se výhodami.

Wittgenstein pravil, že „... žádná část naší zkušenosti není a priori. Vše, co vidíme, by mohlo být i jinak. Vše, co vůbec můžeme popsat, by mohlo být i jinak. Není zde žádné apriorní uspořádání jednotlivin.“¹⁸⁷ Jak vidmo, člověku nevystává žádná apriorní existenciální ni existenciální nutnost přistupovat k výskytovému jsoucnu jako k příručnímu (tj. speciálně rukama) a činit tak svět mimo sebe materiálem pro sebe (potažmo pro svou vůli). V intencích praktického obstarávání se sice musíme pohybovat v mezích zhotovitelnosti a použitelnosti, respektive nahlížet svět v horizontech prisvojitelného a podmanitelného, leč veškerá lidská zkušenost se světem (umístěnost pobytu v jeho tu) se neděje pouze v intencích praktického obstarávání.

Kategorická mýlka specializace odlidšťuje. Vztah ke světu specializovaný na redukci vyskytujícího se na příruční nechává pobyt obývat svět jen skrze násilnickou mohoucnost chápavých rukou. Oklešťuje svět o člověka a ochuzuje člověka o svět. Jen plně zakořeněné může vykvést. Jen plně přítomné se může přirozeně rozvinout. Jen vztahující se celou svou bytostí - ne speciálně, výhradně rukama - může člověk pevně zakořenit v půdě Země a vyzrát pro své lidství. Specialisté se mýlí. A násilníci také. Jako by se zde zdáli být alegorií prvotních specialistů.

7.3. Odborný, tj. odporný

Člověk musí být odvážný, chce-li vědět. A odvaha znamená nebát se popírat svou zažitost. Chceme-li nebýt nevědoucími, znejišťujme se! Znepokojujme se. Vzдорujme zažitosti! Vzдорujme podprahové (či instinktivní) touze po poklidném spočinutí v teplé náruči

---

¹⁸⁷ Wittgenstein, L. Tractatus logico-philosophicus. Praha: Oikumené 2007, s. 67.

zažitosti. Je to totiž náruč macešská. Zažitost uzamyká pobytu¹⁸⁸ horizont otevřenosti, v jehož koordinátách je pobyt odemčena možnost původnosti. Zažitost nás oddaluje od naší přirozenosti. vzdaluje člověka od pramene výtrysku lidské původnosti. Vykořeňuje kmeny a koruny lidských stromů z živné půdy autentické existence.

Zažitost vzdaluje pravdě. Je možno jí aproximačně opsat (či zřetelným zvýrazněním učinit explicitní) skrze filosoficko náboženskou představu typicky východní proveniencie či skrze metaforický symbol. Zažitost je májiným závojem. Zažitost je Komenského brýlemi, jimiž škádlivá šalba mámení deformuje lidskou optiku. Brýlemi, jimiž škádlivá šalba mámení s ledabyle frivolní hravostí svádí lidskou duši na scestí (ba až k hranicím totální neschůdnosti - na bezcestí existenciální bezvýhodnosti aporetické existence).

Chce-li vědec být vědoucím, musí být sdostatek odvážným na to, aby umě vzdoroval své zažitosti. Jelikož je však věda jako taková něčím, co bylo konstituováno postupným zažíváním a adorací zažitosti (tj. prožilosti; ergo ne adorací žitého živého života, ale již prožitého, nejsoucího - neb odestálého), vzdorovat své zažitosti by pro vědce znamenalo vzdorovat své vědě. Stát se pokoutním, neseriózním, pseudo-fundovaným. Dobrovolně opustit kolegium exaktních vědců, které zažitými konvencemi výzkumu direktivně určuje meze toho, co je přípustné a regulérní. Stát se šarlatánem či originálním myslitelem.

Vědec může být vědoucím jen, přestane-li být vědcem. Vědec tedy není vědoucím, nýbrž odborným, tj. pravdě odporným. Odbornost odporuje pravdě, neboť pravda je vždy pravdou o celku. Pravda nelpí na sumě titěrně systematicky klasifikovaných diferenciací. Nekoření ve vášni, ale ve skutečnosti. Pravda netkví ve (freneticky horlivém či střízlivě věcném) zaujetí deskriptivně popisným detailizmem. Pravda nerozčleňuje, ale sjednocuje.

Nespí v přihrádkách kartoték, v rejstřících registrů, ve vědeckých databázích. Žít v pravdě neznamená zmapovat strukturu těchto. Poznání pravdy není totožné s přivlastněním klíče (uchopením nástroje) k orientaci ve výše zmíněných systematických zmapováních. Pravda není voluntaristickou orientací v mezích struktur systémů.

Pochopit pravdu neznamená uchopit klíč, ale být jímán bytím. Nechat se uchopit jsoucím. Nechat se podmanit náladou, dojmout scénérií. Pravda je tím, co se nám vyjevuje překračováním partikulárních pohledů v ujednocujícím přesahu. Ne chronicky deskriptivním, notoricky vědeckým zabřednutím v partikularismu. V - od celku separovaném - detailizmu.

Dosti již zpochybňujících tezí koketujících se zjevným podrýváním legitimacy vědeckého poznání. Konsenzus není dostatečně důvěryhodným zaštiťujícím garantem vize

---

¹⁸⁸ Pobyt [Dasein] – bytí tu. Fenomenologické označení původní ontologické situace člověka. Predikátem pobytu je existence. Používání výrazu pobyt v ontologii zavedl Martin Heidegger. Např. Heidegger, M. Bytí a čas. Praha: Oikumené 2002, str. 61.

pravdivosti. Pravda prodlévá v nevinné samozřejmosti klidu. Člověk k ní procítá v tiché přítomnost pábivé zjevnosti nezjevného. Pravda promlouvá k člověku jazykem přirozenosti nepřekřičené marasmem jejích vlastních sebe interpretací, artikulací a odvislostí. Pravda je živý život živého tvora žitý v živém světě.

Pravda je živý život žitý v živém světě. Vědcova odbornost není důkazem jeho vědovnosti, leč filozoficky konsekventně oprávněnou námitkou proti ní. Těmito dvěma sentencemi, resumarizujícími stěžejní ideje předcházejících odstavců, bych ukončil kritické zamyšlení nad validitou pravdivosti vědeckého poznání světa.

V následující stati se budeme zaobírat tématy souvisejícími s vědou zvanou thanatologie, jež vzešla z podhoubí vývojové psychologie. Nebudeme však zkoumat thanatologii, jež je samostatnou vědní disciplínou, jako takovou, nýbrž seznámíme se s ní pouze amatérsky, okrajově a letmo. Další kapitola je kazuistikou vědce. Jde o to odhalit rozporuplnost vědeckosti v konkrétním případě a poukázat na ni. Že v tomto případě jde konkrétně o thanatologii a o Rossovou je irelevantní, neboť naše tázání bude sledovat to, jak prožívá realitu vědec, nikoli jak ji prožívá speciálně thanatolog.

7.4. Kazuistika Elisabeth K. Rossové

Elisabeth Kübler - Rossová byla expert na problematiku stáří, stárnutí, ageizmu, umírání a smrti. Tato dáma je populární literaturou zvána první dámou thanatologie¹⁸⁹.

Elisabeth Kübler - Rossová se narodila ve Švýcarsku. Za dob svých studií psychiatrie se toužila stát dětskou psychiatričkou. Cestář osud, ten věčný šprýmař, její šlépěje ovšem zavlál takřka dimenzionálně kontradiktorickým směrem.

Poté, co se Elisabeth Kübler - Rossová přestěhovala do USA, se její vědecká osobnost vcelku rychle, rázně a přímočaře vyhranila co do osudové profesní specializace. Rossová - místo víceméně zpravidla radostiplného a nadějeplného sondování či hojivého konejšení roztomiloučkových dětských dušiček - věnovala svou péči umírajícím onkologicky nemocným a starým lidem. Po četných zkušenostech se zkoumáním toho, co prožívají umírající lidé, popsala škálu, která je v odborné literatuře nazývána Kübler - Rossová křivka.

Na základě pozorování cca 20 000 umírajících Rossová zjistila, že umírající člověk prochází pěti fázemi. Jsou jimi: šok, smlouvání a zapírání, hněv a agrese, deprese, smíření. První fázi umírání je šok. Tedy: dle Rossové. Autor těchto řádků si dovoluje s tímto fundovaným názorem proslavené kapacity nesouhlasit, či alespoň jej lehce zrelativizovat,

---

¹⁸⁹ Thanatologie – z řečtiny. Thanatos [θανατος] = smrt. Logos [λογος] = slovo.

proklamací existencialistické sentence, že první fází umírání je život. Šok nastává většinou po zjištění pravdy o nevyléčitelné nemoci, které se klient dozví od lékaře.

Pomine-li šok, je na řadě fáze smlouvání a zapírání. Pacient většinou říká, že se mu to nemohlo stát. S tvrdohlavostí berana a s neoblomností ocelové obruče umanutě odmítá smířit se s realitou. Naděje¹⁹⁰ je pro jeho život tak potřebná, že drasticky - ba přímo rigorózně - pocíťuje její existenciální bezprizornost a akutně naléhavou nutnost její potřeby. Bezbřehá hrůza z temnotemných nedohledných hlubin neznáma (či snad z děsivé prostoty prázdna) postmortality nutí pacienta dát se na úprk nejbližší nabízející se cestičkou. Jedno jakkoli nedůvěryhodnou, neskutečnou, nepravděpodobnou či nemožnou. Úzkost ze smrti je dvorní stavitel paláců absurdity. Tak lidská mysl generuje - dle Bondyho reflexe ze sebezáchovných důvodů, čili z vůle po životu - s realitou nekonvenující mamy následujícího typu. Vyšetření, které určilo zlou diagnózu, zajisté patří někomu jinému. Určitě se stal omyl, při dalším vyšetřování bude vše v pořádku.

Rossová si povšimla skutečnosti, že při smlouvání si klient vytyčuje cíle, které by chtěl za svého života ještě dosáhnout či zažít. Vytčené cíle a zážitky jsou rozmanité, specificky osobité (vyvěrající z naturelu a ontogeneze toho kterého konkrétního klienta). Spektakulárně diferenciované - tudíž klasifikací neunifikovatelné. Umírající např. touží zažít promoci svého vnuka, skočit z letadla za použití padáku coby parašutista či adrenalinový sportovec, či třeba vylézt Mount Everest, atd....

Nastává hněv a agrese. A to nejen vůči sobě, nýbrž taktéž vůči svému nejbližšímu okolí. Nejbližším okolím zde nejsou míněni spoluúčastníci klientova bytostně důvěrného intimního ni familiárního ni sociálně-kultického života. Výraz je zde chápán místně. Nejbližším okolím umírajícího člověka je pro Rossovou prostředí skonu v jisté fázi etapy jeho průběhu. Nejbližším okolím míní prostředí včetně osob. Obé pak může - přes fenomenální závratnosti události skonu - za specifických podmínek nabýt charakteru náhodné souslednosti. Jako by pro umírajícího bylo místo, kde skonává, bližší než celý jeho život. Rossová vytrhne lidskou bytost z interaktivity jejího pobývání ve vztazích do osamělé opuštěnosti v nezajištěnosti a ponechá ji napospas bytostné nicotnosti a propastné nehostinnosti prázdnoty. Kterýmžto - pod prizmatem pozitivní vědy badatelsky konsekventním a logicky koherentním - krokem první dáma thanatologie metodologicky kopíruje smrt samu¹⁹¹. Bytostný výkon lidského selbst je uzávorkován. Lidská osobnost (včetně všech

¹⁹⁰ Egon Bondy definuje naději jako „kultivovaný obraz pudu sebezáchovy v našich myslích“. Bondy, E. *Útěcha z ontologie*. Praha: Dharma Gaia 1999.

¹⁹¹ Onu smrt, již známe z fenomenologických interpretací existenciálních témat a z fenomenologické psychopatologie, najmě pak z psychiatrické daseinsanalýzy. Kouba, P. *Fenomén duševní poruchy*. Praha: Oikumené 2006.

nepřehledných, neznámých, komplikovaných struktur interaktivní spletnosti její živé spjatosti s příslušným sdíleným prostředím) vůbec a člověk sám je eliminován na pouhý mimotný faktor. Zkoumána jest determinovanost situovanosti skonu.

Z ambivalence předloženého rozštěpení lze vydedukovat propastnou rozdílnost náhledu badavých striktně exaktních pozitivních věd a optiky bytostně angažované fenomenologické filozofie. Utněme vtírající se exkurz do komparativních vod a vraťme se zpět k Rossové. Na klientově psychickém stavu se odrazí hořká pachut' zdeformované reality. Deformace zde supluje destrukci. Tím se pacient jsoucí v šoku z vytržení, jež není schopen najednou vstřebat a vyrovnat se s ním (čili psychicky unést), brání proti zhroucení. Proti psychickému kolapsu následovanému totální (aseitní) autodestrukci. Proti útěku z nezakotvenosti a nezajištěnosti lidského Bytí-tu a následnému upadnutí v prázdnou věčnost autizmu¹⁹². Častuje-li klient ošetřující personál nezaslouženými urážkami, fiktivními obviněními a uštěpačnými nadávkami, je to tedy třeba chápat jako projev vůle žít. Jako psychickou obranu před zhroucením mechanismů zajišťujících lidské identitě integritu a kontinuitu¹⁹³.

Čtvrtou a nejdelší fází je pro lidi v terminálním stadiu života deprese. Poslední fáze je smíření spojené s přípravou na smrt. Tyto fáze se u člověka v terminálním stadiu života mohou vracet, přičemž mohou mít různou délku i intenzitu. Klient jsoucí v terminálním stadiu svého života si výše vyjmenovanými a analyzovanými fázemi neprochází ryze a výlučně sám, ale i s příbuzenstvem. Víceméně angažovaným či rezervovaným. Zajímavý je Rossové postřeh, že rodina většinou zaostává ve fázích oproti pacientu. Např.: klient je ve fázi smíření, leč rodina je ve fázi hněvu.

Kniha O životě po smrti¹⁹⁴ je přepisem přednášek, které Elizabeth Kübler - Rossová přednesla na stadionu ve Vídni. Tyto přednášky navštívilo cca 20 000 lidí. Z kteréžto sumy je zjevné, že na nepopularitu či nezájem laické i odborné veřejnosti si Rossová rozhodně nemohla stěžovat. Popularizovaná první dáma thanatologie v těchto přednáškách uvádí mimo jiné i své setkání s transcendentem. Bylo to setkání hluboce niterně osobní, hluboce bytostné, apodikticky nezpochybnitelné. Evidentně upřímné. O životě po smrti

Elizabeth Kübler - Rossová vzpomíná na to, jak hodlala ukončit svou pracovní aktivitu a ponechat tak ležet lady čerstvě se rýsující, doposud systematicky a fundovaně vědecky seriózně nezbádané pole výzkumu. Vzpomínaje důvodu krize odhaluje původ tohoto znechucení v negativních dojmech a rozporuplných pocitech, které v ní zanechal neadekvátní

¹⁹² Kouba, P. Fenomén duševní poruchy. Praha: Oikumené 2006.

¹⁹³ Kontinuitu ve smyslu temporálním – coby nepřetržitost následností v sousledu.

¹⁹⁴ Rossová, E. K. O životě po smrti. Turnov: Arica 1992.

přístup ke klientům jednoho jejího kolegy z práce. Tento se nám jeví jakožto terapeut profesně nesvéprávným, neboť neměl vybudován lidský vztah ke svým klientům. Což Rossově na elánu nepřidalo. Ba naopak - tato skutečnost ji uvrhla v jícen negativistické skepse. Člověk nejvíce trpí, když ztrácí naději. Kupodivu právě tehdy člověk nejvíce tvoří (ve smyslu geneze ontologického nova). Právě tehdy člověk daruje svému svérázu dignitu tím, že mu přiřkne mocnost projevu. Spontaneita se rodí z krize. Tuto tezi si dovoluji prohlásit za (nikterak irelevantní) filozofickou konsekvenci kreativní analýzy dynamiky profesního a osobnostního růstu Elizabeth Kübler - Rossově.

Jednoho dne zůstala v práci dlouho do noci meditujíc nad tím, zda má zanechat svého povolání. Náhle se Rossově zjevil její bývalý klient. Zjevil se přímo před ní v kanceláři - ačkoli dveře byly zamčené. Na záhadnosti tomuto neexaktnímu zjevení neubrala ani morbidně úděsná eventualita (či střízlivě věcná normativista reálného faktu), že zjevivší se klient byl v okamžicích svého zjevení již dávno po smrti. Jal se přemlouvat Rossovou, aby své rozhodnutí neuskutečňovala, poněvadž její klienti ji potřebují. Opáčila se na zjevení nebožtíka s prosbou o důkaz, jenž by ji důvěryhodně přesvědčil, že to, co aktuálně prožívá, vnímá a zakouší, není pouhým snem, přeludem, vidinou či halucinací. Bývalý klient uchopiv tužku podepsal papír ležící na stole kanceláře. Rossově se to však nezdálo.

Jakožto vědkyně, persona generovaná dědičným resentimentem ideálu pozitivistické vědy - diktátem normativity a prevalencí faktu, Rossová nezklame. Nedůvěřuje tomu, co prožívá, leč teoreticky se důvěry v pravdivost svého prožitku nebrání. Ovšem jen pokud tento bude podložen dostatečně jej zdůvodňujícím faktem.

Rossová v momentě jejího střetu s transcendentem důvěřuje tomu, co prožívá, méně, než nějakému něčemu, jež její prožívání zaštiťuje a opravňuje. Na horizontu této situace se vyjevuje relevance filozofické (zvláště pak fenomenologické a existencialistické) kritiky kartezianizmu, jenž zobjektivizoval svět a atomizoval subjekt – čímž generoval nepřeklenutelný hiát mezi antropocentrickým (jelikož ipsocentrizujícím se) individuem rodu homo sapiens a přirozeným světem. Přirozeným světem jakožto symbiotickým souručenstvím původních společenství. Společenství vespolečnosti různorodých jedinců i různorodých společenství (kolonií jedinců).

Vspolečností přirozeného světa rozumějme vzájemné sebe sdílení v bytostném pohroužení a v bytostné odevzdanosti službě společenství. V bytostném vydání se všanc jednotě společenství, jejíž posvátná moc udržuje i podmiňuje vše, co žije. Posvátná moc jednoty společenství žije. Je darem i tajemstvím života. Podmíněním, bez něž je premisa možnosti výskytu života racionálně neobhajitelná. Co je však životu do rozumu? Život

nepotřebuje racionální obhajobu k životu. Životu netřeba se obhajovat ani zaštiťovat, ujišťovat a utvrzovat. Životu třeba být živ, tj. žít. Být tokem, proudem, procesem sebe sama - nikoli procesem zaštiťování sebe sama.

Na pozadí pohasínajícího doutnání knotu předešlé konzistentní reflexe lze názorně demonstrovat odklon vědy od přirozeného světa, potažmo vytržení kořenů Evropy z živné půdy, z níž sála mízu a tyla v košatosti. Lidská kultura je patosem degenerescence lidského odchýlení od pravdy. Vědecká nedůvěra je bytostnou nedůvěrou v život. Zaštiťující umrtvělý, z nedohledného kontextu všehomíra vyrvaný a na ty své projevy, jež jsou evidovatelné antropomorfním noetickým aparátem, zredukovaný důkaz byl pro přesvědčení madam Rossové důvěryhodnějším argumentem, než skutečnost, kterou vidí, slyší a s níž hovoří.

V textu se prolínají, mísí, směšují - a navzájem v sebe přecházejí - dvě komplementární roviny. Přesněji: dva mody sdělování či dva vyjadřovací způsoby. Přestože jsou tyto dvě oblasti textových prvků od sebe odlišné principiální jinakostí dignity jejich výpovědních hodnot¹⁹⁵, jsou navzájem smíšené a vnitřní logikou spolu koherentně spjaté v jednotnou strukturu smyslu. Deskripce privátního zážitku Elisabeth Kübler - Rossové (popisující oslovení konkrétního, dějinně situovaného individua transcendentní dimenzí lidské existence) je v textu spojena s autorčinou subjektivní interpretací a s - autorčinou ontogenezí podmíněnou - symbolickou interpretací zážitku.

V další pasáži Života po smrti se Kübler - Rossová oddává tendenci fantazírovat. Ve svých představách rozvíjí teorii, s kým by se chtěla setkat a s kým ne. Ráda by popíjela čaj s Matkou Terezou. Naopak člověk, se kterým by se nikdy nechtěla setkat, je Adolf Hitler. Tím, že v představách rozvíjí teorii, zde Elisabeth Kübler - Rossová opět pojí kontradické. V tomto případě to není subjektivní pocit s objektivistickým popisem, nýbrž fantazii s teorií. Snovost s exaktností.

Tím, že v textu Života po smrti slučuje kontradiktorické, Elisabeth Kübler - Rossová tenduje (zajisté, že aniž by si to kladla za záměr, čili neúmyslně a nevědoměle) k - v kontextu aktuální dějinné situace filosoficky konsekventní - preferenci apoteózy organicizmu před marginálností a partikularizmem. Zorný úhel tohoto prizmatu Rossové poněkud ubírá na oné ošemetné vědecké nevědoucnosti, jež byla kritizována v první části této eseje.

7.5. Pýcha vraždí¹⁹⁶

¹⁹⁵ Objektivistický popis sledovaného jevu kontra subjektivní analýza pocitu.

¹⁹⁶ „Lidé jsou pyšní na své vědomosti, jako by ty vědomosti byly úplné a uzavřené. Jenom hrstka lidí si uvědomuje, že pýcha na své vědomosti a pocit studu za svou nevědomost vedou k domýšlivosti, která ohrožuje

Je životně nezbytné nadstavovat zrcadlo lidské ješitnosti. Pýcha se oškliví. Pyšní nežijí. Pyšní (o)tráví život - či jsou (o)tráveni životem. Žijící člověk cítí. Pročež nemůže být pyšným. Kdo cítí, ví, že svrchovanost náleží celku a zůstává jeho tajemstvím. Že člověk nemůže nikdy svrchovaností disponovat jako svým výlučným privilegiem. Ona není žádnou přirozenou mocností lidské přirozenosti, jež by člověka aristokraticky vyvýšila na pána, soudce, zákonodárce a vlastníka skutečnosti.

Svrchovanost nevychází od člověka ke světu, ale od světa ke člověku. Otevřenost univerza podmiňuje uzavřenost kosmu. Univerzum totiž může obsahovat nekonečno nesčetných kosmů. Kosmos však univerzum vylučuje.

Paradoxy jsou etické kodexy lidskosti. Učí nás o omezenosti mezí a vnášejí tak do vztahu člověka ke světu více opatrnosti a účastenství. Paradoxy zvou k vroucnosti. Tak zkusme chápat paradoxy - jako výzvy, ne jako problémy k řešení. Paradoxem se máme nechat inspirovat. Výzvou se máme nechat oslovit, nikoli ji zpracovat. Výzva není zadání. Referuje o vlídné blízkosti, nepřikazuje úkol. Nenutí, žádá. Výzva zve k účasti na jednotě na rozdíl od příkazu, který donucuje strukturaci dění jednoty, aby byla tvarována, modulována, nazírána a přijímána jako výraz či akt aktuální vůle příkazujícího. Konsens poslušnosti příkazům zakládá precedent ke srovnání stáda. Proto jsou životy mnoha lidí jen momentálními výstřelky pomíjející marnosti. Prchavostí prachu.

Pohlčení strukturami zapomínáme na přirozenost. Bytostně degenerujeme - tím nevratněji a drastičtěji, čím podbízivěji a zarputileji se oddáme systému. Systém není celek. Systém operuje v celku. Systémovost uzavírá kosmos, vylučuje nekonečnost. V uzavřeném systému kosmu, kde není ponechán prostor pro nic nevyomezené, nejsou možná žádná univerza, zatímco univerzum v relacích své otevřenosti (relace otevřenosti jsou neomezené) možnost existence kosmů nevylučuje. Systémovost je pouze jedna z možných modifikací recepce celistvosti antropoidem. Člověk by se měl chránit, aby neuvěřil našeptávačům (a nejpřesvědčivěji našeptává přesvědčený), že řád je přirozené uspořádání skutečnosti, či objektivní realita světa.

Skladebnost nezaceluje. Celistvost skládá. Unylé pocity jako bezvýchodnost, bezmoc, ztracenost, odcizenost, opuštěnost a samota způsobuje civilizovanému člověku to, že je zasazen do systémů, pohlčen strukturami, obklopen technikou, formován fikcí, zasněn do

---

ostatní druhy na zemi. Lidé nadále zabíjejí jiné druhy bez ohledu na velký a dokonalý mozek, který tyto druhy vlastní. Velká mysl velryb a delfinů nenachází u Člověka uznání. Velký, dokonalý mozek a obrovská mysl slonů zůstávají zcela bez povšimnutí; tato zvířata jsou zabijena a ovládána skupinami nevědomých lidí, kteří mají menší mozek a mysl.“ Lilly, J. Vědec. Metafyzický životopis. Praha: Mařa a DharmaGaia 2000, s. 218.

virtuality. Existencialisté detekovali provenienci těchto pocitů ve strachu ze smrti. Jenže úzkost, osamělost, zbytečnost, bezsmyslnost jsou svázány s individuem a s jeho teď. Např. osamělost evidentně reaguje na ztrátu zakotvenosti v přirozeném světě. Nehledal bych jejich původ ve strachu ze smrti, ale ve smutku po životě. Nudu působí odcizení člověka živému světu. Samotu působí odcizení člověka od jeho přirozenosti. Smutek z vykořeněnosti nehledejme ve strachu ze smrti, ale ve vzpomínce na život. V melancholické nostalgii sentimentu.

Indiferentno je substrátem kontur, nikoli kontury substrátem indiferentna. Svrchovanost člověka jako jednoho z tvorů (jako jednoho z - jím poznatelných – tvorů) je předsudek vycházející z lidské pýchy a krátkozrakosti. Ohlížíme-li se na sebe příliš, přestáváme si všimnout ostatních, díky čemuž můžeme zapomenout, kým vlastně jsme. Pýcha zabíjí. Zvrhá vzájemné souznění v pospolném společenství sdílejících se na pantokrácii predátorství. Mění spoluúčast na boj, kooperaci na rivalitu. Interpretuje odlišnosti jako výlučnosti, póly jako protiklady. Pýcha zabíjí. Lpí na distinkcích. Nesměřuje k jednomu. Je dočasná.

Končí kapitola věnovaná kritice vědecké interpretace světa. Ponoukající odhalování způsobů, jakými vědec rozevívá svět, může být inspirativní jak pro vědce přemýšlejícího o své práci, tak pro myslitele přemýšlejícího o vědě. Co může inspirovat, otevírá prostor dialogu a rozšiřuje tak možnosti svobodného tázání.

Násilí specialistů, odpornost odbornosti, zvědečt'ování lidskosti. To jsou tři fenomény, jež jsme si zde představili a znázornili. Vše je plné mezí a rozporů. Takový je svět. Proto mohou paradoxy odhalovat. Proto může perspektiva lhát. Věda je doménou spořádaného rovnání a řešení. Věda se zaměřuje proti světu. Což dokazuje i to, že se vůči němu vymezuje zvenčí. Těmto otázkám je důležité věnovat pozornost, neboť věda odlidšťuje. Zainteresanost na bádání může vědce dovést do konfliktu s jeho lidstvím. Vědeckost má moc zdeformuje mentalitu, přijme-li vědec meze svého výzkumu za kritéria pravdivosti. Hranice bychom si neměli stavět podle toho, kam až jsme schopni dojít, ale podle toho, kolik prostoru můžeme obětovat ostatním. Kolik světa darovat životu.

8. CO MOHOU LIDÉ ŘÍDIT

8.1. 1=1+1

„Člověk není a nikdy nemůže být „pánem přírody“ a jiných bytostí, je spíše jejich bratrem; může přežít pouze v harmonii s nimi a bojem o jejich přežití.“¹⁹⁷ Proto, aby člověk přestal panovat a počal se bratřit, musí chápat celek jako harmonii (souladné sloučení odlišného) nikoli jako prevalenci (kategorické vyloučení odlišného).

Pokusíme se ukázat, že jednota není doménou nadvlády jednoho z aspektů reality nad ostatními. Jednota není doménou vítězství jediného. Dilem uzurpátorů, opanovatelů, kolonizátorů, dobyvatelů, podmaňovatelů, pokořovatelů. Naopak: zestejňování ruší diverzitu. Negování rozmanitosti je nicotněním ontologické reality. Ruku v ruce s unifikací lze vystopovat vražedné násilnictví hltavě dravé a divě lačné bestiality expanze bílého člověka. Jasná rovnice „ujednotit = podřídit“ stála tento svět nejednu zkázu specifické biodiverzity, regionálního ekosystému ba i vysoce moudré, výsostně civilizačně rozvinuté, oduševněle vyspělé lidské kultury¹⁹⁸.

Je třeba pochopit, že odlišné se nevylučuje, nýbrž podmiňuje. Jednota je propast překlenutá nad hranicemi rozdílů.

To, co se vylučuje, se vzájemně nepopírá, ale podmiňuje. Jednota je aseitní prar, archetyp artikulující souladnou harmonii celkovosti, dokonalost všeprostopující (neboť všemu otevřeně) jednodlosti. Bipolarita je sféra zjevování. Jednota je pozadím pro vyvstávání tvarů. Celek je horizont. Tvar vzniká zaklesnutím apeironu do peras.

Jin (tma, žena, noc, voda, země) a Jang (světlo, muž, den, oheň, vítr) zakládají vesmír, který je jednotou věčně se mísícího pronikání antagonistů, jejichž protikladnost je tak totální – a ontologicky principiální – že jsou nesmiřitelně neslučitelné, zkrátka absolutně odlišné. Naprostý protiklad je důvodem možnosti naprostého protikladu. Jednota je možná jen ve vztahu. Holos má relační charakter; pro názornost jej lze schematicky zjednodušit v dynamickém, nesubstančním ontologickém modelu.

---

¹⁹⁷ Machovec, M. Smysl lidské existence. Praha: Akropolis 2002, s. 124.

¹⁹⁸ „Rasový boj je prostě genocida. To známe velice dobře z dějin kolonialismu. Dnes je všeobecně známo, že z původních osmdesáti miliónů obyvatel předkolumbovské Ameriky zůstalo během několika desítek let 10 procent, ostatní byli pobiti.“ Bondy, E. O globalizaci. Brno: L. Marek 2005, s. 29.

Napjetí (tonus) mezi dvěma krajnostmi zakládá vztah vymezení. V posledku pak i vztah vyjevování, neb zjevuje-li se co komu, pak se to zjevuje v nějaké podobě (jako to či ono). Výsvit bytí je zjevováním - nikoli zjevením. Bytí fenomenalizuje - leč není fenoménem. Bytí jakožto nicota nepodléhá rigorizmu určitosti, proto nemůže být zjevem; čili něčím, co je umístěno svým vymezením. Rigorizmus určitosti znamená, že vše vymezené vděčí za reálnou fakticitu svého jestvování (potažmo své existence) bezmeznému neohraničenému apeironu, z něhož povstalo.

Ve všem je přimíšen prvek totální absence onoho, ve všem je přimíšena privace a deficiencie onoho. Nebytí jako absolutní odlišnost. Jednota protikladů, konsenz absolutně rozdílných kontrapozic v přesahu jejich výlučnosti. Konzistentně vzato jsou ideje absolutní jinakosti, stínu každé totožnosti, prázdné propasti protikladnosti, plnosti smrti, stejně tak jako idea identity pleromatu s prázdnotou, intencionálně spojeny s představou singulární reality. Procesující se singulární reality, pluralita, jejichž dualit jestvuje zjevováním. Nesčetno modifikací je jen pestrou rozmanitostí variability prapůvodní diference.

Vše je dílem odlišnosti a protikladů. Nesmiřitelnou rozpornost antagonizmu je mýlkou chápat jako (napjetím stresující) nebezpečí srázu, permanentní přítomnost války či nervy drásající agonii boje bytostného sváru. Jednota je jedna tím, že se děje. Jednota jednotí procesováním. Zjevy vyvstávají do tvaru, odlišnosti modifikují rozdílnost. Rozdílnost je suma nakupenin, kvantifikovaná precizací absolutního rozdílu kumulujícího ve zjevování. Zjevování je prýštění rozmanitých tvarů Z propadlosti bezednu, které je bezmeznou propastnou otevřeností prázdna. Plodícího a umožňujícího vstup tvaru do zjevu. Prázdno oplodňuje dění zjevem. Prázdno zaplňuje dění nicotou, čímž činí dění jsoucím. Proto je světskost strast, proto je starost marnost, proto je život strast¹⁹⁹, proto je bytí nicotné a proto život končí²⁰⁰.

Jednota nedělí, jednota slučuje. Vše má svůj protiklad. Uši Evropana by se měly učit nejen od myšlenkových nauk východní (výhradně asijské) provenience (konfucianismus, taoismus, šintoismus), nýbrž i ze zpytavého zaposlouchání se do vlastní nechvályhodné historie, jak reagovat při konfrontaci s radikální novostí či absolutní jinakostí. Nikoli agresivně, rvavě, dravě, podmanitelsky a represivně, tj. ničitelsky, nýbrž vstřícně, otevřeně, přijímově, vlídně.

¹⁹⁹ „...veškeré zážitky koloběhu bytí mají povahu strasti.“ Jeho svatost tibetský dalajlama. Cesta ke svobodě. Praha: Pragma 1997, s. 123.

²⁰⁰ „Bylo by naprosto nesmyslné říkat, že nemají zanikat všechny dočasné věci: mají totiž místo v tomto řádu světa: Neboť kolik tyto věci dostaly, tolik konají a také tolik navracejí tomu, komu dluží, co jsou a nakolik právě jsou.“ Aurelius, A. Říman, člověk, světec. Praha: Vyšehrad 2000, s. 227.

Evropan by se měl jednou pro vždy naučit, že dokonalost celku netkví v jeho přebarvení na černo či na bílo, nýbrž v ladné kompozici věčně pomíjejícího skloubení obou. Jednotit neznamena odmítnout odlišné, zahrnout principiálně nepřijatelné. Jednotit znamená sklubovat neslučitelné intencí k přesahu. Přesahovat je ekvivalentní s jednotit. Jednotit neznamena stírat rozdíly mezi distinkcemi, ale respektovat svébytnost jinakosti. Nikoli preferovat vyhraněné, ale tolerovat cizí, akceptovat odlišnost, vycházet vstříc jinakosti. To je směr, jímž třeba směřovat. To je zdravý vývoj; neposkvrněný degresivní degenerescencí.

$1 = 1 + 1$. Jednota je vztahem rozporu. Singularita má povahu duální bipolarity. Celek je procesování relací jednotlivostí. Integrita je procesování relací dezintegrit. Bytí teče, je elán vital. Harmonie nevyklučuje antagonizmy. Ba naopak. Antagonizmy podmiňují harmonii. $1 + 1 = 1$. Zjev vyvstává do tvaru skrze peratizaci - tj. jevením. Výlučnost podmiňuje zjevnost. Nesmiřitelnost ni neslučitelnost nepřevyšují respekt, ni úctu.

8.2. Zpřítomňování výrazu tváře

Znovuzpřítomňování je obrozováním jednoty světa. Výraz tváře svým zpřítomněním obrozuje jednotu. Zakládá celek neopakovatelností své jedinečnosti. Jednotu lze nazírat i jako předchůdný celek - celek původní a prvopočáteční, o nějž je třeba uctivě pečovat, s posvátnou bází jej ctít a pregnantně jej znovu zpřítomňovat v iniciačních rituálech důvěrných, bytostně-spirituálních zážitků. Tyto zážitky jsou duševně ozdravující a bytostně regenerující.

Zpřítomňování je obroda světa. Znovuzpřítomňování oživuje mrtvé pouto s přírodou a obohacuje horizont lidské duše o dimenzi zakontextovanosti. Jako by diverzifikující a distinkcemi se ohánějící člověk, atomizované egocentrické individuum, přestal rigidně lpět na svých představách a svých vymezeních a otevřel se kosmu.

Pouze zážitkem dojde k obnovení živého vztahu. Střet rodí. Člověk zakontextovaný v horizontu kosmu skrze mystický prožitek sounáležitého úcastenství v pospolném společenství (skrze evidenci participace na jednotě a posvátnosti celku), dospěje k vědomí posvátnosti celku. Takový člověk nebude diktovat totalitu danosti malostí své perspektivy.

Při zpřítomnění se obrozuje svět. Přílišné lpění na rozlišování zastírá evidenci jednoty. Detailismus zaslepuje holizmus. Bylo by ovšem mýlkou domnívat se, že to, co se navzájem vylučuje, se musí též vzájemně negovat. Vylučující se umožňuje jevení. Výlučnost není doménou negace, ale syntézy. Domnění, postulující, že je-li něco vylučováno, pak je to popíráno, je předsudečné. Vylučované je přiváděno do zjevu - určováno - typikou a

charakteristikou svérázu. Výlučnost dosvědčuje sjednocení skrze plození četných manifestací vzájemných poměrů dvou vztahujících se pólů.

Výlučnost podmiňuje zjevnost, ale celek podmiňuje možnost zjevnosti. Vylučujeme tam, kde bychom měli syntetizovat²⁰¹. Je třeba spojovat, ne rozdělovat. Pohlížet na výlučnost jako na dynamickou harmonii a ne jako na propastný konflikt či bytostný rozpor. Je třeba chápat jsoucna jako proměnlivosti přeuspořádávajícího, jsoucnost jako proměnu pořadajícího se.

Proč nechápat jsoucnost jsoucího jako dynamiku bytí? Anebo: chápeme-li život jako dění, proč nechápat jsoucnost jsoucna (jeho onticitu) jako dynamický princip dění, a bytí jsoucna (jeho ontologicitu) čili nicotu jako statický princip dění udržující jeho stabilitu; zajišťující trvání, periodizaci a cyklizaci. Optika postmoderního člověka.

Jsoucnost jsoucna je stavem kosmické energie. Stavem vlnění a chvění ztrácejícím se nám v indiferenci. Jsoucnost nelze stíhat smysly. Tvářnost všeho není lovená zvěř a smysly nejsou honicí psi. Tvářnost všeho nelze postihnout pomocí smyslů, není svázána s žádnou předchůdnou organizací, predestinací, teleologickou intencí, apriorní formou. Tvář přeci není vyrobený konstrukt, ale rodící se výraz. Vaše tělo přece není váš materiál, ale vy! Přirozený výraz tváře není vykalkulovaným výrobkem, není produktem záměrů osnovaných mozkem.

Přirozený výraz tváře charakterizuje, nebalamutí. Sledovat účely je špatný zvyk, neboť skrze něj znesvěcujeme svatyni nekonečna - obraz lidské tváře. Všudypřítomná neupřímnost profesionálních úsměvů a příručky, jak za pomoci mimiky ovlivňovat druhé. To jsou syndromy pandemie legitimizace předstírání.

Předstírání zastírá. Faleš hubí důvěru. Tvář se netváří pro něco, nebo aby něco. Tvář není zbraní diktatury účelnost. Spořádanost není uspořádaná. Spořádanost se pořádá. Tvář se tváří. Výraz je do ní vyražen tím, co razí vaše vy. Výrazem je ražen rázem.

Lèvinas tvrdí, že algebra a peníze nivelizují, „první intelektuálně, druhé citově“²⁰². Dle Lèvinase je výraz tváře zjevem absolutna. Lidská tvář zrcadlí totalitu. Totalita se odráží (či zjevuje) v lidské tváři. Lidská tvář zrcadlí nekonečno konkrétností svého jedinečného, neopakovatelného a jediného výrazu. Zde „bydlí u sebe“ charakteristicky specifikované (tj. určené podmíněním) a nepodmíněně platné.

Výraz tváře vznáší etický nárok. Výraz vyráží svou ráznost. Výraz razí. Přirozený výraz tváře plodí lidství. Přirozeně se tvářit znamená žít autenticky, účastnit se soustrasti, být přítomen. Budou-li přítomny přirozené výrazy, bude přítomen živý svět. Zpřítomňování je

²⁰¹ „Sjednocení je obsahem procesu, jímž se člověk sám tvoří...“ Schelling, F. W. J. Drobné spisy a fragmenty. Praha: Vyšehrad 2004, s. 78.

²⁰² Lèvinas, E. Totalita a nekonečno. Praha: Oikumené 1994, s. 141.

obrodou světa. Zpřítomňováním, tj. permanentní úporným ne-úsilím (v duchu taoistické zásadu wu-wej) o přirozený výraz, se učme pokoře. Oživujme svět. Věnujme se svému Teď. Buďme sebou, nesuďme jiné. Tvařme se, abychom byli. Tvařme se, protože jsme!

Leč pozor - tvařme se, nikoli pitvořme. Je třeba řečené doplnit o tuto poznámku, neboť rozmělnující postmoderna zastírá rozdíl mezi přirozeným výrazem tváře a uměle se pitvořící, předstírající grimasou. Relativizace postmoderny je filozofickou konsekvencí devalvace tradičních (tj. místě svázaných, kontinuálně geocentricky či topocentricky generovaných) hodnot, jakožto i nastalé pantokracie ekonomie. Hodnotová relativizace je mj. rovněž i sekundárním psychologickým důsledkem ekonomického jevu celoplanetárního budování globálního trhu. Výraz je vyrobiteľný, autenticita defreudovatelná, důvěryhodnost podryta. Vždyť ne náhodou popisuje polský sociolog Zygmunt Bauman postmodernu jako epochu typickou chaotičností pohybů a jejich neurotickým, oddenkovitým, nahodilým, kontinuity a logiky zbaveným, současně však obsedantním charakterem²⁰³.

To, co je na výrazu podstatné, je, že zjevuje sám sebe. Nehledí publika²⁰⁴, nehraje (ať sociální či jinou) roli, neosnuje předstírání. Přirozený výraz oživuje, zpřítomňuje. Nelže. Vyráží ve své pregnanci, dává se nám ve své ur-prezenci. Neklame, jsa čistý svou bezprostředností a upřímný bezelstností. Přirozený výraz lidské tváře daruje lidství. Výraz tváře je rázem tvárností, darem lidství. Tvář zpřítomňuje bytí.

Zpřítomňovat svou tvář znamená stávat se člověkem. Zbavovat se mechanismů, očišťovat se od konvenčních stereotypů a zažitých rolí. Tvářit se znamená být sebou. Zpřítomňovat sebe v neopakovatelnosti tvaru jevícího se odhalení. Zpřítomňování obrozuje svět, vede k pokoře, integruje identitu. Skrze zpřítomnění se ve výrazu tváře se člověk identifikuje se svým selbst a odhaluje svou přirozenou podobu. Přitom toto odhalení není tápavé vyhmatávání zasutého či jakkoli jinak prekonstituovaného či predestinovaného tvaru, ale smělé inovátorství. Vystávání do tvaru je originální tvorba. Tvůrčí, dynamická složka osobnosti se mění v hravé dítě.

Znovu zpřítomňování v iniciačních rituálech důvěrných, bytostně-spirituálních zážitků, je hlubinnou terapií na indiferentní kolísání nejistot a další povrchová traumata postkateziánské²⁰⁵ postmoderny. Terapií duševně regenerující a bytostně ozdravující. Žít

²⁰³ „Pokrok postmoderní kultury je chorovodem rozmarů, vrtochů, podivinství a výstředností, snah, jež stárnou dřívě, než dospějí a zmirají dřívě, než se naplní, nadějí, jejichž životnost není delší než život jepice, rychle zapomínaných rozčarování, strachů stále silnějších, ale utápěných rychle v obavách ještě děsivějších.“ Bauman, Z. Úvahy o postmoderní době. Praha: Slon 2002, s. 83.

²⁰⁴ „Všichni jsou publikum.... zda nějaké mínění samo o sobě je správné, nikoho nezajímá; zajímá je pouze: kolik lidí je toho mínění. Aha! Neboť počet rozhoduje, má-li nějaké mínění smysluplnou moc;...“ Kierkegaard, S. Okamžik. Praha: Kalich 2005, s. 131.

²⁰⁵ Vhodným mentálním tréninkem na odstranění reziduí kateziánského myšlení z psychiky je plně vědomé, bděle pozorné, uvědoměle soustředěné uvědomění si sebe. Tj. přenášení důrazu a významu z „já“ (jež je

tvůrčím a šamanským způsobem znamená pochopit a zažít podnět k pokoře. Uzdravovat znamená ctít. „Pouze díky opětovnému spojení se silou a Duchem naší Země můžeme... otevřít cesty léčení.“²⁰⁶ Člověk je nemocný, jeho pouta k matce Zemi jsou přetřhána, vztahy s jinými bytostmi než s lidskými jsou z jeho života vytěsněny, popř. eliminovány na spotřební.

Jsoucno je materiálem. Lidské oko při pohledu na něj abstrahovalo od jeho bytí, které je pro toto bytí samo (a se), již dávno a proto tak nyní činí neuvědoměle a automaticky. Jsme dědici dějin Evropy, tzn. naše prizma je zdeformováno karteziánizmem. Učme se jej vytěsnit ze svých pohledů, abychom jimi mohli prozívat celý svět. Ani náš pohled nepřeroste svůj stín. Vytěsníme-li z mysli způsob, jakým v ní věci obvykle stěsnáváme, osvobodíme pro pohled svých očí horizont celku. Teprve pak se můžeme stát perspektivními terapeuty narušených vztahů²⁰⁷. Tvarme se. Buďme lidmi. Zjevujme sebe.

8.3. Kupčení se jsoucny

Ne nadarmo potkáváme pravdu na místech opojení. Na místech touhy po útěku. Intenzivní a zběsilé jako život. Pravda přitom netkví v rauši. Rauš pouze poukazuje na relativitu pravdy. Rauš je pouze jakási propustná dimenze (spojovací kanál podzemních vod) mezi autochtonními propastmi zabarikádovávajícími se před sebou atomizující se vyhraněností sebe sama.

Rauš je spojovací kanál neslučitelných identit. Extáze je strhávající vytržení²⁰⁸. Rauš odevzdává svojskost strhávajícímu vytržení, čímž otevírá pohledu bytosti (osvobozenému z koordinát optiky svojskosti) vhléd do jinakosti. Průhled do jinakosti je náhlým vpádem nejasného, neočekávaného a divného. Vpádem odlišného - či vpádem v odlišné. Vhléd do jinakosti je výletem bytosti ze svojskosti do odlišnosti.

Lidé už nedokáží vidět to, čemu neumí přiznat význam. Do té míry, do které za druhé přejímáme zodpovědnost, krademe jejich svobodu. Učit je třeba formou naslouchání a ne formou diktátu. Cestou nabízení, ne vnucování. Čili cestou seznamování s alternativami. Dítě

---

iluzorního původu) na „jsem“ (v kterémžto prožitku se koncentruje veškerá má opravdová životní skutečnost, veškerá má zkušenost se v něm artikuluje jako něco bezrozporného, celistvě zakoušeného, důvěrně spjatého, ba hluboce integrovaného - tělesního - do svého prostředí). Keltner, T. Transformace vědomí. Praha: Tomáš Keltner 2008, s. 74.

²⁰⁶ Matthewsová, C. Zpívej své duši na cestě domů. Šamanismus pro současného člověka. Praha: Alternativa 1997, s. 267.

²⁰⁷ „Není totiž růstu bez pozeňnaného slunečního světla, bez průzračného přírodního vzduchu a bez tísněproště volnosti.“ Langer, J. Erotika kabbaly. Brno: Horus 1991, s. 9.

²⁰⁸ „Vytržení se podobá spánku, transu a smrti. Ve všech třech případech jde o rozdělení lidské identity; ve spánku a transu opouštíme své tělo jen dočasně.“ Palouš, R. Čas výchovy. Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1991, s. 114.

by se ve světě mělo pasivně rozhlížet. Ne být jím aktivně modelováno. Mělo by vyčistit své sebeurčení ze světa - a ne být vymodelováno systémem, vytepano tepcem. Dítěti je třeba místo, které jej nechá samo vyrůst. Ne, které si jej podmaní.

Co lidé mohou řídit, mohou si i podřídit. Co neřídí, tomu neunikají. Co neřídí, tomu se nebrání, a proto se s tím mohou střetnout. Lidé jsou ve vleku každodennosti. Tj. v bytostném modu obstarávání. Vzduchují živelnosti opanováním. V bytostném modu obstarávání pokořují pokořitelné, vyždímávají dostupné. Podmaňují si uchopitelné a panují poznanému. Tyranizují samozřejmost svými potřebami. Vše, co se vyskytne, je jim hned při ruce, neb absorbují realitu a priori prizmatem opanovatele, kolonizátora či podmaňovatele.

V důsledku odbožštění světa a zrovna tak v důsledku odcizení člověka živé přírodě hodnotí skutečnost z hlediska její použitelnosti, respektive upotřebitelnosti. Toto nazvěme kupčením se jsoucny. Tento hrůzostrašný fakt ponechává majoritu frigidně laxní, neb „mozek“ sociality - konzumní většina běžně žijících (tj. panujících či strádajících, drancujících či dřených, expandujících či exploatovaných) členů lidské sociability neboli obyvatel lidských sociálních celků, žije v těsném intimním svazku s nouzí.

Většina pojímá své bytí vezdejší jako definovanost, stanovenost, východisko, pozadí pro existenci. Nikoli jako poklad existence samé, jako skrytost své skutečné tváře, k níž by bylo třeba se propracovat, aby člověk spočinul při sobě, aby odhalil totožnost své vůle s vůlí matky Země. Aby hluboce zakořenil (což je podmínkou nezvrácené, přirozené - a tudíž čisté - plodnosti). Plodnosti neredukované ni nestimulované, plodnosti čišící z vlastního výtrysku. Plodnosti původní (urprezentní) - neboť počátek zjevuje parciální kontexty transcendujícím celkům, před-uspořádává skladebnosti či stavebnosti tvárnost a poddajnost korpuskulí. Negací nastoleného inovuje.

Počátek přerodí nastalé. Přeuspořádávání cílené záměrem je korupce zrodu. Znesvěcení posvátného prostoru zasvěceného neovladatelnému. Tj. prostoru spontaneity, prostoru pro rozum skutečnosti a pro kouzlo živé přítomnosti. Narážíme zde opět na chronicky zřejmý předsudek, ježž možno deskribovat jako antropologický omyl. Člověk neeliminující hektickou mánií doby je poddán honbě za ziskem (tím seriózněji se tváří, čím rafinovaněji prolhanou; tím usměvavější, čím hladovější, tím lákavější, čím žádostivější). Poddanost je to otrocká, bytostně zaneprázdnující.

Kdo si nenalézá čas na sebe, zaneprázdnuje se. Zanáší se prázdňem. Prázdno v nás se narodilo z plnosti našeho nezájmu o sebe. Květ v plnosti vydá plod. Plodnost zdá se být plností. Lidský rozum předstíráním zjalověl v pošetilost. Že by následek nemístě vyvyšujícího přečeňování? Advokacie triumfující nad legitimitou uzurpací precedentu pro její konsenz.

Podrytá důvěra - zrazené pohledy, pokroucené významy, voluntaristická znásilňování skutečnosti implicity zahrnující znedůvěryhodnění smyslu slov, korupce významu pojmů a obsahů sdělení (jež jsou podřízeny ohledu na záměr - nikoli ohledu na slova). Záměr komunikace se stává diktátorem argumentů, důvodem i cílem slovních výměn. Dialog je přediktován diktátem.

Lze se naladit na bytostný dialog. V usebrání hluboké pokory důstojného ztišení procitnout do věčné rozmluvy všech bytostí. Tzn. sdílet vědomí s dušemi předků i nenarozených, hovořit s faunou a florou jako s tvory země bez (ješitné iluze - umanuté až k vražedné bestialitě bezohlednosti) privilegizace lidskosti. Tj. hovořit se stromem, keřem, ba květinou jako bytost s bytostí. Hovořit původně - bez řádu odlišnosti - jako tvor s tvorem. Jako bytost s bytostí.

Řád odlišnosti, hierarchie stvoření, v níž lze nadhodnocovat či podhodnocovat (ať na základě původu či průměru či libovolných jiných klasifikačních dat vytvářejících interpretační vzorec pro oklešťující schematizaci skutečnosti), je dílem lidské vypočítavosti. Kupčením se jsoucny jsme bytostem upřeli autonomii mimo řády našich interpretačních vzorců a tím skutečnost okleštili o obyvatele.

8.4. Nepřímá úměra antilogiky

Řídit znamená panovat. Zařídít opanovat. Vládnout znamená mačkat tlačítka programů občanských životů. Vládnout znamená držet páky struktur, jež formují možnosti, náplně a hodnoty životů. Vládnout znamená předeslat životu prostor (zformovat krajinu). Dát mu v tomto prostoru na výběr mezi několika variantami možné seberealizace (neboť ovládaný je nejsnáze ovládan, pokud považuje prostředky, jimiž struktury vládnou, za cíle svých vlastních voleb). Takto postmoderní demokracie legitimizuje pomocí iluze svobody diktát neosobních mechanismů a nadnárodních kapitálových struktur.

Varujme se cokoli legitimizovat idejemi²⁰⁹. Ideje zkorumpují v iluze a kryjí zvěrstva, místo by je vykořeňovaly z živné půdy duše a činily ji tak krásnou. Krášíme-li si duši, vyhýbejme se předpojatostem.

Pravda stoluje s Dionýsem. Má ráda nevázanost a lehký tanec. Svérázný metafyzik Klíma tvrdil, že pokud každý důvod musí být odůvodněn jiným důvodem, svědčí to o regresu in infinitum, ergo o tom, že „není pradůvodu, vše vznáší se ve vzduchu, vše je bezdůvodné.

---

²⁰⁹ „Tato tužba není pověra: je to psychologický fakt. Ale z toho, že po něčem toužíme, ještě neplyne, že to existuje.“ Bocheňski, J. M. Slovník filosofických pověr. Academia: Praha 2000, s. 87.

Pravda je lež; ergo je lží i tato these; pravda si odporuje, sebe vyvrací. Par conséquence vše si odporuje; vše sebe vyvrací. Opak všeho je pravdou...²¹⁰.

Klímova slova mi připomínají osobní zkušenost. Když jsem onehdy meditoval nad citáty knihy Tao te Ting²¹¹, napadla mě mimoděk intuice principu, jež jsem operativně nazval: nepřímá úměra antilogiky. Nápadná shoda s Klímou mě vede k tomu, že si dovolím vyjavit formulaci prvního zákona nepřímé úrovně antilogiky. „Chceš znát pravdu? Chceš si nelhat? Řekni vždy opak toho, co si myslíš.“

Člověk inklinuje k sebeklamu, neboť je zainteresován prchavostí. Má starost o svou dočasnost. Lidské vědomí je však primárně vědomím - a až sekundárně lidským. Proto naše poznání má tu moc prozařovat jasnozřivým pohledem skrz sféry nakupených horizontů až do blažené nedozírnosti prázdna. Absolutní bytí je absolutní nicota. Absolutní poznání je absolutní prázdno.

Intence k horizontu celku je intencí výchovnou. Příliš jsme si uvykli spojovat vědomí ryze s lidskostí. Studium taoistické filozofie nás může naučit bytostně přijít na to (tj. vžít si to), že vědomí není privilegiem člověka, jež ho v řádu zemského jsoucna vyvyšuje nad všechny ostatní rody bytostí. Patrně máme tento předsudek hluboce, opravdu hluboce civilizačně vžit, neboť kulturně-dějnotvorná expanze pokřtěného bílého člověka i současná běžná globální hospodářská praxe (např. výroba suroviny „masa“ v masokombinátech²¹²) Evropy dokazují, že jakási pomýlenost vede Evropany k tomu, aby odlišné likvidovali. Aby jiné formě vědomí nepřiznali nárok na existenci. Že by dědictví karteziánství, s chladnou krutostí mechanismu odduševňujícího zvířátka? Či ještě starší reziduum posvátné háje kácejícího a svět odbožšťujícího „misijního“ křesťanství?

8.5. Co znamená milovat život?

Pomýlenost je vůdcem kultury bílého muže. Pomýlenost a bezohlednost. Je třeba pustit do srdce druhé. Pak přestane chybět smysl. Nejlepším lékem na rozmary doby je (mimo přízně počasí) laskavost a láska. Otevře-li člověk své srdce druhému, přestane se sužovat absencí smyslu. Vymaní se z její dotěrně naléhavé přítomnosti. Smysl mu už nechybí. Smysl se totiž v tu ránu naplní!

Otevřenost tedy naplňuje. Smysl je otevřít se. Kdo se nebojí otevřít, ten se nebojí родit. Vydat svůj život všanc (riskovat smrt při porodu) pro lásku k životu. Kdo se nebojí родit, ten

²¹⁰ Klíma, L. Filosofické listy. Praha: Herrman a synové 1993, s. 86.

²¹¹ Lao-č. Tao Te Ting. Praha: DharmaGaia 2003.

²¹² Např.: Drewermann, E. O nesmrtelnosti zvířat. Košice: Knižná dielňa Timotej 1993.

má odvalu doufat. Tzn. věřit lži, jelikož stav současné situace lidské interakce se světem zabíjí všechny naděje. Proto, aby člověk dokázal žít dnes důsledně konstruktivně, musí mít odvalu uvěřit lži - anebo musí být lži oslepen.

Konstruktivismus je v epoše postmoderny buď příznakem zaslepenosti, nebo příznakem ochoty riskovat. Tj. ochoty vydat se na nejistou půdu neznámého, nevázat se, neulpívat a nepoutat. Zkrátka žít svobodně. Konstruktivně tedy žijí jen zaslepení (z nevědomosti) a svobodní (ze zoufalství). Neboť k tomu, aby vznikla odvaha tak velká, aby se nebála uvěřit lži, je zapotřebí hodně moc zoufalství.

Na úsvitu dějin oči předků spatřily, že vše je plné bohů. Po soumraku model se jim však nedůvěřivostí zatemnily hlavy, proto je dnes vše plné strojů. Manipulace vytěsnila posvátnost. Technika oduševnělost. Vůle triumfuje nad svědomím. Žijeme v době globální zodpovědnosti za planetární proměnu. Kultivace sebevědomí (směřováním zakoušení evidence od sebe k vědomí) je osobní a občanskou výzvou vůči jednomu každému z nás.

Žít skutečně zodpovědný život znamená žít permanentní sebevýchovou. Pomáhat a naslouchat. Respektovat a pečovat. Uctívat a milovat. Trpět a radovat se. Odpouštět a milovat. Žít a umírat. Zodpovědný člověk miluje život natolik, že mu neschází odvaha zahrnout do sebe nesmyslnost, která předpokládá dle Tillicha absolutní víru²¹³.

Milovat život - to znamená nechat se usmrtit na kříži a nelitovat, že to bude bolet. Milovat život to znamená nepodřídít ani minutu svého času strukturám, které se mi jej snaží ukrást. Nechci-li se nechat podřídít, musím ze svého času vyřazovat zařazování (jsouceni do mysli) a vřazování se. Přestat katalogizovat a vést kartotéku své evidence. Přestat se spoléhat na paměť a věřit odžitému. Přestat věřit své paměti. Pokořit iluzi ega - vzdát se bezútěšného lpění na svojskosti.

Lpění na iluzi ega je bezútěšné, neboť za zoufalého stavu lze útěchu čerpat pouze z naděje a naděje na lži nelpí. Naděje lži pouze věří - z lásky k životu a upřímně (tj. aby si protiřečila, protože rozdílnost zakládá existenci; $1 + 1 = 2$). Lpět a věřit jsou dvě různá slova. Lpění intenduje jisté. Víra implicitě skrývá dimenzi tajemnosti, nejistého a neznámého. Posvátno vyzařuje volno pro kreativitu.

Kdo tvrdí, že lpí na své víře (když si vynucuje po ostatních respektování hodnot, které přijal za závazné pro svou osobu), ten nikdy nepochopí, co opravdu znamená věřit. Svět není danost, ale hra. Čistá víra nediktuje ani nezakazuje, ale nabízí. Nevysvětluje, ale umlčuje důvody k vysvětlování. Čistá víra je sebenalezení, jež jde ve své upřímnosti tak daleko, že při

---

²¹³ „Odvaha zahrnout do sebe nesmyslnost předpokládá vztah j základu bytí, který jsme nazvali „absolutní vírou“.“ Tillich, P. Odvaha být. Brno: CDK 2004, s. 119.

něm člověk přestane klást na svou důležitost smysl, čímž odstraní potřebu se hledat. Skutečná víra není simulátorem absentních jistot. Naopak: je jistotou prezentní absence.

Skutečná víra neprojektuje do světa uspořádanost a do lidských životů pravidla. Skutečná víra nevyklučuje znesvařující se, nýbrž radostně oslavuje svár světa. Čistá víra v bytostném sepětí intimního klidu vlídně přijímá jiné. Zvát zotročující nevolnictví katolicizmu pravou vírou je podlou lží. Proto je teologie nejbizardnější z věd, proto jsou její dějiny dějinami proradnosti, proto důstojné ornáty halí pederastické údy. Proto Nietzsche tak nenáviděl křesťany. Vznešenost provedení je v přímé úměře k nízkosti úmyslu. Což je - mimochodem - tak efektivní habaďura, že se adaptovala do rozličných oblastí kulturního pokrytectví.

8.6. Zodpovědnost za sebevýchovu

Zarputile trvat na prvořadě důležitosti či nepostradatelné nezbytnosti čehokoli jednotlivého (lpět na významu konečného, lnout k nejsoucím jako k pevné půdě pod nohama, uvěřit dobytčímu trhu světských jistot), tj. tvořit absolutní hodnoty - je ontologicky destruktivní a existenciálně mylné²¹⁴. Obtěžovat pak touto omylnou zarputilostí svět je - po všech těch (zvláště pak posledních) staletích - už trapné.

Jde o to nelpět zarputile, ale hravě. Nelibovat si ve stálosti a v pevných určeních. Nechtít mít jistoty dané. Neřídít kontrolovaný proces, nýbrž zúčastnit se živelného dění. Nebát se žít. Nebát se bytí. Nebát se najít odvahu k sobě. Nedirigovat - souznít. Aby se člověk vůbec mohl najít, musí nejprve ztratit všechny představy o sobě.

Trvalost je iluze. Anořechit životu znamená milovat, to co nám prospívá, se stejným citem jako to, co nás zabíjí. Milovat život znamená pokořit se před vůlí země a přijmout ji jako vůli jedince²¹⁵. O pravdě víme, iluzemi žijeme. Jde o to, abychom se otočili. Abychom věděli o iluzích a žili pravdivě. Člověk je zodpovědný za svou sebevýchovu. Je to zodpovědnost globální a týká se osobně jednoho každého z nás.

Člověk je dnes zodpovědný za svou sebevýchovu, protože v dějinách ztratil vztah k tomu, co je posvátné. Stal se zasvěcujícím zasvěcencem, iniciátorem i iniciovaným, postmýtických, pseudoreligiálních kultů²¹⁶. Vědotechnika potlačila přirozenou zbožnost,

²¹⁴ Tragické sebepřeceňování „... jsme zdělili od starořecké kultury; učí nás pohlížet na člověka jako na soka a soupeře ostatní přírody, ...“. Lorenz, K. Odumírání lidskosti. Praha: Mladá fronta 1997, s. 178-181.

²¹⁵ Neboť „Kořen, z něž právě v naší době pochází veškeré nebezpečí, tkví v egoistických pudech...“. Brentano, F. O původu našeho poznání. Praha: Naše vojsko 1993, s. 27.

²¹⁶ „Kult „úrovně života“ je příznačný u těch, u nichž lidskost života stejně žádnou úroveň nemá. To, co při jen trošce rozvahy evidentně patří do oblasti „prostředků“, postupně vytlačilo vlastní cíle lidskosti a samo se prohlásilo za cíl a samoučel.“ Machovec, M. Indoevropané v pravlasti. Praha: Akropolis 2000, s. 102.

materialismus ducha, mechanizovaný konzum symbiotické soužití v souručenství. Kosmopolitismus globálního cestování vylučuje vcítění se do specifík regionu. Ztráta přirozeného růstu člověka v bytostném sejetí s bezprostředním prostředím jeho výskytu se projektuje na psychologické rovině do existenciální skepse, do absence smyslu a ústí v bezbřehý relativismus postmoderního nihilizmu.

Je třeba nastolit novou kulturu nenásilné snášenlivosti. Novou kulturu sebevýchovy v duchu notoricky známé sokratovské intence „poznej sám sebe“, limitovanou pouze hranicemi (tj. přirozenými svobodami a je obhajujícími právy) druhého tvora. Výchova laděním na fenomenální bytí krásy by mohla být jednou z možných podob (či modifikací) nenásilně snášenlivé kultury sebevýchovy.

9. EMPATÍ K SYMBIÓZE

9.1. Z globálního konzumu není úniku

Strach nemá právo diktovat svobodě, čeho se smí odvážit. Člověk nesmí čekat na něco, člověk musí umět být spokojen s ničím, protože jedině takovou spokojenost mu nikdo nevezme. Dokud lidé budou svá štěstí něčím podmiňovat, budou lhát, že vědí, co je štěstí.

Mezi lidmi trhu je sdostatek kreatur dostatečně mělkých, aby nejen že nepostrádali hloubku duše, ba fascinováni prožívají šťastný život. Zaslepeni (však šťastni) zbožňují umělý svět, (p)oddávají se mu a vzývají výrobky. Modlářsky se tetelí blahem a zažívají pseudo-sakrální úctu vůči molochu konzumu (jenž tajemně pohlcuje – ač se nezjeví). Což lze explikovat jako transponování religiózních reziduí v psychice na profánní úrovni. Tito konzumenti žel zemřou, aniž by si uvědomili, že vlastně nežili, ale líně se rozvalovali v plastické krabici zavalení hromadou hraček, zatímco všude okolo kvetla, bujela a kypěla v tisícířích formách skutečnost.

Lidé odmala vyrůstající v umělém prostoru trhu si jej přisvojují coby svůj přirozený prostor. Námí zplozený umělý prostor teď zpětně plodí nás. Jako-by Pinocchio dostal pohlavní orgány a mohl se množit. Optika člověka aklimatizovaného na pohyb v limitech umělého světa je deformovaná ryze účelným pohledem na entity jako na prostředky. Měrou zde pak není sounáležitost skloubení ve vzájemné funkční podpoře, nýbrž ryze voluntaristická vůle. Ego-systém místo ekosystému.

Další překážkou je uzavřenost. Atomizované individuum je účastníkem trhu na poli svého vlastního sebeurčení, svého stánku. S ostatními účastníky trhu pouze sousedí, netvoří však celek! Proto je nemožné očekávat od něj schopnost bezprizorně se naladit na výpověď prostředí, či v otevřenosti se přírodě dosáhnout evidence vlastní fyzis jako něčeho, co nás v posledku nesvazuje s individualitou, ale s všudypřítomnou tvůrčí silou života jako takovou.

Postmoderní člověk musí mít hodně potřeb i nároků. Musí manipulovat mnoha prostředky. Musí být činný ve mnoha sférách, aby měl hodně příležitostí být v aktu. Čili nebýt prázdným. Nemožnost dosáhnout nasycení ni v přesycenosti nás stále nutí vymýšlet nové formy sycení nových potřeb. Ne však již nasycenost, nýbrž sám akt sycení je nám z prostředku cílem.

Stálý konzum je možný jen díky permanentní naléhavosti pocit'ovaného nedostatku či neúkoje. Tato naléhavost pramení v odročování kýženého pocitu na příště. Či v odročování prodloužení chvilkově dosaženého pocitu v návaznosti na další kup. Pověrečné „štěstí konzumu“, které je nám diktováno, není definitivním. Není štěstím z koupě a spotřeby jednoho, nýbrž štěstím cyklicky eskalujícím. Štěstí z možnosti dispozice nabízenou

vymožeností je pocitem nikoli stavem. Pocitem aktualizujícím nám ukojení nejhlubší lidské potřeby, potřeby štěstí, stále jen v předstihu.

Čím více nabídek, tím širší dostupnost různým individualitám vyhovujícího štěstí. Svět nespočetných možností. Svět nespočetných použití. Trh všem lidem dostupných komodit je zárukou pro štěstí každého. Každý si najde jemu vyhovující způsob konzumu, jemuž se může věrně věnovat se stále větší vervou a náročností. Shon a nepřetržitost jsou důležité proto, aby se konzument při zvyšování náročnosti či intenzity jím vybraného nabízeného z jistého nebyl schopen zastavit. Na zastávce by mohl uznat, že nedostačující štěstí, štěstí rychle vykupované zlepšenější nabídkou, je lží. Skutečně šťastný nepotřebuje nahrazovat dosažené jeho výkonnější verzí. Přírozenost neobelžeme. Mějme na vědomí, že každý lhář lze v první řadě (i v důsledku) především sám sobě.

Přesycení je paroxysmem ideologie spotřeby, zároveň jejím vyvrcholením. Stavem odhalení jejího obsahu. Přesycenost jako odporná kocovina po noci šťastného opojení. Kocovina odkazující na lež tohoto štěstí. Přesycenost jako zoufalství nad sebou samým. Zoufalství nad faktem, že to, v co jsme vkládali naději na bytostné naplnění sebe sama, nás, upřímně odevzdané ve výdeji své naděje, pohltilo. Hybridní pozlátkovitost zastírající prázdnotu mechanického konzumního procesu jiskří i láká. Povzbuzuje k slepě nadšenému chtění, k usilování o spotřebu výrobků. Podněcuje k účelné manipulaci s vybranými částmi jistého.

Konzument smí skrze duchovní kšeft vyléčit své pochyby o uspořádání hierarchie hodnot v lidské společnosti. Vyhne se tím bezalternativnímu momentu deziluze. Kdy by pro něj ve společnosti již nebylo místa. Kdyby se stal outsiderem pro svůj nesouhlas s mechanismy implicitně přítomnými ve společnosti. Možnost jiného života by se přitom nenabízela. Moment deziluze zasvěcuje do outsiderství či renegátství. Outsideri a renegáti dneška jsou éře globalizace psanci bez úniku. Globalizace vše svazuje a není kam uprchnout všudypřítomným strukturám obludného molochu systémového civilizačního procesování. Globalizace pokryla vše pavoučí strukturou celoplanetární sítě, čímž vypudila ze světa neznámo. Okradla svět o neznámo, vybrakovala překvapení a tajemství.

V globální epoše historie lidstva je i krajina symbolizující nepodmanitelnost a divokou svobodu neznámých končin - surová, panenská divočina (věčná to vděčná výspa outsiderů a desperátů) ohraničená jasně vyostřenými mezemi, systémem definovaným rámcem. Všudypřítomné obležení zbavuje útěk možnosti být realizován.

Z globální pasti (či z globální klece) není úniku. Nelze se vymanit. Nelze se nezúčastnit. Nelze nebýt přítomen. Nelze obcovat s tajemstvím při hájení přízně bytí,

nevymaníme-li se z civilizačních (hospodářských, technologických, rodinných, psychosomatických, psychofyzických, atd.) struktur. Z diktatury neosobních, svobodně nezvolených a nepřírozených organizací, rozvrhujících náš čas, pořádajících tak lidské životy a ovládajících je. Z globální pasti není úniku. Jediný směr, kterým si může outsider zvolit svobodně utéci, je zpět do cely.

9.2. Tvořme si své hodnoty

Je třeba vštěpovat lidem hodnotová kritéria, která bytostně přijmou za vlastní? Nikoli! Tato definice je nepřesná, inkonsekventní v posledku tedy zavádějící čili scestná. Nic vštípeného nemůže být přirozené, jelikož vštípené znamená násilně vnuknuté. Hodnoty se nevštěpují, hodnoty rostou. Je třeba rozsévat mezi lidi zárodky hodnotových kritérií. Je třeba ponoukat k bytostnému tázání. Burcovat poukazováním na objímající.

Je třeba vzkřísit autenticitu. Přestat sledovat záměry a přestat lpět na svých představách jako na čemsi relevantním. Jinak se veškeré naše prožívání zúží na egoistní rozměr a lidé zůstanou uzavření prožitku rozevlátého větru či probouzející se země. Uzavřenost do mezí je plodem přílišné zaujatosti sebou. Laděním se lze naladit. Laděním lze dosáhnout určitého stavu lability, přesněji hlubokého emocionálního rozjitření, při kterém se emocionalita člověka a emoce v jeho prostředí dotýkají tak těsně, že se sebe vzájemně týkají, spoluurčují a ovlivňují.

Emocionalita symbionta je disponovaná vnímat či spoluprožívat okolní svět, s nímž souzní v pospolném společenství²¹⁷. Nejedná se přitom o dušení souznění, nýbrž o fyzikálně reálný a fyzicky realizovaný proces, neboť hmotu tvoří energie a při dosažení určitého perspektivy pohledu by se symbiont i prostředí jeho výskytu, okolí přirozeně bezprostředně přináležející k zakotvení jeho pobytu ve světě, zjevili jako jednoduší proud jednotné energie. Jsou-li znaky podstatné v rozlišitelnosti při dosažení mikroskopické (či obecně: odlišné) úrovně vnímání irelevantní, splývá-li symbiont se svým prostředím ve vzájemné prostoupenosti, jsou příroda a člověk jedno a lidský duch se otevírá prožitkům živlu, místa, krajiny. Otevírají se mu nové obzory. Ladit se, dosahovat určité jemné úrovně lability, učit se svět poznávat a učit se svět prožívat, učit se poznávat svět prožíváním, znamená poznávat sám sebe. Vracet se ke kořenům, být ze svého základu.

Je třeba zanechat podmaňování si a vnučování se. Jinak se naše omezené, egoistní vnímání stane jediným, jehož budeme schopni a lidské prožitky se zploští na pocitování sama

---

²¹⁷ „Vztah je vzájemnost.“ Buber, M. Já a Ty. Praha: Váhy 1969, s. 11.

sebe, což rozdrásá vyprázdňená nitra vnitřní samotou. Uzavřenost zavádí. Otevřenost vyvádí. Spoluprožití stmeluje. Je třeba projevit radikální nesouhlas vůči jakémukoli vštěpování hodnot. Hodnoty musí v lidech vyrůst. Povstat z nich samých, tryskat z původního pramene. Vnucená (potážmo vštípená) hodnota je zvrácenou. A zvrácená hodnota je kontraproduktivní.

Dokonalost sebedanosti. Aseitas jako telos. Je třeba ponechat lidi, aby si v sobě vypěstovali jejich vlastní hodnoty. Člověk nemůže být šlechtěn pod bičem hodnot²¹⁸. Nic násilného nemůže být hodnotou, neboť nátlak deformuje autenticitu. Mrzačí duši. Hodnota musí vyrůst z člověka, být součástí jeho samého, volní komponentou jeho těla. Tedy pokud nechceme, aby se lidská vzájemnost postupem času nivelizovala na pouhou otázku profitu. Zvláště dnes, kdy egoismus je konvenčně stanoviskem zdravého psychického vývoje individua.

9.3. Nepoctivost idealistů

Postmoderní idealismus se pod zorným úhlem specifického prizmatu vyjeví coby důstojný háv niterného obelhávání. Niterného pragmatismu čerpajícího naději ve smysl z mentální potřeby. Z pouhé mentální potřeby - ať již před rozumem důsledně ospravedlňovatelné sebeapodiktičtějšími argumenty.

Do jádra postmoderního idealismu se vetřela lež. Lež sobě pro svůj užitek. Či prostě jen lež pro užitek. Tím vybraněji a odosobněji si lžeme, čím vytříbenější je náš intelekt. Absolvujeme celé martyrium vznešených nedotknutelných frází jen proto, abychom směli naději tkvící v základu našich idejí podepřít o něco pevnějšího, než o naši mentální potřebu.

Vážíme si svých mentálních potřeb tak málo? Nebo jim tak málo věříme? Potřebujeme vsutku budovat vzdušné zámky, abychom sami sebe obelhali? Nejsme důslední. Nešílíme. Jsme banda utilitaristů a pragmatiků halících se ve faleš, my lidé. Projektujeme si naše potřeby do schémat struktury univerza tak okatě, až studno. Pro klid duší vnucují po tisíciletí ontologové, guruové a samozvaní proroci vesmíru jeho povahu stejně tak, jako pro zabezpečení našich fyzických potřeb vnucujeme přírodě její tvárnost. Faleš zveme objevitelstvím či „nahlížením," plundrování kulturou a bezohlednost péčí.

Noam Chomsky tvrdil, že intelektuál umí především dobře lhát. Častý typ postmoderního idealisty je lháře snažící se přelstít z elementárních psychických potřeb prvořadě sebe sama. Ty, co obelhávají sami sebe; ty, jež obětují svou důstojnost pro svůj klid,

---

²¹⁸ „Chceme-li organizovat pravdu, blížíme se záhubě.“ Schweitzer, A. Z mého života a díla. Praha: Vyšehrad 1974, s. 211.

nazýval Fridrich Nietzsche stádem. Idealista by mu tedy byl stádním zvířetem, byť sebe-rafinovaněji zintelektualizovaným.

Postmoderní idealista odmítá žít automatickou manipulací vybranými částmi jistého. Příčí se mu bezcitný, ryze kořistnický, spotřební vztah k přírodě jako materiálu. Příčí se mu zbožňovat konzum a klanět se prestižním značkám. Příčí se mu tuctovost. Verbálně i činy brojí proti konzumnímu stylu života. Pokouší se ovlivnit neovlivnitelné. Jeho touha po životě mu nedovolí přijmout marnost sisyfovské snahy a oddat se temné pravdě bezmoci. Vydat se všanc nevyzpytatelné prázdnotě nezměrného apeironu. Propadnout prázdnotě. Ztratit se v temnotě. Přítakat bezedné bezmeznosti (propastné prázdnotě) bytí. Přijmout svou smrt.

Touha po životě vylhává naději! Moderní idealista se zaujetím razance fanatika roztáčí kolotoč vyspekulovaných aktivit. Ty mají ústit v obnovení harmonie mezi člověkem a přírodou, k ekologizaci manipulátorství a spotřebitelství, k redukci či vymýcení kořistnicko-technicistického postoje ke světu.

Idealista dneška je brilantní mistr mentální projekce. Projektuje svou naději do představy ideálního stavu, jenž je kýžený a na nějž poukazovat, popř., k němuž směřovat či o nějž usilovat je pyramidálně nejvyšším dosažitelným vrcholem uvědomělosti a zodpovědnosti lidského individua. Naděje, psychologicky vycházející z lásky k životu bránící se přijetí subjektivně destruktivní bezmoci, idealistovi lže. Lže mu chimérou nadšení, jež nerozlučně provází každou naději jako ocas kometu, mu zastírá oči před vehementně zapíranou zřetelností faktu, že lidská společnost je hluboce infikována. Tak hluboce, že nelze vymýtit infekci, aby spolu s ní nebyl zabit i její nositel. Infikována objektivizací, manipulátorstvím, egoismem, nekritickým spotřebitelstvím, technicismem, rituálním sebe-potvrzováním konzumem. „Idea dobra se takto fragmentarizuje, atomizuje, rozpadá v prach. I ostatní hodnoty podléhají této zničující relativizaci.“²¹⁹

Pozice člověka coby jedince na pozici člověka jako druhu v univerzu nic nezmění. Moc již nezávisí na, byť sebe vznešenějších, individuálních dispozicích subjektu. Moc závisí na dispozicích prostředky manipulace. Prostředky přitom zpětnou působností mění primární záměry. A to právě moderní idealista nevidí, jsa zaslepen nadšením pro svou naději, jež je mu víc, než sobě sám. Neb v ní instinktivně vycitíuje pramen bytí, z nějž čerpá síly neupadnout do propasti bezmoci černější než smrt tím, že je smrtí zaživa.

Postmoderní idealista zří své sebe potvrzování místo v konzumu ve službě naději. Přičemž, aby mohl působit ve společnosti, přijímá prostředky, nástroje a zvyklosti vnucované touto společností. Společnost sama nám vnucuje podmínky, bez jejichž přijetí v ní nemůžeme

---

²¹⁹ Bendlová, P. Hodnoty v existenciální filosofii Gabriela Marcela. Academia: Praha 2003, s. 42.

aktivně fungovat. Jak již bylo vyřčeno, prostředky tiše mění záměry. Tak moderní idealista, věřící že infekce lidské společnosti je vyléčitelná, přijme k možnosti realizace své doktorské funkce „nutná zla“ konzumního stylu. Ovšem jen jako prostředky k jeho popření!

Ideální idealista by nutně musel zešílet. V tuto chvíli by mu totiž došlo, že přijetí „nutných zel“ je počátkem infikace. Že buď se z nemožnosti rezistence též nechá infikovat, nebo spadne do hlubin bezmoci černější než smrt. Idealisté však nebývají vnitřně poctiví. Z instinktivní touhy po životě lžou sami sobě, že infikace není infikací, ale obranou proti infekci.

9.4. S čím souhlasíme, to integrujeme

Staré rčení, že zvyk přechází v přirozenost, je nadčasové. Nelze s něčím, či v něčem dostatečně dlouho žít, aniž by nás to nepoznamenalo. To, s čím zacházíme, se polehoučku „po holubích nožkách“ nepozorovaně vkrade do hierarchie našich stěžejních jistot či preferencí. Jedno zda s tím souhlasíme, či nikoli. Otázka integrace přijatých funkčních podmínek vlastní činnosti ve společnosti do struktury hodnot člověka není otázkou vůle, nýbrž otázkou lidské přirozenosti.

Z nutných zel se stanou samozřejmosti. Samozřejmosti jsou pro náš pohyb ve světě důležité, proto jim nesmíme odpírat jistou významnost pro nás. Z nutných zel jsou náhle hodnoty! Naprosto jednoduše, přirozeně, nepozorovaně. Neb svou pozornost zaměřujeme na naše aktivity ve společnosti. Problém nutných zel nám v zahlcenosti naší aktivní činností ani nevystane na mysl.

Mění se základ (rozumíme-li základem nikoli intenci činnosti, ale podmínky její realizovatelnosti), jež jsme s počáteční neochotou či nelibostí přijali jako podmínku našeho života ve společnosti. Tento základ se mění pro nás. Je nám náhle z „nutného zla“ zárukou jistoty, pramenem štěstí a oddechu. Nekritická automatická manipulace a zákon spotřeby fungují geniálně! A to i v těch případech (až na mocné individuality, před jejichž výjimečností třeba smeknout v hluboké úctě), kdy nutné zlo jsme přijali, abychom proti němu mohli brojit a tím agitovali pro změnu podmínek v tržní společnosti.

Demonstranti proti znečišťování přírody ropnými produkty kroužící s transparenty kolem rafinérií v předpotopních člunech zanechávajících za sebou pás olejových skvrn. Horlivý agitátor valící si to na konferenci proti znečišťování ovzduší v Jeepu s výkonným turbo dieselem. Necht' jsou jen dvěma příklady z miliard. Příklady absurdity lidské zaslepenosti. Či dvěma kapkami v oceánu nikdy nevyroněných slz lidské bezmoci. Nebyly

vyroněny, neb oči, jež strach z marnosti zaslepil neprodyšnými blánami své prostředky nereflektující vize, plakat nemohou. Nechci tím odsuzovat šlechetné snahy jako zoufalý, tj. podmínkami své proveditelnosti sebe sama negující, výkřik do tmy. Chci jen vyjádřit soucit s bolestnou absurditou moderního idealismu. Idealismu, který zoufale horlí proti podmínkám, které mu samotnému umožňují jeho hlas.

9.5. Nevěřme idealizaci, věřme empatii

Ideál je krásný, působí blaho, pokud je čistě teoreticky nahlížen ze schodů Pantheonu či z pro pohodlí plně zařízené vily v křesle si hovícího profesora. Idealismus teoretický jest idealismem hédonickým. Jak opojné blaho, jako pět minut po tom, co si narkoman aplikuje drogu, je útek od světa jeho ignorací. Útek ke zření věčných podstat či utopických vizí. Dnešní idealismus jistě poskytuje útek před bolestí, obdobnou „duševní slast“ jako idealismus antický. Podstatným rysem idealizmu je přesvědčenost o své pravdě, absolutní jistota svým tvrzením, svým opřením a zapřením v názoru, což s sebou nese apriorní odsouzení tvrzení neshodných jako podřadných, pravdivostně nepravoplatných a výpovědně méněcenných.

Zcela pln vize synovského chování k matce planetě, rajského stavu upřímnosti a vzájemné lásky všech lidí, pln rozmanitých vizí dokonalosti obětuje ekologický, humanistický či jiný idealista veškerou energii, celý svůj život a své já do posledního výdechu hájení své věci. Jak šlechetné! Líbat jeho hrob! Omyl. On bojoval za vizi dokonalosti. Dokonalosti něčeho tak, jak si ji představoval.

Kde bral právo absolutizovat svou vizi dokonalosti? V základu, který je pramenem jeho síly. V touze po lepším. Lepší jest kompromisem. Idealistovi lepší nestačí, je člověk. Tvor hamižný a chtivý. Tvor toužící po více, než smí dostat. Chce dokonalé. Chudák, srdce má dobré, úmysly vždy z nejlepších, ale chybí mu pokora. Zření dokonalého, idea dokonalosti sama je útekem zoufalce z pořádku tohoto světa. Idealista jest mi duševním narkomanem. Místo konzumu drog konzumuje představy.

Idea dokonalosti obsahuje hybris lidské ješitnosti. Touhu po neskutečném. Po subjektivně (čili egem) prohlášeném za svrchované. Pro tuto touhu jsou vše prostředky. Prostředky k manipulaci za účelem vydobytí. Vydobytí respektování si idealistova požadavku od skutečnosti, ač třeba jí navzdory. Tato hybris lidské ješitnosti pramenící v nedostatku pokory čpí v základu techné. Tedy v přístupu ke světu jako souhrnu materiálu poddaného našim záměrům. Ekologický aktivista se v tomto ohledu neliší od řadového konzumenta. Oba přistupují ke světu se stejným postojem. S postojem jistoty svého práva užívat svět a formovat

jej dle svých představ a požadavků. Akorát, že řadový konzument okatěji. Patrně z nedostatku intelektu či hloubavosti, jež by jej donutili svou hybris sublimovat, znáročnit, sama před sebou zastříť.

Dokonalost, idealismus jsou opiem těch, kteří se před vroucí, naprosto autentickou (tj. opravdovou i zodpovědnou) touhou po nápravě nenapravitelného nedokáží tak jízlivě schovat jako pragmatici. Nedokáží ni podle návodu napodobovat preferované vzory jako ti, kteří jsou šťastní. Ti, kteří nemyslí; ať již vlivem genetické predestinace či z jejich zatuchlou spokojenost v bytí ohrožujícího strachu ze samostatnosti.

Z předcházejícího zkoumání nám plyne, že ideální stavy neexistují, nýbrž jsou dílem lidské abstrakce. „Idealizace v sobě mají naprogramováno selhání a ztroskotání.“²²⁰ Máme-li tedy dnes v intencích doby hovořit o ideálních stavech, pak tedy jediné jako o iluzích či o nebezpečných mýlkách, netransparentních a (z hlediska dějinné zkušenosti) nedůvěryhodných ideologizacích či jako o nevinných privátních psycho-terapeutických fantazmatech.

Idealizace je vyprázdněná odtažitost od světa, vyhnání prázdna ze džbánu, fosilizace mrtvé formy, zbavenost tvaru, privace konkretizace. Ideální stavy nepřínalesí k říši skutečnosti, jsou z ní pouze vyabstrahovány, odvozeny. Člověk však k říši skutečnosti, ergo k přirozenému světu, přirozeným žitím svého života přínalesí, ba – jelikož sdílí totožnou fyzis s ostatní, vůči němu vůkolní a vnější přírodou – sounálesí s ní. Přípatřičnost je totiž sounálesitostí. Souznění v pospolném společenství symbolizované jako posvátný kruh života je ideou symbiogeneze.

Člověk by se neměl pohybovat v terénu světa dle abstrakcí, neboť tyto svět miji. Vznikly v odtažitosti od něj jako štít proti jeho nejistotě a jako hradba proti návalům náhlé, strašlivé a děsivé hrůzy z neurčitosti, ergo z chaosu neovladatelného našimi silami ani silami našich představ. Člověk by se měl ve světě orientovat primárně nikoli dle rozumu, nýbrž dle smyslů. Rozum naučil oko nevěřit tomu, co vidí. Myšlenka je dekadentní degenerací (či degenerescentní descendencí) instinktu, tj. po milióny let spolehlivého prostředku orientace pohybů pobytů tvorů ve světě.

Souznění v pospolném společenství je darem vřelosti. Vzájemným zakoušením. Bytostným spolusdílením ohně bytí. Předáváním plamene. Nikoli hašením žáru bytostně horoucí, plamenné živoucnosti procitovaného. Horoucí není hašeným. A život horlí, dýše, věje dychtivostí teplého očekávání přesahu. Život se chvěje pro svůj konec.

Souznění v pospolném společenství je darem vřelosti - nikoli odtažitou formalizací. Nevěřme idealizacím, věřme empatii! V žité skutečnosti živého světa je pro všechny (exaktně

---

²²⁰ Vybíral, Z. Vymoderovaný svět. Hradec Králové: Konfrontace 1997, s. 134.

a fundovaně – čili intelektuálně seriózně řečeno) symbionty, vulgo pro všechny zúčastněné participienty na symbióze, či pro všechny (praveno tentokrát symbolickým, mýto-poetickým jazykem evropskou expanzí vytlačených přírodních kultur solidárních vůči planetě a bytostně s ní sžitých) bratry a sestry, kteří objímajíce se udržují svým zaklesnutím do vzájemného objetí posvátnost kruhu života, sdílení založené na zkušenosti.

Sdílení je založené na zkušenosti s konkrétním živým. „Zkušenosti souznění s živými bytostmi probo uzejí bytostný zájem o ně jakožto o bytosti, jimž přiznáme stejnou způsobilost souznít s námi: tento kruh vzájemného naladění vytváří náš společný prostor.“²²¹ Pročež nevěřme idealizaci, věřme empatii! Dle Daňka s Markošem však ni empatie není vyčerpávající, do hry s ní vstupuje také soucítění, souznění a rezonance, a z něj plynoucí vědomí soupodstatnosti²²². Vědomí soupodstatnosti zakládá prožitek sounáležitosti. Souznění v pospolném společenství je darem vzájemné vespolečnosti. „Prožitek sounáležitosti se vlamuje do lidské intimity a tak člověka angažuje.“²²³ Angažovat člověka na celku světa je možno zvat humánní ekologicitou či ekologickým rozměrem lidské existence.

9.6. Všemocná tvůrčí síla života

Ekologický rozměr lidského bytí je rozměrem mocně diskutovaným, pro možnost přežití lidského rodu na světě primárně relevantním, žel absentujícím. Absence jeho hlubinné zakořeněnosti do fundamentálních rovin lidské psýché a tudíž absence jeho působení coby imperativu korigujícího veškeré lidské rozhodovací procesy, se na pozadí nepřeborné škály ovládaných prostředků vyjevuje jako problém kosmického významu. A to nejen pro nás, lidi, kteří jsme přímými původci tohoto kardinálního problému, ale i pro všechno ostatní pozemské stvoření, jehož soudci a katy jsme se ve své stupidní (bezbřehé) pomatenosti troufale opovážili být.

Nelze být soudcem jakémukoli stvoření, neboť vše stvořené je posvátným. Rozhodováním o osudu posvátného si pak my lidé ve své ješitnosti a hloupé zaslepenosti pro sebe uzurpujeme moc, která nám nenáleží. Je totiž tak strašlivá, že jí žádný konkrétní jedinec nedokáže obsáhnout. Proto jsou na této moci účastni všichni živí tvorové formou spolupodílnictví, žádný z nich však nemůže s touto silou volně disponovat. Je to všemocná tvůrčí síla života. Čili to, co chápali všichni mystikové východu i západu jako cosi

²²¹ Daněk, T. Markoš, A. Život čmelákův. Červený Kostelec: Mervart 2005, s. 125.

²²² Tam.

²²³ Tam.

nadosobního, věčného, nadindividuálního, všeobjímajícího a právě proto i kouzelně vše převyšujícího a přesahujícího svou mysticky životadárnou mocí.

Tato všemocná tvůrčí síla života se vždy děje v přesahu konkrétních dějů. Jakoby v symbióze, vzájemnosti, v souručenství s okolními ději a podmínkami vše ujednocuje do mystického základu, jímž je zázrak všech zázraků – ze skály souručenství v symbióze prýstící pramen bytí. Právě proto, že všemocná tvůrčí síla života je záležitostí celku a vztahovostí jeho aspektů v něm, definuje ji Funda pomocí obrazu pěti K: „komplexita komplementarity komponent v kontinuitě a kontextu.“²²⁴ A právě proto, že všemocná tvůrčí síla života není jen funkcí kvalitně proponovaného systému uspořádaností, ale má v sobě zakomponován transcendentní nevyzpytatelný prvek, nebude s ní nikdy moci žádná konkrétní bytost disponovat.

Úcta k všemocné tvůrčí síle života a pokora před ní nejsou však zrovna stěžejními pilíři čehokoli ocejchovaného tím uzurpátorsky lačným logem „euroatlantská kulturní provenience.“ Jsme civilizace lhářů, utlačovatelů, dobytků, znásilňovatelů, škůdců, bratrovrahů. Viz slova pesimistického amerického filozofa Johna Graye: „Genocida je stejně lidská jako umění nebo modlitba... Masová vražda je průvodní jev technologického pokroku. Od časů kamenné sekery používali lidé nástroje k vzájemnému zabíjení.“²²⁵

9.7. Fenomenologie letu

Souznění v pospolném společenství je možné jako sdílení přirozeného prostoru. Sdílení sebe ve vzájemnosti – čili sdílení svého místa. Ponechání se, poskytnutí svého místa zde vystupuje coby otevírající odemčení živé přítomnosti jako symbol květu bytí. V opozici vůči této zdravé pozici přetékaajícího živoucího vůči jeho vnějšku (inherentně a intencionálně v něm však od zárodku permanentně implicate spolupřítomném) lze postavit pohlcení coby bytostný antagonismus oddání se. Expanzivní lačnost degeneruje, separuje, vytváří distinkci. Z odstupu se svět jeví jako množina geometrických tvarů. Přirozený prostor ale „není založen geometrií, ale tělesností a vzájemností.“²²⁶ Sdílení je založené na konkrétní zkušenosti s živým.

Kdo poznává víc než fenomenolog? Který tvor vidí svět jasněji, hlouběji, obširněji, celistvěji, jistěji? Pták. Káně létá nad horizontem. Nevzhlíží totiž ze světa k horizontu, ale z horizontu do světa. Nadoblačná výše – výše káněte – otevírá pohledu přehled o každé

²²⁴ Funda, O. Znavená Evropa umírá. Praha: Karolinum 2002, s. 111.

²²⁵ Gray, J. Slamění psi, o lidech a jiných zvířatech. Praha, Dokořán 2004, s. 101.

²²⁶ Daněk, T. Markoš, A. Život čmelákův. Červený Kostelec: Mervart 2005, s. 123

maličkosti. S tím, jak stoupáme, ostří se nám zrak. Z bedlivosti a ostražitosti vyrostou chmýří per našich křídel.

Strom koření v nebi. Konečky větviček nehladí oblohu, nýbrž pevně v ní udržují vlastní tělo stromu, jež roste do hlíny. To, co nazýváme kmenem, větvemi jsou kořeny. Žilky listové jsou vlásečnicemi drobných kořínků. Jsme krtci. Strom zakořeněný v nebi roste do země. Větví se, raší, pučí a kvete pod zemí. Hlína je nebe, jež dýchá.

Všechny bytosti jsou bratry a sestrami, protože všechny pocházejí z lůna jedné matky. Všichni tvorové jsou dětmi přírody. Nejen lidé mají jména a tváře, ale také jezevci, srnci, žluvy, kovářici, břízky, květy a kameny. Absolutna, jež Lèvinas navykklý vidět jen lidské tváře dokázal spatřit jen v lidské tváři, jsou plné lesy!

Žijeme v bytostném sepětí s kosmem. Vrstáme do krajiny stejně tak, jako to, co nás obklopuje, prorůstá námi. Mentální profil člověka vrůstá do tváře krajiny. Krajina lidské duše je odrazem prostředí, v němž člověk žije. Ztráta vztahu člověka k ekosystému, v němž je umístěno jeho topos, zrcadlí narušenou psýché. Nemocnou duši. Ekologické katastrofy jsou symptomy rakoviny lidské psýché. Tou rakovinou je bezohledná netečnost, podvedená a vedená.

Uspořádání světa smí být radostné, pokud jej za radostné přijmeme z přesvědčení. Velikost proti bezútešnosti. Jedinou jistotu nacházíme ve lžích, neboť jedině tam lze jisté zázemí hledat.

Pohnutky ponoukající bytosti k činnosti a pohnutky ponoukající je naopak k nečinnosti jsou ve svém esenciálním charakteru totožné. Vycházejí ze stejného základu; z polaritní podmíněnosti vši smysly prokazatelné aktivně činné existence.

9.8. Idea symbiogeneze

Idea součinnosti v přirozeném prostoru (neboli souznění v pospolném společenství) je ideou symbiogeneze. Ideou organické jednoty, sounáležitosti; ergo inkluze i ideou posvátnosti vztahu a předchůdnosti celku. Člověk a příroda mají společnou fyzis.

Lpění na kontinuitě trvání (jako na záruce ontologického statusu identity) mívá svou pozorností přirozený svět. Pojetí světa jako dobrého či zlého tvaruje okolní svět. Tvářnost vyvstává v interakcích. Tvář se rodí ze střetu. Střet je těhotenstvím světa.

V umělém tržním prostředí velkoměsta dochází k totální devastaci přirozeného vztahu symbiotické spjatosti subkultur biotopu. Dochází ke smrti smyslu a k vyvlastnění bytí. Otroci marnosti podřizují vše své spokojenosti. Nómos však vychází z arché. Pročež se objevuje

možnost znovunalezení lidské identity v hloubce přináležitosti k Zemi, v pocitu kosmu jako domova a v oddanosti k přijetí skutečnosti takové, jaká se nám otevírá sama ze sebe.

Dimenze vzájemnosti je teritoriem živé skutečnosti. Idea symbiogeneze v přirozeném světě (čili součinnost) je harmonická a organická souhra komplementárních komponent. Lidské tělo vrůstá do krajiny skrze volbu dobra a zla. Okamžik je věčný. Ego je iluzorní. Evropská představa času a osobnosti se tedy mýlí.

Evidence jednoty zavazuje k posvátnému vztahu s celkem. Umělý svět tržního prostředí velkoměsta oddaluje člověka (strukturací procesů) od evidence jednoty. Zamlžuje ji. Dochází zde k devastaci symbiotické spjatosti subkultur biotopu. Jakmile tajemství přestane být tajemstvím, tak začneme všechno oddělovat a oddělování bolí.

10. BUĎME V CÍTĚNÍ

10.1. Technicismus, vlastnictví: operace

Mechanicismus implikovaný do ontologického rozvrhu světa plodí nelidskost a to simultánně jako podružný jev. Dá se říci, že již v samém principu mechanicizmu dlí

nelidskost, eo ipso nepřátelský postoj k životu vůbec. Už Aristoteles, jemuž byl jedním ze svrchovaných ontologických principů první hybatel („odkud je počátek pohybu“²²⁷), při své obhajobě otrokářství v První knize Politiky pohlížel na člověka jako na majetek státu. Této spojitosti si svým brilantním postřehem povšiml Elias Canetti²²⁸.

Majetek není organickou součástí s vlastní autonomií a plným právem na bytí sebou dle vlastní přirozenosti. Majetek je prostředek dispozic. Adice prvků. Výčet vlastností a potencií ontologicky i funkcionálně podřízených moci vlastníka, kterážto majetek určuje; respektive ovládá a užívá.

Fysis (ve smyslu přirozenosti, natura) a vzcházení lze vůči majetku a vlastnění vymezit coby kontrapozici. Mít a být není totéž. Erich Fromm tyto dva postoje definuje coby elementární mody lidské existence. Slovo „mít“ na scénu dějin vstupuje až „se vznikem soukromého vlastnictví“²²⁹, tedy s rozvojem náhledu na entity skutečnosti jako na prostředky disponibility osvojivšího si je, ovládnutějšího je člověka, podmanivšího si je svým uchvatitelstvím a podrobivšího je cele záměrům a cílům sebe sama bez ohledu na jejich vlastní přirozenost.

Tento modus je zdegenerovaným, nepůvodním a nebezpečným, neboť každé uzurpátorství je znásilňováním života a ohrožením podmínek jeho svobodného rozvoje, pesticidem volného bujení. Modem bytí Fromm míní „takový způsob existování, ve kterém člověk ani věc nemá, ani se nedožaduje něco mít, nýbrž raduje se a ze své schopnosti realizuje tvořivě, je sjednocen se světem“²³⁰. Rozdíl mezi bytím a vlastněním je asi stejný jako rozdíl mezi společnostmi „soustředěnou na lidi a společností soustředěnou na věci“²³¹.

Spjatost vše ovládajícího, veškeré ostatní jsoucno svou dominantní nadřazeností podmiňujícího, neb určujícího jej ve smyslu nařízení pohybu, principu s majetnictvím u samotného otce moderních věd Aristotela, zde nebyla použita jen jako pouhá exemplární demonstrace proti-životní tendence mechanisticky laděných ontologických rozvrhů, nýbrž má být ukazatelem k něčemu původnějšímu.

Podkladem mechanicizmu i majetnictví je operacionalizmus. Idea disponovat komoditami disponibility (bytujícími entitami, zbožím na trhu) dle principů vůči nim vnějších, ne inherentních. Disponibilita zakládá odcizenost, neboť vyvyšuje funkcionalitu. Celek zří ve funkční sladěnosti komponent. Soulad vidí v absolutní rigorózní podřízenosti součástky souladu na základě moci, jež jí není niterně vlastní, důvěrně blízká, ni

²²⁷ Aristoteles. První Metafyzika. Přeložil F. Karfik 2000.

²²⁸ Canetti, E. Tajné srdce hodin. Praha: Odeon 1989, s. 13.

²²⁹ Fromm, E. Mít, nebo být?. Praha: Aurora 2001, s. 38.

²³⁰ Fromm, E. Mít, nebo být?. Praha: Aurora 2001, s. 34.

²³¹ Tamtéž, s. 33.

bezprostředně přítomností - jež je jí cizí!

Nikoli oddanost primordiálnímu fundamentu ani existenciální relevanci, ale čistě jednostranný, totalitní vztah podřízenosti něčemu, co se k podřízenému nevztahuje bytostně, nýbrž imperativně. Co podřízenému nevládne přináležitostí k němu, ale svou vlastní mocí. Fysis však není vynucována, fysis prýští! Nekonstruuje se, raší. Hogenová tvrdí, že strom neroste, ale otevírá se. Život se otevírá v procesualitě, v pohybu, v toku změn ...

„Příroda se otevírá tím, že rodí, proto ji nemůžeme technologizovat“²³². Prvotní hybatel je myslitelný jen jako interně přítomný každému jednotlivému z pohybovaného. Bytostně mu vlastní jako potence (v singuláru i plurálu) svojskosti. Patočkovými slovy: „Pohyb není rezultat, sediment, ale proces realizace“²³³. Bytí je bytím jsoucná, nikoliv jsoucnou výkonem bytí.

Funkcionalita je průvodní jev tvořivého procesu vitálních životních sil, podružná odvislost, nikoli podstatná vlastnost zajišťující chod světa a udržující správný stav věcí. Podřízenost neosobnímu (v případě ne-personálních entit nepřítomnému) krade bytostem a jsoucům jejich život, neboť je stylizuje do rolí producentů očekávaných aktů. Redukuje je na prostředky či výkony, čímž jim nepřiznává vnitřní bohatost a plnost, zázrak plodnosti.

Zaměřenost na výkon, tj. opakování umrtvělé výseče minulosti, stejně jako redukce na očekávané či cílená manipulace umrtvují své prostředky (jejichž přirozené právo být prostředky samy k sobě a účely samy o sobě, ergo vlastními prostředky a účely života, operacionalizmus ve své degenerescenci nerespektuje). Zaměřenost na výkon, redukce na očekávané a cílená manipulace odtrhují od života. Ve své funkční a výkonnostní zaměřenosti oddalují od bytostně angažovaného prožívání skutečnosti. Jsouce vytrženy z aktuality ztrácí klíč od brány k prýštícímu prameni tvořivých sil.

Neboť život sám je permanence vehementního přítomnění dějícího se. Životní princip pak je mystická moc plodit, tvořivost. Jak grandiózně vystihuje Schelling: „Každý mechanismus ničí individualitu, právě to živé se do něj nevejde a není mu ničím. Avšak všechno velké a božské se vždy děje zázrakem, ... skrze zákon a přirozenost individua“²³⁴. Na jiném místě se zas nenápadně dotýká pervertovanosti disponibility v zjevu subordinace komodity disponibility vůči svrchované síle: „každá síla přírody je sama o sobě dobrá, ... stává se negativní a zlou, jen pokud se snaží přestoupit původní míru sil a chce působit sama pro sebe, učinit se středem“²³⁵.

²³² Hogenová, A. Kvalita života a tělesnosti. Praha: Karolinum 2002, s. 86.

²³³ Patočka, J. Tělo, společenství, jazyk, svět. Praha: Oikumené 1995, s. 103.

²³⁴ Schelling, F. W. Drobné spisy a fragmenty. Praha: Vyšehrad 2004, s. 57.

²³⁵ Schelling, F. W. Drobné spisy a fragmenty. Praha: Vyšehrad 2004, s. 63.

Operacionalizmus jakožto idea exteriorní disponibilnosti (oproti přirozené realizaci imanentně přítomného) se ve stínu předchozích nástinů vyjevuje coby idea degenerescentní, její intence směřuje k popření života. A to v obou svých modech: v modu vlastnictví i v modu technicizmu. Ač tato skutečnost jeví se v aktualitě věku 21. století zcela explicitní a očividnou, bude následující kapitola věnována letnému doložení kritického myšlenkového náhledu na antivitalistickou, protipřirozenou orientaci vlastnického i technického trendu v dílech vybraných filozofů. A to jednak z důvodu filozofické konsekventnosti, jednak jelikož díla některých z nich formovala interpretační rámec mého vlastního myšlenkového náhledu, v neposlední řadě pak jako poukaz k fatální relevanci této tematiky.

10.2. Dědictví karteziánství

Od Rousseauovy Rozpravy o původu a základech nerovnosti mezi lidmi z roku 1753 počíná i v evropských filozofických kruzích souvisle tradovat orientace na negativní interpretaci vlastnictví coby zhoznělého defektu, fatálního odpadnutí od přirozeného stavu. Rousseau staví oproti idealizovanému přírodnímu stavu, v němž nerovnost určují přirozené rozdíly, stav nerovnosti mravní a politické. Odpadlost od rajského stavu původní přirozenosti dle něj způsobil výskyt soukromého vlastnictví, ergo první obsazení a přivlastnění si jistého kusu pozemku člověkem. „Jste ztraceni, jestliže zapomenete, že ovoce patří všem a země žádnému!“²³⁶, varuje Rousseau.

Dle Störiga je od tohoto Rousseauova varovného apelu jen kousek k výroku, který pronesl Proudhon: „Vlastnictví je krádež“²³⁷. Nejradikálnější novověká revolta proti majetnickým tendencím vykrystalizovala v „nepřátelství vůči vlastnictví vůbec (komunismus), nebo aspoň vůči vlastnictví výrobních prostředků (socialismus)“²³⁸. Ba i až oportunisticky tendenčnímu Rádlovi lze na tomto místě výjimečně přiznat světlou chvíli, praví-li: „soukromé vlastnictví bude víc a víc soustředěno v moci několika jednotlivců, lid bude víc a víc ožebračován a přírodním důsledkem bude katastrofa“²³⁹.

Aristotelské stanovisko, které „vedlo k dogmatu a vědě, ke katolické církvi a k objevu jaderné energie“²⁴⁰, znovuobjevil pro moderní vědu Descartes, když se rozhodl uvažovat o lidském těle „jen jako o jakémsi stroji“²⁴¹. Podepsal tak na její odživotněné platformě

²³⁶ Rousseau, J. J. Die Krisis der Kultur. Leipzig: Paul Sakmann 1931, s. 88.

²³⁷ Störig, H. J. Malé dějiny filosofie. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 2000, s. 284.

²³⁸ Brugger, W. Filosofický slovník. Praha: Naše Vojsko 1994, s. 478.

²³⁹ Rádl, E. Dějiny filosofie II. Praha: Votobia 1999, s. 412 – 413.

²⁴⁰ Fromm, E. Umění milovat. Praha: Český klub 2006, s. 79.

²⁴¹ Descartes, R. Meditace o první filosofii. Praha: Oikumené 2003, s. 75.

například, srovnával-li „nemocného člověka a špatně vyrobený orloj s idejí zdravého člověka a správně udělaného orloje“²⁴². V Descartesově distinkci ego cogito od res corporea vidí Heidegger počátek příštího ontologického určení „rozlišování „přírody a ducha““²⁴³.

Tím, že striktním řezem oddělil hmotu od ducha, se Descartes dopustil neoprávněné amputace, vražedného zásahu do organismu. Karteziánská redukce byla destruktivním aktem svévole vzešlým z opojenosti myšlenkovými procesy. Z pohlcenosti svými výtvary v zaujatosti sebou a ignoraci plodných podnětů z Umweltu. Z neoprávněného vyvyšování rozumu na piedestal svrchované ontologické instance.

Jaké tedy je dědictví karteziánství implikujícího mechanicismus do ontologického rozvrhu světa? Jaké jen může být dědictví všech vyprázdňených formalizací? Umrtvování skutečnosti. Redukce organičnosti na funkcionalitu. Nahrazení interaktivní vespolečnosti mysteriózního sepětí koexistence mechanicko-deterministickou funkcionalitou. Možnosti převyšující schopnosti. Disponibilita prostředky přerůstajícími lidstvu přes hlavu a hrozícími zahubit nesčetné množství nevinné zvěře a stromů.

Výsledkem myšlení člověka jako stroje je soudobá industriální společnost, v níž se technika stává samoučelem. Již Gabriel Marcel dovedl rozpoznat, že technokratická mentalita přenáší na vztahy mezi lidmi „despotické, nevybíravé, utilitárně kruté postupy uplatňované na předmětech“²⁴⁴. Jsme materiálem vůle k moci, je námi manipulováno jako věcmi a to proto, že technokratická mentalita je spjata s „utilitarismem, s ryze kořistnickým přístupem nejen k přírodě, ale i k člověku“²⁴⁵.

Uzurpátorství je charakteristické diktátem zvučle nepřináležející podřízenému imanentně, ale nárokuje si jej a podmaňuje ho z vnějškovosti, bez sepětí v intimním vztahu součinnosti ve vzájemnosti.

Technokratismus uzurpuje lidem prostor pro svobodnou morálku, stává se pánem jejich mentálních struktur, vtěsňuje do nich nepřirozené způsoby uvažování a hodnocení jakožto normální. Výsledkem pak je, že žijí s instantním či profesionálním úsměvem na tváři, byť jsou slepí vůči vnitřnímu životu a velkoryse nebo otupěle (jistojistě však s klasickou stádní zhůvěřilostí) ignorují trpící nářek života vnějšího²⁴⁶.

Dle Ernsta Jüngerův člověk omezuje svá rozhodování v důsledku rostoucího automatizmu. Odměnou za to jsou mu technické úlevy, daní však ztráta svobody a

---

²⁴² Tamtéž, s. 76.

²⁴³ Heidegger, M. Bytí a čas. Praha: Oikumené 2002, s. 114.

²⁴⁴ Bendlová, E. Hodnoty v existenciální filosofii Gabriela Marcela. Praha: Academia 2003, s. 39.

²⁴⁵ Tamtéž, s. 38.

²⁴⁶ „Naše společnost byla zbudována zrůdami pro zrůdy, které když nejsou zachmuřené anebo v depresi, tak se zoufale nudí,..." Solanas, V. Scum manifesto. Praha: Votobia 1998, s. 51.

zpohodlnění. Ve světě lidskou moc (natož pak ovladatelnost) převyšujících technologií si šťastný, nesvobodný konzument zabydlený ve svém pohodlí nevšímá, že tento jeho svět je „hybrid pokroku s panikou, vrcholný komfort se zkázou, automatismus s katastrofou“²⁴⁷.

10.3. John Gray a Jerry Mander

Podívejme se nyní, jak situaci vidí dva současní filozofové jsoucí Američany, příslušníky země, jež založila svou existenci na brutálně kořistnickém uzurpátorství, jejíž prosperita roste a je udržována oportunistickou dobyvačností schovávající se za plachetkou planých řečí o lidských právech. Občané země, jež za vše, čím je, vděčí jen a jen brutalitě zvůle a diktátu moci.

Etika i právní legislativa americké provenience stojí na vlastnictví. Amerika je dokladem zřůdnosti ekonomizace hodnot. Amerika je výspou masového konzumu, manipulátorsko-spotřebitelských demagogií, plundrující bezohlednosti honby za ziskem. Inteligentní myslitelé, kteří se nebojí vidět, však žijí všude na světě. Patří mezi ně i Jerry Mander, údajně jeden z nejznámějších a nejvlivnějších kritických společenských myslitelů a občanských aktivistů ve Spojených státech.

Že dolar je víc než právo na autonomii, sebeurčení dle odkazu kulturní identity předků, nerostné bohatství i život příslušníka jiného civilizačního okruhu, není nic nového. Mander však překvapuje odhalujícím zjištěním, že dolar má pro USA dokonce větší cenu, než život vlastního občana. Statistika vlivu moderních technologií na zdraví občanů USA vykazuje, že součet úmrtí způsobených antikoncepčními pilulkami, radioaktivním zářením, azbestem, smogem, pesticidy, atd. „jde do miliónů. Prozrazují rozsah obchodu, který naše společnost uzavřela, když – aniž se nás dotázala - vyměnila naše zdraví za hospodářské zdraví korporací“²⁴⁸. Ať žije svoboda sebeurčení a základní lidská práva! Moc socha svobody chodit, jistě by se již dávno oběsila.

Nabízí se zde (dovolují si tvrdit, že nenáhodná) podobnost mezi technicistickým prvním hybatelem a člověkem coby majetkem státu u Aristotela a vlastnictvím jako primárním právem a postojem k občanům v USA. Opět zde stojíme před fenoménem operacionalizmu, kořenu vlastnictví i technicizmu, jakožto proti životu laděné disponibility podřízeným.

Ošemetnost diktatury moderních technologií tkví v permanenci, jež je činí

²⁴⁷ Jünger, E. Chůze lesem. Praha: Oikumené 1994, s. 23.

²⁴⁸ Mander, J. V nepřítomnosti posvátného. Brno: Doplněk 2003, s. 59.

nenápadnými. Dle Mandera prostupují vším, ztrácíme povědomí o jejich přítomnosti, považujeme je za samozřejmé. Uměle vytvořená realita lidi obklopuje, oni si ji neuvědomují, neboť jsou pohlceni v síti jejích struktur obepínajících a ovládajících svět lidské civilizace.

Pohybujeme se „rychlostí, kterou nám diktují technologie. Žijeme v novém, lidmi přetvořeném světě, nacházíme se uvnitř lidmi vyráběného zboží“²⁴⁹. Ono určování pohybu diktaturou rychlosti nás přitom okrádá o vlastní přirozenost, činí nás stroji strojů, neboť lidský pohyb „musíme nazvat růstem, rozením a to nemůže být pochopeno mechanisticky, karteziánsky, protože vše, co se rodí je posvátné, mysteriózní“²⁵⁰, jak tvrdí Hogenová.

Příčinou sténání matky Země a vražedného šílenství vůči životu je právě zvrácenost mentality západního člověka, vykořeněného ze své podstaty, odtrženého od pramene svých životadárných tvůrčích a plodivých sil, tím odcizeného sobě, okradeného o nejčistší radost prožitku sjednocení s bytím. „Protože nevidí planetu jako živý organizmus, zbavili se morálních a etických zábran a mají hospodářský prospěch na drancování přírodních zdrojů“²⁵¹.

Život vždy probíhal v symbiotické interakci a v harmonicky skloubené provázanosti vzájemného objetí lidí a přirozeného světa. V jednotě organické prostoupenosti obou a v hluboce intimním vnoření člověka do krajiny jeho pobytu. Dnes však „je vývoj procesem vzájemné reakce lidí a jejich vlastních produktů“²⁵². Tolik k Jerry Manderovi.

Druhý americký filozof, John Gray, proslulý jako filozof pesimismu, vidí jediné vyústění rozvoje lidské civilizace v redukci populace na pět až deset procent současného stavu nebo v masové sebevraždě. Tedy, nebudeme-li vytlačeni stroji, kteroužto variantu nelze zcela vyloučit, jelikož existuje reálná šance, že do třiceti let budou počítače na lidské úrovni.

Architekt mikroprocesorů Bill Joy tuto futuristickou prognózu okomentoval tak, že si vymyslí nástroje, které umožní konstrukci technologie, která nahradí náš živočišný druh. Gray si v této souvislosti neopomine učinit legraci z Descartesa, označivšího zvěř za stroje. „Ten velký přemýšlivce by byl blíže k pravdě, kdyby za stroj označil sebe. Vědomí může být jednou z lidských vlastností, kterou mohou stroje reprodukovat nejsnadněji“²⁵³. Komické, že? Komickým již však není, že genocida „je stejně lidská jako umění nebo modlitba“²⁵⁴.

10.4. Je třeba bytostí, ne strojů!

²⁴⁹ Tamtéž, s. 44.

²⁵⁰ Hogenová, A. Kvalita života a tělesnosti. Praha: Karolinum 2002, s. 87.

²⁵¹ Mander, J. V nepřítomnosti posvátného. Brno: Doplněk 2003, s. 198.

²⁵² Mander, J. V nepřítomnosti posvátného. Brno: Doplněk 2003, s. 44.

²⁵³ Gray, J. Slamění psi, O lidech a jiných zvířatech. Praha: Dokořán 2004, s. 199.

²⁵⁴ Gray, J. Slamění psi, O lidech a jiných zvířatech. Praha: Dokořán 2004, s. 101.

Vlastnictví a technicismus byly vysvětleny jakožto módy manifestující operacionalizmus. Operacionalizmus se vším svým strukturalizmem, schematizmem a logickým formalizmem uměle vytvořených dikcí generuje v etické oblasti výhradní antropocentrismus a egocentrismus. Jeho extrémním vyhocení lze spatřovat v noetickém a existenciálním solipsizmu. Idea operacionalizmu je ideou zrůdnou, antivitalisticky zaměřenou. Působí zhoubně na vztah člověka k prameni jeho bytí. Odcizuje přirozenosti a oddaluje od intimních prožitků sounáležitosti bytostného sepětí s blízkým.

Idea operacionalizmu je ideou smrti. Umrtvuje skutečnost, rozsévá zhoubu, páchá zvěrstva. Zabíjí v člověku jeho lidství. Destruuje říši přírody, čímž ničí podmínky přirozeného světa vůbec. Den ode dne je tak šance na obrodu přírodní mystiky, znovunalezení hlubokého intimního vztahu zakládajícího sepětí v soudržnosti a sounáležitosti, stále menší a naivnější.

Idea operacionalizmu vykastrovala z duše člověka úctu, respekt a pokoru, čímž jeho dějinný vývoj zahнала ze stadia globálního zabydlení do fáze bezdomovectví. Člověk bez domova vzal za vděk poskytnutím svého těla Frankensteinovi. Byl přetvořen v monstrum. Stal se funkcionalitou. Jeho život je výkonem automatizmu nastavených struktur. Jeho pohyb (a tedy i pobyt) je podroben spouštěcím tlačítkům technologického rozvoje a honby za vlastnictvím.

Stal se výkonem struktury. Strojem řízeným, korigovaným a koordinovaným neosobními mocnostmi. Strojem, řízeným vůči životu nepřátelsky naladěnými silami, jež zplodil, by mu sloužili. Toť nynější (nikolivěk finální) evoluční stav mechanicizmu. Možno jej nazvat érou vzestupu technologií a degenerace lidství, jíž Země vstupuje do epochy rozkladu přirozeného světa a nástupu vlády umělých inteligencí.

Povšimnutí hodné je, že tento, lidskému uchu zajisté nevábně znějící, hypotetický scénář nepochází až z reflexí soudobých teoretiků moderních věd, ale poukazoval na něj už prorocký Nietzsche. Upozorňujíc, že nadčlověk nemusí být nutně bytost, ale i systém, struktura. Už jemu bylo jasné, že poroste-li hektickým tempem současná diferenciacie strukturovanosti (ač v jeho době byla svištící neúměrnost otáček hektičnosti, jak ji důvěrně známe z aktuality, ještě takřka „v plenkách“), dojde nastartovaný proces samopohybem svého vývoje k bodu, od něž už úroveň strukturace organizovanosti bude natolik komplikovaná, že o ní ztratíme přehled a přestaneme být pány vlády nad organizací svých vlastních procesů.

K vysledovaným následkům destruktivního vlivu vražedné idey operacionalizmu, k echu futuristických prognóz moderních přírodních vědců a teoretiků systémových struktur (kybernetiků), k předzvěsti Nietzscheově si ještě dovolím připojit místný postřeh filozofa

Fundy. Dle Fundy civilizace zaniká, dostupí-li mechanismy, které slouží k udržování jejího fungování v chodu, míry komplikovanosti, na níž již nejsou opravitelné za provozu.

Fundova opravitelnost za provozu stejně jako mnou zmiňovaná ztráta přehledu a vlády nad organizací vlastních procesů jsou vlastně principiálně tímtéž, tu i tu jde primárně o ztrátu kontroly nad systémem, o desorientaci v nepřehlednosti. „Proto nikdy nezanimly civilizace primitivní, ale civilizace komplikované“²⁵⁵.

Dnes zvlášt' je třeba silně řvát: je třeba bytostí, ne strojů! Organismus ne technicismus! Sousedit ne ovládat! Vést dialog ne manipulovat! Oživovat ne umrtvovat! Cítit ne kalkulovat! Být ne mít! Přes neodvratnost zkázy ten řev není zbytečný, vrací řvoucího k tomu, kým opravdu je. Rodí se v něm aletheia. Jen řev po záporu může dnes ještě něco zrodit.

10.5. Ortodoxie distinkce a žalář výlučnosti

Co symbolizuje rozplizlost struktur a rozbředlost systémů? Stírání mezí. Pohřební píseň rigidní, těžkopádné ortodoxie distinkce. Čili prolínání břehů. Relevance již není při konturách kladena na jejich strnulost ve výrazu, nýbrž zračí se v půvabu jejich nekonečného chvění na nedozírnosti obzoru hladiny moří něžně se doteky doprovázející vespolečnosti.

Je to právě ortodoxie distinkce, diktatura vymezeného, co vede lidstvo k umrtvování skutečnosti a zabíjení života. K vymaňování se ze souznění v pospolném společenství. Je to ona, pro niž Schelling označuje za první hřích rozum. Je to ona, kvůli které roztáčí nedůvěra k apriorním předpojatostem perpetum mobile hermeneutického kruhu.

Antagonizmy se nevylučují, ale podmiňují. Jsou takřka vzájemnými spjatostmi v lásce. Rodí se a mocní tím, jak se upínají k druhému. Ve vypjatosti přesahu „směrem k“ mocní nicotněním. Přesahováním vlastní danosti vzhledem k absolutnímu popření sebe.

Nejhlouběji proniká (ergo nejmohutněji co do urputnosti bytuje) poddávající se, nikoli vydržující se svou čepelí. Protože poddajné je oddáno světu. A věrno životu, jež nevlastní, nýbrž jemuž patří.

Svět není Aristotelsko-descartesovským mechanismem dílčích pochodů, ale daleko spíše symbiontem - organickou bytostí s dílčí jednotou. Vymežitelné „vůkolnosti“ nejsou dílčími funkčnostmi, ale živými tvory. Život není výkonem odvoditelných struktur, ale jednotným sepětím v posvátné obruči bytostného.

Antagonizmy se nevylučují. Výlučnost horizont našemu pohledu nerozšiřuje, ale

---

²⁵⁵ Funda, O. Znavená Evropa umírá. Praha: Karolinum 2002, s. 137.

uměňuje. Uzurpuje. Proto logika nikdy nemůže zjevit pravdu. Výlučnost nerozšiřuje náš obzor, naopak. Vsune nás do vězení bez oken. Do vězení vymezeného konstruktů, nad jehož rámec nemůže náš duch nikterak postoupit.

Pěstováním výlučnosti sklízíme jistotu, ne pravdu. Pravda dlí mimo jistotu. Výlučnost, svého času perverzně adorovaná jako konstitutivní moment poznání, uzavírá cestu možnosti poznat víc než svět našeho rozumu, neb rozum si určuje svá pravidla sám. Brání-li cos našemu pohledu v povznesenosti nad zdánlivost domněle zjevných rozporů, vymaňuje-li cos ducha z letu do klece s jasně stanovenými parametry vymežujícímu její ohraničení, lze to.

Vymezuje-li co omezováním, redukcí, samo je to omezené a redukující. Není divu, že zavládne-li takové paradigma, zvrhne se člověk ze své přirozené pozice v bestii vlastní moci. Místo toho, aby se světem navzájem oživali, stane se vrahem světa.

Ortodoxie distinkce a žalář výlučnosti tak nejsou jen zploditeli jaderných a biologických zbraní, ale samy o sobě též nejzákeřnější arzenálem, nejzločinnější potenci v lůně člověka. Ještě jednou zopakuji základní námitku proti výlučnosti. Krade rozhledu nedozírně a staví mu mříž. Zuzňuje obzor, či intimprostor našeho bytí sebou, z otevřenosti nedohledna na dusivé sevření kázní. Nutno dodat: vězení zůstává vězením a omezený pohled zůstává omezeným, byť by byl jejich prostor vyplněn jakkoli rafinovanými vztahy zaručujícími uspokojující fascinaci pozornosti.

10.6. Ontologie identity a bytí vcit'ováním

Proti ontologii distinkce a metodě výlučnosti je třeba postavit ontologii identity a „bytí vcit'ováním“. Je nutná rekonstrukce metody a metodického uvažování vůbec, neb je zkompromitováno apriorní zaměřeností na konstrukci marga. Ergo intencí k racionálnímu konstruktivismu antropocentrické ortodoxie distinkce. Navrhuji místo metodického uvažování užívat a kultivovat „vplývání“ či „splývání“. Inspirací nám zde může být Bergsonův intuitivismus, Nietzscheho intuitivismus, Hérakleitův blesk.

Ontologie identity je – jakožto tendence příklonu k jednomu – láska k životu vyaretovaná s odpovědností za sebevýchovu. Ontologie identity je ontologií souznění v pospolném společenství (symbolicky vyjádřeno: ontologií symbiózy). Ontologie identity je ontologií jednoty mající přemostit nadvládu marga (přehnaně lpějící na volních autonomiích, výkonech a distinkcích rozrůzněnosti) – čili ortodoxii výlučnosti. (Vždyť čím jiným je ortodoxie výlučnosti, ne-li vyústěním moci marga či konvencí konsenzu indoktrinovanou převahou nadvlády marga?)

Představu (či v degenerovanější formě – teorii) o povaze kosmu, potažmo o tvářnosti univerza, bývá zažitým zvykem pro orientaci zjednodušovat v abstrahovaném, schematizujícím znázornění. Čili v zjednodušujícím konceptu neboli mentálním konstruktu. V zjednodušující figuře – neboli modelu.

Ideální ontologickou platformou pro ontologii identity (vkomponovanou zde coby signifikantní opositum ortodoxie distinkce) by byl vývojový ontologický model vesmíru jednotlivin. A to vývojový ontologický model vesmíru jednotlivin přesně té povahy (tj. týchž charakteristik, konotací a existenciálních konsekvencí), jakou byl charakterizován a vysvětlen v kapitole 5.2. Komparace ontologických modelů.

Vývojový ontologický model vesmíru jednotlivin se zdá být adekvátní vůči ontologii identity ze dvou důvodů. Jednak pro (inherentně v něm implikovaný) princip ontologické rovnosti jednotlivin. Především pak ovšem pro aseitu implicity vlastní jednotlivinám v tomto modelu.

Bytí vcit'ováním je počátkováním výtryskem. Filozofie, která počátkuje, je filozofií, která je vcit'ováním. Proto je ontologie jednoty filozofickou pozicí (či přesněji tendencí) vlastní bytostnému estetizmu (tj. příklonu ke kráse reaktivujícímu kupčením zplundrovanou krajinu lidské duše laděním na zázrak nevýslovného). Tajemství je zdrojem imaginace. Diferenciace se mýlí. Vlastnictví i technicizmus (jakožto historicky generované mody specificky lidského vyrovnání se světem) jsou mylné svým operacionalizmem.

Antagonizmy se nevyklučují, nýbrž podmiňují. Co jsme vychováni nazývat protikladem, učme se vidět jako zá-klad. Jen tak výlučnost sjednocuje, ne organizuje. Pouze tak lze nahlédnout Tao²⁵⁶ a ponořit se do nitra pomíjivých věcí tak čistě, že tam najdeme mír a věčnost.

K čemuž v organické spjatosti (tj. spjatost zakořeněně se prostupujících) přináleží změna vztahu k přírodě. Vnucovali jsme jí své ego až bédno. Místo „řvaní sebe“ je třeba opět se naučit naslouchat jí. Udávali jsme směr dost dlouho a nepřineslo to zhora nic moudrého, zato však přehršle marnivosti. Nechme se nyní vést jejími slovy! K oddanému naslouchání je však třeba pokory. Jak tu dnes vzkřísit z hromadného hrobu nostalgických přežitků, z trapného pohřebiště archaizmů, toť svízel věru theologický. Ne-li čarodějny. Pramen života však tryská zas a znova, křísíc z vyprahlé půdy vyschlá pole, spájějíc lesy s vykastrovanou duší. Vylad'ujme se. Ostřeme sluch. Aretujme duši. Buďme v cítění! Buďme vcítění!

---

²⁵⁶ „Klid, který přesahuje chápání, a chvějící se tvořivá energie jsou ve středu... , tam, kde jsou všechny protiklady usmířené.“ Allen, W. The Timeless Moment. London: Faber & Faber Ltd. 1946, s. 30-33.

11. ZÁVĚR

Nómos tkví v arché. Nómos není doxa. Vymezenost vytrhuje z horizontu, zahaluje celek. Před člověkem stojí výzva znovu-navázání intimního vztahu s krajinou a následného obrození jemné senzibility, která ho má vymanit z konzumerství jako poddajně pasivní absorpce předkládaného.

Jediné, co má kontinuitu a současně nezavrženíhodný smysl je fór. Budujme svou historii jako bychom vyprávěli anekdotu. Pro osobu je to praktická duševní hygiena. Preventivní katarze. Očista od hybridního, záhrobně čpícího resentimentu.

Hlubiny lidské existence jsou něčím, co netkví v racionalitě, co lze na základě

evidence racionality pouze interpretovat. Slovo není sdělení, leč most – symbolický odkaz k evidenci, již nelze vyčerpat verbalizací.

Zabíjením živých vztahů zabíjíme skutečnost, umrtvujeme svět, uzamykáme si horizonty, zabeďňujeme se do parcuality podmíněně generovaných perspektiv. Překračovat podmíněnost bolí. Tělesně. Bolestí roste duše. Utrpení (stejně tak jako radost či jakýkoli jiný silný pocit) je výzvou k vypořádání, pozvánkou k sebe-odhalení. Bolesti koření v evidenci těla. Skrze bolest se lze dosíci iluzorní (mája) podstaty svojskosti. Mystika všech známých věků a dob dává nahlédnout, že ego je iluze a vědomí je intraindividuální.

Utrpení nám nabízí dar naučit se jej překonat, překlenout mantinely individuální segregace od symbiotického organismu všehomíra, vplynout v oduševnělost celku, procitnout v Brahma. Nicotnost já nám lže. Jen skrze prozření iluzorní povahy ega vede cesta k ukončení omylu přísuzování výsostné dignity svojskosti. Mystiku do škol! Školy do lesů. Zkušenost evidence sounáležitosti s přírodou a dotek posvátného člověka změnil. Vychová. Vnitřně mu odhalí daný Logos světa. Opětovně vytryskne zanesený pramen úcty.

Souručenství bytostí je spjato souzněním v pospolném společenství. Souručenství bytostí tkví ve vzájemnosti. Ve vespolečné vzájemnosti sdílejících se. Země je posvátná. Bytí je krásou světa. Pobyt je vědomím Taa. Empatií vede cesta k symbióze. Vcít'ováním k rehabilitaci přirozeného světa. Všemocná tvůrčí síla života je divokou řekou symbiogeneze.

Lze vychovat člověka k návratu do přirozeného světa, k vědomí synovské lásky k Zemi a k bratrství se všemi bytostmi? Ano, lze. Pomocí citu. Postmoderní člověk, zabředlý až po uši do materialismu a dezintegrovaný ztrátou identity, opomíjí pečovat o svou duši citem. Nevyhledává přírodu pro ni samu. Neužívá si radosti, že může být s ní. Zběsilá hektičnost informační exploze je syndromem kolapsu klidného spočinutí v náruči matky. Syndromem ztráty základu.

Mystéria přírody odhalují poznání jako iniciaci. Kéž by šlo vtěsnat mystiku do škol! A pravítka a hodiny z nich vyházet. Přesunout školy do lesů. Výuku do srdcí. Dějepis do minulosti. Leč člověk příliš lpí na svém včerejšku (tak jako na všem svém). Co je exemplárně lidské negativum? Posedlost svojskostí. Pomatenost sebou. Zastírat hanebnost kvůli lpění na svém. Přicházet o zítřky lpěním na včerejšcích.

Vědomí fenomenálního bytí krásy dává lidskému životu smysl. Podmínkou smyslu je sounáležitě účastenství. Vědomí může být zasvěceno do sounáležitěho účastenství (mj.) skrze fenomenální bytí krásy.

Proto razím a propaguji nápad výchovy laděním na fenomenální bytí krásy. V praxi lze tuto realizovat kupříkladu formou kontemplativně-meditativní pobyty v lesích, při nichž

by se mladí lidé učili zaujímat důvěrný, osobní vztah k ostatním bytostem. Zde by se taktéž učili ztišovat pro hlas bytí, nalad'ovat se na jeho promluvu a naslouchat jí.

Nakloněn do krásna a zahleděn v neznámo člověk opouští bizarní obludarium kramářské logiky cílů a účelů, záměrů a cen. Nepodmaňuje – zúčastňuje se. Dotýká se bytí. Obléká kůži tvora. Při-rodí se. Do původní evidence lze být iniciován kupříkladu při klidné meditaci, kontemplaci ticha, naslouchání hlasům přírody, ve sblížování se světem, vrůstání do krajin, zakořeňování do míst a při sbratřování se s bytostmi.

Zkušeností mystické evidence svrchovanosti jednoty, posvátnosti celku člověk dozraje k zodpovědnosti. Vrací se ke svému počátku. Poznává sám sebe. Nevšimavá nezodpovědnost a slepá bezohlednost spotřebitelského voluntarizmu bude v jeho životě nadále nahrazena láskyplnou pozorností a sounáležitým úcastenstvím otevřených očí.

Výchova laděním na fenomenální bytí krásy je možnou formou výchovy k citu. Výchovy, která vychovává, nikoli vzdělává. Neprecizuje lidskou situaci ekonomicky ani odborně, ale vychovává nás k úctě k životu. Neorientuje se na poznatky, ale na vytváření hlubokých vztahů a důvěrných vazeb se světem.

Vědomí sounáležitosti je základem úspěšné ekologické výchovy, protože probouzí živý vztah, na což by ostatně měla výchova směřovat pozornost vždy. Život je svatý. Země posvátná. Směřovat empatií k symbióze. Být v citění.

Bystřeme své smysly. Buďme bytostně přítomni skutečnosti. Učme se naslouchat. Bytostem, světu i svým smyslům. Je pro to třeba ztišit hlasy záměrů, motivací, názorů přání a ambicí. Vychovávejme se laděním na fenomenální bytí krásy, jelikož nelze naprosto vyloučit latentní možnost znovunalezení lidské identity v hloubce přináležitosti k Zemi, v pocitu kosmu jako domova a v oddanosti ke zření skutečnosti, jak se nám otevírá sama ze sebe.

Školní výchova by měla dítěti pomoci navázat intimní, bytostně blízký vztah k přírodě. Pomoci mu zažít prožitek sjednocující sounáležitosti, který je předpokladem šetrnějšího hospodaření, smysluplného multikulturního dialogu a uctivé, respektujícího přístupu k ostatním bytostem. Láska k přírodě a aretace duše jsou vstupní branou k soužití v bezkonfliktnosti a respektu. Úcta je pramenem respektu. Člověk bez úcty je ta nejbizarnější bestie z tvorů Země.

Závěr

Nyní, v závěru celé disertační práce, bude předestřen rámcový výklad projektu disertační práce (jelikož končit se má vždycky v počátcích). Rovněž se zde pokusím o výstižné a nematoucí zakontextování mé práce do horizontu dějin filozofie. Heslovitě zmíním strohý výčet nejrelevantnějších duchovních inspirátorů. Nyní však nejprve pojednám o stěžejních myšlenkových východiscích předpokládaných či zastávaných filozofických pozic.

Tato disertační práce explicitě poukazuje na důležitost ideje organické jednoty. Soulad snoubící se harmonie je pořadajícím principem organického. Součinnost v přirozeném prostoru interaktivního soužití je souzněním v pospolném společenství. Blížkost, vzájemnost

a dimenze okamžitosti aktuálně probíhajícího „ted“ jsou nahlíženy jako sféry věčnosti. Skutečnost je doménou okamžiku. Pocit sounáležitosti je bytostně spjatý s přírodou, potažmo s prožitkem přírody jako pocitu přirozenosti. Člověk a příroda tvoří mystickou jednotu. Člověk a příroda jsou intimně sjednoceni. Žijeme v bytostném spojení s kosmem.

Mentální profil člověka vrůstá do tváře krajiny. Tvářnost vyvstává v interakcích. Tvář se rodí ze střetu. Střet je těhotenstvím světa. Duše člověka vrásní povrch krajiny a horizont krajiny vrůstá do duše člověka. Lidská senzibilita je provázaná s krajinou. Idea součinnosti v přirozeném prostoru je idea symbiogeneze. Tedy idea organické jednoty, sounáležitosti. Člověk a příroda mají společnou fysis. Lpění na kontinuitě trvání (jako na záruce ontologického statusu identity) mívá svou zaujatostí přirozený svět.

Pojetí světa jako dobrého či zlého tvaruje okolní svět. Člověk je celek. Pramen skutečného lidského žití je v součinné soudržnosti s okolím. Autenticita je možná na platformě symbiogeneze. Všemocná tvůrčí síla života a pokora jsou prýšticí zřídla pravdy. Symbiogeneze je postulována coby podstata života.

Kulturního diktát bílého muže je důsledně nemilosrdně kritizovat. Lze se tak vyrovnávat s přijetím zodpovědnosti za svůj historický původ (potažmo demograficko-dějinnou predestinaci). V umělém světě tržního prostředí velkoměsta došlo k totální devastaci přirozeného vztahu symbiotické spjatosti subkultur biotopu. Smysl zemřel a bytí bylo vyvlastněno. Otroci marnosti podřizují vše své spokojenosti. Pýcha vraždí. Unifikace je odhalena jako obskurní tvář globalizace. Specialisté znásilňují odborností (či – konsekventněji vyjádřeno - odporností odbornosti) přirozený svět.

Příklon ke krásnu (bytostný estetizmus) je předložen jako varianta nového založení étosu v postmoderně. Tajemství je zdrojem imaginace. Každý z nás nese na svých bedrech zodpovědnost za výchovu sebe sama.

Výchova laděním na fenomenální bytí krásy je v této práci představena jako intence a jako projekt. Cesta k souznění vede souzvukem. Laděním se na zázračnost nevýslovného lze spolehlivě a bezpečně dojit k souznění s přítomným. Výchova laděním na fenomenální bytí krásy vede k revitalizaci vědomí svrchovanosti jednoty.

Souznění v pospolném společenství, rezonující soulad vzájemné prostoupenosti tvora a jeho prostředí, apeluje na prohloubení lidské zabydlenosti v přirozeném světě, resuscituuje vyhraňováním pokořenou sladěnou vnořenost člověka do okolí jeho výskytu a tedy i vrůstání do krajiny a bytostně angažovaný, všímavě otevřený a pozitivně přijímatelný, vztah člověka vůči skutečnosti. Bytí je krásou světa.

Cesta k symbióze vede skrze empatii. Vcítujeme-li se, jsme jímávaní bytí. Cítit znamená takřka souznít. Vcítujeme-li se, ladíme se na rezonanci, tj. usilujeme o jednotu, respektive intendujeme celek. Cit (který dokáže být evokován, vyburcován mocí zjevu krásna, čili magicky uhrančivou oslnivostí) je náš klíč k srdcím jiných. Vcítování se je praktická mystika souznění v pospolném společenství. Ergo: na kultivaci lidské emocionality lze postavit výchovu směřující k autentické (tj. svým prožitkem bytostně angažované) zodpovědnosti za celek.

Souznění v pospolném společenství, bratrství bytostí, se manifestuje v půvabu. Krása je výslednicí průniků živých vztahů. Půvab tkví ve střetu. Střet je těhotenstvím světa. Země je posvátná, život svatý. Symbióza je sama sebe tajemně podmiňující předpoklad života.

Nu, tolik tedy namátkově některá z četných nabízejících se odhalení filosofických konsekvencí zkoumané problematiky. Projekt disertační práce byl splněn, předpoklady ozřejměny, východiska explikována, ambice dosaženy - a otázky otevřeny. Vždyť cesta hledání je věčným tázáním. Filosofie chápaná jako životní praxe bytí ke svému původu musí být věčným návratem od tečky za větou k otazníku před ní.

Na závěr věnujme pozornost pozici této disertační práce v rámci dějin filosofie. Vtipně tak zastíníme závěr historizující vsuvkou. Na ortodoxní rigorismus je vždy nejlépe útočit potutelnou hravostí nesamozřejmého.

Z filozofického hlediska je text silně pod vlivem fenomenologické školy. Nejvýrazněji pak Heideggera a Patočky. Objevují se i místa inspirovaná pokračovateli, žáky, spolupracujícími součastníky a následovníky fenomenologické školy (Arendtová, Barbaras, Fink).

Druhým nejrelevantnějším filozofickým východiskem této disertace je filozofie Fridricha Nietzscheho. Další proslulý voluntarista, o němž je v práci zmínka, je Artur Schopenhauer. Z českých voluntaristů se zde objevuje Klíma a Bartoš.

Cenným podnětným materiálem byly Marcelovy myšlenky o filosofii naděje a o přítomnosti nesmrtelnosti a Bachelardova psychoanalýza ohně. Některé myšlenkové podněty vycházejí z Fromma, Jünger, Fukuyamy, Levinase, Leassinga, Chomskyho, Lyotarda.

Některé motivy jsou přejaty z Delleuze a Guattariho. V jiných pasážích textu lze nalézt momenty inspirované Foucalem a Derridou. Tito čtyři (Delleuze, Guattari, Foucault a Derrida) jsou považováni za představitele poststrukturalizmu, tj. myšlení zaměřeného na kritiku evropské kultury a filozofie.

K jiným je text naveden Gadamerem. Veškeré soudy jsou svým způsobem náhledy. To je úžasné kouzlo hermeneutiky. Náhled je předkonstituován, nikdy nevychází z aktuality

přítomné situace. Náhled je generován individuální ontogenezí, proto jsou naše myšlenky a názory vždy pevně svázané s horizontem našeho rozhledu i z pozic, které jsme ve svém životě vzali za své, z pozic, do nichž jsme se stylizovali a názorů, které jsme v sobě integrovali, coby součást vlastní identity. Proto je dobré s i kdykoli uvědomit, že všechny naše myšlenky a postoje jsou záležitostí týkající se primárně nikoli jejich předmětu, nýbrž našich životů.

Při analýze ontologických motivů se ukazuje jasný vliv dr. Fišera (aka Bondy). Z dalších tuzemských (českých) filozofů jmenujme Bělohradského, Hogenovou, Machovce, Neubauera, Mokrejše, Palouše, Šmajse, Kratochvíla, Koubu, Koháka, Klíma. Čili že následovníky škol fenomenologické (Hogenová, Bělohradský, Kouba, Mokrejš), historicko-filozofické (Kratochvíl, Neubauer), marxistické (Fišer, Machovec), voluntaristické (Klíma), ekologické filozofie (Kohák, Mokrej) a filozofie výchovy (Blažková, Palouš).

Co se týče theologické inspirace a podnětů, je zde na místě zmínit Augustina, Bubera, Bultmana, Tillicha, Schweitzera. Z méně známých jmenujme Foxe spojujícího ekologickou filozofii s ekologickou teologií. Dále aureolou spirituality opředenou, opomínanou, svéráznou mystičku Weillovou. Rovněž zde lze nalézt stopu přírodovědecky orientovaného jezuita De Chardina. Když už jsme u té přírodovědy, zmiňme i Markošovu a Daňkovu hermeneutiku živého.

V textu je také patrný vliv filozofických sentencí českého religionisty Fundy, esoterika Keltnera, sociologa Kellera a učitele národů Komenského.

Dále je text ovlivněn četnými knížkami o buddhismu, šamanismu apod. a další populární literaturou (tedy humanistickým marxizmem a new-age religiozitou). Relevantním inspirativním pramenem je kniha o Tao a ctnosti.

Rovněž je třeba zmínit meditace v přírodě jakožto studnici poznání, jejíž průzkum stojí v zákulisí tohoto textu. Individualita, jako taková, platí coby daň za svou individuaci omezeností, svázáním a určeností. Z těchto se během života dokážeme vyvázat vlivem vciťování se do přírody o samotě a v tichu.

Při kontaktu s přírodou jsem prociťoval různé mystické prožitky, proto jsem viděl sílu v přírodě, viděl jsem mystickou sílu v přírodě, věřil jsem v hlubší dimenze lidské existence, avšak vyhledával jsem je pouze v populárních či esoterických myšlenkových směrech, které přicházely z východu. Tedy cosi nad světského, cosi, co není přítomno v naší rovině, v rovině našich prožitků, v rovině našeho smyslově vnímaného světa, cosi transcendingícího člověka a jeho horizont.

V lůně přírody neustále zažívám intenzivní pocity blaženosti a celkové uklidněnosti, která mě smiřuje se světem i se sebou. Myslím, že příroda je domov člověka, z nějž se vytrhl,

a proto v civilizaci nedokážu najít takové útěšné úlevné vylidnění, abych se v ní dokázal cítit opravdu při sobě, opravdu doma. Věřím, myslím, že příroda disponuje ohromným energetickým potencionálem, ježž naše (neustálou stimulací otupené) smysly již nedokáží vnímat.

Má „senzitivnost k přírodním silám“ dochází uplatnění stále jen na rovině osobní, intimní, spirituální dimenze. Procitované může být nazíráno pregnantně, tj. bez ozřejmující verbalizace, či pojímáno jako např. hlubina Boží plnosti. Libovolná verbalizace je však jen manipulace s interpretacemi, hloubka a intenzita původnosti těchto zážitků zůstává nezměněna.

Což mě taktéž přesvědčuje o tom, že jsou bezprostředně pravdivé, bez ohledu na rozmanité verbalizace a interpretace vyjádření, jimiž se je snažíme aposteriorně uchopit. Posvátno je vůči nám v určitém přesahu a my se k němu vždy nějak vztahujeme, proto naše výpovědi o něm budou mít vždy platnost výpovědi z určité pozice, nikoli definitivy.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:

Allen, W. The Timeless Moment. London: Faber & Faber Ltd. 1946.

Aristoteles. První Metafyzika. F. Karfík 2000.

Augustinus, A. Říman, člověk, světec. Praha: Vyšehrad 2000.

Augustinus, A. Vyznání. Praha: Kalich 1992.

Arendtová, H. O násilí. Praha: Oikumené 2004.

Bachelard, G. Psychoanalýza ohně. Praha: Mladá fronta 1994.

Barbaras, R. Druhý. Praha: Filosofía 1998.

Bartoš, J. Ilusionismus. Skeptická nálada přítomnosti. Praha: Aventium 1927.

Bauman, Z. Úvahy o postmoderní době. Praha: Slon 2002.

Bendlová, E. Hodnoty v existenciální filosofii Gabriela Marcela. Praha: Academia 2003.

- Benyovszky, L. Problém bytí v Hegelově filosofii. Studie k dějinám bytí. Praha: Karolinum 1999.
- Bergson, H. Čas a svoboda. Praha: Samcovo knihkupectví 1947.
- Bergson, H. Myšlení a pohyb. Praha: Mladá fronta 2003.
- Bhaktivedanta Swami Prabhupáda, A. C. Bhagavadgíta taková, jaká je. Praha: BBT 1998.
- Bjørneboe, J. Dějiny bestiality. Praha: Academia 2003.
- Bělohradský V. Myslet zeleň světa. Praha: Mladá fronta, 1991.
- Bělohradský, V. Kapitalismus a občanské ctnosti. Praha: Mladá fronta 1992.
- Bělohradský, V. Krize eschatologie neosobnosti. Londýn: Rozmluvy 1982.
- Bezděk, C. Etikoterapie. Olomouc: Fontána 2007.
- Blažková, M. Dějiny etických teorií. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta 2004.
- Bocheňski, J. M. Cesta k filosofickému myšlení. Praha: Academia 2001.
- Bocheňski, J. M. Slovník filosofických pověr. Academia: Praha 2000.
- Bondy, E. Filosofické eseje sv. 2. Praha: Dharma Gaia 1993.
- Bondy, E. Filosofické eseje sv. 4. Praha: Dharma Gaia 1995.
- Bondy, E. Leden na vsi. Praha: Torst 2007.
- Bondy, E. O globalizaci. Brno: L. Marek 2005.
- Bondy, E. Útěcha z ontologie. Praha: Dharma Gaia 1999.
- Borradori, G. Filosofie v době teroru. Rozhovory s Jürginem Habermasem a Jacquesem Derridou. Praha: Karolinum 2005.
- Brentano, F. O původu našeho poznání. Praha: Naše vojsko 1993.
- Brown, D. Mé srdce pohřbíte u Wounded Knee. Praha: Odeon 1976.
- Brugger, W. Filosofický slovník. Praha: Naše Vojsko 1994.
- Bruno, G. O nekonečnu, univerzu a světech. Filosofická čítanka. Praha: 1978.
- Březina, O. Skryté dějiny. Praha: Melantrich 1970.
- Buber, M. Já a Ty. Praha: Váhy 1969.
- Bultmann, R. Dějiny eschatologie. Praha: Oikumené 1994.
- Burroughs, W. S. Miluji postavy z podsvětí. Olomouc: Votobia 1996.
- Canada, G. Pěst – pálka – nůž – pistole. Praha: Maťa 1997.
- Canetti, E. Tajné srdce hodin. Praha: Odeon 1989.
- Carter, F. Škola Malého stromu. Praha: Kalich 2000.
- Daněk, T. Markoš, A. Život čmelákův. Červený Kostelec, Mervart 2005.
- De Chardin, P. T. Vesmír a lidstvo. Praha: Vyšehrad 1990.

- Delleuze, G. Guattari, F. Co je filosofie?. Praha: Oikumené 2001.
- Delleuze, G. Nietzsche a filosofie. Praha: Herrmann a synové 2004.
- Deml, J. Moji přátelé. Praha: Československý spisovatel 1967.
- Derrida, J. Násilí a metafyzika. Praha: Filosofia 2002.
- Descartes, R. Meditace o první filosofii. Praha: Oikumené 2003.
- Diogenes Laertios. Životy, názory a výroky proslulých filosofů. Pelhřimov: Nová tiskárna s. r. o. 1995.
- Drewermann, E. O nesmrtelnosti zvířat. Košice: Knižná dielňa Timotej 1993.
- Dubuffet, J. Dusivá kultura. Praha: Hermann a synové 1998.
- Eliade, M. Mefisto a androgyn. Praha: Oikumené 1997.
- Fink, E. Bytí, pravda, svět. Praha: Oikumené 1996.
- Fink, E. Oáza štěstí. Praha: Mladá fronta, 1992.
- Finkielkraut, A. Destrukce myšlení. Brno: Atlantis 1993.
- Foucault, M. Dohlížet a trestat. Praha: Dauphin 2000.
- Fox, M. Příchod kosmického Krista. Brno: CDK 2004.
- Fromm, E. Mít, nebo být?. Praha: Aurora 2001.
- Fromm, E. Umění milovat. Praha: Český klub 2006.
- Fukuyama, F. Konec dějin a poslední člověk. Praha: Rybka Publishers 2002.
- Funda, O. A. Ježíš a mýtus o Kristu. Praha: Karolinum 2007.
- Funda, O. A. Znavená Evropa umírá. Praha: Karolinum 2000.
- Gadamer, H. G. Aktualita krásného. Praha: Triáda 2003.
- Gadamer, H. G. Člověk a řeč. Praha: Oikumené 1999.
- Gadamer, H. G. Idea dobra mezi Platónem a Aristotelem. Praha: Oikumené 1994.
- Gilson, È. H. Bytí a někteří filosofové. Praha: Oikumené 1997.
- Gray, J. Slamění psi, O lidech a jiných zvířatech. Praha: Dokořán 2004.
- Gray, J. Al - Kajda a co to znamená být moderní. Praha: Mladá fronta 2005.
- Guénon, R. Krize moderního světa. Praha: Herrmann a synové 2002.
- Heidegger, M. Básnický bydlí člověk. Praha: Oikumené 2006.
- Heidegger, M. Bytí a čas. Praha: Oikumené 2002.
- Heidegger, M. Co je metafyzika?. Praha: Oikumené 2006.
- Heidegger, M. Konec filosofie a úkol myšlení. Praha: Oikumené 2006.
- Heidegger, M. O humanismu. Rychnov nad Kněžnou: Ježek 2000.
- Heidegger, M. Věda, technika a zamyšlení. Praha: Oikumené 2004.
- Hogenová, A. K filosofii výkonu. Praha: Epolex Bohemia 2005.

- Hogenová, A. Kvalita života a tělesnosti. Praha: Karolinum 2002.
- Hogenová, A. Základ olympijské filosofie. Praha: Karolinum 2001.
- Hölderlin, F. Blažený mezi bohy. Praha: Český klub 2000.
- Husserl, E. Formální a transcendentální logika. Praha: Filosofia 2007.
- Chomsky, N. Moc a teror. Přednášky a rozhovory učiněné po 11. 9. Praha: Mezera 2007.
- Jünger, E. Chůze lesem. Praha: Oikumené 1994.
- Jeho svatost tibetský dalajlama. Cesta ke svobodě. Praha: Pragma 1997.
- Kant, I. K věčnému míru, O společném určení. Praha: Oikumené 1999.
- Kant, I. O výchově. Praha: Dědictví Komenského 1931.
- Kant, I. Základy metafyziky mravů. Praha: Svoboda 1976.
- Keller, J. Abeceda prosperity. Brno: Doplněk 1997.
- Keltner, T. Transformace vědomí. Praha: Tomáš Keltner 2008.
- Kierkegaard, S. Okamžik. Praha: Kalich 2005.
- Kierkegaard, S. Současnost. Votobia: Olomouc 1996.
- Klíma, L. Filosofické listy. Praha: Herrman a synové 1993.
- Klíma, I. Böhler, F. Putování slepého hada za pravdou. Praha: Volvox Globator 2002.
- Kohák, E. Pražské přednášky. Rychnov nad Kněžnou: Ježek 1999.
- Kohák, E. Svoboda – svědomí – soužití. Praha: Slon 2004.
- Kohák, E. Zelená svatozář. Praha: Slon 2006.
- Komenský, J. A. Jedno nezbytné. Praha: Kalich 1999.
- Kouba, P. Fenomén duševní poruchy. Praha: Oikumené 2006.
- Kouba, P. Nietzsche. Praha: Oikumené 2006.
- Kouba, P. Smysl konečnosti. Praha: Oikumené 2001.
- Kratochvíl, Z. Filosofie živé přírody. Praha: Herrmannn a synové 1994.
- Kratochvíl, Z. Myšlení archaického Řecka mezi kolapsy. Něco překrásného se končí. Praha: Dokořán 2008.
- Kratochvíl, Z. Výchova, zřejmost, vědomí. Praha: Herrmannn a synové 1995.
- Krob, J., Šmajš J. Úvod do ontologie. Brno: Masarykova univerzita 1994.
- Langer, J. Erotika kabbaly. Brno: Horus 1991.
- Lao-c'. Tao te ťing. Praha: Dharma Gaia 2003.
- Leasing, T. Zánik Země působením ducha. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov 2007.
- Leary, T. Politika extáze. Olomouc: Votobia 1997.
- Leary, T. Rukopisy 1980 - 1990. Praha: Votobia 1996.
- Leasing, T. Zánik Země působením ducha. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov 2007.

- Lèvinas, E. Totalita a nekonečno. Praha: Oikumené 1994.
- Lilly, J. Vědec. Metafyzický životopis. Praha: Mat'a a DharmaGaia 2000.
- Lipovetsky, G. Paradoxní štěstí. Praha: Prostor 2007.
- Lorenz, K. Odumírání lidskosti. Praha: Mladá fronta 1997.
- Liotard, J. F. Putování a jiné eseje. Praha: Herrmann a synové 2001.
- Machiavelli, N. Vladař. Praha: XYZ 2007.
- Machovec, M. Filosofie tváří v tvář zániku. Brno: Zvláštní vydání 1998.
- Machovec, M. Indoevropané v pravlasti. Praha: Akropolis 2000.
- Machovec, M. Smysl lidské existence. Praha: Akropolis 2002.
- Mander, J. V nepřítomnosti posvátného. Brno: Doplněk 2003.
- Marcel, G. K filosofii naděje. Praha: Vyšehrad 1970.
- Marcel, G. Přítomnost a nesmrtelnost. Praha: Mladá fronta 1998.
- Markoš, A. Tajemství hladiny. Hermeneutika živého. Praha: Dokořán 2003.
- Matthewsová, C. Zpívej své duši na cestě domů. Šamanismus pro současného člověka. Praha: Alternativa 1997.
- Mokrejš, A. Husserl a otázka „Co je normální?“. Praha: Triton 2002.
- Naím, M. Černá kniha globalizace. Praha: Vyšehrad 2008.
- Neubauer, Z. Deus et natura. Praha: Sui Liberans 1979.
- Neubauer, Z. O počátku, cestě a znamení časů. Praha: Malvern 2007.
- Neubauer, Z. O přírodě a přirozenosti věcí. Praha: Malvern 2005.
- Nietzsche, F. Antikrist. Olomouc: Votobia 2001.
- Nietzsche, F. Duševní aristokratismus. Olomouc: Votobia 1993.
- Nietzsche, F. Genealogie morálky. Praha: Aurora 2002.
- Nietzsche, F. Mimo dobro a zlo. Praha: Aurora 2003.
- Nietzsche, F. O pravdě a lži ve smyslu nikoli morálním. Praha: Oikumené 2007.
- Nietzsche, F. Ranní červánky. Praha: Aurora 2004.
- Nietzsche, F. Tak pravil Zarathustra. Olomouc: Votobia 1995.
- Nietzsche, F. Tak pravil Zarathustra. Praha: Spolek výtvarných umělců Manes 1914.
- Novák, A. Epifanie věčného návratu téhož. Praha: Triton 2007.
- Novotný, J. Krajina, řeč a otevřenost bytí. Praha: UK FHS 2006.
- Palouš, R. Čas výchovy. Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1991.
- Palouš, R. Heretická škola. Praha: Oikumené 2008.
- Paracelsus. Elementární bytosti. Praha: Dobra 2001.
- Patočka, J. Evropa a doba proevropská. Praha: Lidové noviny 1992.

- Patočka, J. Nejstarší řecká filosofie. Praha: Vyšehrad 1996.
- Patočka, J. Péče o duši I. Praha: Oikumené 1996.
- Patočka, J. Péče o duši II. Praha: Oikumené 1999.
- Patočka, J. Tělo, společenství jazyk, svět. Praha: Oikumené 1995.
- Patočka, J. Umění a čas I. Soubor statí, přednášek a poznámek k problémům umění. Česká vzdělanost v Evropě. Praha: Oikumené 2004.
- Patočka, J. Úvod do fenomenologické filosofie. Praha: Oikumené 2003.
- Platón. Faidón. Praha: Oikumené, 2005.
- Platón. Ústava. Praha: Oikumené 2005.
- Procházka, P. Tanec slunce, krvavý rituál síly a posvátné bolesti. Praha: Eminent 2006.
- Rádl, E. Dějiny filosofie II. Praha: Votobia 1999.
- Ram Dass. Rozhovory. Praha: East Hauz 1999.
- Rimbaud, A. Doušek jedu. Praha: Československý spisovatel 1985.
- Rossová, E. K., O životě po smrti. Turnov: Arica 1992.
- Rousseau, J. J. Die Krisis der Kultur. Leipzig: Paul Sakmann 1931.
- Schelling, F. W. J. Drobné spisy a fragmenty. Praha: Vyšehrad 2004.
- Schopenhauer, A. Svět jako vůle a představa I., II. Pelhřimov: Kosmas 1996.
- Schmidt, E. Evangelium podle Piláta. Praha: Garamond 2005.
- Schweitzer, A. Z mého života a díla. Praha: Vyšehrad, 1974.
- Slavík, J. Umění – hodnota sbírky, o které se mluví. Hodnoty ve výchově umění a sportu. Sborník z mezinárodní konference konané na UK v Praze dne 3. 5. 2007. Praha: Karolinum 2008.
- Solanas, V. Scum manifesto. Praha: Votobia 1998.
- Snyder, G. Praxe divočiny. Praha: Mat' a & DharmaGaia 1999.
- Spinoza, B. Etika. Praha: Svoboda 1977.
- Stavros, M. Dynamika duševní nemoci. Praha: Portál 2005.
- Störig, H. J. Malé dějiny filosofie. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 2000.
- Šmajš, J. Filosofie - obrat k Zemi. Evolučně ontologická reflexe přírody, kultury a lidského poznání. Praha: Academia 2008.
- Tagore, R. Sádhaná. Naplnění života. Kladno: J. Šnajdr 1920.
- Tillich, P. Odvaha být. Brno: CDK 2004.
- Vácha, M. Místo, na němž stojíš, je posvátná země. Brno: Cesta 2008.
- Vybíral, Z. Vymoderovaný svět. Hradec Králové: Konfrontace 1997.
- Weillová, S. Dobro, mez a rovnováha. Praha: Mladá fronta 1996.

Wittgenstein, L. Tractatus logico-philosophicus. Praha: Oikumené 2007.